

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi
Jednostka organizacyjna Samorządu Województwa Łódzkiego

91-302 Łódź, ul. Snycerska 8, tel. 42 203 48 00,
e-mail: info@rcpslodz.pl, <https://rcpslodz.pl>

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO ZA ROK 2025

Opracował Wydział ds. Badań i Analiz

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi

ŁÓDŹ 2026

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	4
WPROWADZENIE	5
I. KLUCZOWE WNIOSKI I REKOMENDACJE Z OCENY ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO ZA ROK 2025	9
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNEJ WOJEWÓDZTWA	22
1. Stan i prognozy ludności	22
2. Aktywność ekonomiczna ludności	28
3. Sytuacja społeczna w regionie	33
III. KORZYSTAJĄCY Z POMOCY I WSPARCIA	37
1. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej	37
1.1. Korzystający z pomocy i wsparcia ogółem	37
1.2. Korzystający ze świadczeń	40
1.3. Powody udzielenia pomocy i wsparcia	47
2. Świadczenia z pomocy społecznej	51
2.1. Świadczenia pieniężne (zasiłki)	51
2.2. Świadczenia niepieniężne (usługi)	58
2.2.1. Praca socjalna	58
2.2.2. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności	63
2.2.3. Usługi opiekuńcze	69
2.2.4. Pozostałe usługi	73
2.3. Inne rodzaje pomocy i świadczeń	77
3. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami	84
4. Usamodzielnienie	96
Pełnoletnie osoby opuszczające rodzinne formy pieczy zastępczej	97
Pełnoletnie osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze	99
Pełnoletnie osoby opuszczające inne instytucje	100
IV. INFRASTRUKTURA POMOCY I WSPARCIA WEDŁUG GRUP ODBIORCÓW	102
1. Rodziny	103
2. Dzieci i młodzież	103
3. Osoby starsze	112
4. Osoby z niepełnosprawnością	120
5. Inne grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	123
6. Mapa zasobów pomocy społecznej województwa łódzkiego	130
V. KADRA JEDNOSTEK POMOCY SPOŁECZNEJ WEDŁUG TYPÓW JEDNOSTEK	132
VI. ŚRODKI FINANSOWE NA ZADANIA POMOCY SPOŁECZNEJ WEDŁUG TYPÓW JEDNOSTEK I RODZAJÓW WSPARCIA	144
VII. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI	153
SŁOWNICZEK	157
BIBLIOGRAFIA	192

SPIS RYSUNKÓW	195
SPIS TABEL	201
ANEKS: PODSUMOWANIE OCENY ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WŁ ZA ROK 2025 (WERSJA NIEDOSTĘPNA CYFROWO)	202
ANEKS2: PODSUMOWANIE OCENY ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WŁ ZA ROK 2025 (WERSJA DOSTĘPNA CYFROWO).....	207

WYKAZ SKRÓTÓW

BAEL	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności
BDL GUS	Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
CIS	Centrum integracji społecznej
DDP	Dzienny dom pomocy
DPS	Dom pomocy społecznej
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
GUS	Główny Urząd Statystyczny
KIS	Klub integracji społecznej
MOPR	Miejski ośrodek pomocy rodzinie
MOPS	Miejski ośrodek pomocy społecznej
OPS	Ośrodek pomocy społecznej
OWES	Ośrodek wsparcia ekonomii społecznej
OZPS	Ocena Zasobów Pomocy Społecznej
PCPR	Powiatowe centrum pomocy rodzinie
PES	Podmioty ekonomii społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
POW	Placówka opiekuńczo-wychowawcza
PS	Przedsiębiorstwo społeczne
PUP	Powiatowy urząd pracy
PWD	Placówka wsparcia dziennego
RCPS	Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi
ŚDS	Środowiskowy dom samopomocy
WTZ	Warsztat terapii zajęciowej
ZAZ	Zakład aktywności zawodowej
ZPCh	Zakład pracy chronionej

WPROWADZENIE

Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego sporządzana jest corocznie zgodnie z wymogami ustawowymi, określonymi w art. 16 a ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2004 Nr 64 poz. 593 z późn. zm.).

Zgodnie z zapisami ustawy do kompetencji jednostek samorządu terytorialnego – na szczeblu gminnym, powiatowym i wojewódzkim – należy przygotowanie analizy zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. W aspekcie przedmiotowym zasoby obejmują w szczególności infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej, bez względu na podmiot je finansujący i realizujący. Uwzględniają również – w myśl ustawy – osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy.

Analiza w postaci oceny zasobów pomocy społecznej przedstawiana jest do dnia 30 kwietnia przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu. Na podstawie ocen sporządzonych przez gminy i powiaty, samorząd województwa opracowuje i przedstawia ocenę zasobów do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa i do dnia 31 lipca wojewodzie. Uwzględnia w niej kwestie i problemy społeczne wynikające z przyjętej strategii w zakresie polityki społecznej.

Na poziomie operacyjnym sporządzenie oceny zasobów pomocy społecznej związane jest z gromadzeniem i opracowywaniem danych statystycznych przekazywanych przez wszystkie jednostki organizacyjne pomocy społecznej działające w obszarze województwa (lokalne i powiatowe) na przeznaczonym do tego celu formularzu, drogą elektroniczną za pośrednictwem programu informatycznego – Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS). Uzyskane dane – poddane analizie – wraz z danymi pochodzącymi z aplikacji CeSAR MRPiPS oraz z innych źródeł (m.in. ze sprawozdania MRPiPS-03, MRPiPS-05, MRPiPS-06 czy sprawozdania z realizacji programu „Posiłek w domu i w szkole”) służą do sporządzenia zbiorczego raportu w postaci Oceny zasobów pomocy społecznej za dany rok.

Ocena zasobów pomocy społecznej przeprowadzana jest w oparciu o formularz wyposażony w narzędzie do agregowania danych. Pozwala ono na automatyczne pobieranie danych z aplikacji dziedzinowych oraz baz zewnętrznych, dzięki czemu umożliwia tworzenie spójnego raportu zawierającego gotowe zestawienia i analizy.

Dokument pn. „Ocena zasobów pomocy społecznej województwa łódzkiego za rok 2025” zawiera informacje pochodzące z następujących źródeł danych:

- ze sprawozdań z Oceny zasobów pomocy społecznej przekazanych przez poszczególne samorządy gminne i powiatowe, które na poziomie JST wypełniane były danymi z:

- systemów zewnętrznych – zasilanie komórek formularza OZPS następowało z systemów informatycznych CeSAR, CAS (dane dotyczące m.in. obszarów pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, pieczy zastępczej), bazy danych MEN-SIO, baz danych GUS;
 - systemów wewnętrznych jednostek organizacyjnych pomocy społeczne, tj. z aplikacji dziedzinowych wykorzystywanych przez te jednostki w ramach bieżącej działalności (np. POMOST, TT-Pomost) oraz na podstawie danych własnych jednostek (m.in. ewidencje, raporty, wyniki badań);
- z aplikacji CeSAR MRPiPS, za pośrednictwem której (na etapie tworzenia raportu wojewódzkiego) pozyskiwano m.in. dane pochodzące ze sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
 - ze sprawozdań resortowych, zawierających dane źródłowe dotyczące świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach (MRPiPS-03), wybranych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i innych jednostek pomocy społecznej oraz zatrudnienia w systemie pomocy społecznej (MRPiPS-06) oraz placówek zapewniających całodobową opiekę i wsparcie (MRPiPS-05);
 - z rejestrów prowadzonych przez Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi.

Dane obrazujące poszczególne zjawiska z obszaru pomocy społecznej pochodzą z:

- 21 jednostek pomocy społecznej realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej na szczeblu wyłącznie powiatowym,
- 3 jednostek terytorialnych realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej o zasięgu gminnym i o zasięgu powiatowym;
- 174 jednostki pomocy społecznej realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej o zasięgu wyłącznie gminnym.

Pierwszy rozdział opracowania zawiera syntetyczny opis kluczowych wniosków płynących z Oceny zasobów pomocy społecznej województwa łódzkiego za rok 2025, które stanowią podstawę opracowania prezentowanych w tej części raportu rekomendacji.

W części drugiej zamieszczono opis aktualnej sytuacji demograficznej i społecznej w województwie łódzkim. Źródło prezentowanych danych stanowią w większości dane publikowane przez Główny Urząd Statystyczny (m.in. Bank Danych Lokalnych), a także dane pochodzące ze sprawozdań z Oceny zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

W rozdziale pierwszym i drugim, odwołując się do danych ze statystyki publicznej, zaprezentowano najbardziej aktualne wartości (dane GUS według stanu na dzień 31.12.2025 r.) Ze względu na terminarz zasilania danych statystycznych, nie wszystkie wartości w ramach opisywanych zjawisk dostępne były dla roku 2025. W takich przypadkach wskazano wartości najbardziej aktualne (tj. za rok 2024 lub 2023).

Trzecia część opracowania zawiera charakterystykę osób i rodzin korzystających z różnych form wsparcia oferowanych przez system pomocy społecznej wraz z powodami udzielenia wsparcia oraz szczegółową analizę przyznawanych świadczeń, w tym pieniężnych oraz niepieniężnych (usług) skierowanych do poszczególnych grup odbiorców, w szczególności: usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, pracy socjalnej, wspierania rodziny przeżywającej trudności. Omówiono kwestie związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami oraz pomocą przyznaną na usamodzielnienie. Analizując powyższe zagadnienia odniesiono się do kwestii właściwości kompetencyjnych gmin i powiatów oraz uwzględniono zróżnicowanie terytorialne występowania poszczególnych zjawisk.

W rozdziale czwartym charakterystyce poddano infrastrukturę pomocy i wsparcia oferującą usługi poszczególnym grupom klientów pomocy społecznej, tj.: rodzinom, dzieciom i młodzieży, osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami oraz innym osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Opis dotyczy zarówno podaży, jaki i popytu na usługi oferowane przez podmioty takie jak: placówki specjalistycznego poradnictwa i ośrodki interwencji kryzysowej, placówki wsparcia dziennego, podmioty pieczy zastępczej, w tym rodzinnej oraz instytucjonalnej, domy pomocy społecznej, dzienne domy pomocy, środowiskowe domy samopomocy, kluby samopomocy, warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, mieszkania wspomagane oraz treningowe, a także noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych i ogrzewalnie. Zaprezentowano w szczególności informacje dotyczące liczby oferowanych miejsc, łącznej liczby osób korzystających ze wsparcia poszczególnych jednostek, liczby osób zamieszkujących ośrodki, a także (w zależności od dostępności) liczby osób w nich umieszczonych i oczekujących na przyjęcie do placówek.

Rozdział piąty zawiera charakterystykę kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w województwie łódzkim, kadry jednostek składających się na zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia oraz zasoby instytucjonalne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, jednostek działających w zakresie reintegracji oraz rehabilitacji społecznej i zawodowej, a także mieszkań wspomaganych i treningowych.

W szóstej części raportu zaprezentowano informacje oraz dane dotyczące środków finansowych wydatkowanych przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej.

Rozdział siódmy opracowania poświęcony jest analizie współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi w zakresie zlecania podmiotom trzeciego sektora realizacji zadań publicznych.

Opracowanie uzupełniono o aneks zawierający tabelaryczne podsumowanie najważniejszych informacji dotyczących zasobów pomocy społecznej w województwie łódzkim za rok 2025 w perspektywie porównawczej dwóch poprzednich lat.

I. KLUCZOWE WNIOSKI I REKOMENDACJE Z OCENY ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO ZA ROK 2025

GŁÓWNE USTALENIA:

1. W 2025 roku województwo łódzkie zamieszkiwało około **2,33 mln osób**. W skali kraju łódzkie zajmowało 7. miejsce pod względem liczby ludności. W województwie łódzkim obserwowany jest spadek liczby ludności o utrwalonym trendzie.
2. W województwie łódzkim obserwowany jest szczególnie intensywny proces **starzenia się społeczeństwa** (co dotyczy w szczególności kobiet, które żyją przeciętnie dłużej, niż mężczyźni). Struktura wiekowa ludności województwa podlega niekorzystnym zmianom – zmniejsza się odsetek ludności w wieku produkcyjnym, a zwiększa – w wieku poprodukcyjnym.
3. Struktura ludności według aktywności ekonomicznej w województwie łódzkim jest stosunkowo stabilna. W 2025 roku 56,4% mieszkańców w wieku 15-89 lat stanowiły osoby pracujące, 2,1% to osoby bezrobotne, natomiast udział osób biernych zawodowo wynosił 41,5%.
4. **Stopa bezrobocia rejestrowanego** osiągnęła na koniec 2025 roku wartość **6,3%** i była o 0,9 p. proc. wyższa niż w roku 2024. Szczególnie niekorzystną sytuację pod względem poziomu bezrobocia obserwowano w powiecie opoczyńskim, łaskim i tomaszowskim.
5. **Wśród ogółu bezrobotnych** zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w województwie łódzkim w 2025 roku **39,9% stanowiły osoby pozostające bez pracy dłużej niż rok** (wartość bez zmian w porównaniu do roku 2024).
6. W 2025 roku w zasobach gmin województwa łódzkiego pozostawało ok. **66,7 tys. mieszkań komunalnych**, z czego 7,4% (4,9 tys.) stanowiły mieszkania socjalne. **Na mieszkania socjalne oczekiwało w roku oceny 6,2 tys. osób** (o 0,5 tys. więcej niż rok wcześniej).
7. W województwie łódzkim w 2025 roku z **pomocy i wsparcia oferowanego przez OPS i PCPR**, przyznawanego na podstawie ustawy o pomocy społecznej oraz innych przepisów, zarówno w formie decyzji administracyjnej, jak również bez takiej decyzji przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, **skorzystało łącznie 126,2 tys. osób**, co stanowi około **5,4% ogółu ludności województwa łódzkiego**. Zarówno liczba, jak i udział korzystających z pomocy i wsparcia w województwie łódzkim zmniejszała się systematycznie od 2015 roku. W roku 2025 nastąpiło natomiast odwrócenie

dotychczasowej tendencji i **pierwszy od 10 lat, stosunkowo duży wzrost liczby osób korzystających ze wsparcia udzielanego przez system pomocy społecznej w regionie.**

8. Pomocą udzielaną **wyłącznie na podstawie ustawy o pomocy społecznej** (tj. w postaci świadczeń z pomocy społecznej oraz pracy socjalnej) objęto w 2025 roku w województwie łódzkim **54,2 tys. rodzin** (o około 1,5 tys. więcej niż w roku 2024) liczących łącznie **95,0 tys. osób**.
9. W 2025 roku pomocą w formie **świadczeń** objęto ponad **41,8 tys. rodzin** (o 0,8 tys. rodzin więcej niż w roku 2024) liczących łącznie **74,4 tys. osób**.
10. Łączna liczba osób, którym w 2025 roku przyznane zostało **świadczenie z pomocy społecznej**, wyniosła **52,5 tys. osób** (42,0% wszystkich korzystających z pomocy i wsparcia) – o około 0,7 tys. osób więcej niż rok wcześniej. Liczba ta osiągnęła zatem poziom zbliżony do obserwowanego w ostatnich trzech latach.
11. W województwie łódzkim obserwowany jest wyraźny **spadek wskaźnika deprivacji lokalnej**¹, który zmniejszył się z 4,3% w roku 2016 do 2,3% w roku 2025. Niemniej jednak w porównaniu z rokiem poprzednim omawiany wskaźnik przyjął wartość nieznacznie wyższą (o 0,1 p. proc.).
12. Najbardziej **rozpowszechnioną formą** wsparcia w województwie łódzkim są **świadczenia pieniężne**. Osoby korzystające z tej formy wsparcia stanowiły w 2025 roku **65,0%** ogółu osób, którym przyznano świadczenie, jednak ich liczba (34,3 tys. osób) była niższa o około 0,3 tys. osób niż w roku 2024. Ze **świadczeń niepieniężnych** skorzystało w tym okresie **42,0%** wszystkich świadczeniobiorców (22,2 tys. osób – o 0,7 tys. więcej niż w roku ubiegłym).
13. Wśród wszystkich świadczeniobiorców w województwie łódzkim, w 2025 roku **55,3%** stanowiły **osoby długotrwale korzystające ze świadczeń**. Oznacza to, że po kilkuletnim okresie stopniowego zmniejszania się skali długotrwałego pozostawania w systemie świadczeń, **zjawisko to wróciło do poziomu sprzed pandemii Covid-19**.
14. W strukturze świadczeniobiorców dominowały osoby **w wieku produkcyjnym**, a ich udział był wyraźnie wyższy wśród mężczyzn (63,0%) niż wśród kobiet (46,0%). Dysproporcja pomiędzy odsetkiem kobiet i mężczyzn w wieku aktywności zawodowej, którzy pobierają świadczenia z pomocy społecznej, **wyraźnie się pogłębia** – tj. udział ten maleje w przypadku kobiet, a wzrasta wśród mężczyzn.

¹ Stosunek liczby osób pobierających świadczenia pomocy społecznej do ogólnej liczby mieszkańców (w %).

15. Do **najczęstszych powodów** przyznawania pomocy i wsparcia w województwie łódzkim w 2025 roku należały: **długotrwała lub ciężka choroba** (59,4% rodzin), **niepełnosprawność** (43,1%), **ubóstwo** (38,1%), **bezrobocie** (35,2%) oraz **bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego** (15,6%). W ujęciu długookresowym (od 2015 roku) obserwowany jest bardzo silny wzrost odsetka rodzin otrzymujących wsparcie z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz umiarkowany wzrost udziału rodzin otrzymujących pomoc z tytułu niepełnosprawności, a także systematyczne zmniejszanie się skali korzystania ze wsparcia w powodu ubóstwa oraz bezrobocia.
16. Z tytułu głównych powodów przyznawania wsparcia w 2025 roku w województwie łódzkim udzielono łącznie niespełna **3,8 mln świadczeń (pieniężnych i niepieniężnych)**. Liczba ta była niższa niż w roku 2024 (o około 200,0 tys.).
17. **Świadczeniem pieniężnym**, którego w 2025 roku w województwie łódzkim udzielono największej liczbie osób, był **zasiłek celowy** – objęto nim 53,7% świadczeniobiorców – 28,4 tys. osób. Liczba ta była prawie taka sama jak w 2024 r. (wzrost o 0,1 p. procentowy). Największą część zasiłków celowych stanowiły zasiłki wypłacane w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” (blisko 76,6% osób pobierających zasiłek celowy).
18. Istotną pozycję w świadczeniach rodzinnych zajmują **zasiłki rodzinne wraz z dodatkami**. W 2025 roku z tej formy pomocy korzystało **średnio w miesiącu 16,8 tys. rodzin** – przeciętnie o 4,7 tys. rodzin mniej niż w roku 2024.
19. W województwie łódzkim w 2025 roku z **jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka** skorzystało **3,8 tys. rodzin**. Liczba ta ulega systematycznemu **zmniejszeniu** ze względu na **malejącą liczbę urodzeń** oraz stosunkowo niską kwotę kryterium dochodowego przy rosnącym poziomie wynagrodzeń.
20. Najczęściej udzielanym w 2025 roku w województwie łódzkim świadczeniem opiekuńczym kierowanym do osób z niepełnosprawnościami był **zasiłek pielęgnacyjny**. W roku oceny udzielono **652,5 tys. tego rodzaju świadczeń** na łączną kwotę ponad 140,8 mln zł (blisko 16,5 tys. świadczeń i 3,6 mln zł mniej niż w roku 2024).
21. W 2025 roku w województwie łódzkim udzielono również **129,4 tys. świadczeń pielęgnacyjnych** na łączną kwotę 423,8 mln zł (aż o ok. 24,8 tys. mniej świadczeń i blisko 34,3 mln zł mniej niż w roku 2024). Wyraźny spadek liczby świadczeń najprawdopodobniej spowodowany jest rezygnacją znacznej części rodzin, których członkami są osoby z niepełnosprawnością ze świadczenia pielęgnacyjnego na rzecz świadczenia wspierającego.

22. W 2025 roku w województwie łódzkim nastąpił **wzrost liczby rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym**, które objęto **pracą socjalną (46,3 tys. rodzin** liczących łącznie 79,1 tys. osób; o około 1,7 tys. rodzin więcej niż rok wcześniej). Rodziny te stanowiły 3,4% ludności województwa (w roku 2024 było to 3,3%).
23. W 2025 roku w województwie łódzkim realizowano **1282 kontrakty socjalne** (o 25 więcej mniej niż w roku 2024), **którymi objęto w ciągu całego roku 1449 osób**. Kontrakty realizowane w województwie łódzkim w 2025 roku w zdecydowanej większości (70,0%) dotyczyły rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin.
24. W 2025 roku województwie łódzkim pracą socjalną prowadzono w oparciu o **97 projektów socjalnych** (o 51 więcej – ponad dwukrotnie więcej niż przed rokiem), którymi objęto **1662 osób**. Liczba uczestników projektów zmniejszyła się o 52 osoby, co sugeruje realizację projektów w mniej licznych grupach.
25. Istotną pozycją w ramach **świadczeń niepieniężnych** jest wspieranie mieszkańców województwa łódzkiego poprzez zapewnienie im **darmowego posiłku**. Wsparciem tym objęto w 2025 roku **12,9 tys. osób** (ok. 0,5 tys. mniej niż rok wcześniej), tj. około 24,0% wszystkich osób, którym przyznane zostało świadczenie z pomocy społecznej.
26. W 2025 roku z **usług opiekuńczych w tym ze specjalistycznych usług opiekuńczych oraz usług sąsiedzkich** skorzystało łącznie blisko **7,5 tys. osób** (1,6 mln godzin wsparcia na łączną kwotę **48,6 mln zł**) – o 607 osób więcej niż przed rokiem. **Usługami specjalistycznymi** objęto **187 osób** (o 74 osoby więcej niż w 2024 r.). Ze **specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi** skorzystało w roku oceny **165 osób** (wartość porównywalna do zeszłorocznej). Z usług sąsiedzkich skorzystało **319 mieszkańców (niemal trzykrotnie więcej niż w 2024 r.)**.
27. W łódzkich ośrodkach pomocy społecznej w 2025 roku wsparcia w postaci **poradnictwa specjalistycznego** udzielono niemal **3,2 tys. rodzin** (ok. 0,5 tys. więcej niż w 2024 r.) liczących łącznie **7,3 tys. osób**. Odnotowano zatem zauważalny wzrost liczby korzystających z tej formy wsparcia w porównaniu do wcześniejszych lat.
28. Natychmiastową specjalistyczną pomocą w ramach **interwencji kryzysowej** objęto w łódzkich ośrodkach pomocy społecznej w 2025 roku **639 rodzin liczących łącznie 1286 osób** (1,5% wszystkich rodzin, które uzyskały pomoc w formie świadczeń). W roku 2025 wsparciem w tej formie objęto o 81 rodzin więcej niż w roku 2024.
29. W 2025 roku w ośrodkach pomocy społecznej w województwie łódzkim pomocy w opiece i wychowaniu dziecka udzielało 261 asystentów rodziny (o 13 więcej niż rok

wcześniej), którzy swoim wsparciem objęli 2,2 tys. rodzin (nieznaczny wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim – o ok. 1,0 p. proc.).

30. W 2025 roku odnotowano wzrost liczby osób objętych **programem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych (225 osób** w roku oceny wobec 207 w roku 2024).
31. W 2025 roku kwota **dofinansowania** zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami **ze środków PFRON i środków własnych powiatów** wyniosła w województwie łódzkim prawie **130,5 mln zł** i była wyższa niż w roku poprzednim o ok. 15,4 mln zł.
32. Wartość dofinansowania **związanego z likwidacją barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się** w województwie łódzkim w 2025 roku wyniosła **11,7 mln zł** (o niecałe 1,1 mln zł więcej w porównaniu do roku 2024). Wsparcie w tej formie otrzymało blisko **2,5 tys. osób** (o 324 osoby więcej niż przed rokiem).
33. W 2025 roku wartość dofinansowania na **zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny** wyniosła w województwie **34,4 mln zł** (o 5,8 mln zł więcej niż przed rokiem). Z pomocy w tej formie skorzystało **20,3 tys. osób** (o 2,5 tys. osób więcej niż w roku ubiegłym).
34. Wartość dofinansowania **turnusów rehabilitacyjnych** w województwie łódzkim w 2025 roku wyniosła **15,4 mln zł** (o 0,9 mln zł mniej niż w roku poprzednim). Pomocą w postaci dofinansowania turnusów rehabilitacyjnych objęto **7,0 tys. osób** (o 1,6 tys. osób mniej niż w roku 2024).
35. W ramach programu „Aktywny samorząd” w 2025 roku w województwie łódzkim udzielono **3,7 tys. świadczeń** (znaczny wzrost – o ok. 1,3 tys. świadczeń) na łączną kwotę ponad **15,1 mln zł**. Kwota świadczeń nieznacznie wzrosła w porównaniu do poziomu zeszłorocznego (o niecałe 0,7 mln zł).
36. W 2025 roku w województwie łódzkim wielkość pomocy pieniężnej na **usamodzielnienie** wyniosła blisko **8,5 mln zł** (o około 1 mln zł wyższa niż w roku poprzednim). Największą część świadczeń w ramach pomocy na usamodzielnienie przyznano osobom opuszczającym rodzinne formy pieczy zastępczej (66,0%), około 32,0% stanowiła pomoc finansowa dla osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze, a zaledwie 2,0% świadczeń przyznano pełnoletnim osobom opuszczającym inne instytucje.
37. W 2025 roku w województwie łódzkim funkcjonowało łącznie **26 podmiotów świadczących poradnictwo specjalistyczne**.
38. Wśród jednostek świadczących wsparcie dla dzieci i młodzieży w województwie łódzkim w 2025 roku odnotowano: 101 placówek wsparcia dziennego (o 1 więcej niż w roku

- ubiegłym), 86 placówek opiekuńczo-wychowawczych (o 1 więcej), 2 850 podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej (o 3 więcej). Ponadto, w województwie zatrudnionych było 118 koordynatorów pieczy zastępczej (o 3 więcej niż przed rokiem).
39. W 2025 roku na terenie województwa łódzkiego funkcjonowało **55 publicznych domów pomocy społecznej** (tyle samo co rok wcześniej). Z ich usług w ciągu roku **skorzystało łącznie 7016 osób** (o 90 więcej niż rok wcześniej). Liczba osób zamieszkujących DPS (5883 wg stanu na koniec 2025 r.) prawie nie uległa zmianie względem 2024 r i nadal utrzymywała się na niższym poziomie niż przed rokiem 2020, tj. przed wybuchem epidemii COVID-19, która w znaczny sposób zaburzyła funkcjonowanie tych placówek.
40. Wśród innych placówek oferujących wsparcie i pomoc głównie osobom starszym w 2025 roku odnotowano m.in.: **44 dzienne domy pomocy** (o 2 więcej niż w roku 2024) oraz **246 klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów** (o 7 więcej).
41. Ośrodki oferujące wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami w województwie łódzkim w 2025 roku to m.in.: **52 środowiskowych domów samopomocy** (o 1 więcej niż przed rokiem), **44 warsztaty terapii zajęciowej** (bez zmian w porównaniu z 2024 rokiem) oraz **8 zakładów aktywności zawodowej** (także tyle samo, co w roku poprzednim).
42. Wśród innych jednostek oferujących wsparcie grupom osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym w 2025 roku należy wymienić: **1 dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży** (tak samo, jak w roku 2024), **2 centra integracji społecznej** (liczba bez zmian w porównaniu z rokiem ubiegłym), **7 klubów integracji społecznej** (tyle samo, co rok wcześniej), **123 mieszkania treningowe i wspomagane** (o 4 więcej) oraz **45 schronisk dla osób bezdomnych, 8 noclegowni i 4 ogrzewalnie**.
43. W 2025 roku w jednostkach pomocy społecznej zatrudnionych było nieco ponad **3,7 tys. pracowników** (wartość wyższa o 212 osób niż w 2024), z czego 6,2% stanowiła kadra kierownicza (232 osoby), 33,8% – pracownicy socjalni (1265 osób), 10,4% pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne (388 osób), a 49,7% – pozostali pracownicy (1859 osoby).
44. W 2025 roku **kryteria ustawowe dotyczące wymaganej liczby pracowników socjalnych** zostały **spełnione przez 128 gmin** województwa łódzkiego (taka sama liczba jak w roku poprzednim), a w przypadku 49 gmin co najmniej jeden warunek ustawowy nie został spełniony.
45. Wskaźnik obrazujący **stopień specjalizacji pracowników socjalnych** w 2025 roku wyniósł w województwie łódzkim **52,1%** (wartość porównywalna do wartości z 2024 r.).

46. **Wydatki poniesione w 2025 roku na zadania realizowane w ramach polityki społecznej** w województwie łódzkim wyniosły ponad **3,6 mld zł**. Kwota ta **wzrosła** w porównaniu do roku 2024 o 9,1% (około 300,2 mln zł).
47. W **strukturze wydatków** poniesionych na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w 2025 roku dominowały wydatki ponoszone na pomoc społeczną (48,0%), w dalszej kolejności znalazły się wydatki na wsparcie rodzin (46,2%), natomiast środki finansowe na ochronę zdrowia, pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej oraz edukacyjną opiekę wychowawczą stanowiły łącznie 5,7% wszystkich wydatków.
48. **Współpracę z organizacjami pozarządowymi** w 2025 roku zadeklarowało nieco ponad 1/2 gmin (94 ze 174), wszystkie miasta na prawach powiatu (3) oraz prawie wszystkie powiaty (19 z 21) funkcjonujące na terenie województwa łódzkiego.

WNIOSKI I REKOMENDACJE:

Województwo łódzkie staje przed kluczowymi wyzwaniami w obszarze polityki społecznej, które koncentrują się wokół **konieczności rozbudowy systemu środowiskowych usług społecznych oraz wdrożenia bardziej zindywidualizowanego podejścia do działań pomocowych**. Szansa na powodzenie tych reform oraz dalszą profesjonalizację sektora zależy w głównej mierze od wszechstronnego rozwoju i specjalizacji kadr służb społecznych, ich odciążenia od nadmiernej biurokracji, a także przygotowania na dynamiczne przeobrażenia rynków pracy, struktur rodzinnych oraz współczesnych trendów demograficznych, migracyjnych i technologicznych. Obecnie regionalny system pomocy społecznej przechodzi istotną transformację związaną z **procesem deinstytucjonalizacji**, która jest ukierunkowana na sukcesywne zwiększanie dostępności oraz lepsze dopasowanie form wsparcia do realnych potrzeb mieszkańców. Dodatkowym wyzwaniem dla samorządów pozostaje konieczność sprawnej adaptacji do licznych modyfikacji w krajowym prawodawstwie – zarówno w zakresie przepisów regulujących warunki i sposób przyznawania poszczególnych świadczeń (np. rodzinnych), jak i działanie całego systemu wsparcia (planowana nowelizacja ustawy o pomocy społecznej). Wyjątkowo złożonym i wieloetapowym przedsięwzięciem jest i będzie w najbliższym czasie **efektywne wdrażanie oraz uruchamianie nowych typów usług społecznych** zarówno na szczeblu lokalnym, jak i regionalnym.

Równolegle na kształt polityki społecznej w regionie niezmiennie wpływają głębokie procesy demograficzne, takie jak niska dzietność, ujemny przyrost naturalny oraz rosnąca średnia długość życia. Sytuację dodatkowo komplikuje fakt, że **faktyczna liczba mieszkańców województwa już w 2025 roku okazała się niższa, niż zakładały wcześniejsze prognozy**. Sugeruje to, że w przyszłości populacja regionu może kurczyć się w jeszcze szybszym i **bardziej drastycznym tempie, niż dotychczas przewidywano**. Bezpośrednim odzwierciedleniem tych trendów w systemie wsparcia oraz twardym, mierzalnym dowodem na postępującą kurczenie się i starzenie populacji jest fakt, że **z pomocy społecznej w regionie korzystają coraz mniejsze rodziny, w większości jednoosobowe** – w 2025 roku stanowiły one 66,0% odbiorców wsparcia, a ich udział zwiększył się o ponad 3,0 p. proc. w porównaniu z rokiem 2023. Dodatkowo, obserwuje się **systematyczny spadek liczby rodzin uprawnionych do korzystania z takich świadczeń, jak zasiłki rodzinne czy jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka** (tzw. „becikowe”), co wynika z **coraz mniejszej liczby dzieci w regionie** – zarówno za sprawą malejącej liczby urodzeń, jak i ujemnego salda migracji, oraz stosunkowo niskiej kwoty kryterium dochodowego przy rosnącym poziomie wynagrodzeń. Tendencjom tym towarzyszą zmiany struktury świadczeniobiorców przejawiające się **stale rosnącą nadwyżką kobiet w wieku poprodukcyjnym korzystających**

ze świadczeń w porównaniu do mężczyzn. Powodem tego zjawiska jest przede wszystkim dłuższe średnie trwanie życia wśród kobiet, przekładające się na intensywny wzrost udziału kobiet w coraz starszych grupach wiekowych (zjawisko tzw. feminizacji starzenia się oraz podwójnego starzenia się). Te głębokie zmiany strukturalne wymuszają pilną adaptację nie tylko w sferze usług medycznych, opiekuńczych czy asystenckich. Ze względu na swój wszechstronny charakter, procesy te zmuszają do rewizji działań także w obszarach z pozoru odległych, takich jak polityka energetyczna czy rozwiązania infrastrukturalne i architektura uwzględniająca zasady projektowania uniwersalnego.

Rok 2025 przyniósł wyraźny zwrot w systemie pomocy społecznej województwa łódzkiego. Odnotowano pierwszy od 10 lat wzrost liczby osób korzystających ze wsparcia, co bezpośrednio przełożyło się na zwiększenie poziomu globalnych wydatków ponoszonych przez jednostki samorządowe na zadania z zakresu polityki społecznej. Głównym motorem tych przeobrażeń były reformy przepisów prawa krajowego. Nowe regulacje znacząco podniosły kryteria dochodowe uprawniające do pobierania świadczeń pieniężnych do poziomu 1010 zł dla osób samotnie gospodarujących oraz 823 zł dla osób w rodzinie, a dodatkowym impulsem stymulującym dynamikę finansową stał się wzrost wysokości zasiłku z tytułu bezrobocia dla osób z krótkim stażem pracy. **Wyższe progi dochodowe oraz rozszerzenie bazy uprawnionych w widoczny sposób zmieniły główne tendencje w zakresie poszczególnych rodzajów wsparcia finansowego.** Przykładem są zasiłki okresowe (w szczególności z tytułu bezrobocia), których przyznawalność oraz łączna wartość wzrosły, odwracając długookresową tendencję niżkową. Również w obszarze zasiłków stałych, po trwającym wiele lat okresie względnej stabilizacji, zaobserwowano dynamiczny i skokowy wzrost wartości przekazywanych środków.

Jednym z czynników wpływających na zwiększony poziom korzystania z pomocy są również **niekorzystne zmiany w zakresie sytuacji finansowej i bytowej mieszkańców województwa łódzkiego.** Pogorszenie koniunktury na regionalnym rynku pracy, przejawiające się wzrostem bezrobocia i spadkiem liczby ofert pracy, a także pogłębiający się dystans dochodowy województwa wobec reszty kraju i nasilająca się wewnętrzna polaryzacja między dynamiczną aglomeracją łódzką a peryferyjnymi gminami doprowadziły m.in. do ponownego **natężenia zjawiska długotrwałego pozostawania w systemie świadczeń.** Proces ten grozi wygaszaniem aktywnej postawy beneficjentów i ich uzależnieniem od publicznego wsparcia, w związku z czym wymaga bieżącego monitorowania, a w razie konieczności – wdrożenia celowanych programów wsparcia przeciwdziałających temu zjawisku.

Odpowiedzią na zdiagnozowane powyżej zjawiska społeczno-demograficzne jest m.in. obserwowany w regionie systematyczny rozwój zdeinstytucjonalizowanych form wsparcia, w tym **usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych oraz stosunkowo nowych w**

systemie wsparcia – usług sąsiedzkich. Wyraźnemu zwiększeniu uległa zarówno liczba osób objętych pomocą w tej formie, jak i godzin udzielonego wsparcia oraz liczebność kadry świadczącej usługi. **Zwiększyła się również liczba dziennych domów pomocy,** zaliczanych do środowiskowych ośrodków wsparcia. Z drugiej strony tendencjom tym towarzyszył **spadek zainteresowania umieszczaniem osób wymagających wsparcia (w szczególności tym starszych i chorych) w placówkach opieki całodobowej,** tj. w domach pomocy społecznej. Świadczy o tym obserwowana stale od kilku lat niższa liczba mieszkańców DPS-ów w porównaniu do liczby miejsc dostępnych w placówkach w regionie. Z drugiej strony, widoczny jest **wzrost zapotrzebowania na krótkoterminowe umieszczenie osób w domach pomocy społecznej** na pobyt całodobowy albo dzienny, dopuszczone jako dodatkowa forma pomocy świadczonej przez tego typu placówki począwszy od 1 listopada 2023 r.

Innym pozytywnym zjawiskiem jest również rozwój kompleksowego wsparcia dla rodzin. W 2025 roku wyraźnie **zwiększyła się liczba mieszkańców objętych specjalistycznym poradnictwem i interwencją kryzysową,** które stanowią formę bezpośredniego wsparcia w środowisku lokalnym. Na poziomie regionalnym istotną pozycję w zakresie szeroko rozumianego poradnictwa i wsparcia psychicznego zajmują przedsięwzięcia realizowane przez Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi – m.in. Regionalny interwencyjny telefon zaufania dla dzieci i młodzieży oraz Wojewódzki telefon wsparcia dla seniorów.

Rok 2025 przyniósł znaczące zmiany w zakresie świadczeń opiekuńczych wypłacanych osobom z niepełnosprawnością i ich opiekunom. W związku z wprowadzeniem świadczenia wspierającego, które począwszy od 2025 roku zaczęło obowiązywać w pełnym zakresie (tj. mogły o nie wnioskować wszystkie osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności – niezależnie od jej stopnia), łączna liczba świadczeń opiekuńczych (w tym w szczególności świadczenia pielęgnacyjnego) przyznanych mieszkańcom województwa łódzkiego w 2025 roku zmniejszyła się o ponad 5,0% . Wprowadzenie świadczenia wspierającego wpłynęło również na zmniejszenie skali wsparcia w zakresie dofinansowania turnusów rehabilitacyjnych, udzielanego osobom z niepełnosprawnością ze środków PFRON (w związku z przekroczeniem progów dochodowych). Zwiększeniu uległa natomiast **liczba osób korzystających z dofinansowań** przeznaczonych na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się oraz zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny. Wzrost dostępności wsparcia udzielanego w tej formie oraz jego wartości jest niezwykle istotne w obliczu **wzrostu znaczenia długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności jako głównych powodów udzielania pomocy w województwie łódzkim.** Jednocześnie w regionie zmniejsza się **skala korzystania ze wsparcia ze względu ubóstwo i bezrobocie.**

Pozytywnym zjawiskiem jest **rozwój specjalistycznej kadry** świadczącej usługi w zakresie pomocy społecznej oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. W 2025 roku odnotowano wzrost liczby pracowników socjalnych, co przełożyło się na ich większą dostępność dla mieszkańców województwa i wzrost liczby ludności korzystającej z pracy socjalnej. Jednocześnie **utrzymana została tendencja wzrostowa odsetka pracowników posiadających specjalizację I lub II stopnia w zawodzie**, która nastąpiła po okresie stagnacji obserwowanej we wcześniejszych latach. Podtrzymanie tego pozytywnego efektu wymaga dalszego wspierania procesu profesjonalizacji kadr służb społecznych, m.in. poprzez tworzenie odpowiednich warunków organizacyjnych, umożliwiających podnoszenie kwalifikacji zawodowych, jak i finansowych, zachęcających do podejmowania pracy w zawodzie pracownika socjalnego. Szeroko zakrojone działania wspierające rozwój kadr pomocy społecznej w województwie łódzkim realizowane są m.in. przez Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi (RCPS). Umożliwiają one pracownikom systemu pomocy i wsparcia, w tym przyszłej kadrze centrów usług społecznych (CUS), ponoszenie wiedzy i kompetencji poprzez udział w szkoleniach, warsztatach, konferencjach, wizytach studyjnych, superwizjach, doradztwie, a także studiach podyplomowych.

Wyzwania z zakresu szeroko rozumianej pomocy społecznej wymagają wielostronnego podejścia wzmacnianego poprzez dobrze zaplanowaną koordynację działań na wielu płaszczyznach. Konieczna jest kontynuacja działań zmierzających do profesjonalizacji kadry, poprawy warunków pracy pracowników systemu pomocy społecznej, standaryzacji usług, a także ich rozwoju zgodnie z wyzwaniami procesu deinstytucjonalizacji (przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki lokalnej).

W związku z powyższymi zjawiskami oraz wyzwaniami stojącymi przed polityką społeczną, a także mając na uwadze wnioski i rekomendacje formułowane przez przedstawicieli poszczególnych jednostek organizacyjnych pomocy i wsparcia funkcjonujących na terenie województwa łódzkiego w ramach corocznej oceny w zakresie pomocy społecznej, rekomenduje się:

- Intensyfikację działań na rzecz **poprawy warunków pracy kadr służb społecznych**, wśród której obserwowany jest znaczny ubytek i duża rotacja. Problem narasta od wielu lat, a brak działań w tym obszarze powoduje m.in. obniżenie płynności działania systemu wsparcia oraz znaczące niedobory pracowników mogące prowadzić do obniżania się jakości świadczonych usług. Działania jakie należy podjąć to w szczególności stworzenie odpowiednich warunków organizacyjnych i finansowych zachęcających do podejmowania pracy w zawodzie pracownika socjalnego oraz wsparcie procesu profesjonalizacji kadr służb społecznych umożliwiającego podnoszenie kwalifikacji i umiejętności zawodowych, w tym osiągnięcie kolejnych stopni

specjalizacji. Istotną kwestią jest również stworzenie systemu wsparcia pomagającego przeciwdziałać wypaleniu zawodowemu oraz pomoc w organizacji i finansowaniu **superwizji** pracowników służb społecznych. Konieczna jest też współpraca na poziomie wojewódzkim z uczelniami, gdyż niezbędne jest wykształcenie nowych kadr przygotowanych do pracy w pomocy społecznej.

- **Wsparcie małych gmin** poprzez dostarczanie wiedzy i narzędzi do realizacji zadań z zakresu polityki społecznej; wsparcia wymagają nie tylko ośrodki pomocy społecznej, ale również władze gmin, często nieposiadające pełnej wiedzy na temat wyzwań w obszarze polityki społecznej, jak i generowanych przez nie potrzeb;
- Wspieranie inicjatyw oraz **wdrażanie innowacyjnych rozwiązań**, które zwiększają efektywność wsparcia poprzez indywidualizację, kompleksowość i długofalowość działań na rzecz poszczególnych grup docelowych o zróżnicowanych potrzebach;
- **Zabezpieczenie wsparcia osobom samotnym, starszym oraz z niepełnosprawnością** poprzez dalszy rozwój usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania oraz poszerzenie oferty środowiskowych form opieki, takich jak dzienne domy pomocy, środowiskowe domy samopomocy, rodzinne domy pomocy, a także wolontariat;
- **Rozwój poradnictwa, poradnictwa specjalistycznego, interwencji kryzysowej** oraz wszelkich innych form mających na celu wsparcie mieszkańców województwa w przewyżnianiu sytuacji kryzysowej i poprawie zdrowia psychicznego. Na potrzebę rozwoju tego rodzaju usług wskazuje m.in. wzrastająca liczba samobójstw wśród dzieci oraz rosnąca liczba porad udzielanych przez telefon zaufania;
- **Wzmocnienie działań na rzecz dalszego rozwoju asystentury rodzinnej** (szczególnie z uwagi na ograniczenie źródeł finansowania tego typu wsparcia) poprzez zwiększanie liczby wysokowykwalifikowanej i dobrze opłacanej kadry pracującej z rodziną niewydolną wychowawczo (asystent rodziny) mający na celu uniknięcie umieszczania dzieci w pieczy zastępczej;
- **Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej**, w szczególności jej zawodowych form, przy jednoczesnym ograniczaniu rozwiązań instytucjonalnych, m.in. poprzez promocję rodzicielstwa zastępczego służącą pozyskaniu kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych, zagwarantowanie rodzinom zastępczym odpowiedniego wsparcia, m.in. w formie „szybkiej ścieżki” dostępu do usług medycznych w tym zwłaszcza specjalistycznych (m.in. do psychiatry dziecięcego, neurologa dziecięcego, ortopedy); wsparcie samorządów w procesie deinstytucjonalizacji (również poprzez pomoc w wykorzystaniu środków UE przeznaczonych na wzmocnienie potencjału rodzicielstwa zastępczego);

- **Tworzenie nowych mieszkań wspomaganych i treningowych**, w tym treningowych oraz interwencyjnych dla osób czasowo nie posiadających miejsca zamieszkania (np. dla pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej czy ofiar przemocy);
- Rozwój i wzmocnienie **współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz wsparcie rozwoju ekonomii społecznej w regionie**;
- **Rozwój projektowania uniwersalnego** oraz stosowanie **nowoczesnych rozwiązań projektowych** pozwalających na modyfikowanie lub łączenie różnych funkcji w budynkach w zależności od istniejących potrzeb (np. możliwość adaptacji budynku przedszkola na ośrodek wsparcia dziennego, dom pomocy społecznej lub inne przeznaczenie wynikające ze zmian w strukturze społeczno-demograficznej określonego obszaru).

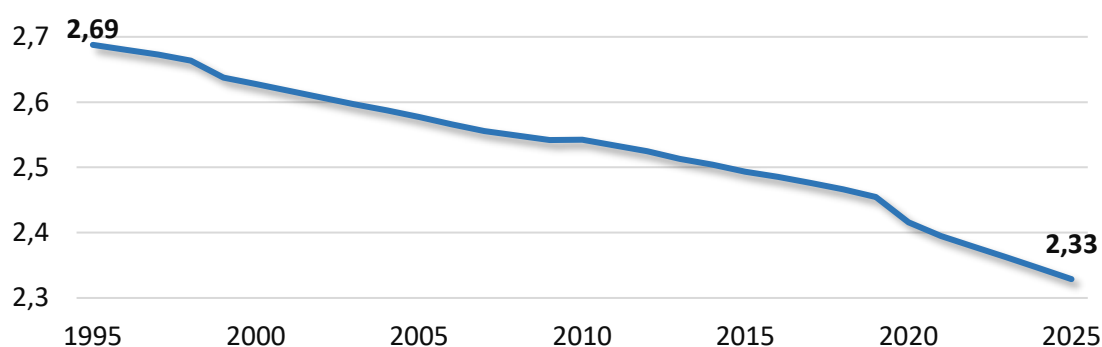
Rekomendowane powyżej zadania są niezmiennie od lat, co zwraca uwagę na konieczność wzmocnienia działań realizowanych w obszarze pomocy społecznej. Konieczna zmiana systemowa musi być oparta nie tylko na nowym podejściu w myśleniu o pomocy społecznej, jako istotnym elemencie polityki społecznej, ale musi być też wzmocniana przez nowe możliwości wsparcia i oddziaływania społecznego. Niezbędnym krokiem na tej drodze jest przekształcenie systemu pomocy o charakterze interwencyjnym w system pomocy społecznej o charakterze wspierającym. Doprowadzi to w efekcie do poprawy skuteczności działań i poszerzenia skali oddziaływania polityki społecznej na rozwój całej społeczności lokalnej.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNEJ WOJEWÓDZTWA

1. Stan i prognozy ludności

Województwo łódzkie obejmuje 177 gmin, z czego 18 to gminy miejskie (w tym 3 miasta na prawach powiatu), 117 to gminy wiejskie, a 42 – miejsko-wiejskie. Według stanu w dniu 31.12.2025 roku, województwo zamieszkiwało **2,33 mln osób**² z czego niemal 62% stanowią mieszkańcy miast. Pod względem liczby ludności, województwo łódzkie zajmuje 7. miejsce w kraju.

Rysunek 1. Liczba mieszkańców województwa łódzkiego (w mln osób) w latach 1995-2025

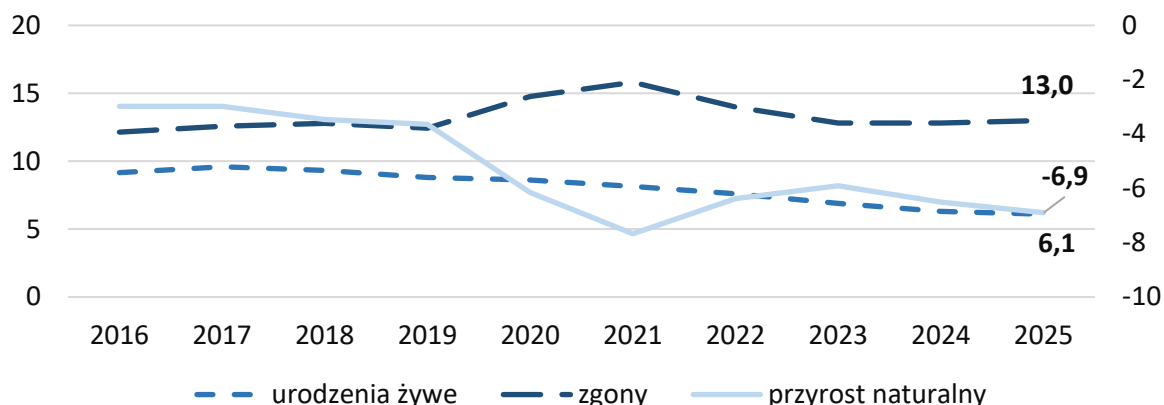
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W województwie łódzkim obserwowane jest zjawisko depopulacji o utrwalonym trendzie. W 2025 roku liczba mieszkańców województwa łódzkiego była niższa o ok. 17,0 tys. osób (około 0,7%) w porównaniu do stanu z roku 2024, natomiast w latach 1995-2025 liczba ta zmniejszyła się o ponad 358,9 tys. osób, co stanowi spadek o 13,4%. Spadek liczby ludności obserwowany w województwie łódzkim to wynik ujemnego przyrostu naturalnego (ubytku naturalnego) oraz ujemnego salda migracji.

W 2025 roku w województwie łódzkim urodziło się o prawie 16,0 tys. osób mniej niż zmarło (około 14,3 tys. urodzeń żywych wobec 30,3 tys. zgonów), a stopa przyrostu naturalnego (tj. wartość ubytku naturalnego przeliczona na 1000 mieszkańców) wyniosła -6,9 (przy wartości dla Polski wynoszącej -4,5). W zestawieniu województw pod względem przyrostu naturalnego województwo łódzkie w 2025 roku odnotowało spadek na ostatnie miejsce w tym zestawieniu.

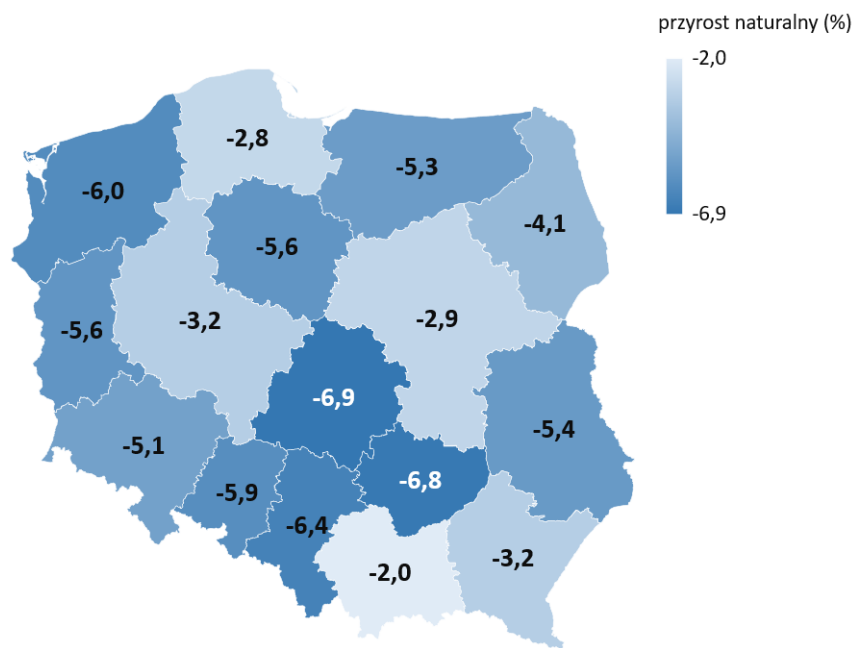
² Źródło: GUS, Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2025 r. Stan w dniu 31 grudnia, Warszawa 2025. Dane pochodzące z powyższego źródła obejmują informacje o stanie ludności opracowane na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31.03.2021 r.

Rysunek 2. Liczba zgonów i urodzeń żywych (lewa oś; w tys. osób) oraz przyrost naturalny (prawa oś; w tys. osób) w województwie łódzkim w latach 2016 – 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Rysunek 3. Stopa przyrostu naturalnego według województw w Polsce w 2025 roku

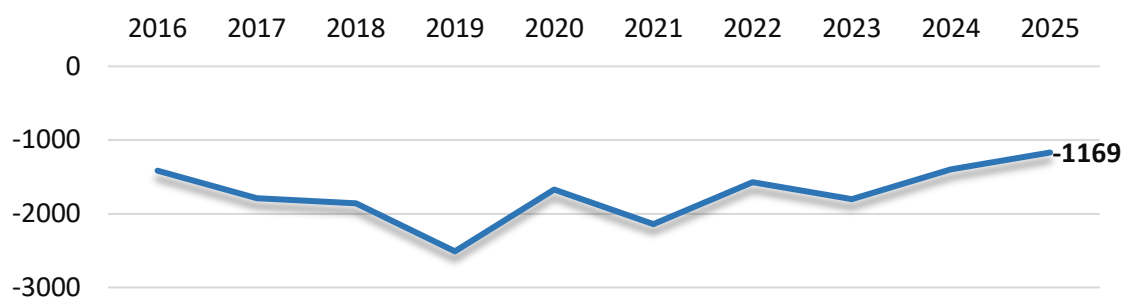

Obsługiwane przez usługę Bing
© OpenStreetMap

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Podobnie, jak w przypadku przyrostu naturalnego, również ogólne saldo migracji (wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały) przyjmuje w województwie łódzkim wartości ujemne. W 2026 roku w związku ze zmianą miejsca zamieszkania lub pobytu województwo łódzkie opuściło 1,2 tys. osób. Wartości z ostatnich lat są zróżnicowane, wahają się między ok. 1,2 tys. a 2,5 tys. W roku oceny z województwa odpłynęło o 231 osób mniej niż w roku ubiegłym.

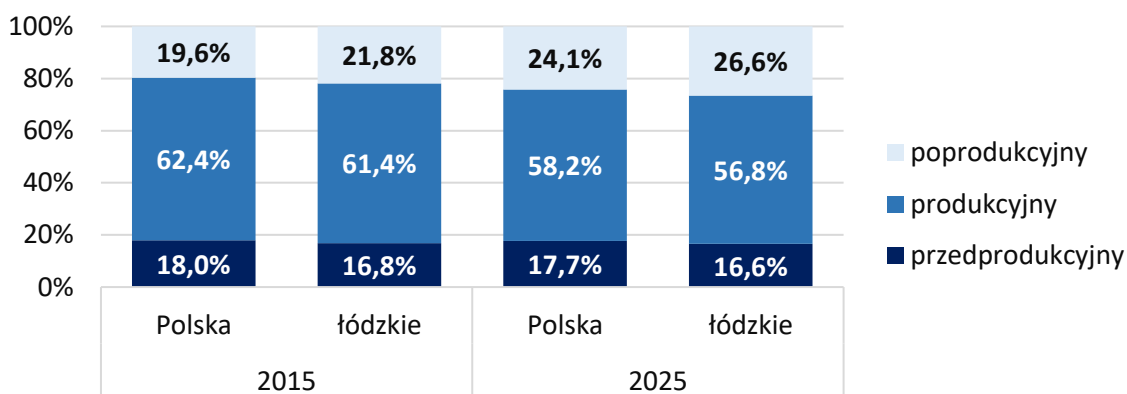
Rysunek 4. Saldo migracji w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jednym z najważniejszych negatywnych zjawisk obserwowanych w województwie łódzkim jest proces starzenia się społeczeństwa. Struktura wiekowa ludności województwa łódzkiego ulega niekorzystnym przemianom – zmniejsza się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (w 2025 roku 16,6%; ponad 387,7 tys. osób) i produkcyjnym (56,8%; około 1,33 mln osób w 2025 r.), a zwiększa – w wieku poprodukcyjnym (w 2025 roku 26,6%; ponad 619,1 tys. osób)³. Podobna tendencja obserwowana jest w całym kraju, przy czym w porównaniu do struktury wiekowej ludności w Polsce sytuacja demograficzna w województwie łódzkim prezentuje się zdecydowanie mniej korzystnie. Wskaźnik obciążenia demograficznego, tj. liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym, wyniósł w województwie w 2025 roku 46,8 wobec 46,2 w roku 2024.

Rysunek 5. Struktura ludności według wieku produkcyjnego (w %) w województwie łódzkim i w Polsce w latach 2015 i 2025

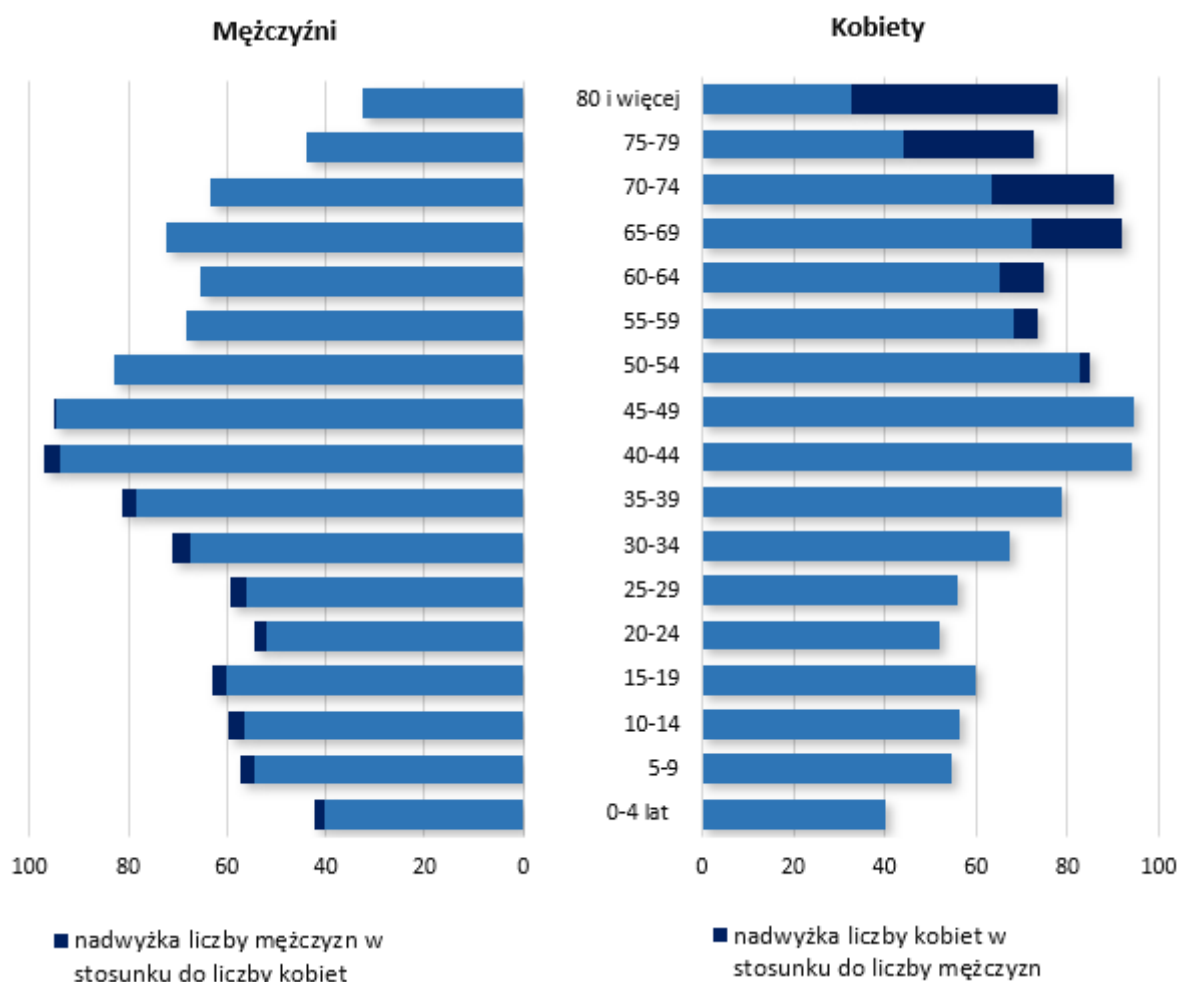
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2025 roku w strukturze wiekowej ludności dominowały osoby w wieku 40-44 lata (8,2%), 45-49 lat (8,1%) oraz 50-54 lata (7,2%). Niemniej jednak stosunkowo wysokie były również

³ BDL GUS. Wiek przedprodukcyjny: do 17 lat, wiek produkcyjny: mężczyźni w wieku 18-64 lata i kobiety w wieku 18-59 lat, wiek poprodukcyjny: mężczyźni w wieku 65 lat i więcej i kobiety w wieku 60 lat i więcej.

odsetki ludności w starszych grupach wiekowych, w tym przede wszystkim wśród kobiet. W 2025 roku łączny udział kobiet w wieku powyżej 75. roku życia wynosił 12,3%, podczas gdy wśród mężczyzn odsetek ten ukształtował się na poziomie 6,9%. Jednocześnie począwszy od grupy wiekowej obejmującej osoby pomiędzy 50. a 54. rokiem życia, widoczna jest wyraźna nadwyżka liczby kobiet w stosunku do liczby mężczyzn. Zjawisko starzenia się społeczeństwa województwa łódzkiego dotyczy zatem w szczególności kobiet. Wynika to przede wszystkim z dłuższego przeciętnego trwania życia wśród kobiet, niż ma to miejsce wśród mężczyzn (81,4 roku przeciętnie dla kobiet wobec niespełna 73,6 roku dla mężczyzn⁴). Odwrotna sytuacja niż w przypadku osób starszych obserwowana jest w młodszych grupach wiekowych – wśród osób w wieku do 44. roku życia w 2025 roku występowała nadwyżka liczby mężczyzn w stosunku do liczby kobiet, przy czym przewaga ta była niewielka.

Rysunek 6. Struktura ludności według wieku i płci (w tys. osób) w województwie łódzkim w 2025 roku

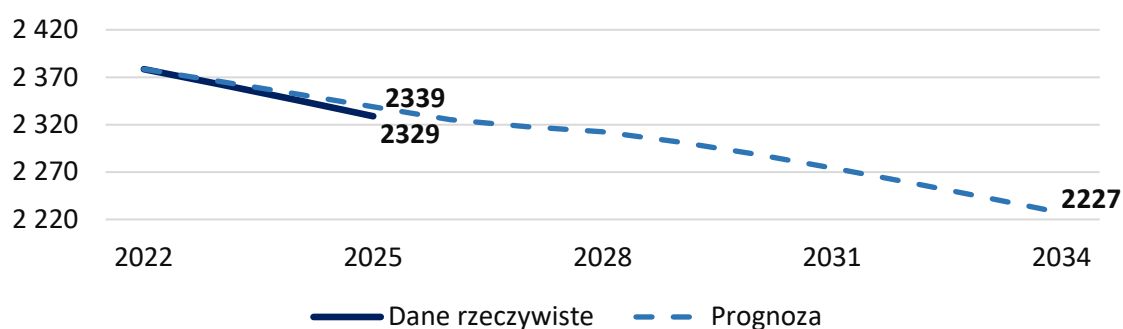

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

⁴ Wartości za 2024 rok; dane za 2025 rok nie były dostępne w momencie sporządzania raportu.

Zgodnie z prognozą ludności na lata 2023-2060 opracowaną przez GUS w 2023 roku, tendencja spadkowa liczby ludności w województwie łódzkim będzie się pogłębiała. Przewidywania wskazują, że populacja mieszkańców województwa zmniejszy się do poziomu niespełna 1,8 mln osób w 2060 roku. Przyglądając się zaprezentowanemu na wykresie porównaniu danych rzeczywistych w latach 2023-2025 z prognozą dla tych lat, zauważyć można, że faktyczna liczba mieszkańców województwa już w tym momencie jest niższa niż zakładają prognozy, co może sugerować, że populacja regionu może w przyszłości zmniejszyć się jeszcze bardziej niż w przewidywaniach.

Rysunek 7. Prognozowana i rzeczywista liczba ludności w województwie łódzkim w latach 2022-2034 (w tys. osób)

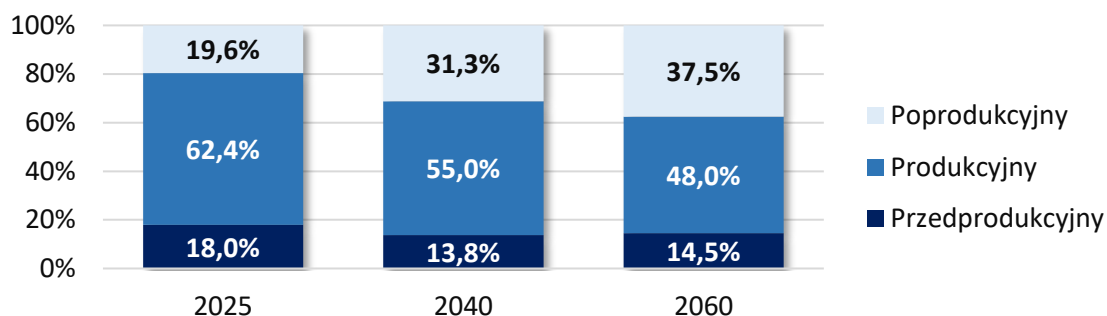
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2025 roku mediana wieku⁵ ludności w województwie łódzkim wyniosła 43,4 roku dla mężczyzn (przy czym 44,0 lata w miastach i 42,3 roku na wsi) oraz 49,2 roku dla kobiet (48,7 roku w miastach i 45,0 lat na wsi).

Dodatkowo, w województwie łódzkim zwiększać się będzie liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (powyżej wieku emerytalnego) – do 2060 roku liczba osób w tej grupie ma wzrosnąć o około 48,2 tys. (7,8%) w porównaniu z rokiem 2025. Powyższe zjawisko jest szczególnie negatywne w połączeniu z przewidywanym spadkiem liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (o około 469,7 tys. osób; 35,5%) oraz przedprodukcyjnym (o ponad 130,0 tys. osób; 33,5%).

⁵ Mediana wieku (wiek środkowy) – parametr wyznaczający granicę wieku, którą połowa badanej populacji już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

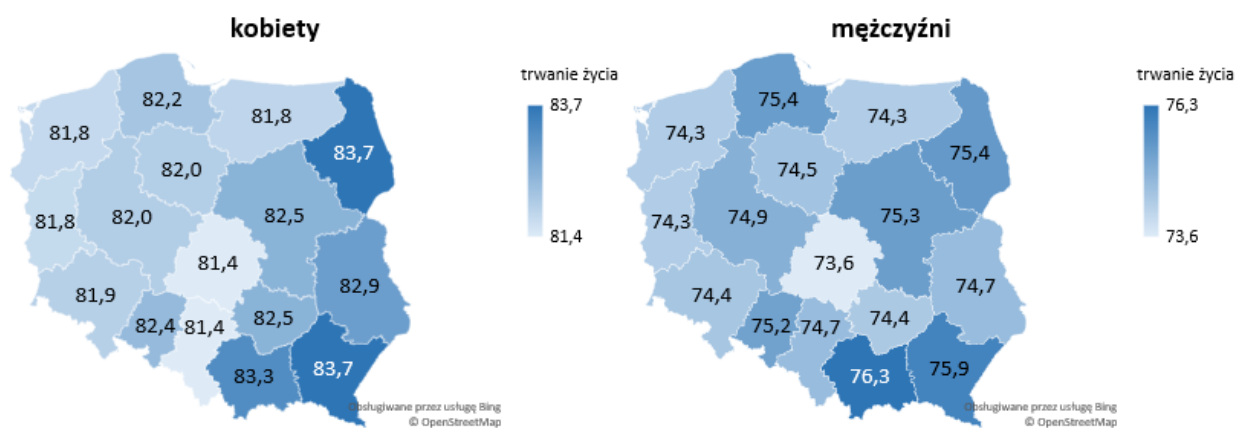
Rysunek 8. Prognozowana struktura ludności według grup wieku (w %) w województwie łódzkim w roku 2040 i 2060 (2025 – dane rzeczywiste)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Przeciętne trwanie życia mieszkańców województwa łódzkiego⁶ jest krótsze niż średnio w kraju. W Polsce w 2024 roku⁷ przeciętne trwanie życia kobiet wynosiło 82,3 roku, zaś mężczyzn – 74,9 roku (dane GUS), podczas gdy w województwie łódzkim wartości te ukształtowały się na poziomie, odpowiednio: **81,4 roku oraz 73,6 roku**. Pod względem przeciętnego trwania życia mężczyzn województwo łódzkie zajęło ostatnie miejsce wśród wszystkich województw, natomiast pod względem przeciętnego trwania życia kobiet województwo znalazło się na ostatnim miejscu na równi z województwem śląskim.

Rysunek 9. Przeciętne trwanie życia kobiet (lewa mapa) i mężczyzn (prawa mapa) (w latach) w 2024 roku w przekroju województw w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

⁶ Przeciętne dalsze trwanie życia osób w momencie narodzin.

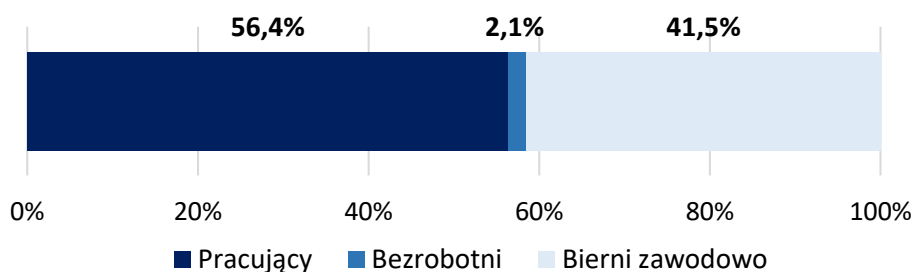
⁷ Dane za 2025 rok nie były dostępne w momencie opracowywania raportu.

2. Aktywność ekonomiczna ludności

Z punktu widzenia sytuacji na rynku pracy ludność (w wieku od 15 lat do 89 lat⁸) dzieli się na pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo, przy czym pracujący i bezrobotni tworzą zbiorowość aktywnych zawodowo. Do kategorii pracujących zalicza się natomiast osoby wykonujące pracę najemną, prowadzące własną działalność gospodarczą, rolników prowadzących własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne, a także osoby, które nieodpłatnie pomagały w prowadzeniu gospodarstwa rolnego lub innej rodzinnej działalności gospodarczej. W Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), a także w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań (NSP), aktywność ekonomiczną ocenia się na podstawie sytuacji respondenta w badanym tygodniu.

W 2025 roku⁹ ludność aktywna zawodowo stanowiła w województwie 58,5% populacji w wieku 15-89 lat¹⁰ (1,1 mln osób), natomiast bierni zawodowo – 41,5% tej zbiorowości (804 tys. osób). Zdecydowana większość (96,4%) aktywnych zawodowo to osoby pracujące. Bezrobotni stanowili około 2,1% mieszkańców województwa łódzkiego w wieku 15–89 lat (41 tys. osób). Struktura ludności według aktywności ekonomicznej w województwie łódzkim jest stosunkowo stabilna, a obserwowane wahania przyjmują głównie charakter sezonowy.

Rysunek 10. Struktura ludności według aktywności ekonomicznej (w %) w województwie łódzkim w 2025 roku (IV kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rozpatrując aktywność ekonomiczną mieszkańców województwa według płci, na uwagę zasługuje odmienna struktura aktywności zawodowej kobiet i mężczyzn. Wśród mężczyzn obserwowano stosunkowo wysoki udział osób pracujących (63,8% w IV kwartale 2025 roku – 585 tys. osób), podczas gdy odsetek pracujących kobiet ukształtował się na poziomie 49,8% (508 tys. osób). Jednocześnie udział biernych zawodowo w populacji mężczyzn był o około 14 p. proc. niższy, niż wśród kobiet. Zjawisko to wynika m.in. z dłuższego trwania życia i niższej

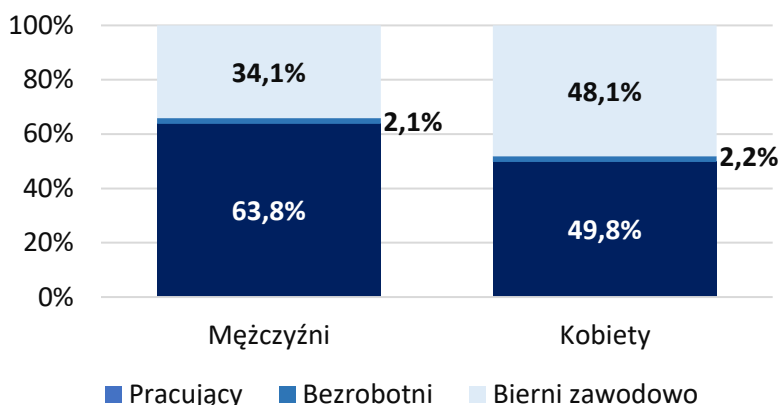
⁸ Zgodnie z założeniami Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

⁹ Stan w IV kwartale.

¹⁰ Źródłem danych do analiz w zakresie aktywności ekonomicznej ludności (poza bezrobociem rejestrowanym) są dane pochodzące z badania BAEL, w związku z czym analizy te odnoszą się do aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 – 89 lat.

granicy wieku emerytalnego kobiet, a tym samym ich większego udziału wśród osób w wieku poprodukcyjnym. Istotnym czynnikiem jest także nadal często obserwowana wśród kobiet rezygnacja z pracy lub z poszukiwania zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania opieki nad dziećmi lub innymi osobami zależnymi. Odsetek osób bezrobotnych w przypadku obu płci był zbliżony (nieco wyższy wśród kobiet).

Rysunek 11. Struktura ludności według aktywności ekonomicznej i płci (w %) w województwie łódzkim w 2025 roku (IV kwartał)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Analiza kluczowych wskaźników bezrobocia rejestrowanego dla województwa łódzkiego w latach 2016-2024 wskazywała na trend spadkowy liczby osób zarejestrowanych w urzędach pracy jako bezrobotne. Liczba ta wzrosła nieznacznie w 2020 roku, czego przyczyną było najprawdopodobniej wprowadzenie ograniczeń w działaniu niektórych gałęzi gospodarki w związku z wystąpieniem epidemii COVID-19 w Polsce. W kolejnych latach sytuacja uległa poprawie i liczba bezrobotnych zmniejszyła się do 53,3 tys. osób w roku 2024. Jednakże w 2025 roku liczba bezrobotnych wzrosła do 62,0 tys. osób, do poziomu zbliżonego do tego z 2020 roku.

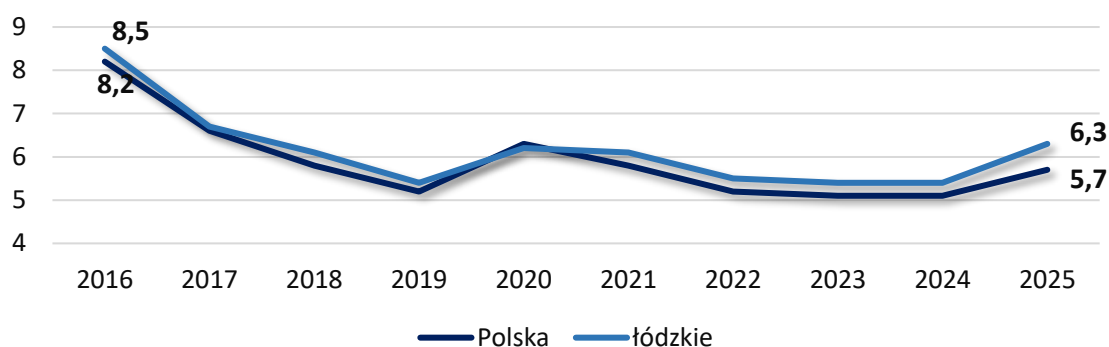
Wzrostowi liczby osób bezrobotnych towarzyszył również wzrost wartości stopy bezrobocia rejestrowanego obrazującej udział bezrobotnych w populacji osób aktywnych zawodowo. W 2025 roku stopa bezrobocia w województwie uległa wzrostowi, osiągając poziom zbliżony do obserwowanego w 2020 roku. Jej wartość dla województwa łódzkiego wyniosła w 2025 r. 6,3% i była o 0,9 p. proc. wyższa niż w roku 2024. Zjawisko to spowodowane było wieloma czynnikami. Według raportu „Rynek pracy, edukacja, kompetencje” Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP)¹¹, jedną z potencjalnych przyczyn wzrostu bezrobocia stanowiła restrykcyjna polityka pieniężna oraz niepewność gospodarcza (szczególnie w obliczu

¹¹ Źródło: Artykuł pn. „[Bezrobocie w Polsce rośnie, ale wciąż jest niższe niż w większości krajów UE. Raport PARP przedstawia aktualne trendy na rynku pracy](#)” – Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (21.04.2026)

niestabilnej sytuacji geopolitycznej), które przełożyły się na poziom zatrudnienia w firmach. Innym powodem zmian na rynku pracy może być również wzrost automatyzacji i rozwoju technologicznego, spowodowany m.in. rozwojem sztucznej inteligencji. Przejawem gorszej sytuacji na rynku pracy jest również spadek liczby ofert pracy ogłaszanych w ciągu roku – ich liczba w 2025 roku wyniosła ok. 51,8 tys. podczas gdy rok wcześniej ogłoszeń było prawie dwa razy więcej (97,8 tys.).

Jednocześnie stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie łódzkim kształtowała się na wyższym poziomie niż średnia dla kraju (łódzkie – 6,3%; Polska – 5,7%).

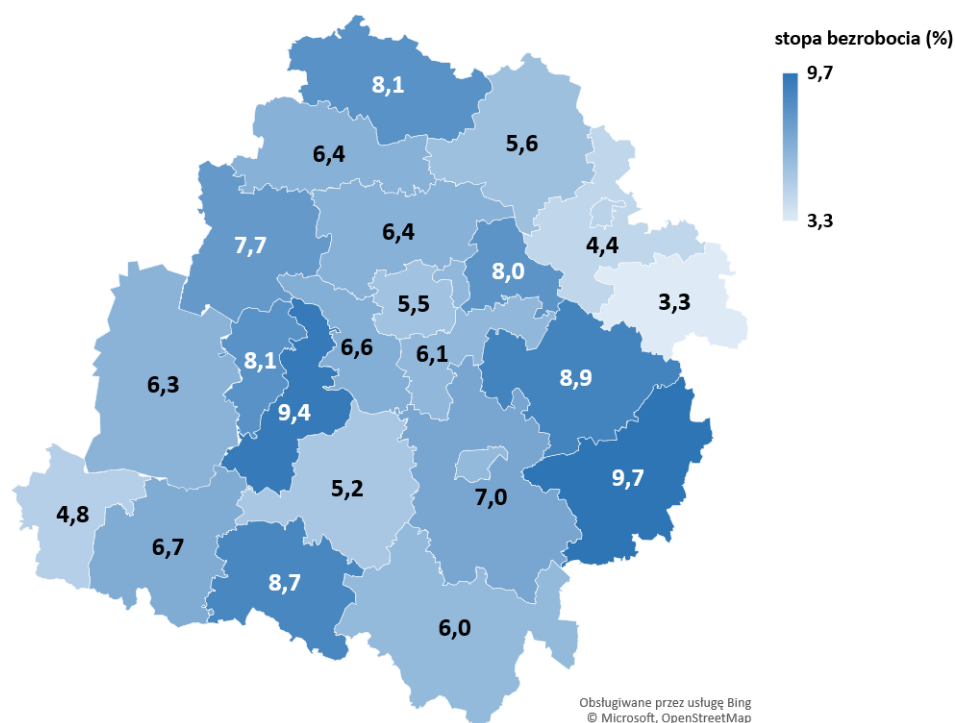
Rysunek 12. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %) w województwie łódzkim na tle kraju w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W przekroju powiatów występują znaczne różnice w wielkości stopy bezrobocia rejestrowanego. Najwyższy poziom tego zjawiska obserwowany był m.in. w powiecie opoczyńskim, łaskim i tomaszowskim, najniższy zaś w powiatach zlokalizowanych w północno-wschodniej części województwa (powiaty rawski, skierniewicki i miasto Skierniewice).

Rysunek 13. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %) w powiatach¹² województwa łódzkiego w 2025 roku

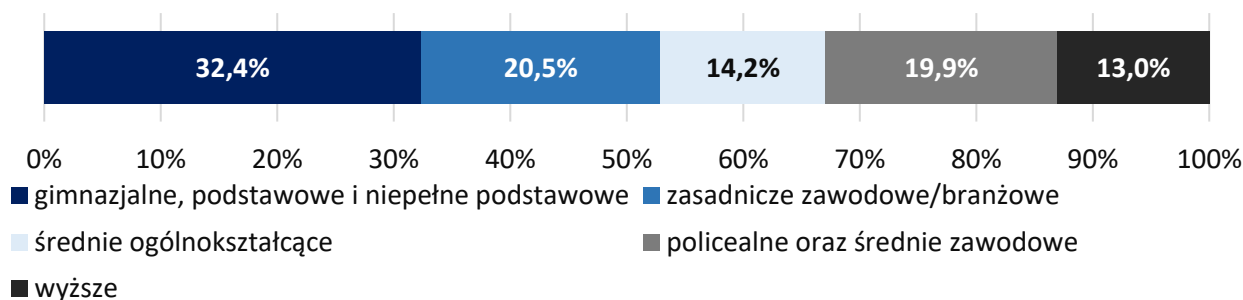

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Jednocześnie ryzyko pozostawania w stanie bezrobocia jest większe wśród osób posiadających niższy poziom wykształcenia. Wśród osób bezrobotnych w województwie łódzkim w 2025 roku dominowały osoby legitymujące się wykształceniem gimnazjalnym lub niższym (aż 32,4%). Relatywnie najmniejszy odsetek bezrobotnych stanowiły osoby posiadające wykształcenie średnie ogólnokształcące (ok. 14,2% wszystkich bezrobotnych) oraz wyższe (13,0%).

¹² Na mapach prezentujących dane w układzie powiatowym wartości dla Piotrkowa Trybunalskiego oraz Skierniewic nie są widoczne ze względu na ograniczone możliwości powiększenia mapy do rozmiarów umożliwiających ich wyświetlenie. Wartości te odwzorowane są intensywnością koloru na mapie, którą obrazuje skala znajdująca się w legendzie.

Rysunek 14. Struktura bezrobotnych według wykształcenia (w %) w województwie łódzkim w 2025 roku

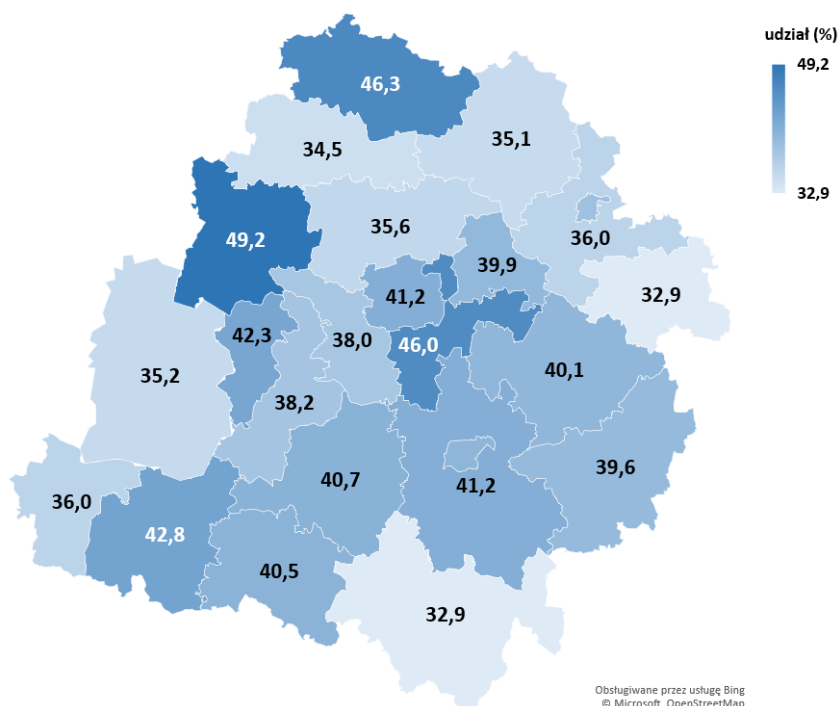

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wśród ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w województwie łódzkim w 2025 roku 39,9% stanowiły osoby pozostające bez pracy dłużej niż rok.

Najbardziej niepokojącą sytuację pod tym względem obserwowano w powiecie poddębickim, kutnowskim i łódzkim wschodnim, gdzie osoby długotrwale bezrobotne stanowiły odpowiednio 49,2%, 46,3% oraz 46,0% wszystkich osób pozostających bez pracy. Najniższy udział osób długotrwale bezrobotnych odnotowano w powiecie rawskim i radomszczańskim. W obu powiatach odsetek osób pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż rok w stosunku do ogółu osób bezrobotnych wynosił jedynie 32,9%.

Rysunek 15. Udział bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż rok w ogóle bezrobotnych (w %) w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

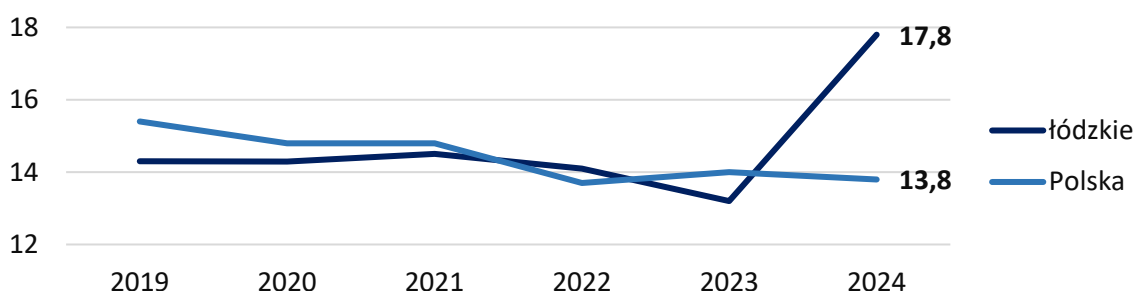
3. Sytuacja społeczna w regionie

Wskaźniki zasięgu ubóstwa

Wskaźnik zasięgu (zagrożenia) ubóstwem¹³ wyliczany jest jako odsetek osób, których dochód ekwiwalentny do dyspozycji (po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych) jest niższy od granicy ubóstwa ustalonej na poziomie 60% mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji w danym kraju. Wyliczany jest on na podstawie danych z Europejskiego badania dochodów i warunków życia ludności.

W 2024 roku¹⁴ w województwie łódzkim 17,8% mieszkańców posiadało dochód poniżej granicy ubóstwa. Wartość ta znacząco wzrosła w porównaniu z rokiem ubiegłym (wzrost o 4,6 p. proc.), była także znacznie wyższa od średniej dla kraju wynoszącej 13,8% osób ubogich w ogóle społeczeństwa.

Rysunek 16. Wskaźnik zasięgu ubóstwem w województwie łódzkim (w %) w latach 2019-2024*

* Brak danych dla 2025 roku w momencie opracowywania niniejszego raportu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tak wyraźna zmiana wskaźnika w województwie łódzkim nie oznacza realnego spadku dochodów mieszkańców, lecz wynika ze specyfiki obliczania ubóstwa relatywnego. Ponieważ granica ta jest ustalana jednolicie dla całego kraju, silny wpływ na jej poziom ma szybki wzrost zarobków w najbogatszych aglomeracjach. Wyższa średnia krajowa automatycznie podniosła ogólnopolski próg ubóstwa, natomiast dochody mieszkańców województwa łódzkiego rosły wolniej niż ta krajowa norma – w efekcie większy odsetek mieszkańców województwa łódzkiego znalazł się poniżej tej granicy¹⁵. Sytuację tę pogłębia lokalna struktura społeczno-demograficzna, odznaczająca się dużym udziałem gospodarstw

¹³ Do 2019 roku dane z zakresu ubóstwa ekonomicznego dla poszczególnych województw prezentowane były przez GUS również w podziale na trzy wskaźniki: wskaźnik ubóstwa ustawowego, wskaźnik ubóstwa skrajnego oraz wskaźnik ubóstwa relatywnego. Od tego roku wartość powyższych wskaźników udostępniana jest wyłącznie dla całej Polski.

¹⁴ Brak danych dla 2025 roku w momencie opracowywania niniejszego raportu.

¹⁵ Por. Ubóstwo w Polsce w latach 2023 i 2024. GUS. Warszawa 2025.

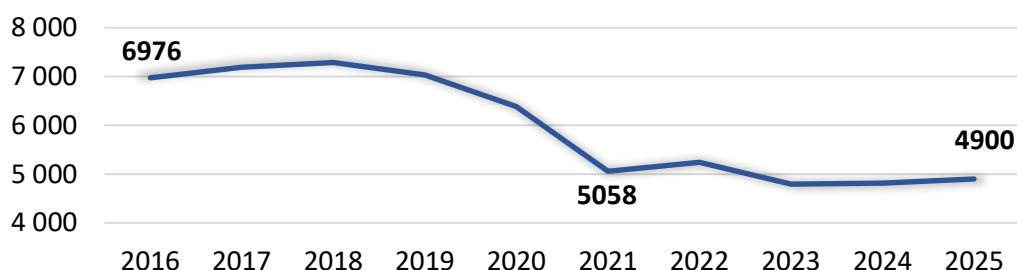
jednoosobowych (głównie emerytów), a także rolników prowadzących małe gospodarstwa i osób utrzymujących się ze świadczeń – a zatem grup najbardziej podatnych na ryzyko ubóstwa.

Dane te prowadzą do istotnych wniosków strukturalnych. Przede wszystkim **wskazują one na powiększający się dystans dochodowy między województwem łódzkim a wiodącymi gospodarczo regionami Polski**. Wyniki obnażają także silną polaryzację wewnątrz samego województwa, w szczególności pomiędzy dynamicznie rozwijającą się aglomeracją łódzką a mniejszymi, peryferyjnymi gminami. W konsekwencji zjawiska społeczno-demograficzne obserwowane w regionie, w tym w szczególności postępujące starzenie się społeczeństwa, wymagają wdrożenia celowanych programów wsparcia, które uwzględnią specyfikę regionu i uzupełnią ogólnokrajowe rozwiązania socjalne.

Infrastruktura społeczna

Zgodnie z danymi z Oceny zasobów pomocy społecznej, w 2025 roku w zasobach gmin województwa łódzkiego pozostawało **66,7 tys. mieszkań komunalnych** (o około 2,0 tys. mniej niż w roku poprzednim). Dokładnie 4,9 tys. spośród tych mieszkań (7,4%) stanowiły lokale socjalne, co oznacza nieznaczny wzrost ich liczby w porównaniu do roku poprzedniego (o około 80 lokali).

Rysunek 17. Liczba mieszkań socjalnych (lokali) w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

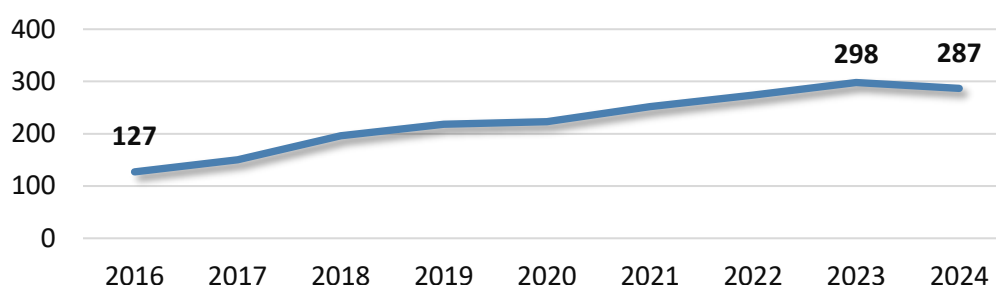
Jednocześnie na mieszkanie socjalne w województwie łódzkim w 2025 roku oczekiwało niespełna 6,2 tys. osób, a zatem liczba oczekujących zwiększyła się w porównaniu do roku 2024 o blisko 500 osób. Zgodnie z przewidywaniami na rok 2025, liczba osób czekających na przyznanie mieszkania socjalnego w województwie łódzkim ulegnie jedynie nieznacznemu wzrostowi.

W województwie łódzkim w 2024 roku¹⁶ funkcjonowało **287 placówek oferujących 11,5 tys. miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3**. Od 2016 roku do 2023 roku liczba żłobków,

¹⁶ Brak danych za 2025 rok w momencie opracowywania niniejszego raportu.

oddziałów żłobkowych i klubów dziecięcych w regionie stopniowo rosta. W 2024 roku nastąpił spadek liczby o 11 placówek w porównaniu do 2023 roku. Na każde 1000 dzieci w wieku poniżej 3 lat w 2024 roku przypadało około 236 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych (rok wcześniej było to o 20 miejsc mniej). Opieką w omawianych placówkach objęte było łącznie ok. 9,8 tys. dzieci, co stanowiło 20,0% wszystkich dzieci w wieku do 3. roku życia mieszkających w województwie łódzkim.

Rysunek 18. Łączna liczba żłobków, oddziałów żłobkowych i klubów dziecięcych w województwie łódzkim w latach 2016-2024*

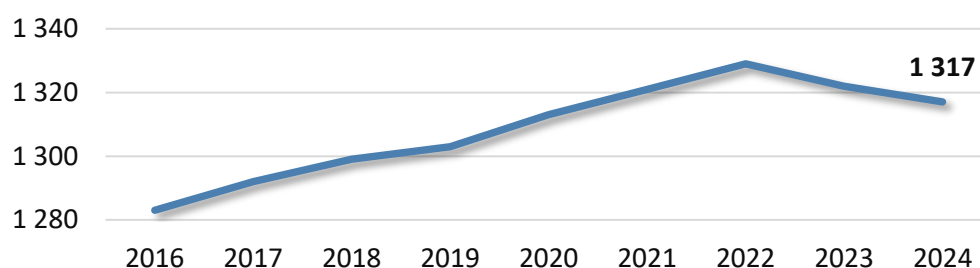

* Brak danych dla 2024 roku w momencie opracowywania niniejszego raportu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Liczba przedszkoli¹⁷ w województwie łódzkim podlegała w latach 2016-2022¹⁸ tendencji wzrostowej, w wyniku czego liczba przedszkoli w województwie wyniosła w 2022 roku 1329. W ostatnich dwóch latach zauważa się odwrócenie trendu. W 2024 roku odnotowano 1317 przedszkoli, tj. o 5 jednostek mniej niż w 2023 roku i jednocześnie o 12 mniej w porównaniu do 2022 roku.

Rysunek 19. Liczba przedszkoli w województwie łódzkim w latach 2016-2024*

* Brak danych dla 2025 roku w momencie opracowywania niniejszego raportu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

¹⁷ łącznie z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach podstawowych, zespołami wychowania przedszkolnego oraz punktami przedszkolnymi (cały okres) oraz przedszkolami specjalnymi.

¹⁸ Brak danych za 2025 rok w momencie opracowywania niniejszego raportu.

Warto zwrócić uwagę, że liczba przedszkoli jako takich kolejny rok z rzędu wzrosła (o 5 placówek w porównaniu z 2023 rokiem), natomiast ponownie spadła liczba oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych (o 8 oddziałów w porównaniu z rokiem poprzednim) oraz punktów przedszkolnych (o 2 placówki). Liczba zespołów wychowania przedszkolnego pozostała bez zmian. Na terenie województwa w 2024 r. funkcjonował jeden taki zespół. Do wszystkich form wychowania przedszkolnego uczęszczało ok. 84,7 tys. dzieci.

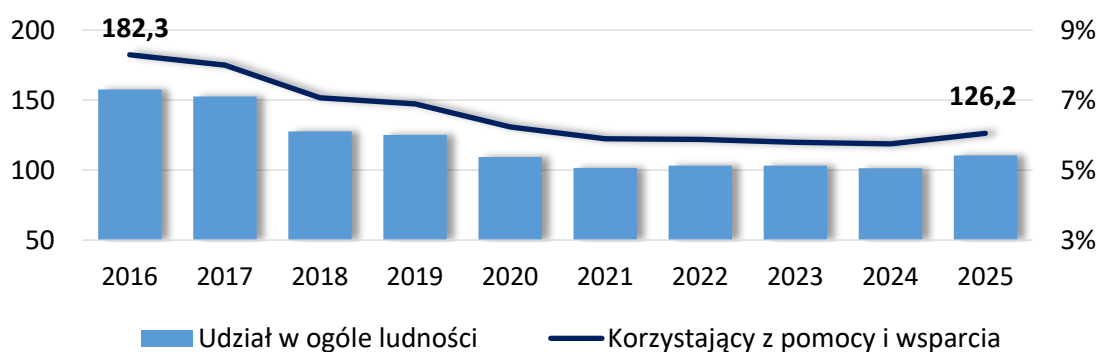
III. KORZYSTAJĄCY Z POMOCY I WSPARCIA

1. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej

1.1. Korzystający z pomocy i wsparcia ogółem

Ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie oferują mieszkańcom wszechstronne wsparcie. Jednostki te świadczą pomoc na podstawie ustawy o pomocy społecznej oraz innych przepisów, z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania. Wsparcie udzielane jest zarówno na podstawie decyzji administracyjnej, jak i bez konieczności wydawania takiej decyzji lub przeprowadzenia wywiadu środowiskowego. W województwie łódzkim w 2025 roku z pomocy i wsparcia oferowanego przez OPS i PCPR skorzystało łącznie 126,2 tys. osób¹⁹, co stanowiło 5,4% ogółu ludności województwa łódzkiego.

Rysunek 20. Liczba (w tys. osób; lewa oś) i udział w ogólnej liczbie ludności (w %; prawa oś) korzystających z pomocy i wsparcia w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego oraz BDL GUS.

Zarówno liczba, jak i udział osób korzystających z pomocy i wsparcia w ogóle mieszkańców województwa łódzkiego systematycznie malały w ostatnim dziesięcioleciu. Do 2020 roku obserwowano intensywny spadek liczby beneficjentów wsparcia, wynikający m.in. z braku

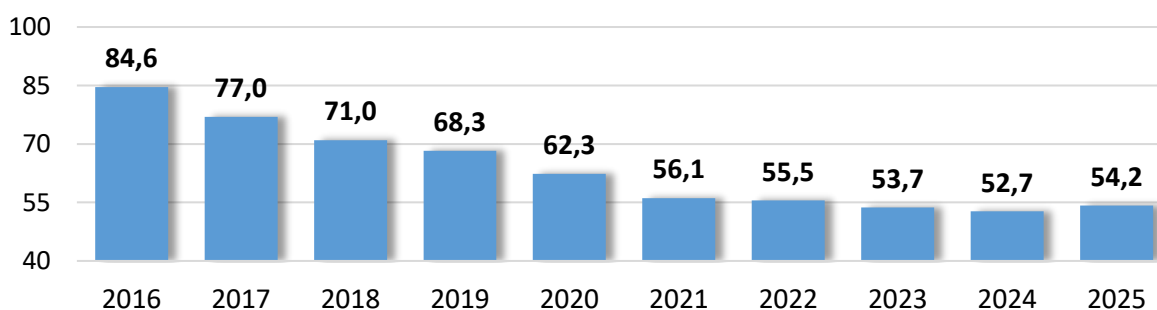
¹⁹ Liczba ta obrazuje rzeczywistą liczbę osób korzystających z różnego rodzaju świadczeń społecznych (zleconych i własnych) bez względu na rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania. **Obejmuje pomoc udzieloną na podstawie ustawy o pomocy społecznej oraz innych przepisów.**

Liczba ta obejmuje osoby: 1) objęte wsparciem na podstawie ustawy o pomocy społecznej, w tym wyłącznie pracą socjalną, a także osoby objęte poradnictwem specjalistycznym oraz skierowane oraz umieszczone w domach pomocy społecznej; 2) osoby objęte wsparciem w postaci skierowań do centrów i klubów integracji społecznej oraz prac społecznie użytecznych; 3) osoby otrzymujące w OPS pomoc w formie dodatku mieszkaniowego lub dodatku energetycznego; 4) osoby, które uzyskały pomoc w ramach środków EFS; 5) osoby otrzymujące pomoc i wsparcie w PCPR na podstawie innych przepisów niż ustawa o pomocy społecznej (osoby niepełnosprawne korzystające ze świadczeń, np. w ramach środków PFRON; dzieci przebywające w pieczy zastępczej oraz usamodzielniani wychowankowie; osoby korzystające ze wsparcia punktu interwencji kryzysowej).

Skala korzystania z pomocy i wsparcia różni się w poszczególnych powiatach województwa łódzkiego. W 2025 roku w największym stopniu ze świadczeń i usług oferowanych przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie działające w regionie korzystali mieszkańcy powiatu tomaszowskiego, wieluńskiego, rawskiego i kutnowskiego – wsparciem objęto między 8,0% a 10,0% zamieszkującej tam ludności. Stosunkowo wysoki odsetek osób objętych różnymi formami pomocy odnotowano również w powiecie brzezińskim (7,8%) oraz łowickim (7,3%). Najrzadziej z pomocy świadczonej przez poszczególne jednostki korzystali niezmiennie mieszkańcy miast na prawach powiatu (Łodzi, Piotrkowa Trybunalskiego i Skierniewic) oraz powiatów centralnych – łódzkiego wschodniego, piotrkowskiego i łaskiego (mniej niż 4,0% mieszkańców).

Pomocą społeczną, tj. wsparciem udzielanym wyłącznie na podstawie ustawy o pomocy społecznej (w postaci świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, w tym w formie pracy socjalnej²²) objęto w województwie łódzkim w 2025 roku **54,2 tys. rodzin liczących łącznie 95,0 tys. osób**. O ile we wcześniejszych latach obserwowano systematyczny spadek liczby korzystających z tego rodzaju wsparcia, w roku oceny odnotowano pierwszy od dłuższego czasu wzrost tej wartości – w 2025 roku pomoc otrzymało o 1,5 tys. rodzin więcej niż rok wcześniej. Jednocześnie zmianie tej towarzyszył jedynie niewielki wzrost liczby osób w rodzinach obejmowanych wsparciem. Oznacza to, że z pomocy społecznej w regionie korzystają coraz mniejsze rodziny, a w większości jednoosobowe. W 2025 roku rodziny jednoosobowe stanowiły bowiem 66,0% odbiorców wsparcia, a ich udział zwiększył się o ponad 3,0 p. proc. więcej w porównaniu z rokiem 2023. Odsetek rodzin wieloosobowych korzystających z pomocy społecznej przewidzianej ustawą zmniejszył się natomiast do poziomu 34,0%.

Rysunek 22. Liczba rodzin (w tys. osób) objętych pomocą na podstawie ustawy o pomocy społecznej w województwie łódzkim w latach 2016-2025

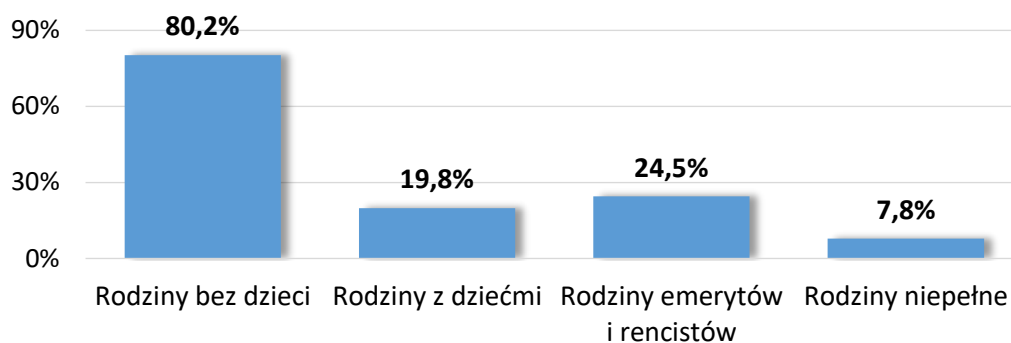

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

²² Kategoria obejmuje pomoc udzielaną w postaci świadczeń z pomocy społecznej przyznawanych w ramach zadań własnych oraz zadań zleconych, bez względu na rodzaj, formę oraz źródło finansowania (świadczenia pieniężne i niepieniężne), w tym pomoc udzielaną wyłącznie w postaci pracy socjalnej.

Wśród wszystkich rodzin objętych pomocą społeczną w województwie łódzkim w 2025 roku niezmiennie najwięcej było rodzin bez dzieci (ponad 80,0%; blisko 43,5 tys. osób), a ich udział po raz kolejny uległ zwiększeniu (o 2 p. proc w porównaniu do roku 2024). Rodziny z dziećmi stanowiły niespełna 20,0% beneficjentów (10,7 tys. rodzin), emeryci i renciści – 24,5% (blisko 13,3 tys. rodzin), natomiast najmniej liczną kategorią były rodziny niepełne – 7,8% (4,2 tys. rodzin)²³.

Rysunek 23. Odsetek rodzin (w %) korzystających z pomocy społecznej według typu rodziny²⁴ w województwie łódzkim w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

1.2. Korzystający ze świadczeń

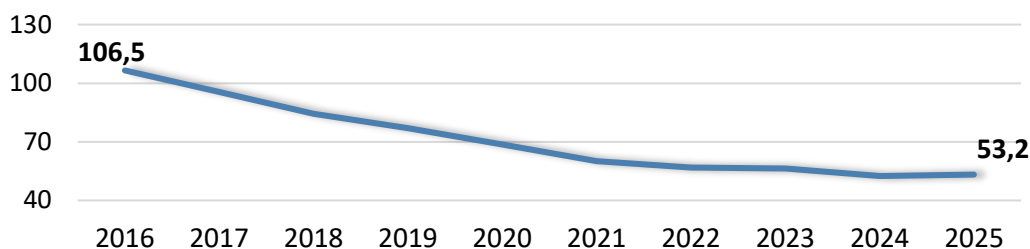
W 2025 roku pomocą w formie **świadczeń z pomocy społecznej**²⁵ objęto w województwie łódzkim **42,6 tys. rodzin**, w których skład wchodziło łącznie 73,4 tys. osób. Świadczenia te przyznano w drodze decyzji administracyjnej **53,2 tys. osób** (ponad 700 więcej niż rok wcześniej), co stanowi 42,0% wszystkich korzystających z pomocy i wsparcia. Liczba beneficjentów świadczeń osiągnęła zatem poziom zbliżony do obserwowanego w ostatnich trzech latach.

²³ Jedna rodzina mogła zostać zaklasyfikowana do więcej niż jednego typu. Za rodzinę niepełną należy uznać rodzinę, w której skład wchodzi jedno z rodziców (matka lub ojciec) z dzieckiem (z dziećmi). Za rodzinę emerytów i rencistów należy uznać rodzinę, w której wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest emerytura lub renta.

²⁴ Odsetki rodzin poszczególnych typów nie sumują się do 100%, ponieważ jedna rodzina mogła zostać zaklasyfikowana do więcej niż jednego typu.

²⁵ Świadczenia przyznawane w ramach zadań własnych oraz zadań zleconych, bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń oraz źródło finansowania. Świadczenia przyznawane na podstawie ustawy o pomocy społecznej.

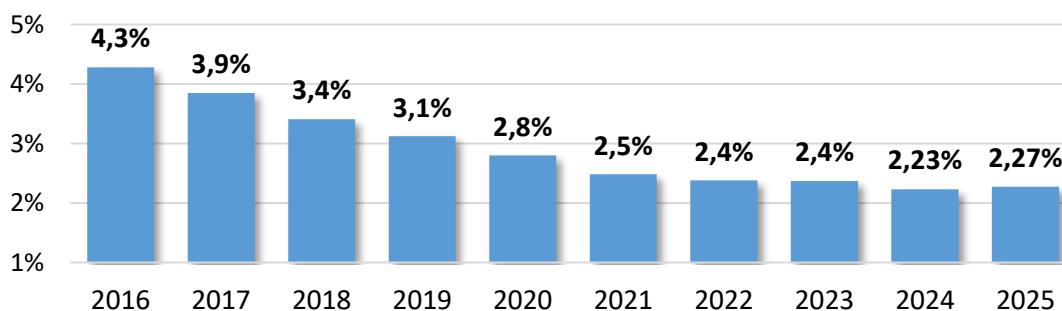
Rysunek 24. Liczba osób (w tys.), którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

W ciągu ostatniego dziesięciolecia liczba beneficjentów świadczeń z pomocy społecznej w regionie zmniejszyła się łącznie o ponad 53,0 tys. osób, co przełożyło się na systematyczny **spadek wskaźnika deprivacji lokalnej**²⁶. W 2025 roku wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 2,3% (wobec 4,3% w roku 2016), co stanowi jedną z najniższych obserwowanych dotychczas wartości. Niemniej jednak w porównaniu z rokiem poprzednim omawiany wskaźnik przyjął wartość nieznacznie wyższą (w związku ze zwiększoną liczbą beneficjentów świadczeń przyznanych decyzją).

Rysunek 25. Wartości wskaźnika deprivacji lokalnej w województwie łódzkim w latach 2016-2025

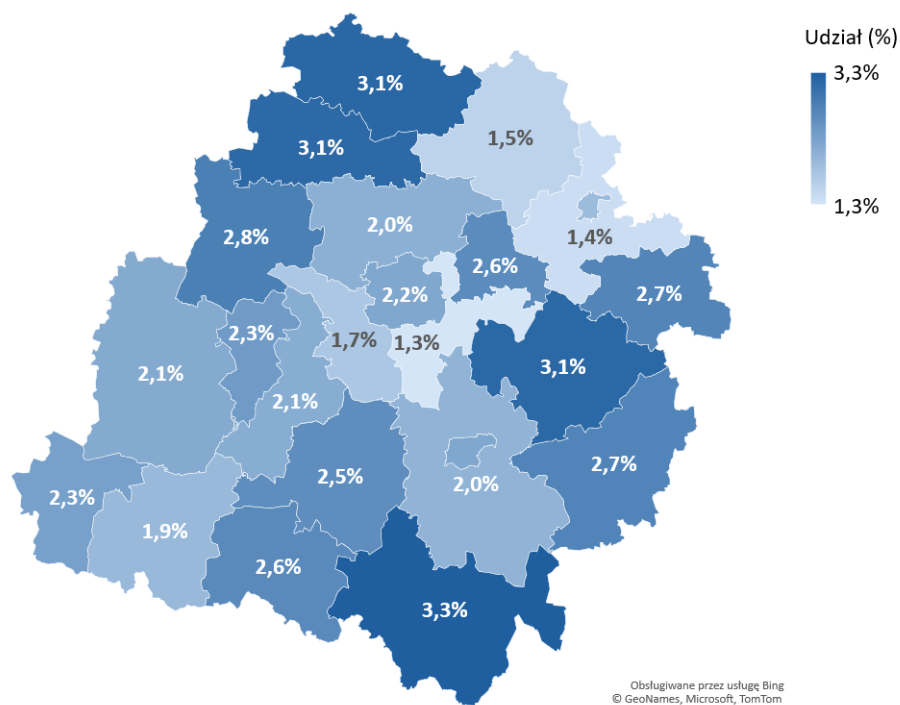

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

Wartość wskaźnika deprivacji lokalnej różniła się w poszczególnych powiatach województwa łódzkiego. Najwyższy poziom tego zjawiska w 2025 roku odnotowano w powiecie radomszczańskim, gdzie osoby pobierające świadczenia pomocy społecznej stanowiły 3,3% mieszkańców. Stosunkowo wysokie wartości tego wskaźnika odnotowano również w powiecie kutnowskim, łęczyckim oraz tomaszowskim (3,1%). W najmniejszym stopniu ze świadczeń korzystali natomiast mieszkańcy powiatu łódzkiego wschodniego (1,3%) oraz skierniewickiego i łowickiego (między 1,4% a 1,5% ogółu ludności).

²⁶ Wskaźnik ten obrazuje stosunek liczby osób pobierających świadczenia pomocy społecznej do ogólnej liczby mieszkańców (w %).

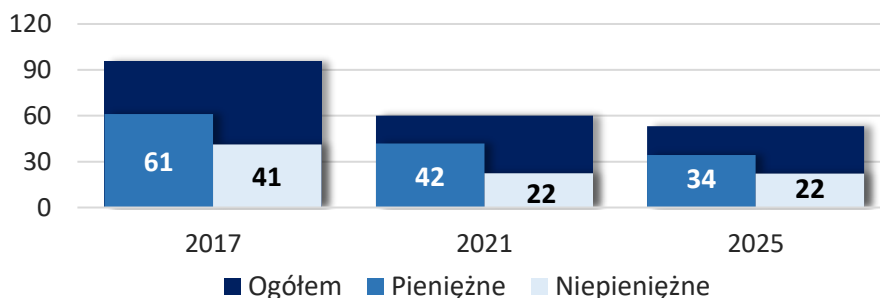
Rysunek 26. Wskaźnik deprivacji lokalnej w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

Dominującą formę wsparcia w województwie łódzkim stanowią **świadczenia pieniężne** – w 2025 roku objęto nimi **34,3 tys. osób**, a zatem **65% wszystkich świadczeniobiorców**. Pomoc **w formie niepieniężnej** (udzielaną niezależnie od wsparcia finansowego) otrzymało natomiast **22,2 tys. osób**, czyli **42% świadczeniobiorców**. Proporcje pomiędzy poszczególnymi typami udzielanych świadczeń są względnie stałe.

Rysunek 27. Liczba osób (w tys.), którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w roku 2025 w porównaniu do roku 2017 i 2021

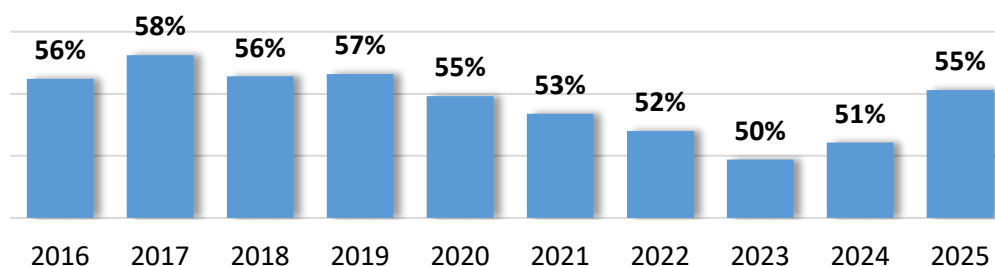
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

W przekroju powiatowym największy udział świadczeniobiorców objętych świadczeniami pieniężnymi obserwowany jest (niezmiennie od 2022 roku) w powiecie zgierskim (około 77,0%). Wysokie wartości tego odsetka, przekraczające 70,0%, odnotowano w roku oceny również w powiecie łódzkim wschodnim, bełchatowskim, skierniewickim oraz w Piotrkowie

Trybunalskim. Świadczeniobiorcy w powyższych powiatach jednocześnie najrzadziej korzystali z pomocy niepieniężnej (między 31,0% a 39,0% odbiorców wsparcia). Odmiennie sytuacja kształtowała się natomiast w powiatach rawskim, brzezińskim oraz wieruszowskim i sieradzkim, gdzie odsetek świadczeniobiorców otrzymujących wsparcie niepieniężne był największy (między 54,0% a 58,0%), a skala korzystania z pomocy pieniężnej najmniejsza (w roku oceny otrzymało ją około 50,0% beneficjentów świadczeń).

W 2025 roku **55,3%** spośród wszystkich świadczeniobiorców w województwie łódzkim **stanowiły osoby długotrwale korzystające ze świadczeń**. Oznacza to, że po kilkuletnim okresie stopniowego zmniejszania się skali długotrwałego pozostawania w systemie świadczeń, **zjawisko to wróciło do poziomu sprzed pandemii Covid-19**. Jednocześnie, mając na uwadze potencjalne negatywne skutki długookresowego korzystania z pomocy publicznej, takie jak brak aktywnej postawy beneficjentów wsparcia czy niechęć do samodzielnego poszukiwania rozwiązań naprawczych, konieczne jest dalsze systematyczne monitorowanie poziomu tego zjawiska.

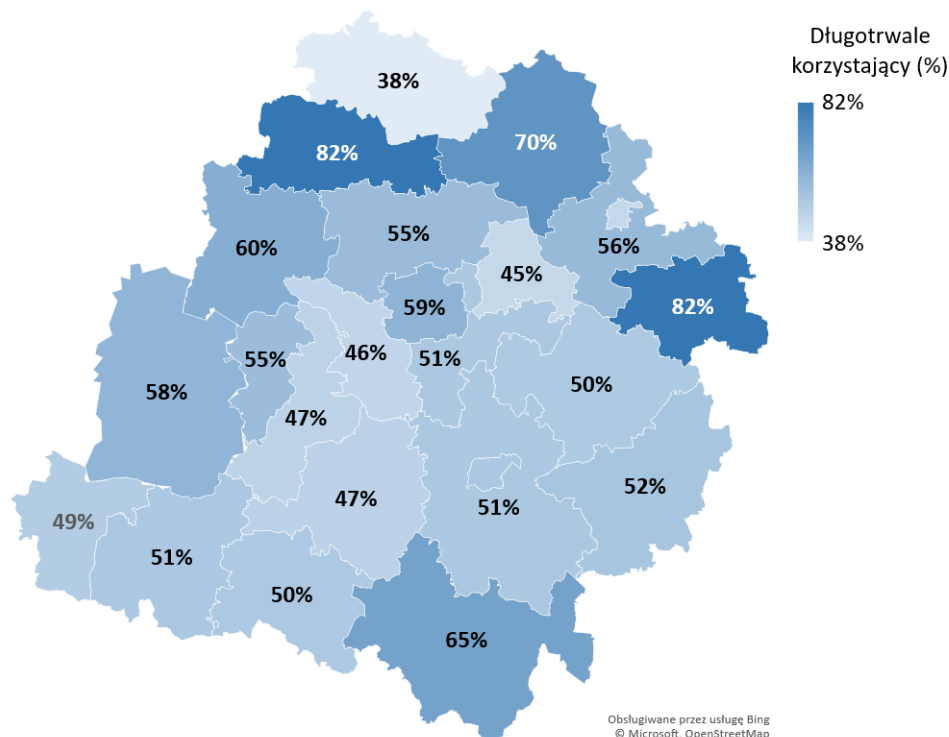
Rysunek 28. Udział (w %) osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogóle świadczeniobiorców w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

Osoby długotrwale korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej w większości powiatów województwa łódzkiego (17 jednostek) stanowili ponad połowę wszystkich świadczeniobiorców. W 2025 roku największy udział tych osób (tak, jak i w latach poprzednich) odnotowano w powiecie łęczyckim (blisko 82,0%), a także w powiecie rawskim (81,0%). Stosunkowo wysokie wartości tego wskaźnika (powyżej 60,%) wystąpiły również w powiatach łowickim, radomszczańskim i poddębickim. Najmniejszy odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej wśród świadczeniobiorców wystąpił w powiecie kutnowskim (37,5%).

Rysunek 29. Udział (w %) osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogóle świadczeniobiorców w 2025 roku

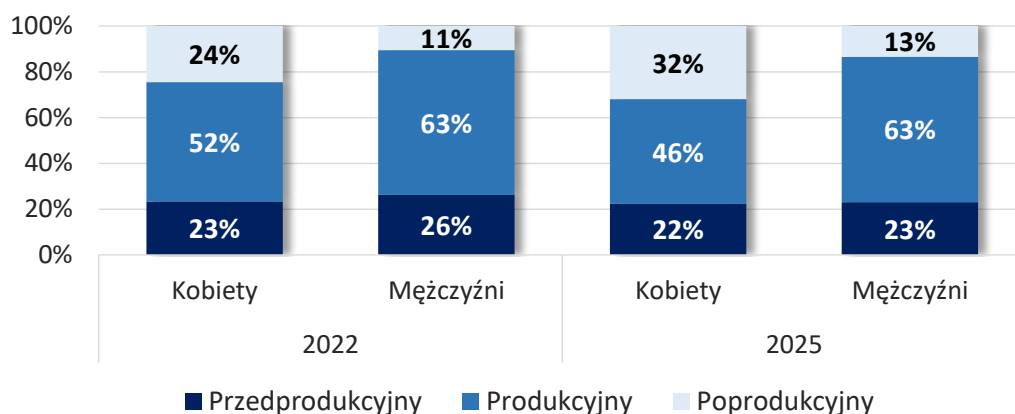

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego za 2025 rok.

W strukturze świadczeniobiorców ze względu na wiek i płeć niezmiennie dominowały w województwie łódzkim osoby będące **w wieku aktywności zawodowej**, przy czym ich udział był wyraźnie wyższy wśród mężczyzn (ponad 63,0%) niż wśród kobiet (niespełna 46,0%). Należy jednocześnie podkreślić, że **dysproporcja pomiędzy odsetkiem kobiet i mężczyzn w wieku produkcyjnym pobierających świadczenia z pomocy społecznej wyraźnie się pogłębia** (wzrost z 11 p. proc w roku 2022 do 17 p. proc w roku 2025), za co w głównej mierze odpowiada wyraźny spadek tego udziału wśród kobiet (z 52,0% w roku 2022 do 46,0% w roku 2025). Odwrotna sytuacja obserwowana jest wśród osób **w wieku poprodukcyjnym**, gdzie obserwowana jest **znacząca i systematycznie rosnąca nadwyżka kobiet korzystających ze świadczeń w porównaniu do mężczyzn** – w 2025 roku wyniosła ona **aż 19 p. proc.** (13,0 % mężczyzn wobec 32,0% kobiet) i była o wiele wyższa niż jeszcze trzy lata wcześniej (13 p. proc.). Powodem tego zjawiska jest przede wszystkim dłuższe średnie trwanie życia wśród kobiet, przekładające się na ich większy udział w strukturze osób w wieku poprodukcyjnym (zjawisko tzw. feminizacji starzenia się). Procesom tym dodatkowo towarzyszy intensywny wzrost udziału kobiet w coraz starszych grupach wiekowych, co jest

związane z procesami tzw. podwójnego starzenia się²⁷. W przypadku osób **w wieku przedprodukcyjnym nie obserwuje się istotnych zależności** – bez względu na płeć osoby te stanowiły w 2025 roku około 22,0%-23,0% świadczeniobiorców.

Rysunek 30. Struktura osób pobierających świadczenia według wieku i płci w województwie łódzkim w 2025 roku w porównaniu do roku 2022 (w %)

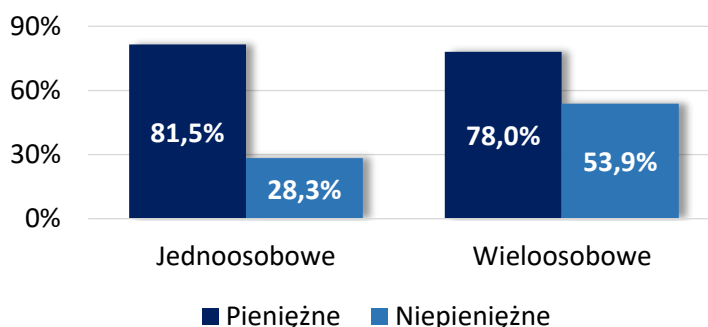

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

Rozkład poszczególnych rodzajów świadczeń w zależności od liczby osób w rodzinie wskazuje, że w województwie łódzkim ze świadczeń pieniężnych korzysta podobna część rodzin jednoosobowych (81,5% w 2025 roku), jak i wieloosobowych (78,0%).

Ze świadczeń niepieniężnych natomiast wyraźnie częściej korzystają rodziny wieloosobowe – wsparciem w tej formie objęto **blisko 54,0%** rodzin wieloosobowych korzystających z pomocy społecznej (podobnie, jak rok wcześniej). Wśród rodzin jednoosobowych wsparcia niepieniężnego udzielono niewiele ponad 28,0% wszystkich świadczeniobiorców.

Rysunek 31. Odsetek rodzin (w %) pobierających świadczenia według liczby osób w rodzinie²⁸ w województwie łódzkim w 2025 roku

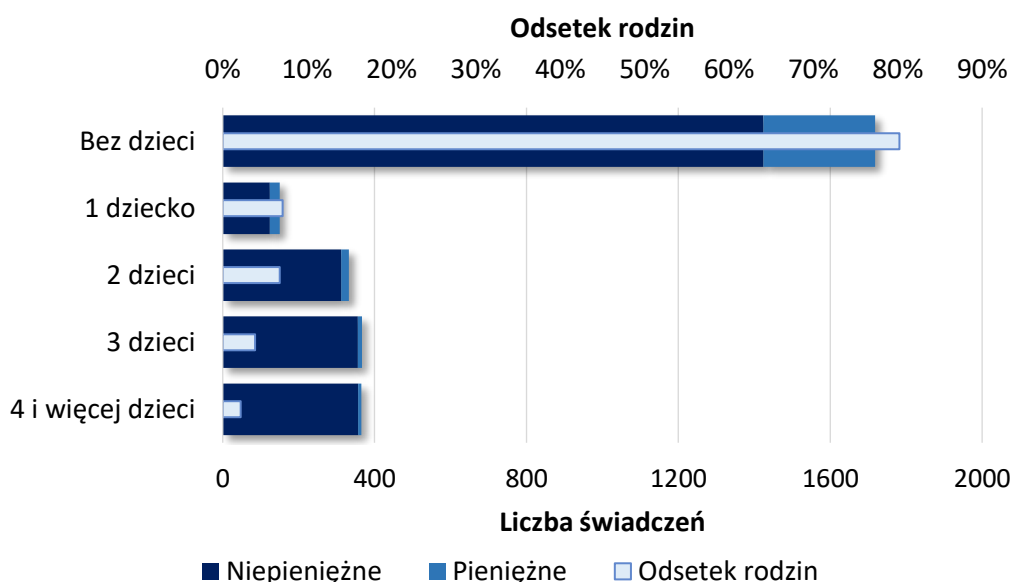
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

²⁷ Proces demograficzny polegający na tym, że w ramach ogólnego starzenia się społeczeństwa (wzrostu liczby seniorów) najszybciej zwiększa się grupa osób najstarszych, czyli sędziwych (w wieku 80 lub 85+ lat).

²⁸ Odsetki rodzin korzystających z poszczególnych typów świadczeń nie sumują się do 100%, ponieważ jedna rodzina mogła skorzystać z obu rodzajów świadczeń.

Biorąc pod uwagę skład rodzin (tj. rodziny bez dzieci lub z dziećmi) oraz liczbę dzieci w rodzinach objętych świadczeniami w województwie łódzkim, największej liczby świadczeń w 2025 roku udzielono rodzinom bez dzieci (blisko 1,72 mln), a w dalszej kolejności rodzinom z trojgiem oraz z co najmniej czworgiem dzieci (w obu przypadkach około 366,0 tys. świadczeń). Najmniejszej świadczeń przyznanych zostało rodzinom posiadającym jedno dziecko (blisko 150,0 tys.). Skala udzielania świadczeń poszczególnym typom rodzin odpowiadała zatem ich udziałowi w ogólnej strukturze świadczeniobiorców. Jednocześnie, w 2025 roku w województwie łódzkim odnotowano wzrost liczby świadczeń przyznanych rodzinom z dziećmi (w szczególności z ich większą liczbą) oraz kontynuowany od kilku lat spadek liczby świadczeń pobieranych przez rodziny bez dzieci.

Rysunek 32. Liczba świadczeń udzielonych rodzinom (w tys. zł) i odsetek rodzin korzystających ze świadczeń według liczby dzieci (w %) w województwie łódzkim w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

Niezależnie od liczby dzieci w rodzinach, stosunkowo największą część stanowiły świadczenia niepieniężne. Ich udział w ogóle przyznanych świadczeń był jednak wyraźnie wyższy w rodzinach z co najmniej trojgiem dzieci (97,0%-98,0%) niż w rodzinach z jednym dzieckiem lub bez dzieci (83,0%).

1.3. Powody udzielenia pomocy i wsparcia

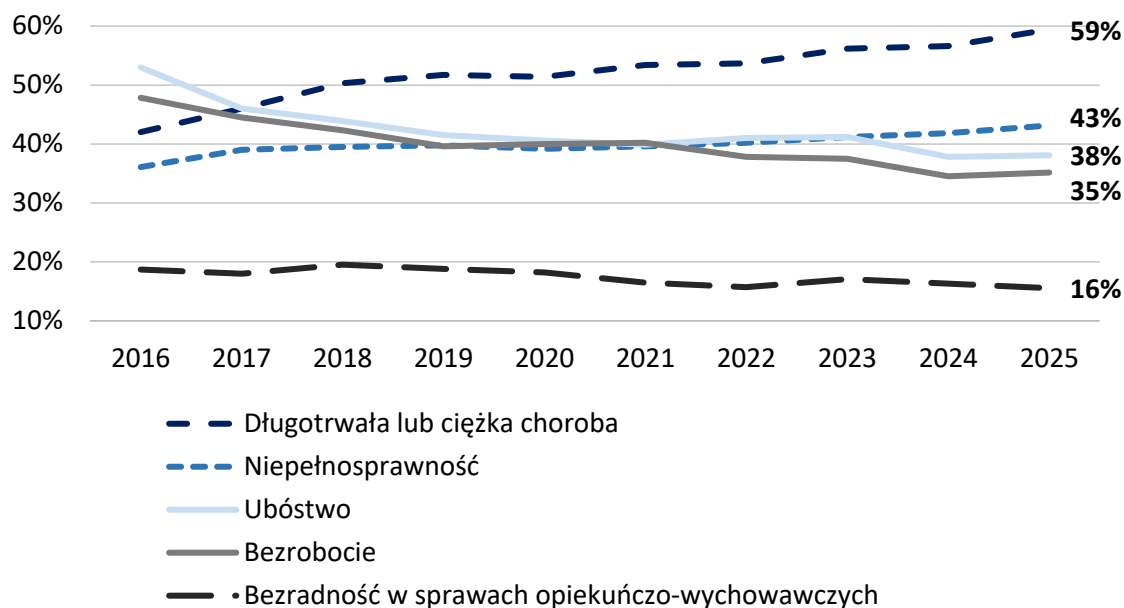
W 2025 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, najczęstszym powodem obejmowania mieszkańców województwa łódzkiego pomocą była **długotrwała lub ciężka choroba** – wsparcia z tego tytułu udzielono **59,4%** rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej²⁹ (łącznie 25,3 tys. rodzin). Powszechnymi powodami udzielania wsparcia były także: **niepełnosprawność (43,1%** spośród rodzin otrzymujących świadczenia; 18,4 tys. rodzin), **ubóstwo (38,1%**; 16,2 tys. rodzin) oraz **bezrobocie (35,2%**; blisko 15,0 tys. rodzin). Stosunkowo często pomoc przyznawana była również z tytułu **bezzradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego** – objęto nią **15,6%** rodzin otrzymujących świadczenia (tj. 6,6 tys. rodzin). Inne, rzadziej występujące powody udzielania wsparcia, to alkoholizm (9,3%; ponad 3,9 tys. rodzin), potrzeba ochrony macierzyństwa (7,0%; blisko 3,0 tys. rodzin), bezdomność (4,2%; 1,8 tys. rodzin) oraz trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (2,2%; niespełna 1,0 tys. rodzin).

Struktura głównych powodów udzielania pomocy w województwie łódzkim jest stosunkowo stała. W roku oceny niezmiennie dominowała w niej długotrwała lub ciężka choroba, a jej znaczenie wśród innych powodów korzystania ze wsparcia uległo dodatkowemu wzmocnieniu – udział rodzin otrzymujących wsparcie zwiększył się w tym przypadku o 2,8 p. proc. w porównaniu do 2024 roku. Nasiliła się również skala korzystania z pomocy ze względu na niepełnosprawność (wzrost o 1,3 p. proc.), natomiast odsetek rodzin wspieranych z tytułu bezzradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zmniejszył się o 0,8 p. proc. Wśród pozostałych częstych przyczyn udzielania pomocy (ubóstwo, bezrobocie) obserwowane były jedynie nieznaczne zmiany.

Analiza długookresowych zamian w zakresie powodów udzielania pomocy w województwie łódzkim pozwala zaobserwować **dwie główne tendencje**. Pierwszą z nich jest **bardzo silny wzrost odsetka rodzin korzystających ze wsparcia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby** (w ostatnim dziesięcioleciu udział ten zwiększył się o ponad 17,0 p. proc.) oraz **umiarkowany wzrost udziału rodzin otrzymujących pomoc z tytułu niepełnosprawności** (wzrost o 7,1 p. proc. w ciągu 10 lat). Druga tendencja dotyczy stopniowego **zmniejszania się skali korzystania ze wsparcia w powodu ubóstwa oraz bezrobocia** – w latach 2016-2025 odsetek rodzin obejmowanych pomocą z powyższych powodów zmniejszył się o średnio o 14,0 p. proc.

²⁹ Podane wartości nie sumują się do 100% ze względu na fakt, iż jedna rodzina mogła zostać objęta pomocą z kilku powodów.

Rysunek 33. Główne powody udzielenia pomocy i wsparcia rodzinom w województwie łódzkim latach 2016-2025 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

Mimo ogólnych prawidłowości obserwowanych na poziomie wojewódzkim, **w poszczególnych powiatach** sytuacja pod względem głównych powodów udzielania pomocy społecznej była bardzo zróżnicowana. W 2025 roku odnotowano następujące prawidłowości:

- z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby stosunkowo najczęściej świadczeń udzielano rodzinom mieszkającym w Łodzi (wspartych z tego tytułu zostało 76,0% spośród wszystkich rodzin objętych pomocą), a także w powiecie bełchatowskim, zgierskim i pabianickim (między 68,0 a 70,0%). Powód ten pojawiał się najrzadziej wśród rodzin otrzymujących wsparcie w powiecie kutnowskim i sieradzkim (36,0% rodzin);
- pomocy z powodu ubóstwa stosunkowo najczęściej udzielano rodzinom zamieszkującym powiat łęczycki (63,0% rodzin objętych wsparciem) oraz radomszczański i zgierski (w obu przypadkach 54,0%). Relatywnie najrzadziej ze wsparcia z tytułu ubóstwa korzystali mieszkańcy powiatu tomaszowskiego (zaledwie 16,0%);
- niepełnosprawność częściej niż w innych powiatach stanowiła powód udzielenia wsparcia w Piotrkowie Trybunalskim oraz w powiecie łódzkim wschodnim (pomocą z tego tytułu objęto nieco ponad połowę rodzin korzystających ze świadczeń). Stosunkowo niewielkie odsetki rodzin otrzymujących wsparcie z powodu

niepełnosprawności odnotowano w powiecie pajęczańskim oraz sieradzkim (w obu przypadkach było to około 31,0%);

- z tytułu bezrobocia najczęściej pomocy udzielano rodzinom z powiatu łęczyckiego (50,0% rodzin korzystających ze wsparcia) oraz z powiatu zduńskowolskiego i Skierniewic (w obu przypadkach około 46,0% rodzin), natomiast najrzadziej powód ten odnotowywano wśród rodzin zamieszkujących powiat rawski oraz wierszowski (między 24,0% a 25,0%);
- z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego wsparcia zdecydowanie najczęściej udzielano rodzinom w powiecie brzezińskim – w roku oceny otrzymało je aż 48,0% rodzin korzystających ze świadczeń. Najrzadziej pomocą w tej formie obejmowano natomiast rodziny z powiatu skierniewickiego (około 7,0%) oraz z Łodzi (10,0%).

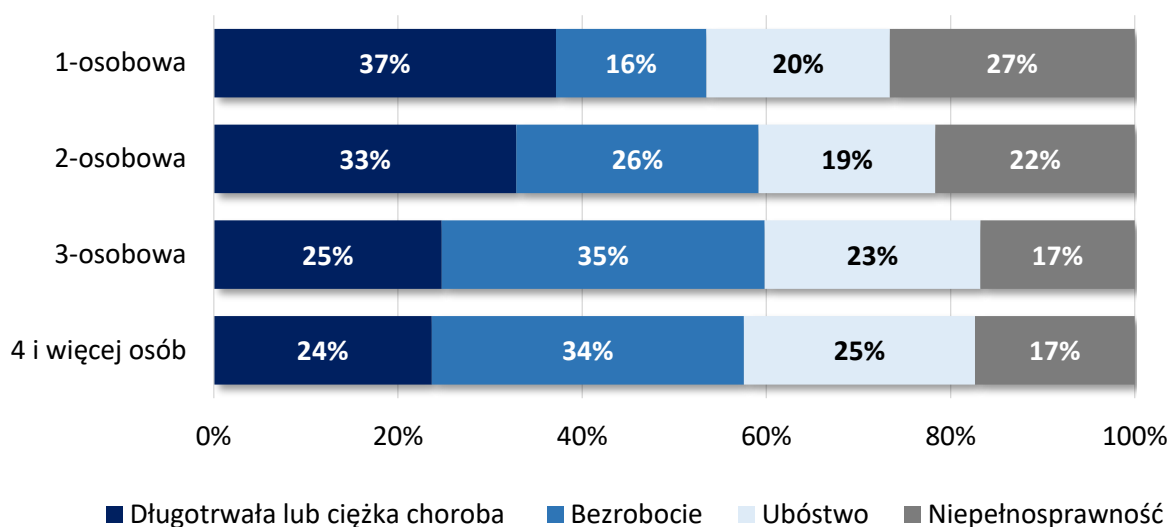
Jednocześnie, niektóre z problemów stanowiących relatywnie rzadkie powody udzielania wsparcia w skali całego województwa, były **wyraźnie zauważalne wśród korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych powiatach**. W szczególności należy wskazać na następujące zjawiska:

- pomoc z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa była udzielana stosunkowo dużej części rodzin w powiecie rawskim oraz skierniewickim i opoczyńskim (między 16,0% a 17,0% rodzin objętych wsparciem). Stosunkowo wysokie odsetki rodzin korzystających z tego rodzaju wsparcia odnotowano również w powiecie wierszowskim, sieradzkim i wieluńskim (13,0%-14,0%);
- zdecydowanie częściej niż w innych powiatach pomocy z powodu alkoholizmu udzielano w powiecie zduńskowolskim (w 2025 roku wsparcia z tego tytułu udzielono 18,0% rodzin objętych pomocą). Stosunkowo często wsparcia z tego tytułu udzielano również beneficjentom w powiecie bełchatowskim i skierniewickim (między 13,0% a 14,0% rodzin);
- relatywnie częściej niż w innych powiatach wsparcia z powodu bezdomności udzielano w Łodzi, Skierniewicach oraz w powiecie łowickim (6,0% rodzin);

Rozkład głównych powodów udzielania pomocy w poszczególnych typach rodzin pobierających świadczenia (jednoosobowych i wieloosobowych) był zbliżony do ogólnego, przy czym można zaobserwować silniejsze występowanie niektórych z nich w zależności od liczby osób w rodzinie. **Pomoc z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby stosunkowo najczęściej udzielana była rodzinom jednoosobowym** (w roku oceny wsparcie z tego powodu otrzymało 37,0% takich rodzin). Podobna sytuacja miała miejsce w przypadku

wsparcia z **powodu niepełnosprawności** – w 2025 roku otrzymało je aż 27,0% rodzin jednoosobowych. Z drugiej strony, **skala pomocy z tytułu bezrobocia oraz ubóstwa wzrastała wraz z liczbą osób w rodzinie**. Wsparciem z powodu bezrobocia objęto 16,0% rodzin jednoosobowych, 26,0% rodzin dwuosobowych, a w przypadku rodzin liczących trzy lub co najmniej 4 osoby odsetek ten wynosił około 35,0%. W przypadku ubóstwa rodziny jednoosobowe stanowiły 20,0% beneficjentów wsparcia, a rodziny 3- lub 4-osobowe odpowiednio 23,0% i 25,0%.

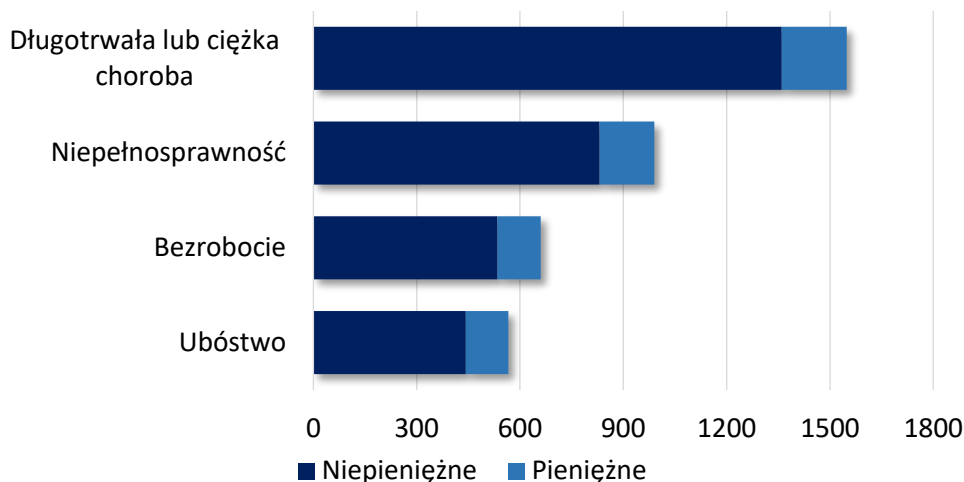
Rysunek 34. Struktura głównych powodów wsparcia w rodzinach pobierających świadczenia z pomocy społecznej według liczby osób w rodzinach w województwie łódzkim w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

Z tytułu **głównych powodów** wsparcia, w 2025 roku w województwie łódzkim **udzielono łącznie niespełna 3,8 mln świadczeń** (pieniężnych i niepieniężnych). Był to zatem kolejny rok, w którym nastąpił spadek tej liczby (o około 200 tys. świadczeń w porównaniu do roku 2024 i o 400 tys. w stosunku do roku 2023). W roku oceny największą liczbę świadczeń z pomocy społecznej przyznano z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (ponad 1,5 mln) oraz niepełnosprawności (blisko 1,0 mln). Z powodu bezrobocia udzielono 660,0 tys. świadczeń, a z tytułu ubóstwa – blisko 566,0 tys. W przypadku każdego z głównych powodów przyznania pomocy, stosunkowo największą część stanowiły świadczenia niepieniężne – ich udział wyniósł średnio 84,0%.

Rysunek 35. Liczba udzielonych świadczeń (w tys.) według głównych powodów ich przyznania w województwie łódzkim w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

2. Świadczenia z pomocy społecznej

Świadczenia z pomocy społecznej dzielą się na pieniężne i niepieniężne. Świadczenia te udzielane są przez jednostki pomocy społecznej szczebla gminnego – ośrodki pomocy społecznej (gminne oraz miejskie), a także miejskie ośrodki pomocy rodzinie realizujące zadania z zakresu pomocy społecznej zarówno na szczeblu gminnym, jak i powiatowym.

2.1. Świadczenia pieniężne (zasiłki)

Świadczeniem pieniężnym udzielanym najczęściej mieszkańcom województwa łódzkiego jest **zasiłek celowy** – w 2025 roku wypłacono go **53,7% osób, którym decyzją przyznano świadczenie**. Stosunkowo duży odsetek świadczeniobiorców w województwie łódzkim (**26,6%**) objęty został **zasiłkiem okresowym**, natomiast świadczeniem udzielanym stosunkowo najrzadziej był **zasiłek stały** – w roku oceny przyznano go **22,5%** osób pobierających świadczenia.

Tabela 1. Świadczenia pieniężne w województwie łódzkim w 2025 roku

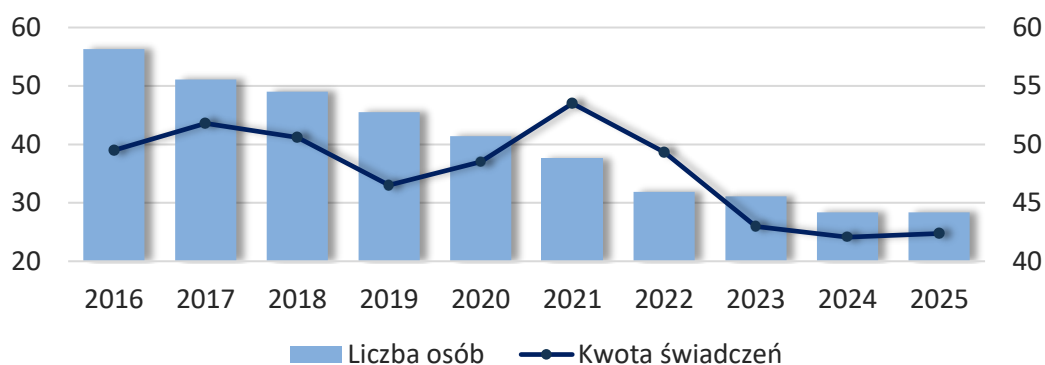
	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Udział w ogóle świadczeniobiorców*	Kwota świadczeń w złotych
Zasiłek stały	11 881	22,5%	129.943.146 zł
Zasiłek okresowy	14 025	26,6%	49.269.110 zł
Zasiłek celowy	28 353	53,7%	42.377.207 zł

*Odsetki nie sumują się do 100%, ponieważ świadczeniobiorcy mogą mieć przyznany więcej niż jeden zasiłek.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

Zasiłki celowe, które udzielane są w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu posiłku lub żywności, leków i leczenia, opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu oraz kosztów pogrzebu, **przyznano łącznie 28,4 tys. osób**. Z pomocy w tej formie skorzystała zatem prawie taka sama liczba osób jak rok wcześniej. **Łączna kwota świadczeń** w ramach zasiłku celowego wyniosła w roku oceny **ponad 42,3 mln zł**.

Rysunek 36. Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy (w tys.; lewa oś) i kwota świadczeń (w mln złotych; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

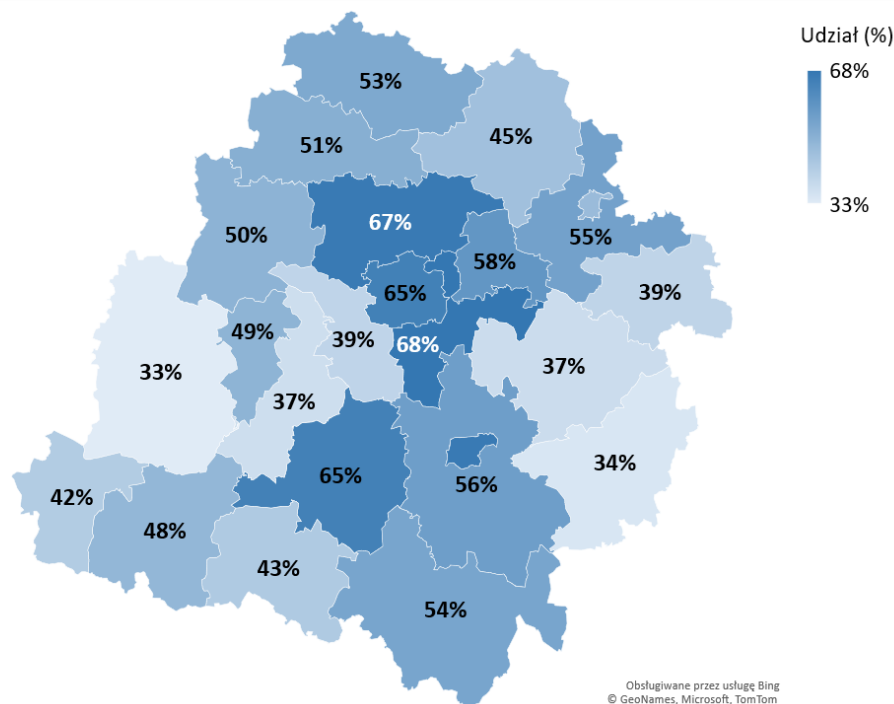
Znaczną część zasiłków celowych stanowią **zasiłki przyznawane na zakup posiłku lub żywności** w ramach rządowego programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”³⁰. W 2025 świadczenie takie przyznano **ponad 21,7 tys. osób** (tj. 76,6% osób pobierających zasiłek celowy), z czego 5,4 tys. osób mieszkało na wsi, a kwota udzielonych świadczeń

³⁰ Od dnia 1 stycznia 2024 r. obowiązuje wieloletni rządowy programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028, stanowiący kontynuację programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. Więcej o programie w podrozdziale 2.2.

wyniosła 31,4 mln zł. Łącznie w województwie łódzkim tą formą wsparcia objęto blisko **36,5 tys. osób** wchodzących w skład **21,2 tys. rodzin**. Obok zasiłków celowych w ramach programu przyznawano również pomoc w formie posiłku (więcej na ten temat w części dotyczącej świadczeń niepieniężnych) oraz **świadczenia rzeczowe** w postaci produktów żywnościowych. W 2025 roku świadczeń rzeczowych udzielono blisko 1,2 tys. rodzin liczącym łącznie 1,7 tys. osób, a wartość wsparcia wyniosła ponad 442 tys. zł.

Spośród wszystkich zasiłków celowych, około 19,8% stanowiły **specjalne zasiłki celowe**, przyznawane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobom albo rodzinom o dochodach przekraczających próg uprawniający do uzyskania świadczeń z pomocy społecznej. Za szczególną okoliczność uznawana jest w tym przypadku sytuacja nagła, wynikające ze zdarzeń niecodziennych, której wnioskodawca nie jest jej w stanie pokonać za pomocą własnych możliwości. Zasiłki takie w 2025 roku przyznano ponad **5,6 tys. mieszkańców** województwa łódzkiego, a ich łączna kwota wyniosła **blisko 4,1 mln. zł**. Obie powyższe wartości były niższe od odnotowanych rok wcześniej (o blisko 1 tys. osób i 0,3 mln zł). Średnia kwota świadczeń przyznanych w ramach zasiłków celowych (wszystkich rodzajów) w przeliczeniu na osobę, wyniosła w 2025 roku w województwie łódzkim 1494,63zł i była porównywalna do tej z poprzedniego roku (wzrosła zaledwie o 10,63 zł).

Rysunek 37. Udział osób, którym przyznano zasiłek celowy w ogóle świadczeniobiorców w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku (w %)

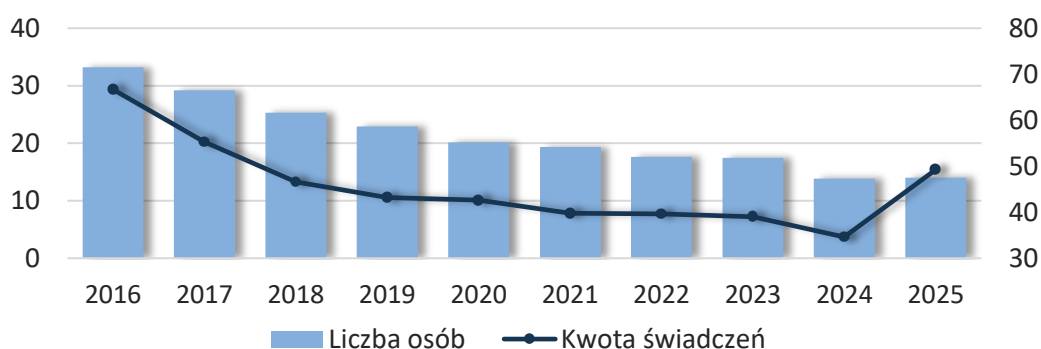

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

W przekroju powiatowym największy odsetek świadczeniobiorców z przyznanym zasiłkiem celowym odnotowano w powiecie łódzkim wschodnim (67,9% - blisko o 10 p. procentowych więcej niż rok temu), Piotrkowie Trybunalskim oraz w powiecie zgierskim (po 66,8%). Stosunkowo wysokie wartości tych udziałów odnotowano również w Łodzi oraz powiecie bełchatowskim (64,9%-64,8%). Najmniejszy udział osób objętych omawianym świadczeniem obserwowano, podobnie jak w poprzednim roku, wśród świadczeniobiorców w powiecie sieradzkim (32,7%).

Liczba osób, którym w 2025 roku w województwie łódzkim przyznano **zasiłek okresowy** wyniosła **14,0 tys. osób**, a **łączna kwota świadczeń** osiągnęła wartość **49,3 mln zł**. Obie powyższe wartości były wyższe od obserwowanych rok wcześniej, przy czym **wzrost kwoty świadczeń przełamuje długookresową tendencję spadkową w zakresie przyznawania zasiłków okresowych, jaka była obserwowana w ostatnim dziesięcioleciu**. Wiąże się to z m.in. ze zmianą kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymywania świadczeń społecznych³¹ – od stycznia 2025 roku, na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U. poz. 1044), obowiązują nowe kryteria dochodowe wynoszące odpowiednio: 1010 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 823 zł dla osoby w rodzinie. Innym czynnikiem mającym wpływ na wzrost łącznej kwoty świadczeń okresowych jest wzrost wysokości zasiłku z tytułu bezrobocia dla osób z małym stażem pracy. Od 1 czerwca 2025 wszystkie osoby, które udokumentują staż pracy do 20 lat, otrzymują świadczenie w wysokości 100% zasiłku. Dotychczas staż pracy poniżej 5 lat uprawniał do świadczenia w wysokości 80% zasiłku³².

Rysunek 38. Liczba osób, którym przyznano zasiłek okresowy (w tys.; lewa oś) i kwota świadczeń (w mln złotych; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2016-2025

³¹ Opisano na podstawie [artykułu pt. „Zasiłek okresowy i zasiłek celowy z MOPS 2025 2026” dostępnego na portalu infor.pl](#). (23.04.2026)

³² Opisano na podstawie [artykułu pt. „Duże zmiany dla bezrobotnych u pracodawców od 1 czerwca 2025 r.” dostępnego na portalu infor.pl](#). (23.04.2026)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

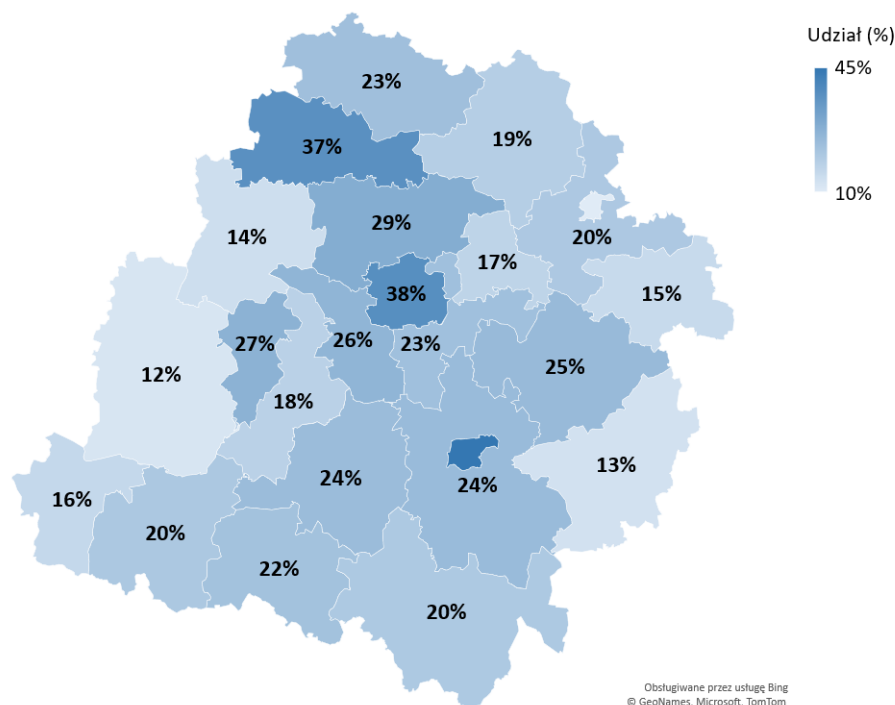
W strukturze zasiłków okresowych w województwie łódzkim dominują świadczenia przyznawane **z tytułu bezrobocia** – w roku oceny świadczenia tego udzielono około **9,4 tys. osób** (o 0,1 tys. osób więcej niż rok wcześniej), co stanowiło 67,3%³³ spośród wszystkich osób otrzymujących zasiłki okresowy. Łączna kwota świadczeń wyniosła ponad **34,5 mln zł** (o 10,3 mln zł więcej niż w 2024 roku – przyczyny tej zmiany omówiono w poprzednim akapicie). W przypadku pozostałych stosunkowo częstych powodów udzielania zasiłków okresowych, liczebność poszczególnych grup świadczeniobiorców przedstawiała się następująco:

- w przypadku zasiłku **z tytułu długotrwałej choroby** – około **2,8 tys. osób** (19,9%); łączna kwota 6,6 mln zł (o 2,5 mln więcej niż rok wcześniej, przy stosunkowo niewielkim wzroście liczby osób, którym przyznano świadczenie, tj. o 0,3 tys.);
- w przypadku zasiłku **z tytułu niepełnosprawności** – niespełna **1,5 tys. osób** (10,6% osób objętych zasiłkami okresowymi); łączna kwota 2,7 mln zł (nieznaczny wzrost o 0,3 mln zł przy nieznacznym spadku l. osób o 0,2 tys.);
- w przypadku zasiłku **z innych niż wyżej wymienione powodów** – niespełna **2,5 tys. osób** (17,8% pobierających zasiłki okresowe); łączna kwota 5,4 mln zł (wzrost o 1,6 mln. zł przy braku wzrostu liczby osób).

Odsetek korzystających z zasiłków okresowych z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego był marginalny (objęto nim 44 osoby).

³³ Podane odsetki nie sumują się do 100% ze względu na fakt, iż jednej osobie może zostać przyznany zasiłek okresowy z więcej niż jednego powodu.

Rysunek 39. Udział osób, którym przyznano zasiłek okresowy w ogóle świadczeniobiorców w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

W przekroju powiatowym zasiłki okresowe relatywnie najczęściej wypłacane były świadczeniobiorcom w Piotrkowie Trybunalskim (ponad 45%) oraz w Łodzi (38%) i powiecie łęczyckim (37%), najrzadziej zaś korzystały z nich osoby objęte świadczeniami w Skierniewicach (10%) i powiecie sieradzkim (12%).

Świadczeniem udzielanym stosunkowo najrzadziej był **zasiłek stały**, który w 2025 roku przyznany został **11,9 tys. osób** (22,5% wszystkich świadczeniobiorców). W ciągu 10 lat liczba osób pobierających zasiłek stały w województwie łódzkim zmniejsza się systematycznie, a pomiędzy rokiem 2024 a 2025 utrzymała się na zbliżonym poziomie (11 803 osób w 2024 r., 11 881 osób w 2025 r.). **Kwota wypłacanych świadczeń natomiast** utrzymywała się na względnie stałym poziomie w latach 2016-2024, a od roku 2024 odnotowano jej dynamiczny, skokowy wzrost. Zjawisko to wynikało z wprowadzonego z dniem 1 stycznia 2024 roku zwiększenia maksymalnej wysokości zasiłku stałego oraz jego minimalnej kwoty. Dalszy wzrost w 2025 roku jest związany ze wspomnianym już zwiększeniem kryterium dochodowego uprawniającego do pobierania świadczeń z pomocy społecznej³⁴.

³⁴ Na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz.U. poz. 1044)

świadczeniobiorców korzystało z zasiłków stałych w powiecie pajęczańskim i wieruszowskim (13%).

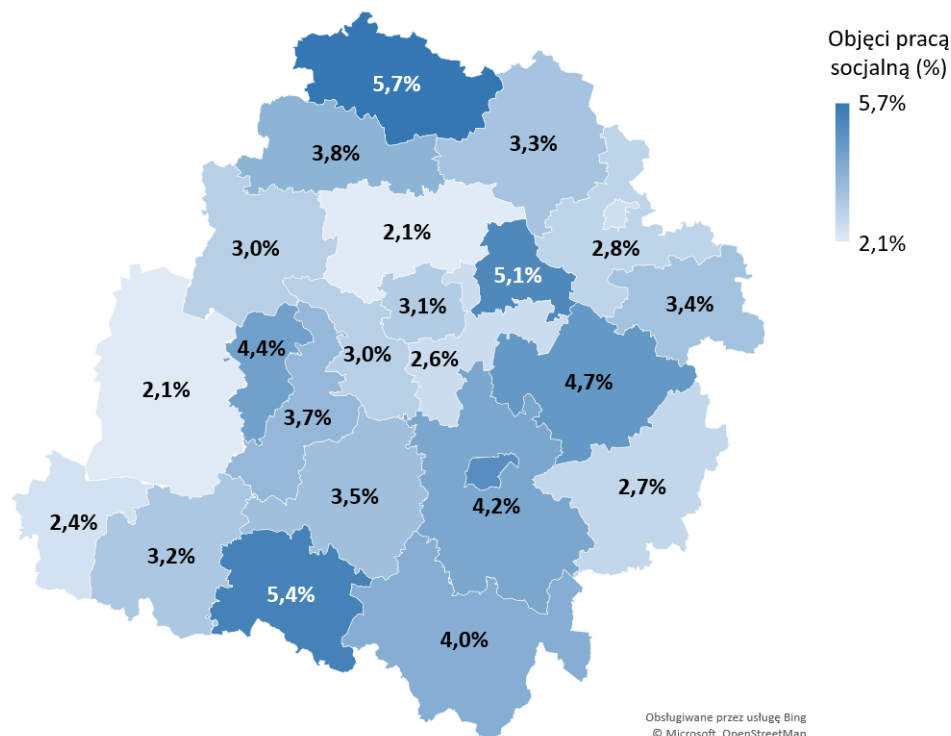
2.2. Świadczenia niepieniężne (usługi)

Świadczenia niepieniężne stanowią usługi pomocy społecznej³⁵ świadczone przez jednostki pomocy społecznej szczebla gminnego i powiatowego w ramach zadań własnych (głównie) oraz zleconych.

2.2.1. Praca socjalna

Praca socjalna to główna forma wsparcia świadczona przez pracowników socjalnych z ośrodków pomocy społecznej na rzecz osób narażonych na wykluczenie społeczne. Dotyczy to osób w różnych sytuacjach kryzysowych, bezrobotnych, doświadczających bezdomności czy cudzoziemców. Jej celem jest wspieranie jednostek i rodzin w odzyskiwaniu lub wzmocnieniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie właściwych ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających osiągnięciu tego celu.

Rysunek 42. Odsetek liczby osób w rodzinach, którym udzielono wsparcia w postaci pracy socjalnej w ogólnej liczbie ludności w województwie łódzkim w 2025 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03 oraz BDL GUS.

³⁵ Do świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej należą również m.in. usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te zostały szerzej omówione w rozdziale 3. poświęconym różnym rodzajom usług z pomocy społecznej (podrozdział 3.1. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne opiekuńcze).

W 2025 roku w województwie łódzkim wsparciem w postaci pracy socjalnej objęto **46,3 tys. rodzin liczących łącznie 79,1 tys. osób**. Oznacza to, że pracą socjalną objęto **3,4% mieszkańców województwa łódzkiego**, podczas gdy jeszcze rok wcześniej było to 3,3%. Powyższe dane wskazują, że w regionie **wzrosła liczba ludności korzystającej z tej formy wsparcia** (w porównaniu do roku 2024 zwiększyła się o około 1,7 tys. rodzin liczących 1,8 tys. osób).

W przekroju powiatowym największy odsetek mieszkańców objętych pracą socjalną w 2025³⁶ roku odnotowano w powiecie kutnowskim, gdzie liczba osób w rodzinach korzystających z tej formy pomocy stanowiła 5,7% ogółu ludności. Stosunkowo wysokie wartości tego odsetka zaobserwowano również w powiecie pączęzańskim (5,4%) oraz w powiecie brzezińskim i w Piotrkowie Trybunalskim (około 5,0%). Najmniejszy udział osób objętych pracą socjalną obserwowano natomiast wśród mieszkańców powiatu sieradzkiego i zgierskiego (2,1%).

Jedno z kluczowych narzędzi wykorzystywanych przez pracowników socjalnych w pracy z klientami ośrodków pomocy społecznej stanowi **kontrakt socjalny**. W 2025 roku w województwie łódzkim realizowano łącznie **1282 kontrakty socjalne**³⁷, którymi w ciągu całego roku **objętych było 1449 osób**³⁸ (około 2,7% wszystkich świadczeniobiorców). Zarówno łączna liczba kontraktów, jak i osób je realizujących, uległa w roku nieznacznemu zwiększeniu w porównaniu do lat ubiegłych (wzrost o około 5,0%).

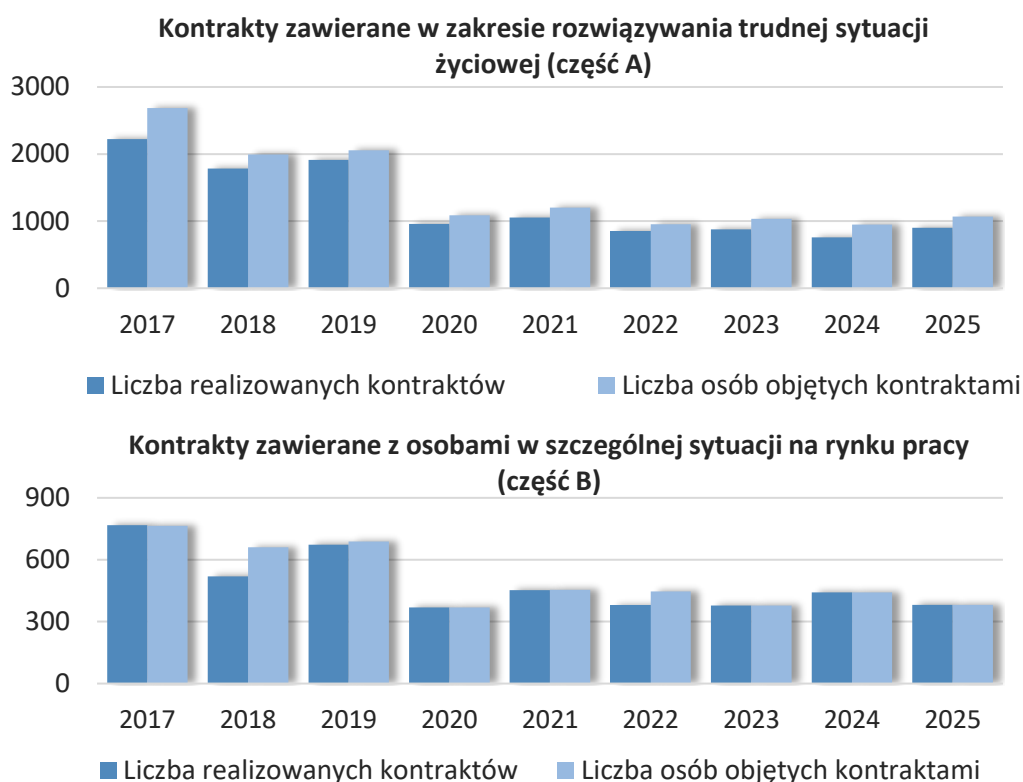
Kontrakty socjalne dzielą się na dwie kategorie: zawierane w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin (część A) oraz zawierane z osobami będącymi w szczególnej sytuacji na rynku pracy (część B). Uwzględniając powyższy podział należy wskazać, że kontrakty socjalne realizowane w województwie łódzkim **w większości dotyczą rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej** (70,0% w roku 2025). O ile ich udział w ogólnej liczbie kontraktów ulegał w ostatnich latach systematycznemu zmniejszeniu, to w 2025 roku odnotowano ponowny wzrost ich znaczenia względem kontraktów zawieranych w związku z trudną sytuacją na rynku pracy, których liczba zmniejszyła się o około 14,0% w porównaniu do 2024 roku.

³⁶ Obliczony jako stosunek liczby osób w rodzinach objętych pracą socjalną w danym powiecie do liczby mieszkańców tego powiatu.

³⁷ Liczba realizowanych kontraktów socjalnych odnosi się do faktu prowadzenia z daną osobą/rodziną pracy socjalnej w oparciu o kontrakt. Wszystkie pisemne umowy zawarte z daną osobą/rodziną w ciągu roku wykazane zostały jako jeden kontrakt socjalny.

³⁸ Liczba osób objętych kontraktami socjalnymi jest większa niż liczba zawartych kontraktów z uwagi na fakt, iż jeden kontrakt socjalny może zostać zawarty z więcej niż jedną osobą (np. z kilkoma członkami rodziny).

Rysunek 43. Kontrakty socjalne w województwie łódzkim w latach 2017-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

W 2025 roku w województwie łódzkim największy odsetek świadczeniobiorców, z którymi realizowano kontrakty socjalne, odnotowano w powiecie pabianickim i łaskim – w powiatach tych kontraktami objęto między 9,0% a 10,0% osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej. Stosunkowo najmniejszą część osób otrzymujących świadczenia objęto kontraktami w powiecie poddębickim, łęczyckim, opoczyńskim i wierzuszkowskim (poniżej 1,0%). W roku oceny (podobnie, jak w latach wcześniejszych) kontrakty socjalne nie były realizowane w powiecie łódzkim wschodnim.

przyjmowała charakter najbardziej indywidualny (77 projektów realizowanych przez 83 osoby).

Innymi narzędziami pracy socjalnej, będącymi odmianą kontraktu socjalnego, są **indywidualne programy**, takie jak: indywidualny program zatrudnienia socjalnego, indywidualny program wychodzenia z bezdomności, indywidualny program usamodzielniania, indywidualny program integracji cudzoziemców oraz program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Ze względu na ograniczoną dostępność danych dotyczących realizacji indywidualnych programów, scharakteryzowane zostaną jedynie dwa ostatnie⁴¹.

Indywidualny program integracji cudzoziemców jest narzędziem coraz częściej wykorzystywanym w województwie łódzkim. W okresie ostatnich czterech lat **liczba korzystających z tej formy wsparcia wzrosła kilkakrotnie – w 2025 roku programem objęto 233 osoby**, podczas gdy rok wcześniej było to 96 osób, a w latach 2016-2021 zaledwie około 10 osób rocznie. **Tendencji też towarzyszy wzrost liczby cudzoziemców otrzymujących świadczenia skierowane do osób posiadających status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub przybywających na terytorium RP na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy.**

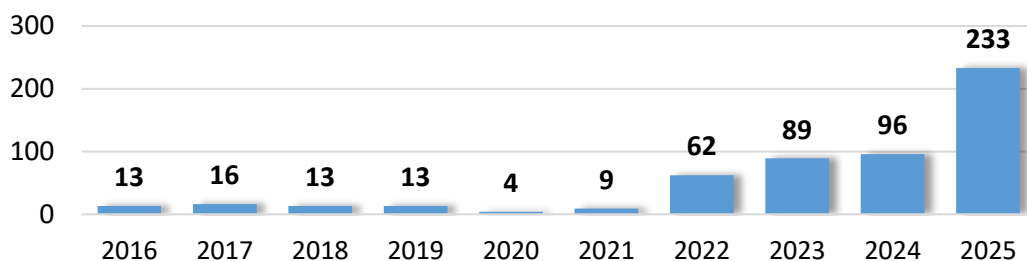
Wsparcie tego rodzaju, udzielane przez PCPR-y w ramach zadań z zakresu administracji rządowej, przyznano w 2025 roku 217 osobom (w roku 2024 było to 998 osób). Sytuacja ta wynika przede wszystkim z napływu uchodźców z Ukrainy w związku działaniami wojennymi trwającymi w tym kraju od 2022 roku, którzy w województwie łódzkim szukają długofalowej stabilizacji. Łódzkie stanowi kluczowy węzeł logistyczno-przemysłowy, dzięki czemu oferuje szerokie perspektywy zatrudnienia i sprzyja zmianie modelu migracji z tymczasowej na osiedleńczą. Indywidualny program integracji, obejmujący m.in. świadczenia pieniężne na utrzymanie i naukę języka polskiego oraz opłacanie składki zdrowotnej, stanowi zatem kluczowy fundament dla cudzoziemców wchodzących na polski rynek pracy. Istotną rolę odgrywa również wysoka sprawność centrów pomocy rodzinie oraz organizacji pozarządowych, które coraz skuteczniej identyfikują osoby uprawnione do korzystania z programu integracyjnego i sprawnie wdrażają procedury wsparcia.

Wsparcie w ramach programów integracji cudzoziemców w województwie łódzkim udzielane było głównie przez miejski ośrodek pomocy rodzinie w Łodzi (178 osób objętych programem). W mniejszej skali działania te prowadzone były również przez ośrodki w dwóch pozostałych miastach powiatowych (w każdym z nich wsparciem objęto poniżej 10 osób) oraz przez większość (11) powiatowych centrów pomocy rodzinie. Co istotne, w 2025 roku

⁴¹ Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie został omówiony w części dotyczącej wspierania rodziny przeżywającej trudności.

indywidualne programy integracji zaczęły być realizowane również w tych powiatach, w których wcześniej nie występowały. Zjawisko to wskazuje na pojawianie się zapotrzebowania na tego rodzaju wsparcie w coraz większej części regionu.

Rysunek 45. Liczba osób korzystających z indywidualnego programu integracji cudzoziemców w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

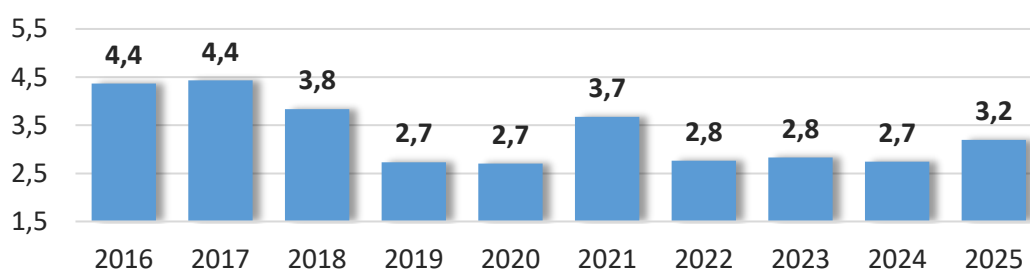
2.2.2. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to kompleksowy zestaw działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do właściwego pełnienia tych funkcji. Obowiązek prowadzenia takich działań spoczywa głównie na władzach lokalnych, zarówno na poziomie gminnym, jak i powiatowym. Na szczeblu gminy władze samorządowe zapewniają rodzinom głównie wsparcie w formie pracy bezpośredniej lub pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Rodziny mogą otrzymać pomoc od podmiotów i specjalistów działających na rzecz dzieci i rodzin, takich jak placówki wsparcia dziennego, grupy wsparcia dla rodzin czy asystenci rodziny, a także ze strony jednostek poradnictwa specjalistycznego i ośrodków interwencji kryzysowej. Wsparcie obejmuje w szczególności konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, terapie i mediacje, usługi dla rodzin z dziećmi (w tym opiekuńcze i specjalistyczne), a także pomoc prawną i działalność grup wsparcia. Pracę z rodziną prowadzi się również w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

Osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu problemów życiowych, pomoc społeczna zobowiązana jest świadczyć **poradnictwo specjalistyczne** (zadanie własne powiatu), bez względu na dochód rodziny. Usługa ta obejmuje: 1) poradnictwo prawne, polegające na udzielaniu informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego oraz ochrony praw lokatorów; 2) poradnictwo psychologiczne, realizowane poprzez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii, a także 3) poradnictwo rodzinne, obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.

Zgodnie z danymi sprawozdawczymi⁴², w 2025 roku w województwie łódzkim poradnictwem specjalistycznym⁴³ objęto **niemal 3,2 tys. rodzin liczącym łącznie 7,3 tys. osób**. Odnotowano zatem zauważalny wzrost liczby korzystających z tej formy wsparcia w porównaniu do wcześniejszych lat⁴⁴. W konsekwencji w roku oceny odbiorcy specjalistycznego poradnictwa w regionie stanowili **7,5% wszystkich rodzin otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej**⁴⁵, podczas gdy w roku 2024 ich udział wynosił 6,6%, a w roku 2023 – 5,0%.

Rysunek 46. Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego w województwie łódzkim w latach 2016-2025 (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

Najczęściej wsparcie w postaci poradnictwa specjalistycznego udzielane było rodzinom w Piotrkowie Trybunalskim (w 2025 roku objęto nim blisko 23,0% rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej) oraz z powiecie pabianickim i w Łodzi (około 20,0% rodzin). Najniższe odsetki rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym występowały w powiatach skierniewickim i poddębickim (poniżej 5,0% rodzin korzystających ze świadczeń).

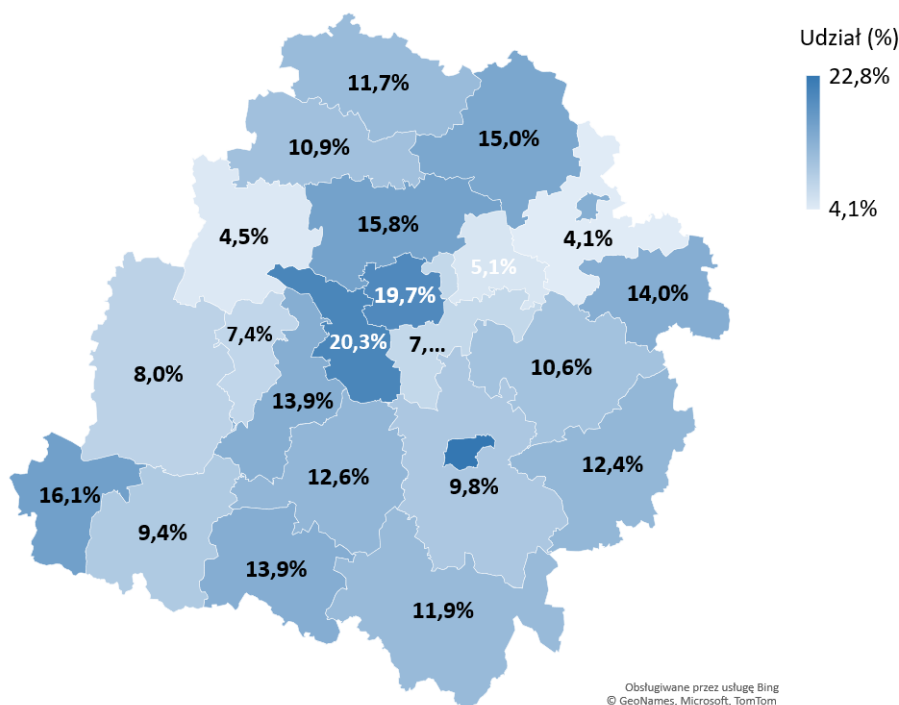
⁴² Sprawozdanie roczne MRPiPS-03 z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach.

⁴³ Dane uwzględniają wszystkie formy poradnictwa specjalistycznego udzielanego na terenie gmin województwa, niezależnie od podmiotu, przez jaki było prowadzone (w tym również niezależnie od jednostek specjalistycznego poradnictwa, o których mowa w rozdziale IV. Infrastruktura pomocy i wsparcia mieszkańców).

⁴⁴ Wyjątek w tym zakresie stanowił rok 2021, kiedy eskalacja niekorzystnych zjawisk w obszarze społecznym w okresie epidemii COVID-19 doprowadziła do wyraźnego zwiększenia skali świadczenia poradnictwa na terenie województwa.

⁴⁵ Bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń oraz źródło ich finansowania oraz z uwzględnieniem pomocy świadczonej zarówno w formie decyzji administracyjnej, jak i bez konieczności wydawania takiej decyzji. Dotyczy pomocy udzielanej wyłącznie na podstawie ustawy o pomocy społecznej.

Rysunek 47. Udział rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym w ogóle rodzin korzystających ze świadczeń w województwie łódzkim w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

Kolejnym rodzajem wsparcia, stanowiącym zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, jest **interwencja kryzysowa**. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach tej usługi udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, a także schronienia do 3 miesięcy.

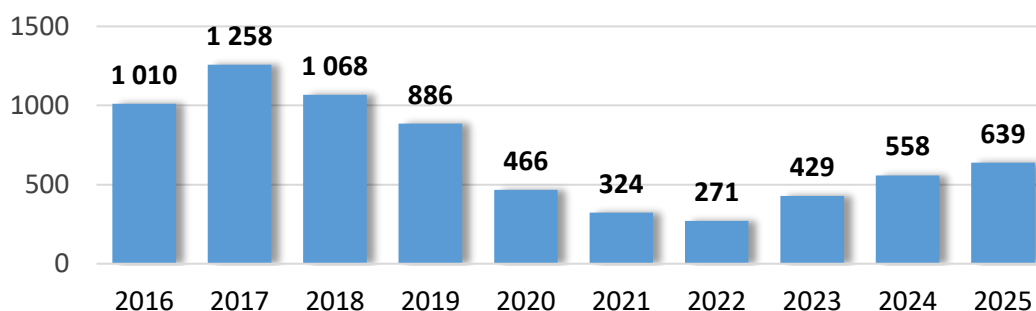
W 2025 roku natychmiastową specjalistyczną pomocą w postaci interwencji kryzysowej⁴⁶ objęto w regionie **639 rodzin liczących łącznie 1286 osób** (1,5% wszystkich rodzin, które korzystały ze świadczeń pomocy społecznej⁴⁷), a zatem **81 rodzin więcej** niż w roku 2024. **Liczba ta po raz kolejny z rzędu uległa zwiększeniu, osiągając najwyższy poziom od sześciu lat.** Tendencja ta jest zbieżna z kierunkiem zmian w zakresie korzystania przez rodziny

⁴⁶ Dane uwzględniają wszystkie formy interwencji kryzysowej realizowanej na terenie gmin województwa, niezależnie od podmiotu, przez jaki była podejmowana (w tym również niezależnie od ośrodków interwencji kryzysowej, o których mowa w rozdziale IV. Infrastruktura pomocy i wsparcia mieszkańców).

⁴⁷ Bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń oraz źródło ich finansowania oraz z uwzględnieniem pomocy świadczonej zarówno w formie decyzji administracyjnej, jak i bez konieczności wydawania takiej decyzji. Dotyczy pomocy udzielanej wyłącznie na podstawie ustawy o pomocy społecznej.

z regionu z poradnictwa specjalistycznego, co wskazuje na rosnące zapotrzebowanie na specjalistyczne, w tym interwencyjne wsparcie.

Rysunek 48. Liczba rodzin korzystających z interwencji kryzysowej w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

Interwencją kryzysową w największym stopniu obejmowano rodziny korzystające z pomocy społecznej w powiecie łowickim (9,0%) oraz sieradzkim (6,0%). W pozostałych powiatach skala udzielania tego rodzaju wsparcia w 2025 roku była niewielka (w większości korzystało z niej poniżej 2,0% rodzin) lub nie świadczone go wcale (4 powiaty).

W sytuacji, gdy rodzina doświadcza problemów opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny może zawnioskować o przydzielenie jej wsparcia w postaci **asystenta rodziny**. Zatrudnienie asystentów rodziny jest dla gminy na ogół zadaniem fakultatywnym, a obligatoryjny charakter przybiera tylko w przypadku, gdy sąd zobowiąże rodzinę do pracy z asystentem na podstawie art. 109 § 2 pkt. 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U.2023 poz. 2809).

Na koniec 2025 roku w województwie łódzkim pomocy w opiece i wychowaniu dziecka udzielało **261 asystentów rodziny**, co oznacza utrzymanie się tendencji wzrostowej (wzrost o 13 zatrudnionych osób w stosunku do 2024 r. i o 30 w stosunku do 2023 roku), którzy swoim wsparciem objęli 2,2 tys. rodzin, stanowiących około 5,0% ogółu rodzin objętych pomocą w formie świadczeń (wzrost w stosunku do 2024 o około 1,0 p. proc.). Systematycznie wzrasta odsetek rodzin zobowiązanych do współpracy z asystentem przez sąd. W 2025 roku już 29% wszystkich rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny została zobowiązana do współpracy z nim w wyniku interwencji sądu.

Utrzymująca się tendencja wzrostowa liczby asystentów rodziny umożliwiła utrzymanie na poziomie 8 średniej liczby rodzin korzystających przypadających na jednego asystenta z 2024 roku pomimo odnotowanego wzrostu rodzin korzystających z tej usługi (w latach 2022-2023, średnia ta wynosiła 9 rodzin).

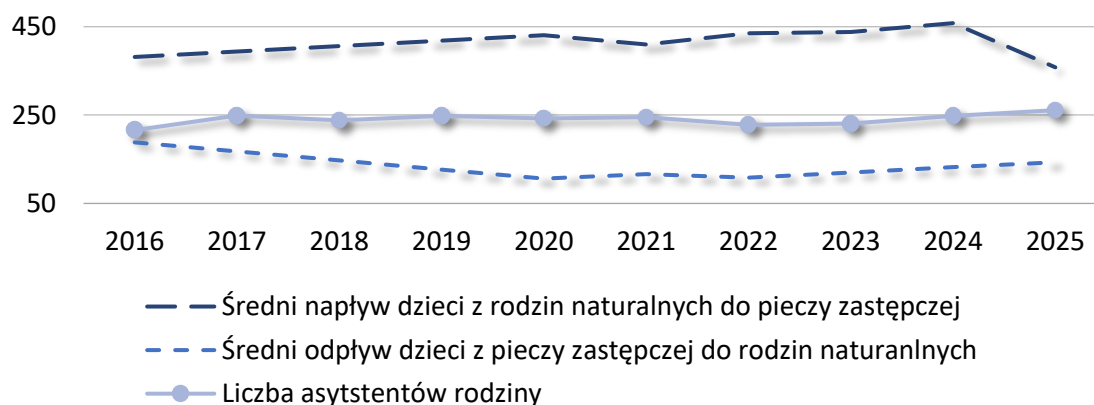
Rysunek 49. Odsetek rodzin kończących pracę z asystentem rodziny z powodu osiągnięcia celu bądź brak efektów w ogóle rodzin, z którymi asystent zakończył pracę w województwie łódzkim w latach 2018-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

W 2025 roku odnotowano dalszy **wzrost odsetka rodzin kończących pracę z asystentem rodziny z powodu osiągnięcia celów** (w roku oceny nastąpił wzrost o blisko 4,2 p. proc. w stosunku do 2024). Odnotowano jednocześnie spadek odsetka rodzin kończących pracę z asystentem ze względu na brak efektów oraz zaprzestanie współpracy przez rodzinę - w 2025 roku wyniósł on 50,1% (spadek o 3,9 p. proc w stosunku do 2024 roku).

Rysunek 50. Średni napływ i odpływ dzieci do pieczy zastępczej z rodzin naturalnych w latach 2016-2025 w województwie łódzkim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

W 2025 roku o 11 osób w stosunku do 2024 roku wzrósł poziom średniej liczby dzieci z pieczy zastępczej powracających do rodzin naturalnych. Oznacza to utrzymanie się

tendencji wzrostowej przypadków, w których rodziny naturalne zwiększają swoją zdolność do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej, dzięki czemu odzyskują prawo do opieki nad swoimi dziećmi. Jednocześnie w roku oceny znacząco zmalała (o 100 osób) średnia liczba dzieci napływających do pieczy zastępczej z rodzin naturalnych (spadek o 22% w stosunku do 2024 roku).

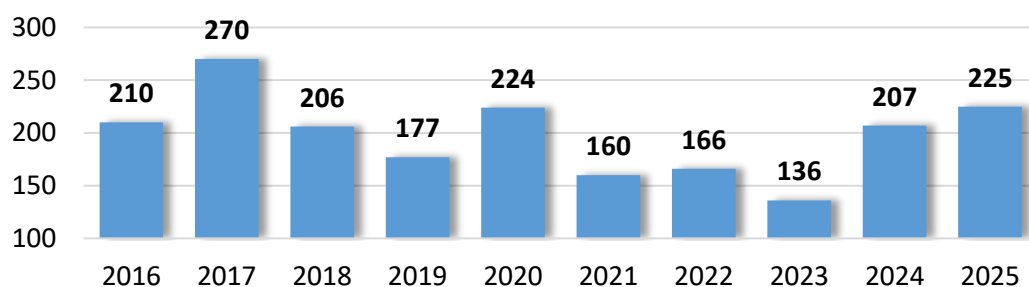
Wsparcie rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze stanowi podstawę idei procesu deinstytucjonalizacji, w myśl której, dzieci powinny wychowywać się w rodzinach. Jedną z form pomocy w sytuacji, gdy rodzina przeżywa trudności opiekuńczo-wychowawcze jest asystent rodziny, którego zadaniem jest udzielenie takiego wsparcia, aby zapewnić dziecku bezpieczne warunki do rozwoju. Trudno jest ocenić, bez przeprowadzenia pogłębionych badań, efektywność tego wsparcia, jednakże z dotychczas przeprowadzanych analiz wynika, że wysokiej jakości wsparcie rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze skutecznie przeciwdziała umieszczaniu dzieci w pieczy. Kluczowym zatem jest stymulowanie wzrostu zatrudnienia asystentów rodziny i rozwój innych usług dla rodziny.

Wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oferowane jest również przez rodziny wspierające, które pomagają rodzinom w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego czy kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. **W 2025 takich rodzin w województwie łódzkim było 12**, co stanowi znacząca zmianę w stosunku do dwóch ubiegłych lat, w których nie funkcjonowała żadna rodzina wspierająca.

Jednostki pomocy społecznej udzielają pomocy także osobom dotkniętym przemocą domową. Jedną z metod pracy z osobami stosującymi przemoc domową (realizowaną na poziomie powiatowym) jest objęcie ich **programem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych**. W 2025 roku realizowano je z **225 osobami** z terenu aż 16 łódzkich powiatów. Oznacza to **ponowny wzrost liczby osób korzystających z tej formy wsparcia** w porównaniu do sytuacji obserwowanej w ostatnich trzech latach. Co więcej, przedstawiciele jednostek pomocy społecznej z regionu szacują, że w kolejnym roku liczba ta ulegnie dalszemu zwiększeniu.

W roku oceny najwięcej osób realizujących program odnotowano w Łodzi (90), natomiast w pozostałych jednostkach prowadzących pracę z osobami stosującymi przemoc domową programem objęto od 4 do maksymalnie 15 osób.

Rysunek 51. Liczba osób objętych programem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w województwie łódzkim w latach 2016-2025

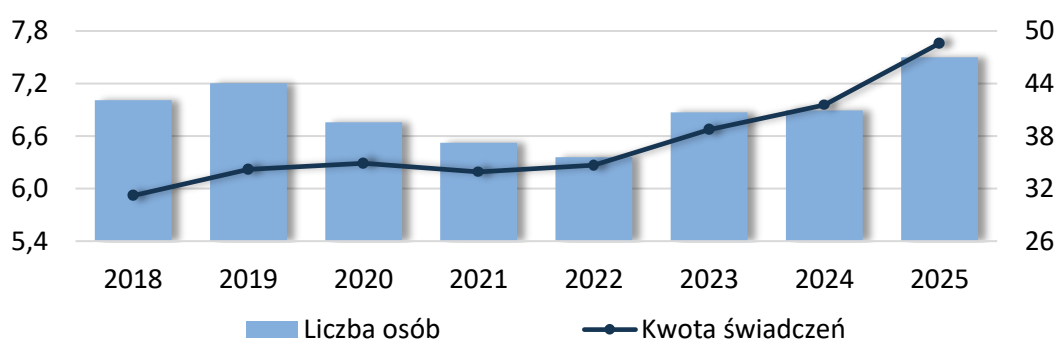

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

2.2.3. Usługi opiekuńcze

Wśród wsparcia, jakie mieszkańcom województwa łódzkiego oferują ośrodki pomocy społecznej, znajdują się **usługi opiekuńcze** (zadanie własne gmin), w tym **specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz usługi sąsiedzkie**. Są one realizowane w ramach zadań własnych samorządów gminnych. Usługi te stanowią świadczenia niepieniężne i kierowane są do osób samotnych oraz pozbawionych wsparcia ze strony bliskich, które potrzebują pomocy w codziennym funkcjonowaniu z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innych przyczyn.

Rysunek 52. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi (w tys.; lewa oś) i kwota świadczeń (w mln zł; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2018-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

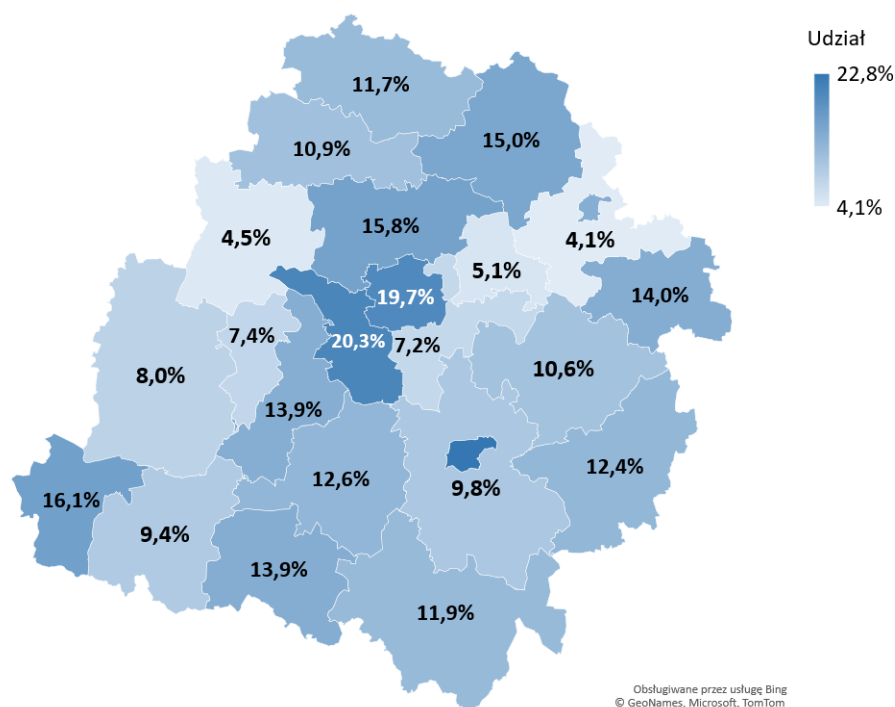
W 2025 roku z powyższych usług (łącznie⁴⁸) **skorzystało blisko 7,5 tys. osób**, dla których zrealizowano łącznie **1,6 mln godzin wsparcia** (średnio **213 godzin na osobę w ciągu roku**)

⁴⁸ Niezależnie od rodzaju.

o wartości⁴⁹ 48,6 mln zł. W porównaniu do sytuacji obserwowanej rok wcześniej, liczba osób objętych tego rodzaju wsparciem uległa znacznemu zwiększeniu. Zjawisko to świadczy o rosnącym zapotrzebowaniu na usługi świadczone w miejscu zamieszkania i stopniowym rozwijaniu zdeinstytucjonalizowanych form wsparcia. W efekcie, w roku oceny **usługami opiekuńczymi objęto 14,2% świadczeniobiorców z regionu**, podczas gdy jeszcze trzy lata wcześniej (2022 rok) udział ten wynosił 11,2%.

W przekroju powiatowym najczęściej osób skorzystało z usług opiekuńczych (łącznie) w Łodzi (objęto nimi ponad 2,7 tys. osób), a także w powiecie zgierskim (534 osoby) oraz pabianickim i radomszczańskim (w obu przypadkach niewiele ponad 400 osób). Stosunkowo mało osób korzystających z tej formy wsparcia odnotowano w powiecie skierniewickim (21) oraz brzezińskim (39), a także w powiatach poddębickim (48) i łódzkim wschodnim (68 osób).

Rysunek 53. Udział osób korzystających z usług opiekuńczych (łącznie) w ogóle świadczeniobiorców w województwie łódzkim w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

Analizując skalę korzystania z usług opiekuńczych wśród beneficjentów wsparcia należy stwierdzić, że w 2025 roku w największym stopniu objęto nimi świadczeniobiorców

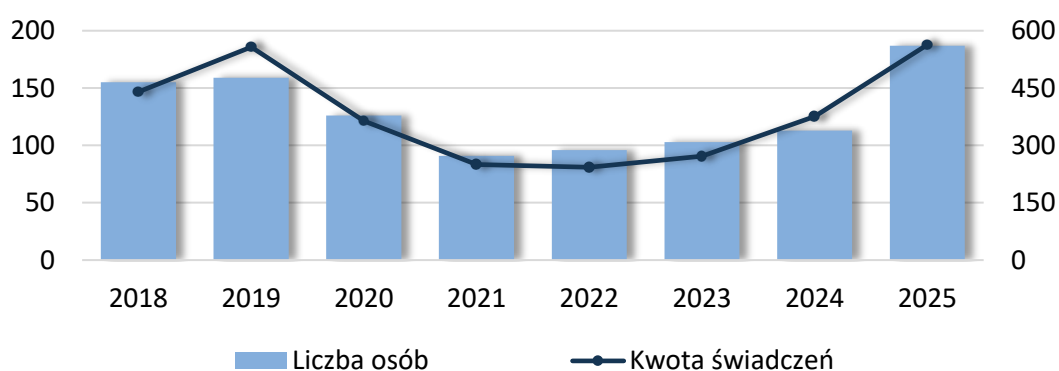
⁴⁹ Jest to kwota świadczeń, stanowiąca iloczyn liczby świadczeń (tj. godzin usług opiekuńczych) i stawek za 1 godzinę usługi, określonych w decyzji. Wartość ta jest pomniejszona o obowiązkową odpłatność beneficjenta wsparcia, jeśli taka odpłatność jest określona w decyzji.

z Piotrkowa Trybunalskiego – z usług tych skorzystało około 22,8% spośród wszystkich osób otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej. Stosunkowo wysoki odsetek świadczeniobiorców objętych tego rodzaju wsparciem odnotowano również w powiecie pabianickim oraz w Łodzi (w obu przypadkach około 20,0%). Najrzadziej z usług opiekuńczych korzystali natomiast świadczeniobiorcy z powiatu skierniewickiego i poddębickiego (poniżej 5,0%).

Wsparcie udzielane w ramach usług opiekuńczych obejmuje **głównie** pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną i pielęgnację zaleconą przez lekarza oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. **Ze wsparcia w powyższym zakresie korzysta większość osób objętych usługami opiekuńczymi (ponad 93,0%), choć w roku oceny odnotowano wzrost znaczenia również pozostałych usług tego typu, tj. specjalistycznych oraz sąsiedzkich.**

Specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, które są dostosowane indywidualnie do rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności oraz świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym, objęto w 2025 roku **187 mieszkańców województwa**, a zatem o ponad 60% więcej (74 osoby), niż w roku 2024. Łącznie na ich rzecz zrealizowano ponad **14,2 tys. godzin wsparcia** (dwukrotnie więcej, niż przed rokiem), co po przeliczeniu **na jedną osobę daje średnio 76 godziny w roku** (w 2024 roku były to 64 godziny). Łączna kwota przeznaczona na świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w 2025 roku wyniosła ponad 563,0 tys. zł⁵⁰, co daje średnią stawkę za godzinę wsparcia na poziomie 40,00 zł⁵¹.

Rysunek 54. Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi (osoby; lewa oś) i kwota świadczeń (w tys. zł; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2018-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

⁵⁰ Iloczyn łącznej liczby udzielonych świadczeń (tj. godzin usług) oraz stawek za 1 godzinę usługi, pomniejszona o obowiązkową odpłatność beneficjenta wsparcia (jeśli taka odpłatność została określona w decyzji).

⁵¹ Stawki godzinowe za świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych opiekuńczych określone są odrębnie przez poszczególne gminy, przy czym przedział cenowy za 1 godzinę usługi zawiera się przeciętnie w przedziale między 30 zł a 60 zł.

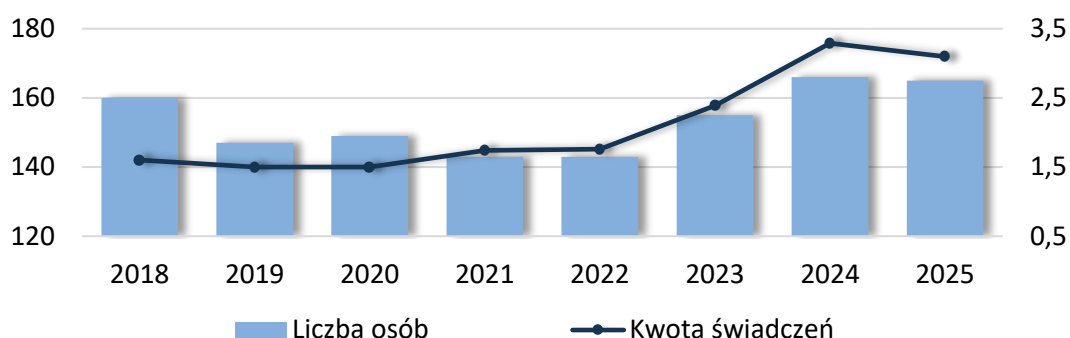
W 2025 roku specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone na rzecz mieszkańców 10 powiatów (jednego więcej niż przed rokiem). Korzystali z nich świadczeniobiorcy z Łodzi (60 osób) oraz następujących powiatów: bełchatowskiego (59 osób), tomaszowskiego (35 osób), zgierskiego (14 osób), kutnowskiego (10 osób) oraz łowickiego, pajęczańskiego, rawskiego, sieradzkiego i skierniewickiego (od 1 do 3 osób).

Stosunkowo nową formę wsparcia stanowią usługi sąsiedzkie, zaliczane do grupy usług opiekuńczych. Zostały one wprowadzone na mocy nowelizacji Ustawy o pomocy społecznej pod z lipca 2023 roku, a ich świadczenie rozpoczęto z dniem 1 listopada 2023 roku. Usługi sąsiedzkie obejmują wsparcie udzielane w miejscu zamieszkania przez osoby blisko mieszkające (z wyłączeniem członków rodzin), które wynagradzane są w formie pieniężnej przez gminę będącą organizatorem usług. Pomoc udzielana w ramach usług sąsiedzkich może obejmować zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych, prostą podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

W 2025 roku z **usług sąsiedzkich korzystało 319 mieszkańców województwa, co oznacza niemal trzykrotny wzrost w porównaniu do roku 2024**. Średnio w ciągu roku na rzecz każdej osoby potrzebującej wsparcia zrealizowano **około 184 godziny wsparcia** (rok wcześniej było to 110 godzin). Łączny koszt zrealizowanych usług wyniósł niespełna **1,9 mln zł**, co daje stawkę jednostkową za godzinę wsparcia na poziomie 32 zł. W roku oceny usługi sąsiedzkie realizowane były **na terenie 16 powiatów** województwa łódzkiego.

Kolejną formą wsparcia, realizowaną przez gminy w ramach zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, są **specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi**. Przeznaczone są one dla osób chorujących psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), z upośledzeniem umysłowym oraz osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Rysunek 55. Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi (osoby; lewa oś) i kwota świadczeń (w mln złotych; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2018-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

W 2025 roku liczba osób objęta pomocą w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi osiągnęła wartość zbliżoną do obserwowanej rok wcześniej – skorzystało z nich **łącznie 165 osób** (o jedną mniej niż w roku 2024) z terenu 17 powiatów. Nieznacznemu zmniejszeniu (o około 200 tys. zł) uległa również łączna kwota przeznaczona na świadczenie powyższych usług, osiągając w roku oceny poziom **niespełna 3,1 mln złotych**.

Najczęściej z omawianych usług (podobnie, jak przed rokiem) korzystali mieszkańcy powiatu kutnowskiego (38 osób) i łodzi (29 osób), a także powiatu tomaszowskiego (21 osób) oraz Piotrkowa Trybunalskiego, powiatu bełchatowskiego i radomszczańskiego (między 10 a 12 osób). Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi nie były świadczone w roku oceny w gminach z następujących powiatów: łaskiego, łęczyckiego, łódzkiego wschodniego, opoczyńskiego, pabianickiego, wieluńskiego oraz zduńskowolskiego.

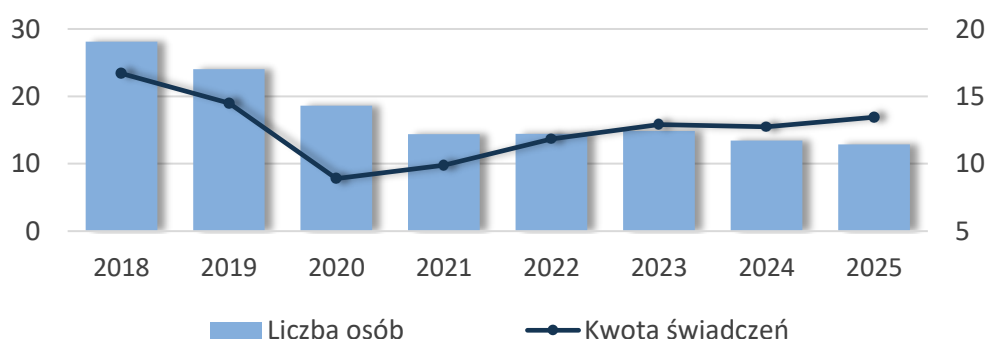
2.2.4. Pozostałe usługi

Ważną formą wsparcia mieszkańców województwa łódzkiego jest **zapewnienie dostępu do darmowego posiłku**. Świadczenie to przyznawane jest głównie w ramach wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”. Przewiduje on wsparcie finansowe dla gmin w udzielaniu pomocy w trzech formach: 1) darmowego posiłku, 2) świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz 3) świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Celem Programu jest zapewnienie posiłku dzieciom i młodzieży (w tym umożliwienie spożywania przez uczniów gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej), a także objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza osób starszych, chorych, z niepełnosprawnością lub samotnych. Dofinansowaniem mogą zostać objęte zarówno posiłki wydawane w stołówkach, jak i dowożone do domów. Program

przewiduje również wsparcie finansowe na poprawę standardu już działających stołówek lub organizację nowych miejsc przeznaczonych do spożywania posiłków.

Z danych przekazywanych w ramach sprawozdawczości krajowej przez ośrodki pomocy społecznej (sprawozdanie MRPiPS-03) wynika, że w 2025 roku w województwie łódzkim **wsparcie w formie posiłku objęto łącznie niespełna 12,9 tys. osób** (około 24,0% osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej). Liczba osób korzystających z darmowych posiłków w ostatnich pięciu latach była o wiele niższa, niż miało to miejsce przed 2020 rokiem, a tendencja spadkowa jest kontynuowana. W samym tylko 2025 roku z tej formy wsparcia skorzystało o około 500 osób mniej niż w roku 2024. Należy podejrzewać, że ograniczenie świadczenia usług społecznych w okresie pandemii, w tym również w postaci darmowego posiłku, przełożyło się na trwałą rezygnację części osób z korzystania z powyższej formy wsparcia. Pomimo spadku liczby osób korzystających z posiłków, całkowita liczba udzielonych świadczeń (tj. wydanych posiłków) nie zmieniła się znacząco względem roku poprzedniego (około 15,8 mln posiłków). W efekcie łączna **kwota udzielonych świadczeń** nieznacznie wzrosła (głównie ze względu na inflację i wzrost kosztów energii) osiągając poziom **13,4 mln złotych**.

Rysunek 56. Liczba osób korzystających z posiłku (osoby; lewa oś) i kwota świadczeń (w mln złotych; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2018-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03.

Niemal wszystkie osoby korzystające z posiłku (ponad **97,0%**; 12,6 tys. osób) zostały objęte wsparciem w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”⁵². W efekcie realizacji programu w 2025 roku w województwie łódzkim wydano ponad **1,5 mln posiłków** o łącznej wartości **12,6 mln złotych** (z czego z Programu dofinansowano ponad połowę tych kosztów – 7,0 mln zł). Osoby objęte powyższym wsparciem w większości korzystały z posiłku w formie pełnego obiadu (blisko 61,0%; 7,6 tys. osób) lub jednego gorącego dania (41,0%; 5,1 tys. osób), a jedynie sporadycznie z posiłków w formie jedynie mleka oraz bułki/kanapki (0,7%;

⁵² Na podstawie sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" za 2025 r. dla województwa łódzkiego.

87 osób)⁵³. Większość osób korzystała z posiłków w miejscu ich wydawania, a jedynie 434 osobom (3,5%) zostały one dowieszone. Jednocześnie w zdecydowanej większości (71,0%) posiłki dowożone były uczniom szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Należy zatem podejrzewać, że dowóz ten w znacznej mierze obejmował transport posiłków pomiędzy placówkami – z miejsca ich przygotowania do szkół, w których przebywali korzystający z posiłków uczniowie – a nie transport do miejsca zamieszkania osób korzystających ze wsparcia.

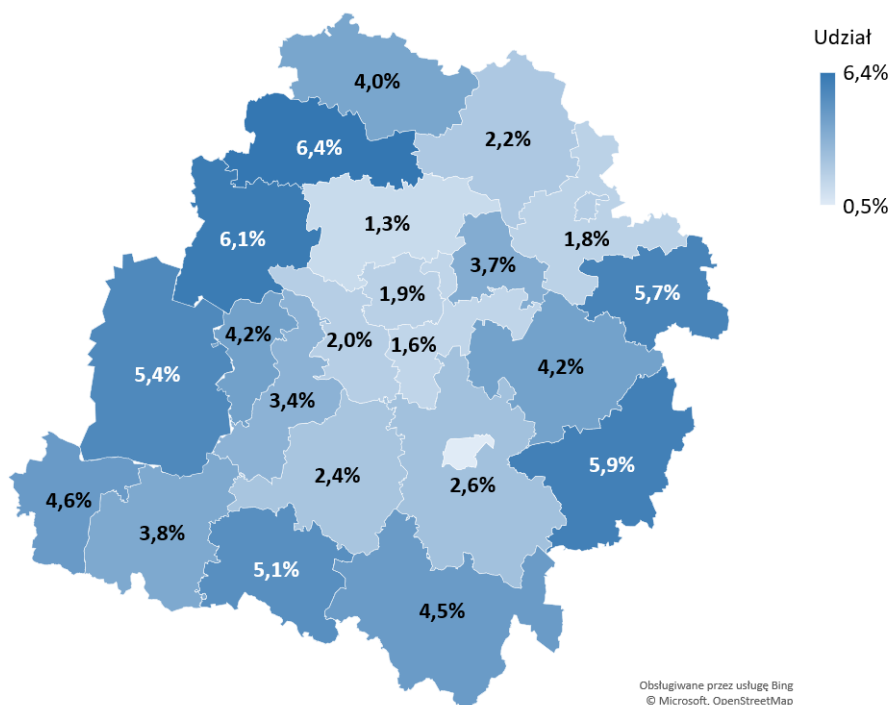
Wśród osób korzystających ze wsparcia w ramach Programu, **zdecydowanie największą grupę stanowią dzieci i młodzież** – w 2025 roku darmowymi posiłkami objęto **11,7 tys. dzieci**⁵⁴ (93,0% wszystkich osób objętych tą formą wsparcia). Ich liczba była jedynie nieznacznie niższa w porównaniu do roku 2024 (o około 300 osób), co świadczy o względnym zahamowaniu wyraźnej tendencji spadkowej obserwowanej w poprzednich latach (średnio o 1,0 tys. osób rocznie). Zjawisku temu towarzyszyła również względna stabilizacja **udziału dzieci i młodzieży korzystającej z posiłków w ogólnej liczbie osób poniżej 18 lat** mieszkających w województwie łódzkim – w 2025 roku **odsetek ten wyniósł 3,0%** i był taki sam, jak w roku 2024.

W województwie łódzkim widoczne jest wyraźne zróżnicowanie udziału dzieci i młodzieży korzystającej z pomocy w formie posiłku w poszczególnych powiatach. W 2025 roku (podobnie, jak w poprzednich latach) relatywnie najrzadziej z darmowych posiłków korzystały dzieci z powiatów zlokalizowanych w centralnej części województwa, częściej zaś pomocą w tej formie obejmowano dzieci i młodzież zamieszkującą powiaty ościenne (w szczególności poddębicki, opoczyński i rawski).

⁵³ Podane odsetki nie sumują się do 100%, ponieważ jedna osoba mogła zostać objęta pomocą w różnej formie.

⁵⁴ Do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub szkoły ponadgimnazjalnej.

Rysunek 57. Udział dzieci korzystających z darmowego posiłku w ogóle osób w wieku poniżej 18 lat (w %) w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania z realizacji programu "Posiłek w szkole i w domu" oraz GUS BDL.

Kolejną formą świadczenia niepieniężnego jest **odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej**. Do wnoszenia opłaty zobowiązana jest gmina, z terenu której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej. Wysokość opłaty stanowi różnicę między średnim kosztem utrzymania w DPS a opłatami wnoszonymi przez mieszkańca domu i/lub jego małżonka, zstępnych lub wstępnych. W 2025 roku w województwie łódzkim powyższe świadczenie przyznane zostało ponad **5,4 tys. osób** (podobnie, jak w roku 2024), którzy stanowili około 10,0 % wszystkich świadczeniobiorców. **Łączna kwota świadczeń** wyniosła **ponad 239,0 mln złotych** i była wyższa o 18,0 mln zł w porównaniu do roku 2024.

W przekroju powiatowym największy udział świadczeniobiorców, którym samorządy opłaciły pobyt w domu pomocy społecznej, odnotowano w Piotrkowie Trybunalskim (21,0% świadczeniobiorców) oraz w powiecie pabianickim i Skierniewicach (16,0%).

Kolejne trzy typy świadczeń niepieniężnych obejmują wsparcie w formie **schronienia lub zapewnienia ubrania osobom ich pozbawionym**, a także **sprawienia pogrzebu**.

Udzielanie **schronienia** należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym i następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni lub schronisku dla osób bezdomnych. Może być one udzielone również w ogrzewalni, która umożliwia interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach wyposażonych co

najmniej w miejsca siedzące⁵⁵. Szczegółowe dane w zakresie korzystania z powyższych form wsparcia zaprezentowano w rozdziale IV, punkt 5.

Przyznanie niezbędnego **ubrania** następuje przez dostarczenie osobie potrzebującej bielizny, odzieży i obuwia odpowiednich do jej indywidualnych właściwości oraz do pory roku. Pomoc w tej formie udzielana jest sporadycznie – w 2025 roku udzielono jej zaledwie 1 osobie.

Świadczenie w postaci **sprawienia pogrzebu**, ciężącego na gminie w sytuacji, gdy tego obowiązku nie może wypełnić rodzina, przyznane zostało **489 rodzinom**. Ze wsparcia w tej formie korzystały głównie rodziny z Łodzi (244). W przypadku 53 rodzin z terenu całego województwa udzielone świadczenie dotyczyło sprawienia pogrzebu osobie bezdomnej.

2.3. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

Gminy (OPS) i miasta na prawach powiatu (MOPR) oferują mieszkańcom szereg innych rodzajów pomocy i świadczeń, niż wymienione wyżej świadczenia pieniężne i niepieniężne⁵⁶.

W grupie świadczeń **skierowanych do rodzin** znajdują się m.in.:

- zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,

Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami przysługują rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu lub faktycznemu dziecka bądź osobie uczącej się. Mają one na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Przyznanie zasiłku rodzinnego jest zależne od uzyskiwanego dochodu (spełniania tzw. kryterium dochodowego). **Zasiłek rodzinny** przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę (albo dochód osoby uczącej się) nie przekracza kwoty 674 zł netto, a w przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności – jeżeli nie przekracza kwoty 764 zł. Zasiłek rodzinny w 2025 roku wynosił miesięcznie⁵⁷:

1) 95,00 zł na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia;

2) 124,00 zł na dziecko w wieku powyżej 5. roku życia do ukończenia 18. roku życia;

⁵⁵ Ze względu na brak jednomyślności jednostek sprawozdających się w ramach OZPS co do tego, jaki rodzaj wsparcia należy zakwalifikować do niniejszego świadczenia oraz uwzględnianie w jego ramach również innych form pomocy niż wymienione w ustawie o pomocy społecznej (np. w postaci przyznawania miejsc w mieszkaniach wspomaganych), prezentację danych dotyczących schronienia ograniczono do schronienia udzielanego w miejscach do tego przeznaczonych (tj. w schroniskach dla osób bezdomnych, noclegowniach i ogrzewalniach) (patrz: rozdział IV, punkt 5).

⁵⁶ Świadczenia przyznawane przez powiatowe centra pomocy rodzinie w ramach pomocy mającej na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem zostały omówione w dalszej części opracowania.

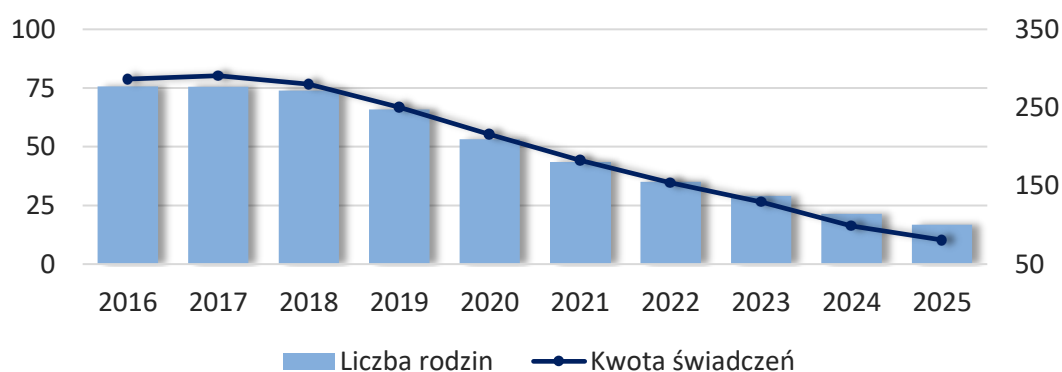
⁵⁷ Informacje dotyczą okresu zasiłkowego obowiązującego od 1 listopada 2024 r. do 31 października 2025 r.; [link do artykułu pt. Zasiłki rodzinne w 2025 r. - kwoty świadczeń i limity dochodu. Kiedy waloryzacja? na portalu Infor.pl](#) (10.04.2026).

3) 135,00 zł na dziecko w wieku powyżej 18. roku życia do ukończenia 24. roku życia.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki, m.in. z tytułu urodzenia dziecka, samotnego wychowywania dziecka lub wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego czy rozpoczęcia roku szkolnego.

W 2025 roku w województwie łódzkim z **zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami korzystało średnio w miesiącu 16,8 tys. rodzin**. Łączna kwota przeznaczona w roku oceny na wypłatę zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami wyniosła niespełna **81,0 mln zł**. **Liczba rodzin korzystających z tej formy wsparcia ulega systematycznemu zmniejszeniu** – w roku 2025 zasiłki rodzinne oraz dodatki do nich pobierało średnio w miesiącu o 4,7 tys. rodzin mniej niż jeszcze rok wcześniej i o 60,0 tys. rodzin mniej niż przed dziesięciu laty. Można wskazać **dwie główne przyczyny tego zjawiska**. **Przede wszystkim jest to coraz mniejsza liczba dzieci** – zarówno za sprawą malejącej liczby urodzeń, jak i ujemnego salda migracji w województwie łódzkim, a także systematyczny wzrost poziomu wynagrodzeń, **za którym nie podążają zmiany kryteriów dochodowych uprawniających do pobierania zasiłku**. Zjawiska te sumarycznie skutkują znaczącym zmniejszeniem się liczby rodzin uprawnionych do zasiłków rodzinnych.

Rysunek 58. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami (w tys.; lewa oś) oraz łączna kwota świadczeń (w mln zł; prawa oś) w latach 2016-2025⁵⁸

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

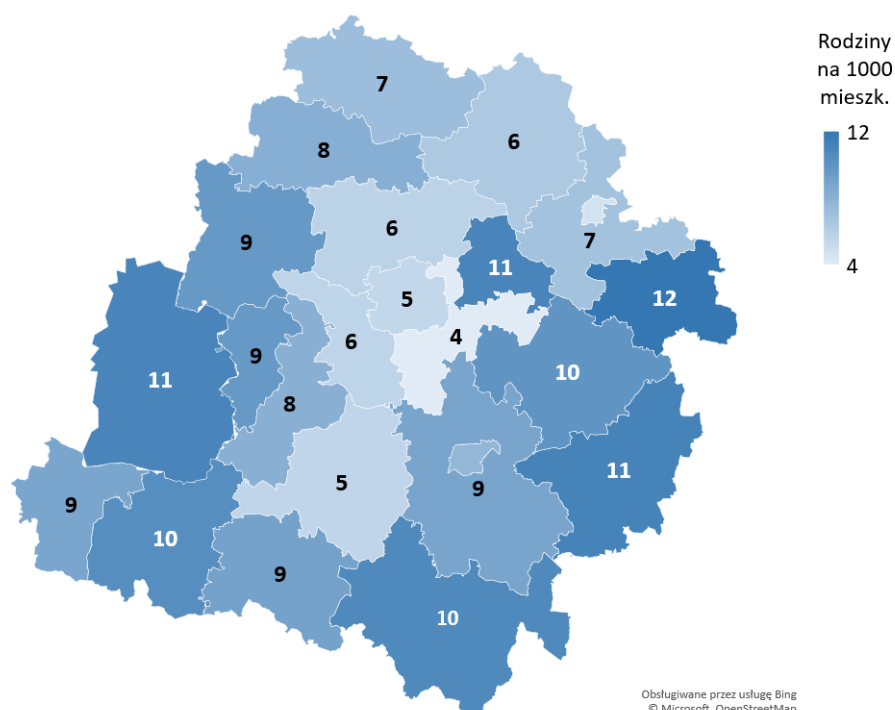
W 2025 roku największą średniomiesięczną liczbę rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami – 3,4 tys. – odnotowano w Łodzi, przy czym liczba ta była o 800 osób mniejsza niż rok wcześniej. Skala udzielania powyższego świadczenia wyraźnie zmniejszyła się również w dwóch kolejnych powiatach, charakteryzujących się stosunkowo

⁵⁸ Spadku liczby rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami nie należy wiązać z wypłatą świadczenia wychowawczego z uwagi na fakt, że świadczenie to nie jest uwzględniane w dochodach członków rodzin, a tym samym nie wpływa na spełnianie (bądź nie) kryterium dochodowego.

dużą liczbą rodzin korzystających z tej formy wsparcia, tj. w powiecie sieradzkim, radomszczańskim i tomaszowskim (w każdym przypadku około 1,1 tys. rodzin; od 500 do 800 mniej w roku 2024). Najmniejszą liczbę rodzin pobierających zasiłki rodzinne odnotowano natomiast w Skierniewicach (208 rodzin) oraz w powiecie skierniewickim (252 rodziny).

Porównanie liczby rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych z ogółem mieszkańców poszczególnych powiatów województwa łódzkiego wskazuje, że w największym stopniu z tego rodzaju świadczeń korzystały rodziny zamieszkujące powiat rawski (przeciętnie w miesiącu świadczenia wypłacano średnio 12 rodzinom na 1000 mieszkańców powiatu; w 2024 roku było to średnio 14 rodzin). Stosunkowo najrzadziej ze świadczeń rodzinnych korzystały natomiast rodziny zamieszkujące powiat łódzki wschodni (średnio 4 rodziny na 1000 mieszkańców), a także Łódź, Skierniewice i powiat bełchatowski (świadczenie wypłacane średnio 5 rodzinom na 1000 mieszkańców).

Rysunek 59. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS oraz GUS BDL.

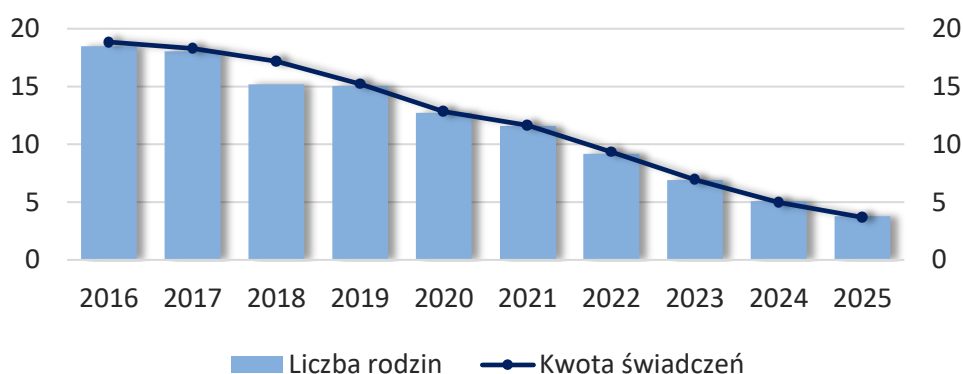
Podoba sytuacja, jak w przypadku zasiłków rodzinnych, obserwowana jest w zakresie udzielania **jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. „becikowe”)**⁵⁹.

Wsparcie to, wypłacane w wysokości 1000 zł na jedno dziecko, przysługuje matce lub ojcu

⁵⁹ Świadczenie to jest niezależne od zasiłku rodzinnego, tzn. nie jest tożsame z dodatkiem do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka.

dziecka, opiekunowi prawnemu albo faktycznemu dziecka, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1922,00 zł netto⁶⁰. W województwie łódzkim z powyższej zapomogi w całym 2025 roku **skorzystało łącznie 3,8 tys. rodzin** – a zatem o 1,3 tys. mniej niż w roku 2024. Główną przyczyną systematycznego zmniejszania się liczby rodzin otrzymujących jednorazową zapomogę jest przede wszystkim **malejąca liczba urodzeń**⁶¹.

Rysunek 60. Liczba rodzin korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka (w tys.; lewa oś) oraz łączna kwota świadczeń (w mln zł; prawa oś) w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

Kolejną grupę świadczeń udzielanych poza ustawą o pomocy społecznej stanowią świadczenia **kierowane do osób z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów**, w tym:

1) świadczenia opiekuńcze:

- zasiłek pielęgnacyjny;
- specjalny zasiłek opiekuńczy,
- świadczenie pielęgnacyjne,

2) świadczenie wspierające.

Z dniem 1 stycznia 2024 roku w Polsce weszły w życie kluczowe zmiany w systemie świadczeń opiekuńczych, wynikające z wprowadzenia świadczenia wspierającego⁶². Stanowi ono nowy instrument wsparcia skierowany bezpośrednio do pełnoletnich osób niepełnosprawnych, który ma na celu częściowe pokrycie kosztów związanych z niepełnosprawnością, według bieżących potrzeb. Świadczenie wspierające w wysokości od

⁶⁰ Warunkiem przyznania zapomogi jest również fakt pozostawania matki pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do dnia porodu. [Artykuł nt. jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka dostępny na stronie internetowej MRPiPS](#) (10.04.2025).

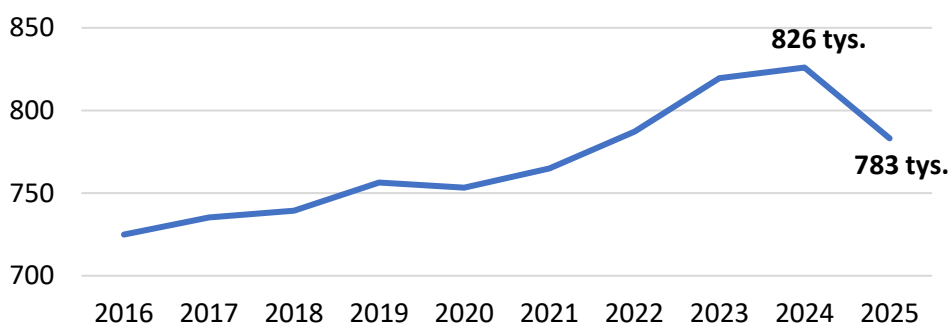
⁶¹ Spadku liczby rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami nie należy wiązać z wypłatą świadczenia wychowawczego z uwagi na fakt, że świadczenie to nie jest uwzględniane w dochodach członków rodzin.

⁶² Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2025 r. poz. 619).

40% do 220% renty socjalnej przysługuje bez względu na dochody (brak kryterium dochodowego) i niezależnie od innych form wsparcia otrzymywanych przez osoby z niepełnosprawnością oraz podlega corocznej waloryzacji. Wsparcie w tej formie wypłacane jest przez ZUS⁶³.

W związku z wprowadzeniem świadczenia wspierającego zmodyfikowano dotychczasowe zasady uprawniające do pobierania świadczeń opiekuńczych. W szczególności zawężono katalog osób uprawnionych do korzystania ze świadczenia pielęgnacyjnego oraz zaprzestano przyznawania specjalnego zasiłku opiekuńczego (zmiany te zostały szczegółowo omówione w dalszej części tekstu). W efekcie powyższych zmian łączna liczba świadczeń opiekuńczych przyznanych mieszkańcom województwa łódzkiego w 2025 roku zmniejszyła się o ponad 5,0% (blisko 43,0 tys. świadczeń) w stosunku do roku poprzedniego.

Rysunek 61 Liczba przyznanych świadczeń opiekuńczych (w tys.) w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

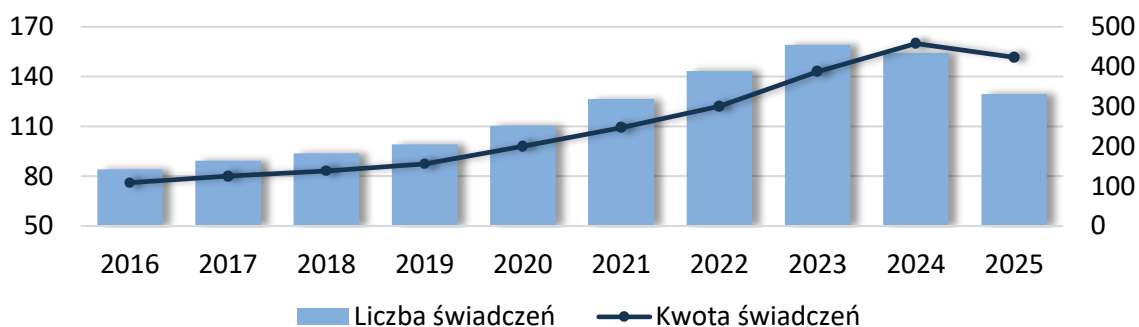
Największe zmiany w zakresie zasad korzystania ze wsparcia, wynikające z wprowadzenia świadczenia wspierającego, nastąpiły w przypadku świadczenia pielęgnacyjnego. Od 2024 roku przysługuje ono wyłącznie osobom, które opiekują się dzieckiem z niepełnosprawnością do 18. roku życia (wcześniej limit wieku dziecka nie występował) i przyznawane jest na każde uprawnione dziecko z niepełnosprawnością w rodzinie w 100% wysokości (dotychczas udzielano go tylko na jedno dziecko). Ponadto, dopuszczono możliwość podejmowania zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej bez limitu dochodu przez opiekunów pobierających świadczenie na nowych zasadach. Niemniej jednak opiekunowie, którzy przed dniem lub po dniu wejścia w życie ustawy o świadczeniu wspierającym nabyli prawo do świadczenia pielęgnacyjnego na starych zasadach – jeśli taka jest ich wola i osoba nad którą sprawują opiekę nie złoży wniosku o świadczenie wspierające w ZUS – mogą w dalszym ciągu pobierać wymienione świadczenia na dotychczasowych warunkach (na dorosłą osobę

⁶³ [Informacja nt. świadczenia wspierającego na stronie MRPiPS](#) (20.04.2026 r.).

niepełnosprawną i bez możliwości podejmowania zatrudnienia). Niezmiennie, świadczenie to przysługuje niezależnie od dochodów rodziny.

W roku oceny w województwie łódzkim udzielono **129,4 tys. świadczeń pielęgnacyjnych, a zatem o 16,0% mniej** (24,8 tys. świadczeń) niż w roku 2024. Wyraźny spadek tej wartości potwierdza **rezygnację znacznej części rodzin, których członkami są osoby z niepełnosprawnością ze świadczenia pielęgnacyjnego na rzecz świadczenia wspierającego**. Powyższa tendencja przełożyła się na pierwszy od wielu lat **spadek kwoty udzielonych świadczeń**, która w 2025 roku wyniosła 423,8 mln zł (o 7,0% mniej niż w roku 2024). Należy jednocześnie podkreślić, że spadek ten nastąpił pomimo dokonywanej corocznie waloryzacji wysokości świadczenia⁶⁴, w wyniku której jego wartość w 2025 roku zwiększyła się o 299 zł osiągając poziom 3287,00 zł⁶⁵.

Rysunek 62. Liczba (w tys.; lewa oś) i kwota (w mln zł; prawa oś) świadczeń pielęgnacyjnych udzielonych w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

Istotne zmiany wprowadzone zostały również w zakresie możliwości korzystania z kolejnego rodzaju świadczenia, jakim jest specjalny zasiłek opiekuńczy. Wsparcie to skierowane jest do osób w 1. i 2. stopniu pokrewieństwa oraz do współmałżonków, jeżeli nie podejmują oni zatrudnienia lub rezygnują z pracy zarobkowej w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności⁶⁶. Z dniem 1 stycznia 2024 roku, tj. wraz z wejściem w życie ustawy o świadczeniu wspierającym, **uchylone zostały przepisy regulujące zasady przysługiwania specjalnego zasiłku opiekuńczego**⁶⁷. Oznacza to, że począwszy od tej daty **nie jest on już przyznawany**. Wyjątek stanowią osoby, które nabyły prawo do specjalnego

⁶⁴ Waloryzacja dokonywana w oparciu o procentowy wskaźnik wzrostu minimalnego wynagrodzenia za pracę.

⁶⁵ [Link do informacji o podwyższeniu kwoty świadczenia pielęgnacyjnego od 1 stycznia 2025 r. na stronie MRPiPS \(20.04.2026\)](#).

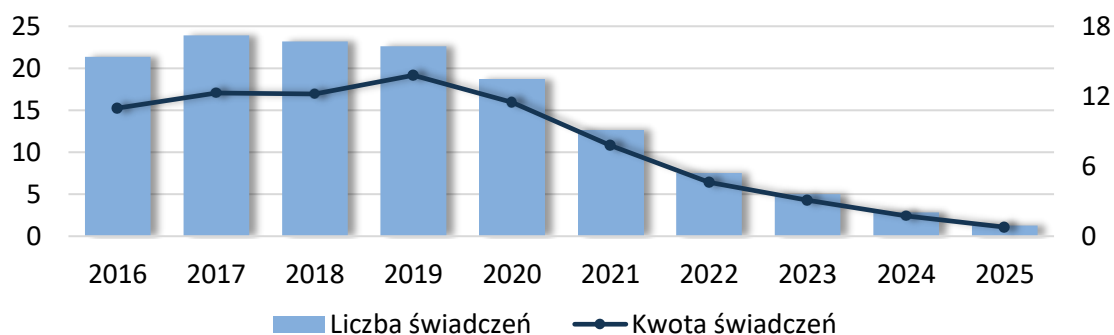
⁶⁶ Łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

⁶⁷ Uchylenie art. 16a ustawy o świadczeniach rodzinnych.

zasiłku opiekuńczego do 31 grudnia 2023 r. i w związku z tym mogą z niego korzystać na dotychczasowych zasadach. Warunkiem przyznania specjalnego zasiłku opiekuńczego jest spełnianie kryterium dochodowego, które w 2025 roku wynosiło 764 zł netto na osobę w rodzinie osoby sprawującej opiekę oraz rodzinie osoby wymagającej opieki. W roku oceny wysokość zasiłku wynosiła 620 zł⁶⁸.

Powyższe zmiany wprowadzone w przepisach znalazły odzwierciedlenie w wyraźnie **zmniejszonej skali udzielania specjalnych zasiłków opiekuńczych w województwa łódzkim** – w 2025 roku wypłacono ich niespełna **1,3 tys.** (o 1,6 tys. mniej niż w roku poprzednim), a ich wartość osiągnęła niecałe 800 tys. zł.

Rysunek 63. Liczba (w tys.; lewa oś) i kwota (w mln zł; prawa oś) specjalnych zasiłków opiekuńczych udzielonych w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

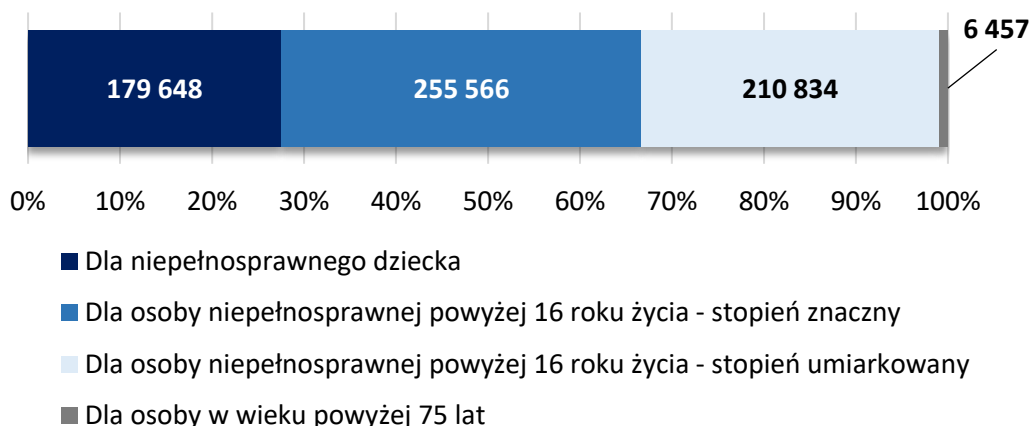
Świadczeniem opiekuńczym, na które wprowadzenie nowego świadczenia wspierającego nie miało wpływu, jest **zasiłek pielęgnacyjny**. Jest to niezmiennie najczęściej udzielane świadczenie opiekuńcze w województwie łódzkim. Zasiłek pielęgnacyjny przyznawany jest osobom niepełnosprawnym oraz osobom w wieku powyżej 75 lat w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Kwota zasiłku pielęgnacyjnego utrzymuje się od listopada 2019 roku na stałym poziomie i wynosi 215,84 zł miesięcznie⁶⁹.

W 2025 roku w całym województwie łódzkim udzielono **652,5 tys. zasiłków pielęgnacyjnych** na łączną kwotę **140,8 mln złotych**. Łączna liczba świadczeń zmniejszyła się w o 2,5% w porównaniu do roku 2024 (blisko 16,5 tys. świadczeń mniej), przy czym największy spadek odnotowano w przypadku zasiłków dla osób w wieku powyżej 75 lat i niepełnosprawnych dzieci (o 4,3%-4,4%).

⁶⁸ [Link do informacji nt. specjalnego zasiłku opiekuńczego na zasadach do 31 grudnia 2023 r. na stronie MRPiPS](#) (26.05.2025), [link do zestawienia wskaźników i stawek świadczeń opiekuńczych w portalu Gofin.pl](#) (20.04.2026).

⁶⁹ [Link do artykułu pt. „Zasiłek pielęgnacyjny 2025 r. i 2026 r.: komu przysługuje, wniosek, wysokość” w portalu Infor.pl](#) (20.04.2026).

Rysunek 64. Struktura i liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych w województwie łódzkim w 2025 roku według odbiorców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

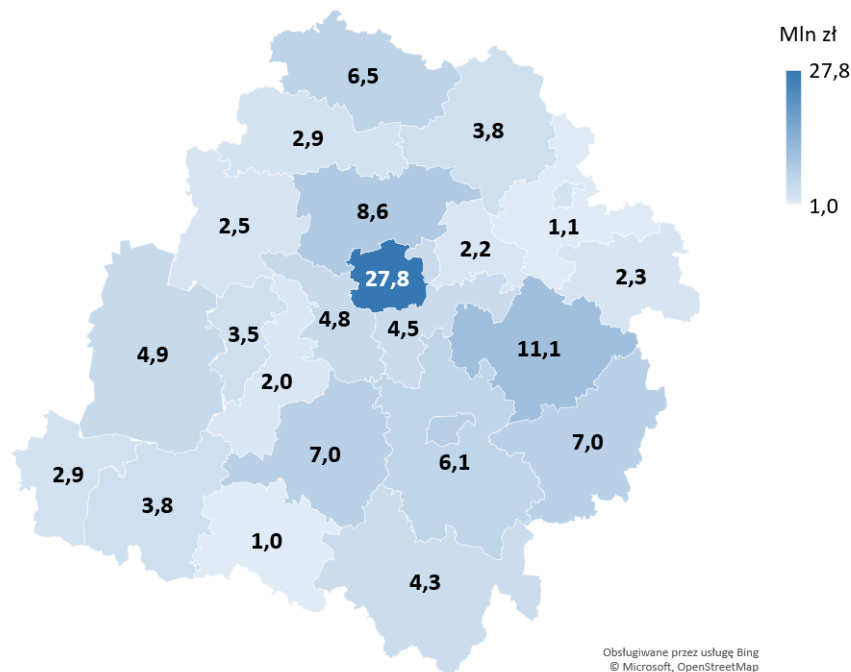
W strukturze zasiłków pielęgnacyjnych przyznawanych w województwie łódzkim dominują zasiłki dla osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności – osobom tym udzielono około 40,0% zasiłków wypłaconych w 2025 roku. Około 32,0% zasiłków przyznanych zostało osobom niepełnosprawnym w wieku powyżej 16 lat o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, u których niepełnosprawność powstała do ukończenia 21. roku życia, a 27,5% – niepełnosprawnym dzieciom. Osoby, które ukończyły 75. rok życia stanowią niezmiennie najmniej liczną grupę odbiorców tego wsparcia – trafia do nich średnio 1,0% wszystkich zasiłków pielęgnacyjnych udzielanych w województwie łódzkim.

3. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami

Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami realizowane są przez samorząd powiatowy.

Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami jest **dofinansowywana ze środków PFRON oraz środków własnych powiatów**. W 2025 roku łączna kwota tego dofinansowania wyniosła w województwie łódzkim niecałe **130,5 mln zł** i była **wyższa** o około 15,4 mln zł (13,4%) niż w roku poprzednim.

Rysunek 65. Ogólna kwota dofinansowania w ramach rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami (w mln zł) w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku

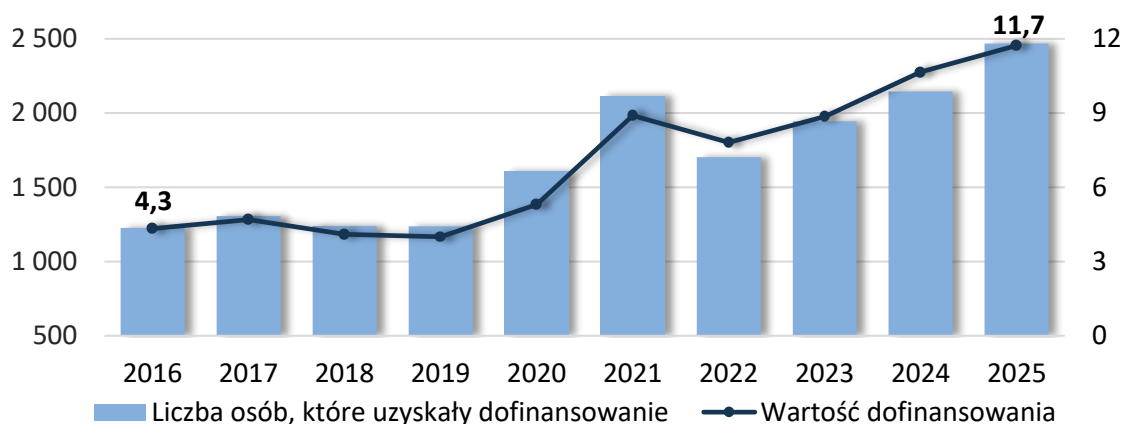

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego za 2025 rok.

W przekroju powiatowym najwyższe wartości dofinansowań udzielonych w 2025 roku odnotowano w Łodzi (ponad 27,8 mln zł), a także w powiatach tomaszowskim (11,1 mln zł), zgierskim (8,6 mln zł) oraz w Piotrkowie Trybunalskim (7,3 mln zł). Najniższych łącznych dofinansowań na działania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami udzielono w powiecie pajęczańskim (ponad 1,0 mln zł) i skierniewickim (blisko 1,1 mln zł).

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 1997 Nr 123 poz. 776 z późn. zm.) do działań przyczyniających się do umożliwienia osobom z niepełnosprawnościami uczestnictwo w życiu społecznym zalicza się likwidowanie barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, a także związanych z komunikowaniem się i dostępem do informacji.

Rysunek 66. Liczba beneficjentów (osoby; lewa oś) i wartość dofinansowania (w mln zł; prawa oś) na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w województwie łódzkim w latach 2016-2025

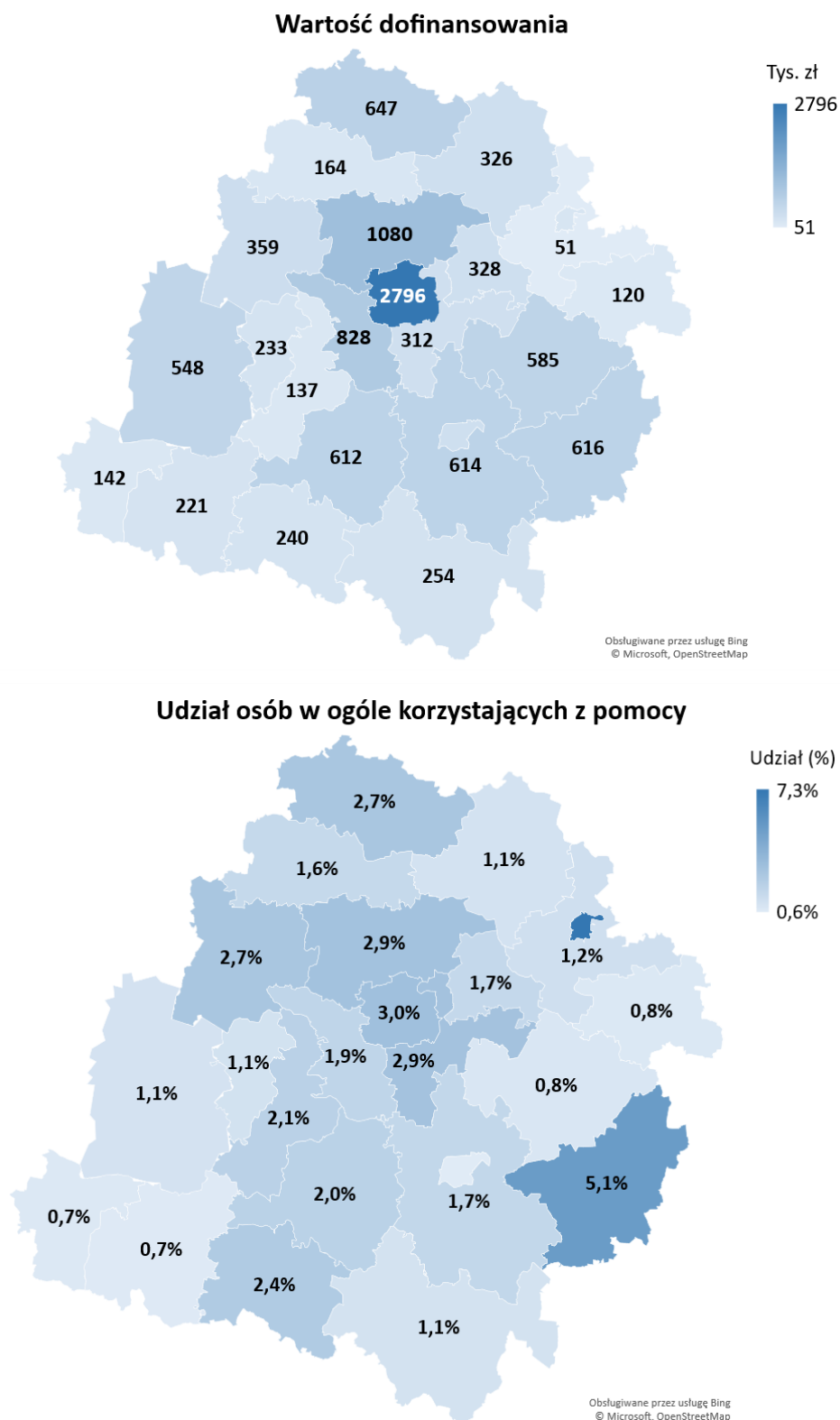

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

W 2025 roku **dofinansowanie związane z likwidacją barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się** otrzymało w województwie łódzkim **blisko 2,5 tys. osób**, a **wartość dofinansowania** powyższych działań wyniosła **11,7 mln zł**. **W roku 2025 nastąpił wzrost liczby osób, które otrzymały dofinansowanie na powyższe działania, jak i wartości dofinansowania** (o odpowiednio: 324 osób i 1,1 mln złotych w porównaniu do roku poprzedniego).

Najwyższą wartość dofinansowań związanych z likwidacją barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w przekroju powiatów województwa łódzkiego odnotowano w Łodzi – łączną kwotę w wysokości 2,8 mln zł przyznano 602 osobom. Stosunkowo wysokie łączne kwoty dofinansowania odnotowano również w powiatach: zgierskim (blisko 1,1 mln. zł udzielone 229 osobom), pabianickim (828,2 tys. zł udzielone 153 osobom) oraz kutnowskim (647,3 tys. zł przyznane 206 osobom). Najniższe wartości dofinansowań odnotowano natomiast w skierniewickim (około 50,8 tys. zł). Jednocześnie udział osób, które otrzymały dofinansowanie w omawianym zakresie wśród ogółu osób korzystających z pomocy społecznej w 2025 roku był najwyższy w mieście Skierniewice (7,3%) i powiecie opoczyńskim (5,1%), natomiast najniższe wartości tego udziału odnotowano w mieście Piotrków Trybunalski (0,6%) oraz powiatach wieluńskim i wieruszowskim (po 0,7%) oraz rawskim (0,8%).

Rysunek 67. Wartość dofinansowania na likwidację barier (w tys. zł; górna mapa) oraz udział osób, które uzyskały dofinansowanie w ogóle korzystających z pomocy i wsparcia (w %; dolna mapa) w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego za 2025 rok.

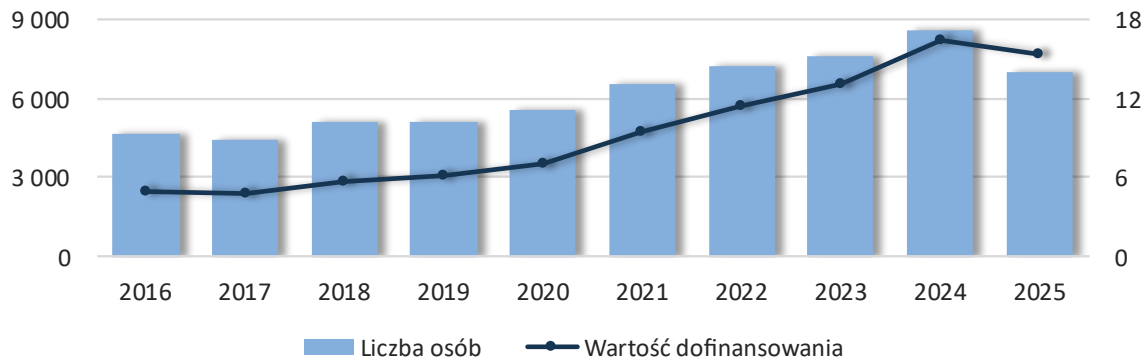
Jedną z form aktywnej rehabilitacji osób niepełnosprawnych połączoną z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, są **turnusy rehabilitacyjne**.

W 2025 roku pomoc w zakresie dofinansowania turnusów rehabilitacyjnych uzyskało w województwie łódzkim **7,0 tys. osób**, a łączna **wartość** udzielonego wsparcia wyniosła **15,4 mln zł**. **Obie te wartości były niższe od odnotowanych w roku poprzednim** (odpowiednio o: 1636 osób i 935 141 zł), przy czym dofinansowanie w przeliczeniu na osobę nieznacznie wzrosło (z 1897 zł w 2024 roku do 2207 zł w 2025 roku). Zatem zmniejszenie liczby beneficjentów wydaje się zmienną decydującą o zmniejszeniu ogólnej kwoty dofinansowań. Aby wyjaśnić tę zmianę, należy mieć na uwadze to, że dofinansowanie pobytu osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów na turnusach rehabilitacyjnych jest ustalane jako odsetek przeciętnego wynagrodzenia, podobnie jak progi dochodowe uprawniające do wspomnianej formy wsparcia. Przy czym, w okresie od września do listopada 2025 nastąpił spadek przeciętnego wynagrodzenia w stosunku do poprzedzającego kwartału (z 8 962,28 zł do 8 748,63 zł). Skutkuje to jednoczesnym zmniejszeniem progów dochodowych i wysokości dopłat. Dodatkowo w 2025 roku rozpoczęto kolejny etap wdrażania świadczenia wspierającego z ZUS⁷⁰. Od 1 stycznia 2025 r. mogły o nie wnioskować nie tylko osoby z najwyższymi poziomami potrzeb – jak do tej pory, ale też osoby z umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością (tj. z poziomami potrzeby wsparcia od 78 do 86 pkt). Można zatem zakładać, że u części osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów wzrósł dochód z innych źródeł niż PFRON, co skutkowało niespełnieniem wymagań niższych progów dochodowych.⁷¹ Jednocześnie niższe dofinansowania przy braku spadku cen turnusów rehabilitacyjnych mogły być niewystarczające dla części potencjalnych beneficjentów, którzy rezygnowali z ubiegania się o to świadczenie.

⁷⁰ Opisano na podstawie [informacji Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej](#). (01.05.2026)

⁷¹ Opisano na podstawie [artykułu: „Dofinansowanie do turnusu z PFRON – kryteria dochodowe od września 2025 r.”](#). (21.05.2026)

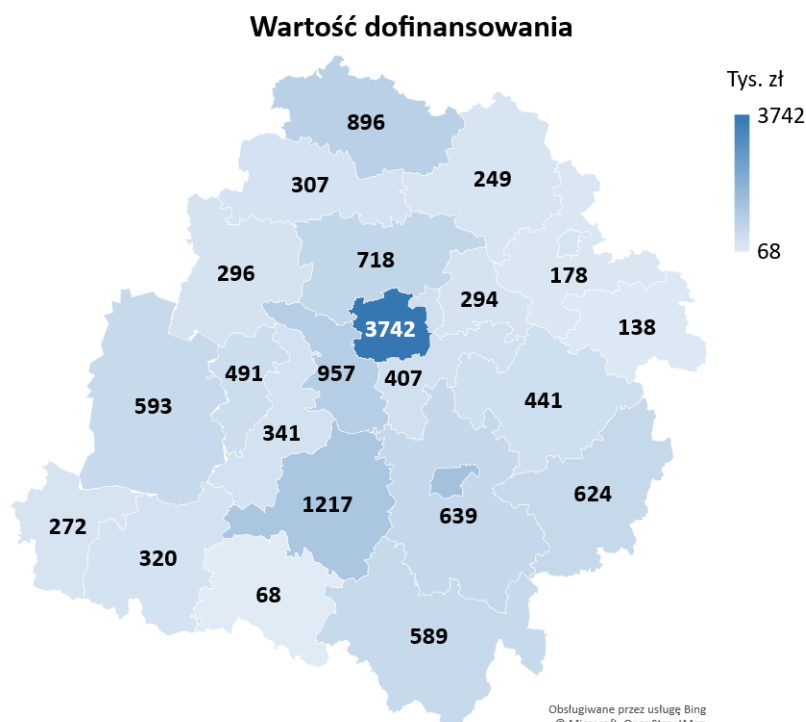
Rysunek 68. Liczba beneficjentów (osoby; lewa oś) i wartość dofinansowania (w mln zł; prawa oś) turnusów rehabilitacyjnych w województwie łódzkim w latach 2016-2025

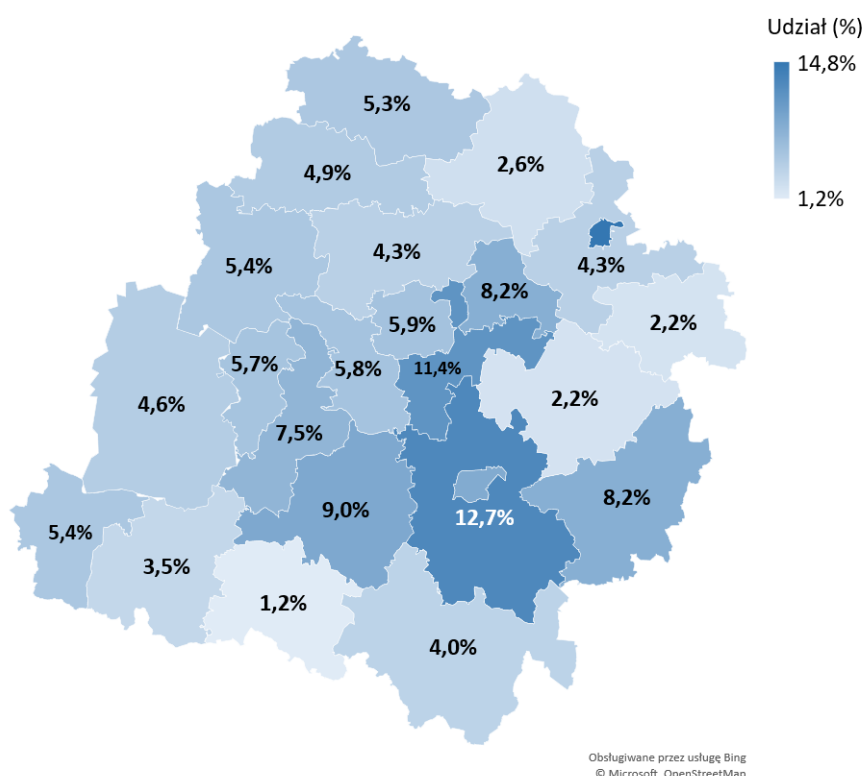
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

W przekroju powiatów województwa łódzkiego najwyższe wartości dofinansowań turnusów rehabilitacyjnych odnotowano w Łodzi – pomoc w łącznej wysokości ponad 3,7 mln zł przyznano 1172 osobom, w Piotrkowie Trybunalskim – pomoc wysokości 1,4 mln zł przyznana 648 osobom, a także w powiecie bełchatowskim – ponad 1,2 mln zł dofinansowania przyznane 603 osobom. Najniższe wartości dofinansowania odnotowano natomiast w powiecie pajęczańskim (67 808 zł przyznane 32 osobom).

Rysunek 69. Wartość dofinansowania na turnusy rehabilitacyjne (w tys. zł; górna mapa) oraz udział osób, które uzyskały dofinansowanie w ogóle korzystających z pomocy i wsparcia (w %; dolna mapa) w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku

Udział osób w ogóle korzystających z pomocy

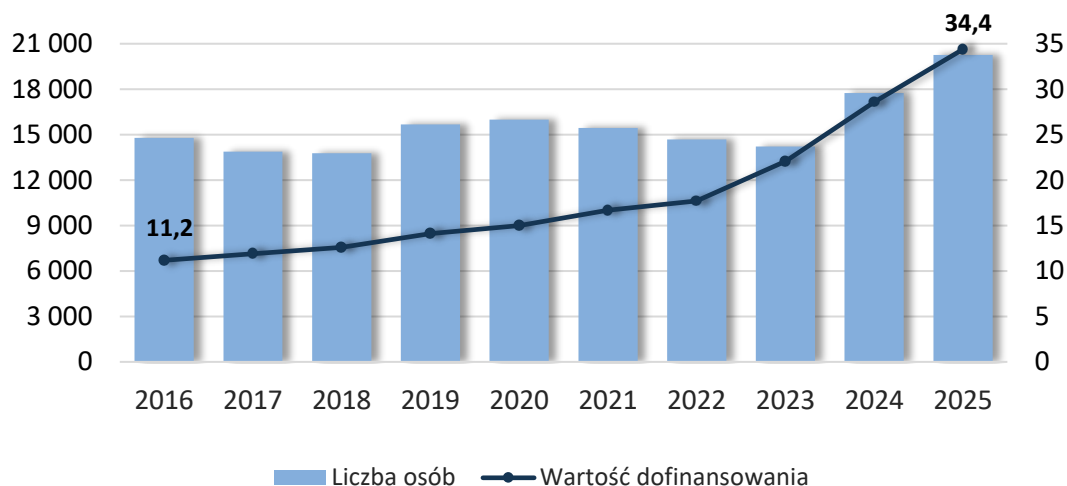
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego za 2025 rok.

Udział osób, które uzyskały dofinansowanie w omawianym zakresie wśród ogółu osób korzystających z pomocy i wsparcia w 2025 roku był zdecydowanie najwyższy w Skierniewicach (osoby z przyznanym dofinansowaniem stanowiły 14,8% wszystkich mieszkańców korzystających z pomocy społecznej). Odsetek ten był stosunkowo wysoki również w powiecie piotrkowskim (12,7%) i łódzkim wschodnim (11,4%). Stosunkowo najmniejsza część spośród wszystkich beneficjentów pomocy społecznej skorzystała z dofinansowań turnusów rehabilitacyjnych w powiecie pączęczańskim (1,2%).

Kolejnym działaniem realizowanym w ramach rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, które jest dofinansowywane ze środków PFRON oraz środków własnych powiatów, jest **zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny**. W 2025 roku pomoc na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny uzyskało w województwie łódzkim **blisko 20,3 tys.**, a zatem o 2,5 tys. osób więcej niż w roku poprzednim (wzrost o 14,2%). **Wartość dofinansowania** również uległa zwiększeniu i osiągnęła poziom **34,4 mln zł** (wzrost o 5,8 mln zł - o 20%). Znaczące wzrosty obu powyższych wartości należy wiązać ze zmianami, jakie z dniem 1 stycznia 2024 roku wprowadzono w wykazie wyrobów medycznych wydawanych pacjentom na zlecenie. W szczególności do wykazu dodano nowe wyroby medyczne

podlegające dofinansowaniu przez NFZ oraz zwiększono wymiar dofinansowania z dotychczasowych 70% wartości wyrobu do 80% dla osób dorosłych i 90% dla dzieci⁷². Działania te **zwiększyły dostępność tej formy wsparcia dla pacjentów** i przyczyniły się do wzrostu liczby osób korzystających z dofinansowania, również w województwie łódzkim.

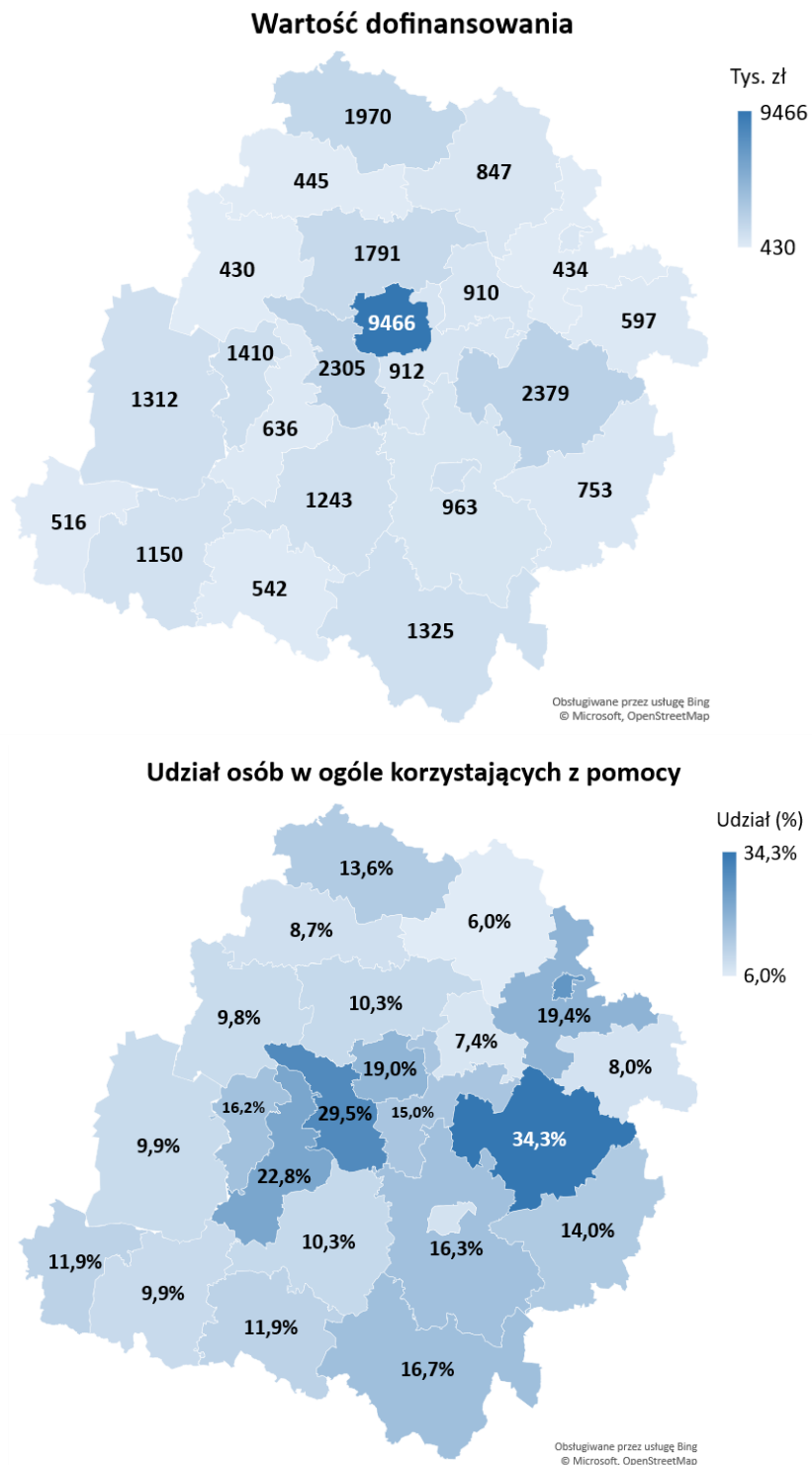
Rysunek 70. Liczba beneficjentów (osoby; lewa oś) i wartość dofinansowania (w mln zł; prawa oś) na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

⁷² Opracowano na podstawie [artykułu na portalu rynekzdrowia.pl pt. Zmiany w wykazie wyrobów medycznych: NFZ tłumaczy nowe zasady. Wejdą w życie 1 stycznia 2024 r.](#) (26.05.2025).

Rysunek 71. Wartość dofinansowania na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny (w tys. zł; górna mapa) oraz udział osób, które uzyskały dofinansowanie w ogóle korzystających z pomocy i wsparcia (w %; dolna mapa) w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego za 2025rok.

Najwyższą łączną wartość dofinansowań na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny w przekroju powiatów województwa łódzkiego odnotowano w Łodzi – wsparcie w wysokości prawie 9,4 mln zł przyznano 3759 osobom. Stosunkowo wysokie łączne kwoty dofinansowań odnotowano również w powiatach: tomaszowskim (prawie 2,4 mln zł przyznane 3941 osobom) oraz pabianickim (ponad 2,3 mln zł przyznane 2433 osobom). Najniższe wartości dofinansowań odnotowano natomiast w powiecie poddębickim (430,4 tys. zł udzielone 244 osobom) oraz skierniewickim (433,9 tys. zł udzielone 329 osobom) i łęczyckim (około 445,3 tys. zł udzielone 255 osobom).

Jednocześnie udział osób, które otrzymały dofinansowanie w omawianym zakresie wśród ogółu osób korzystających z pomocy i wsparcia w 2025 roku był najwyższy w powiecie tomaszowskim (34,3%), w powiecie pabianickim (osoby z przyznaniem dofinansowania stanowiły tam 29,5% mieszkańców korzystających z pomocy społecznej), a także w Skierniewicach (wskazany udział wyniósł 26,6%), natomiast najniższe wartości tego udziału odnotowano w powiecie łowickim (osoby, którym przyznano dofinansowanie stanowiły 6,0% ogółu korzystających z pomocy i wsparcia) i brzezińskim (7,4%).

Wsparcie w zakresie likwidacji barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością przewidziano również w ramach **programu „Aktywny samorząd”** finansowanego ze środków PFRON, który realizowany jest przez poszczególne samorządy powiatowe. W 2025 roku w ramach programu przewidziano wsparcie na realizację działań mających ułatwić osobom z niepełnosprawnościami realizację wyznaczonych celów życiowych i zawodowych w dwóch modułach⁷³:

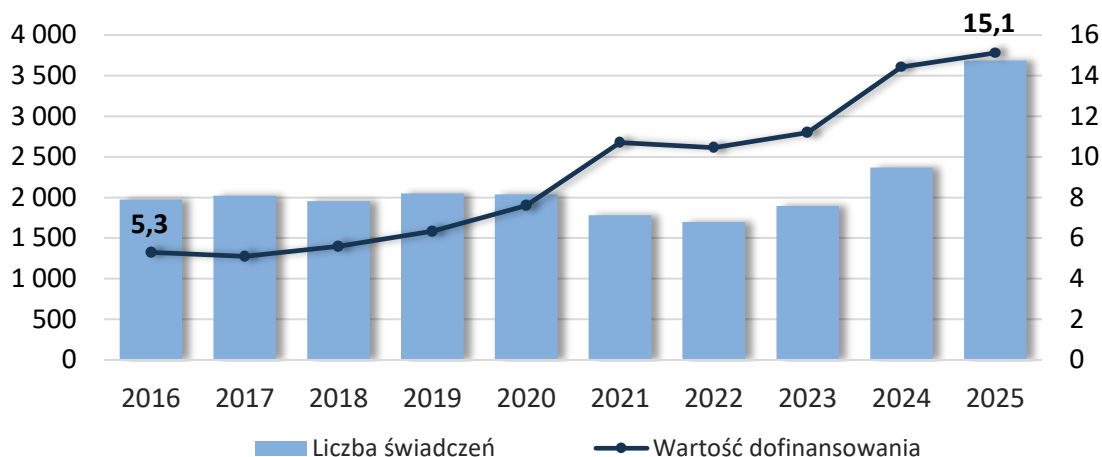
- Moduł I: likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową, w tym: bariery transportowej, barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym, barier w poruszaniu się, pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej (dziecka przebywającego w żłobku lub przedszkolu albo pod inną tego typu opieką), pomoc w kontynuowaniu rehabilitacji w formie wentylacji domowej adresowana do osób ze stopniem niepełnosprawności lub z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia), które korzystają z koncentratora tlenu lub respiratora w warunkach domowych w ramach świadczenia udzielanego przez ośrodek domowego leczenia tlenem lub ośrodek wentylacji domowej. Wśród zadań realizowanych w ramach wymienionych obszarów w module I wskazano m.in. pomoc w uzyskaniu prawa jazdy, pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania, pomoc w zakupie

⁷³ Opracowano na podstawie załącznika do uchwały nr 40/2025 Zarządu PFRON z dnia 7 maja 2025 r.: [Kierunki działań oraz warunki brzegowe obowiązujące realizatorów programu „Aktywny samorząd” w 2024 roku – \(27.05.2026\)](#).

protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości itp.

- **Moduł II:** pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Rysunek 72. Liczba świadczeń (lewa oś) i wartość dofinansowania (w mln zł; prawa oś) przyznanych w ramach programu "Aktywny samorząd" w województwie łódzkim w latach 2016-2025

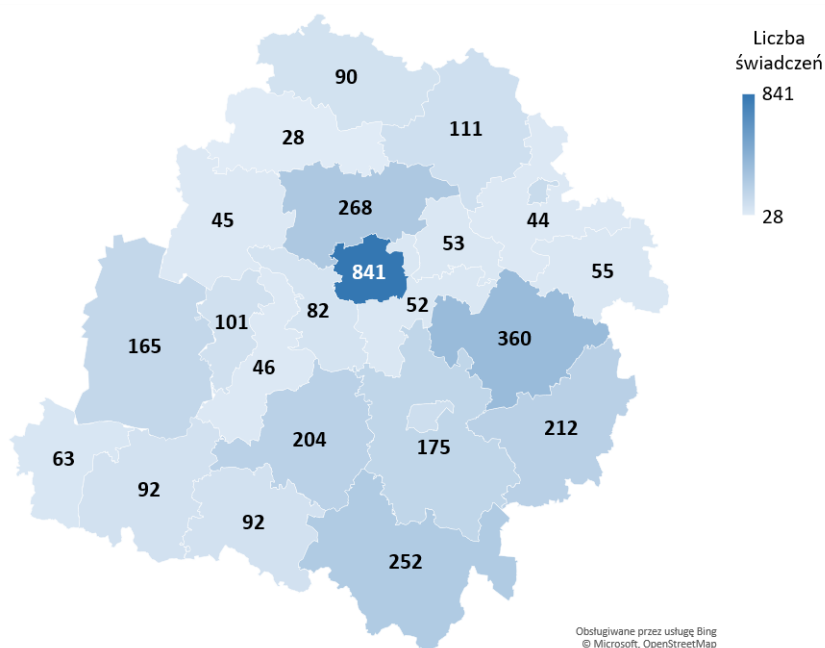

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

W 2025 roku w województwie łódzkim w ramach programu „Aktywny samorząd” udzielono **blisko 3,7 tys. świadczeń na łączną kwotę ponad 15,1 mln zł.** W latach 2021-2022 (okres trwania pandemii COVID-19) nastąpił wyraźny spadek liczby świadczeń, po czym od 2023 roku obserwuje się jego ponowny wzrost – w 2024 roku liczba świadczeń była wyższa aż o 55,6% w porównaniu z poprzednim rokiem oraz o 117% w porównaniu z rokiem 2022. Łączna kwota dofinansowania charakteryzuje się trwałym trendem wzrostowym od 2017 roku (z lekkim wyhamowaniem w latach 2021-2023). W 2025 roku wartość dofinansowania była o blisko 5% wyższa niż w roku 2024. Zjawisko to wynika m.in. z **sukcesywnego zwiększania przez PFRON budżetu na realizację programu.** Przewiduje się, że w roku 2026 wartość dofinansowania w województwie łódzkim wzrośnie o około 21,0%.

W przekroju powiatów województwa łódzkiego najwyższą łączną wartość dofinansowań udzielonych na realizację zadań w ramach programu „Aktywny samorząd” odnotowano w Łodzi – wsparcie w łącznej wysokości ponad 3,9 mln zł wypłacono w ramach 841 świadczeń. Stosunkowo wysokie kwoty dofinansowań odnotowano również w powiecie tomaszowskim (blisko 1,1 mln. zł; 360 świadczeń) oraz radomszczańskim (898,9 tys. zł, przyznane w ramach 252 świadczeń). Najniższą wartość wsparcia udzielonego w ramach programu odnotowano natomiast w powiecie poddębickim (łączne dofinansowanie w wysokości 165,2 tys. zł przyznano w ramach 45 świadczeń), a także pajęczańskim (177,8 tys. zł; 92 świadczenia) oraz łaskim (185,8 tys. zł; 46 świadczeń).

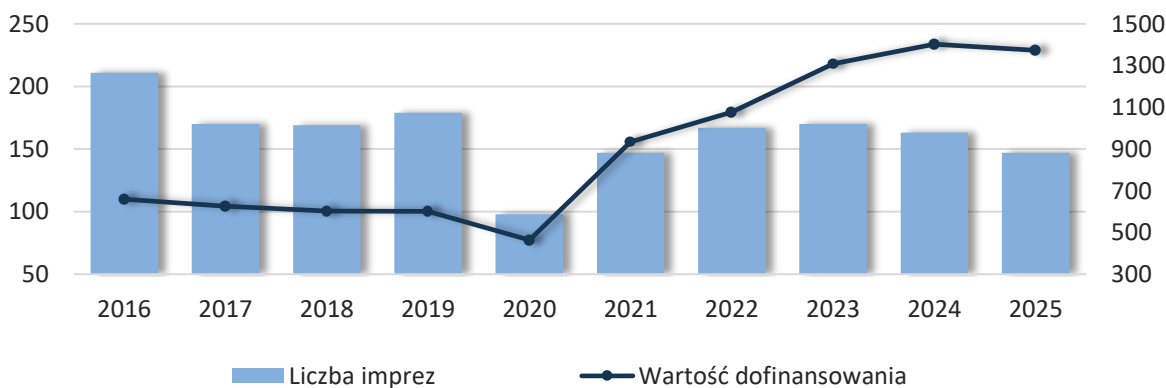
Rysunek 73. Liczba świadczeń przyznanych w ramach programu "Aktywny samorząd" w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego za 2025 rok.

Kolejną formą wsparcia w ramach rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych jest **dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki**. Łącznie w całym w województwie łódzkim w 2025 roku **dofinansowano organizację 147 imprez**, w których udział wzięło ponad **6,7 tys. osób z niepełnosprawnościami**, a ogólna wartość dofinansowania wyniosła niecałe **1,4 mln zł**. Liczba imprez zmniejszyła się w porównaniu z 2024 r. o 16 sztuk, natomiast wartość dofinansowania spadła o 28,7 tys. zł.

Rysunek 74. Liczba dofinansowanych imprez (lewa oś) i wartość dofinansowania (w tys. zł; prawa oś) w zakresie sportu, kultury, rekreacji i turystyki w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

W 2025 roku organizację wydarzeń w obszarze sportu, kultury, rekreacji i turystyki skierowanych do osób z niepełnosprawnościami dofinansowano w 20 powiatach, przy czym największą ich liczbę odnotowano w powiecie sieradzkim (28 imprez, w których udział wzięło 1220 niepełnosprawnych uczestników), w powiecie pabianickim (19 imprez; 736 niepełnosprawnych uczestników) oraz w Piotrkowie Trybunalskim (23 imprezy dla 639 niepełnosprawnych uczestników). Dużą liczbę osób z niepełnosprawnościami odnotowano także podczas 15 imprez w Łodzi – 910 niepełnosprawnych uczestników oraz podczas 15 imprez w powiecie radomszczańskim – 808 niepełnosprawnych uczestników.

Ostatnią z omawianych form wsparcia jest **dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika** ze środków PFRON, które ma za zadanie umożliwić bądź też uprościć osobie niepełnosprawnej codzienne funkcjonowanie, a także kontakty z otoczeniem. W 2025 roku w województwie łódzkim dofinansowania powyższych usług udzielono jedynie w Piotrkowie Trybunalskim. Łączna wartość dofinansowania wyniosła ok. 11,7 tys. zł.

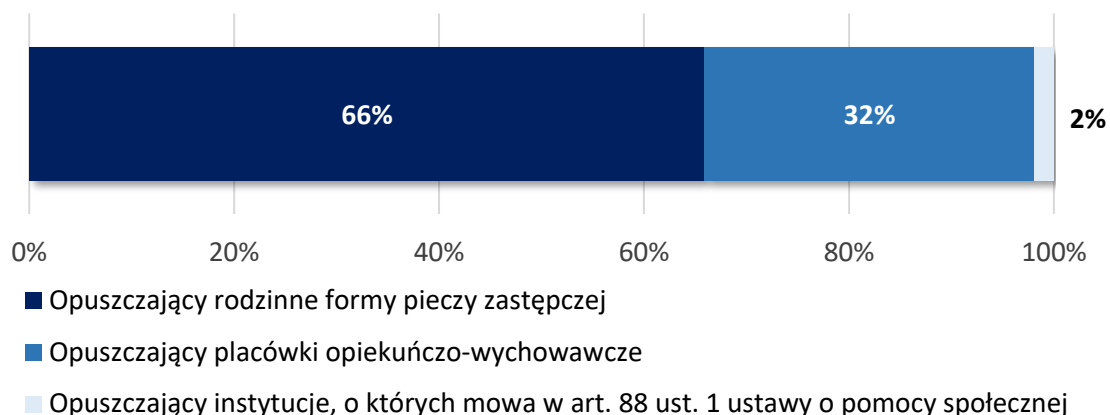
4. Usamodzielnienie

Pomoc na usamodzielnienie przysługuje osobom pełnoletnim opuszczającym rodzinne formy pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, a także inne instytucje, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, tj.: domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę oraz młodzieżowe ośrodki wychowawcze. Pomoc ta może zostać przyznana w szczególności na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie lub zagospodarowanie⁷⁴. Warunkiem przyznania pomocy na usamodzielnienie jest realizacja indywidualnego programu usamodzielniania⁷⁵. Łączna wartość pomocy na usamodzielnienie w 2025 roku wyniosła blisko **8,5 mln zł**, co oznacza **wzrost o prawie 1,0 mln zł** w porównaniu do roku 2024.

⁷⁴ Jedna osoba może otrzymać więcej niż jeden rodzaj pomocy (zasady przyznawania pomocy na usamodzielnienie opisano w słowniczku pod hasłem „Usamodzielnienie”). Osobom usamodzielnianym może zostać również udzielona pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych lub w uzyskaniu zatrudnienia, przy czym pomoc ta nie obejmuje wsparcia finansowego. W związku z powyższym, a także ze względu na niewielką skalę udzielania tego typu wsparcia, kategorie te zostały pominięte w szczegółowej analizie.

⁷⁵ W przypadku osób opuszczających rodzinną pieczę zastępczą warunek ten dotyczy wyłącznie pomocy na kontynuowanie nauki i pomocy w usamodzielnieniu. Więcej informacji w słowniczku pod hasłem „Indywidualny plan usamodzielniania”.

Rysunek 75. Udział kwot świadczeń dla poszczególnych grup osób usamodzielnianych w województwie łódzkim w roku 2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego i danych z systemu CeSAR MRPiPS.

Biorąc pod uwagę udział kwot świadczeń dla poszczególnych grup osób usamodzielnianych w ogólnej puli środków, **największą ich część stanowiły świadczenia dla pełnoletnich osób opuszczających rodzinne formy pieczy zastępczej (66,0%)**. Około 32,0% świadczeń przyznanych zostało osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze, natomiast pomoc finansowa dla pełnoletnich osób opuszczających instytucje, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, stanowiła zaledwie 2,0% wszystkich świadczeń. Struktura kwot świadczeń dla poszczególnych grup osób usamodzielnianych w województwie łódzkim pozostaje względnie stała z okresowymi odchyleniami.

Pełnoletnie osoby opuszczające rodzinne formy pieczy zastępczej

W ramach pomocy dla osób usamodzielnianych, wszystkim pełnoletnim osobom opuszczającym rodzinne formy pieczy zastępczej w 2025 roku udzielono ponad **4,9 tys. świadczeń**⁷⁶ (około 410 świadczeń miesięcznie). Pomimo braku wyraźnego wzrostu liczby udzielonych świadczeń, **ich kwota zwiększyła się** w porównaniu do 2024 roku o 750 tys. zł, osiągając **wartość 5,6 mln zł**. Sytuacja ta związana jest z dwoma zjawiskami obserwowanymi w tym czasie w regionie.

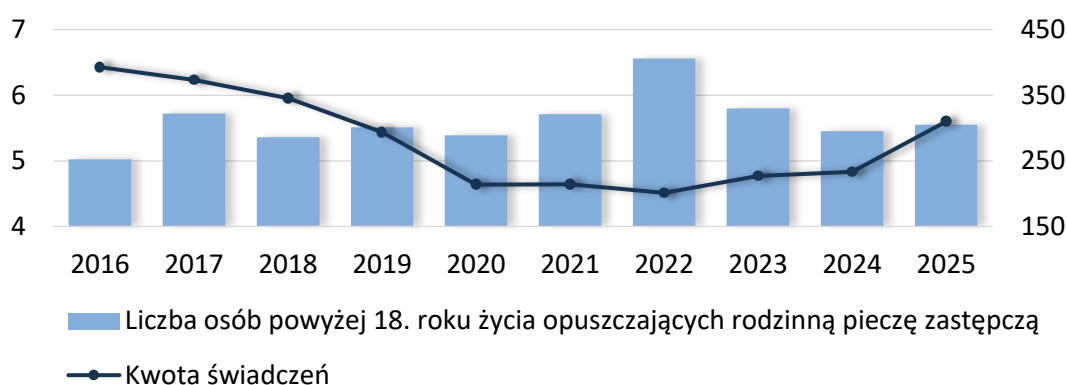
Pierwszym z nich jest wzrost łącznej liczby pełnoletnich osób opuszczających rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka⁷⁷ w porównaniu do roku 2024, który przełożył się na większą liczbę i kwotę udzielonych świadczeń. Należy przy tym zaznaczyć, że procentowy

⁷⁶ Dotyczy wyłącznie wsparcia finansowego.

⁷⁷ Kategoria ta uwzględnia osoby powyżej 18. roku życia, które powróciły do rodziny naturalnej, założyły własne gospodarstwo domowe lub opuściły rodzinne formy pieczy zastępczej z innych powodów, w tym ze względu na uchylene postanowienia o umieszczeniu w pieczy zastępczej.

wzrost wartości przyznanego wsparcia (ok. 15,0%) był znacznie wyższy, niż wzrost liczby usamodzielnianych wychowanków pieczy rodzinnej (ok. 3,0%). Zjawisko to sugeruje, że **skala wsparcia dla omawianej grupy osób ulega stopniowemu zwiększeniu**.

Rysunek 76. Kwota świadczeń na usamodzielnienie dla osób opuszczających rodzinne formy pieczy zastępczej (w mln zł; lewa oś) oraz liczba osób opuszczających rodzinną pieczę zastępczą (osoby; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2016-2025

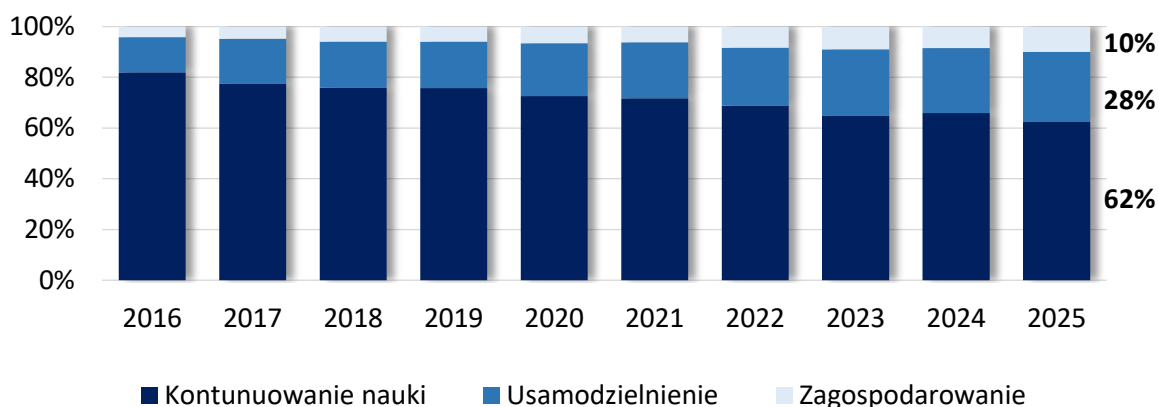

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego (dane za lata 2014-2017) i danych z systemu CeSAR MRPiPS (dane za lata 2018-2025).

Drugim zjawiskiem przekładającym się na wzrost wartości wsparcia udzielonego wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej w 2025 roku były wyraźnie **wyższe niż we wcześniejszych latach wypłaty w ramach pomocy na usamodzielnienie**. Pomimo, że z pomocy tej skorzystało w roku oceny o 61 osób mniej niż przed rokiem, to kwota świadczeń wzrosła o ponad 300,00 tys. zł. Związane jest to z uzależnieniem wysokości pomocy od czasu przebywania w pieczy zastępczej i wskazuje, że w roku oceny wśród osób otrzymujących wsparcie na usamodzielnienie więcej było osób przebywających w pieczy przez dłuższy okres czasu (co najmniej 2 lata lub więcej).

W efekcie **udział środków finansowych na usamodzielnienie** wśród wszystkich form pomocy pieniężnej skierowanych do osób opuszczających rodzinne formy pieczy zastępczej **uległ ponownemu zwiększeniu** – w 2025 roku wydatki te stanowiły 28,0% przyznanego wsparcia. Zwiększył się również udział środków finansowych przeznaczonych na zagospodarowanie (10,0% w roku 2025 wobec 8,0% w roku 2024 i zaledwie 4,0% w roku 2016). Sukcesywnie **zmniejsza się natomiast wysokość środków wydatkowanych w ramach pomocy na kontynuowanie nauki** (pomimo ich okresowej waloryzacji). W 2025 roku wydatki te stanowiły 62,0% udzielonego wsparcia, podczas gdy dziesięć lat wcześniej było to aż 81,0%.

Rysunek 77. Struktura kwot świadczeń w ramach pomocy pieniężnej na usamodzielnienie dla osób opuszczających rodzinne formy pieczy zastępczej według typu świadczenia (w %) w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego (dane za lata 2015-2017) i danych z systemu CeSAR MRPIPS (dane za lata 2018-2025).

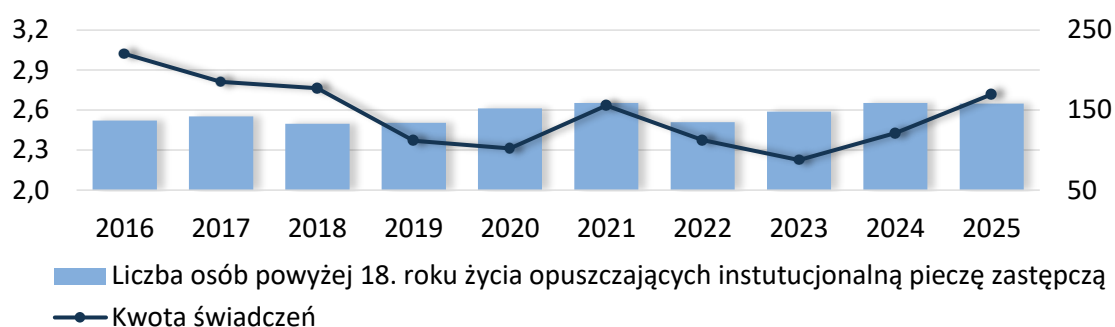
Pełnoletnie osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze

Osobom usamodzielnianym, które opuściły instytucjonalną pieczę zastępczą⁷⁸ w województwie łódzkim, **udzielono w 2025 roku łącznie ponad 2,5 tys. świadczeń⁷⁹** (ponad 200 świadczeń miesięcznie), co stanowi wartość zbliżoną do odnotowanej rok wcześniej. **Łączna kwota świadczeń** na usamodzielnienie wypłaconych osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze **wyniosła ponad 2,7 mln zł**, a zatem była wyższa o około 300 tys. zł niż w roku 2024. Powodem tego zjawiska nie był wzrost liczby usamodzielnianych wychowanków (która w tym przypadku była mniejsza o 1 osobę), ale **większa liczba wypłaconych świadczeń na usamodzielnienie przy jednoczesnym spadku liczby świadczeń na kontynuowanie nauki**. Mając na uwadze fakt, że środki na usamodzielnienie standardowo wypłacane są dopiero po zakończeniu pobierania pomocy na kontynuowanie nauki należy przypuszczać, że wychowankowie instytucjonalnej pieczy zastępczej częściej rezygnowali ze szkoły po opuszczeniu placówki.

⁷⁸ Kategoria ta uwzględnia osoby powyżej 18. roku życia, które powróciły do rodziny naturalnej, założyły własne gospodarstwo domowe lub opuściły instytucjonalną pieczę zastępczą z innych powodów, w tym ze względu na uchylene postanowienia o umieszczeniu w pieczy zastępczej.

⁷⁹ Dotyczy wyłącznie wsparcia finansowego.

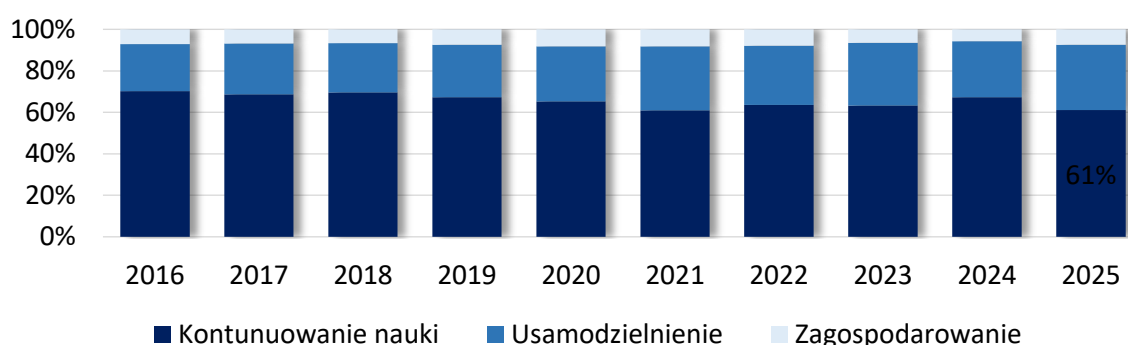
Rysunek 78. Kwota świadczeń na usamodzielnienie dla osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze (w mln zł; lewa oś) oraz liczba osób opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą (osoby; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego (dane za lata 2014-2018) i danych z systemu CeSAR MRPiPS (dane za lata 2018-2025).

Powyższe zjawiska w niewielkim stopniu przełożyły się na zmiany ogólnej struktury środków wydatkowanych na usamodzielnienie osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze w województwie łódzkim, która jest stosunkowo stabilna. W 2025 roku wydatki te nadal w większości dotyczyły pomocy na kontynuowanie nauki (61,0%). Kwota świadczeń na usamodzielnienie wzrosła do 31,0% (wobec 27,0% w roku 2024), natomiast pomoc na zagospodarowanie obejmowała jedynie 7,0% całego wsparcia.

Rysunek 79. Struktura kwot świadczeń w ramach pomocy pieniężnej na usamodzielnienie dla osób opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą według typu świadczenia (w %) w latach 2016-2025

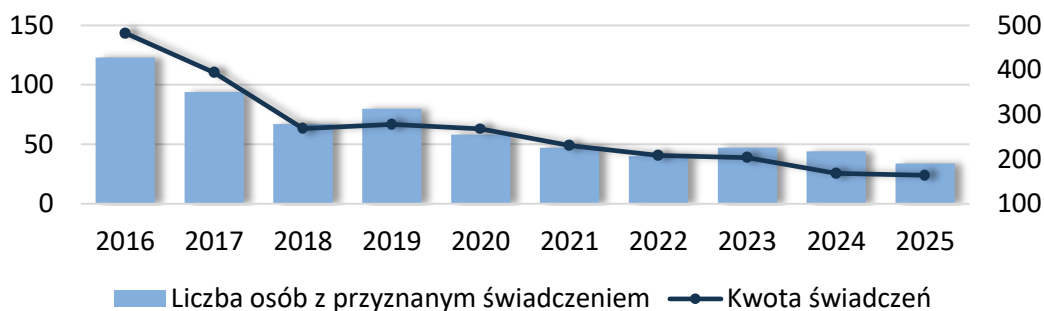
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego (dane za lata 2015-2018) i danych z systemu CeSAR MRPiPS (dane za lata 2019-2025).

Pełnoletnie osoby opuszczające inne instytucje

W 2025 roku pomoc pieniężną na usamodzielnienie dla osób dorosłych opuszczających instytucje wymienione w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej **przyznano 34 osobom**,

a łączna kwota świadczeń wyniosła 163,9 tys. zł. W województwie łódzkim obserwowany jest systematyczny spadek zarówno liczby osób otrzymujących powyższe wsparcie, jak i jego wartości.

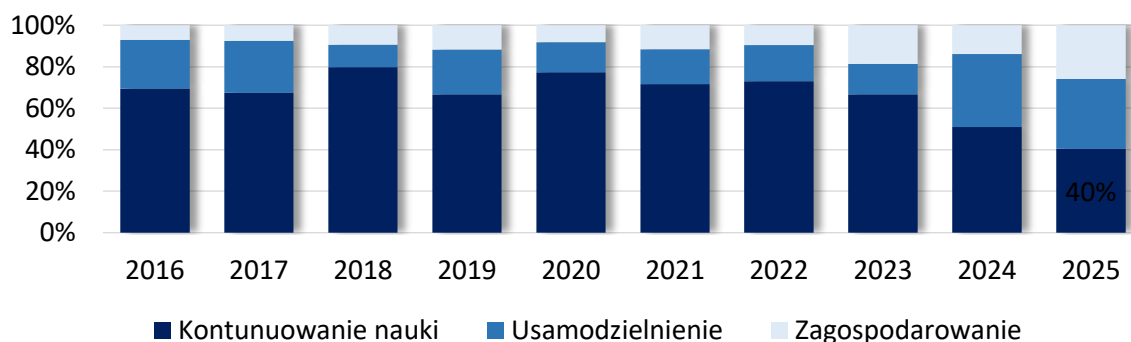
Rysunek 80. Liczba pełnoletnich osób opuszczających inne instytucje, które otrzymały pomoc na usamodzielnienie (osoby; lewa oś) oraz kwota przyznanych im świadczeń (w tys. zł; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

Świadczenia w ramach pomocy na usamodzielnienie udzielanej osobom opuszczającym omawiane instytucje przeznaczone są głównie na kontynuowanie nauki, przy czym w 2025 roku odnotowano kolejny z rzędu spadek udziału tej formy wsparcia w ogólnej liczbie świadczeń (do poziomu 40,0%). Osobom tym udzielono jednocześnie największego wsparcia na zagospodarowanie rzeczowe (w porównaniu do osób opuszczających pieczę zastępczą), które w roku oceny obejmowało aż 26,0% wszystkich świadczeń przyznanych tej grupie. Większa w porównaniu do pieczy zastępczej była również pomoc na usamodzielnienie, stanowiąca 34,0% łącznej wartości udzielonych świadczeń.

Rysunek 81. Struktura świadczeń (w %) w ramach pomocy pieniężnej na usamodzielnienie dla osób opuszczających inne instytucje według typu świadczenia w latach 2016-2025

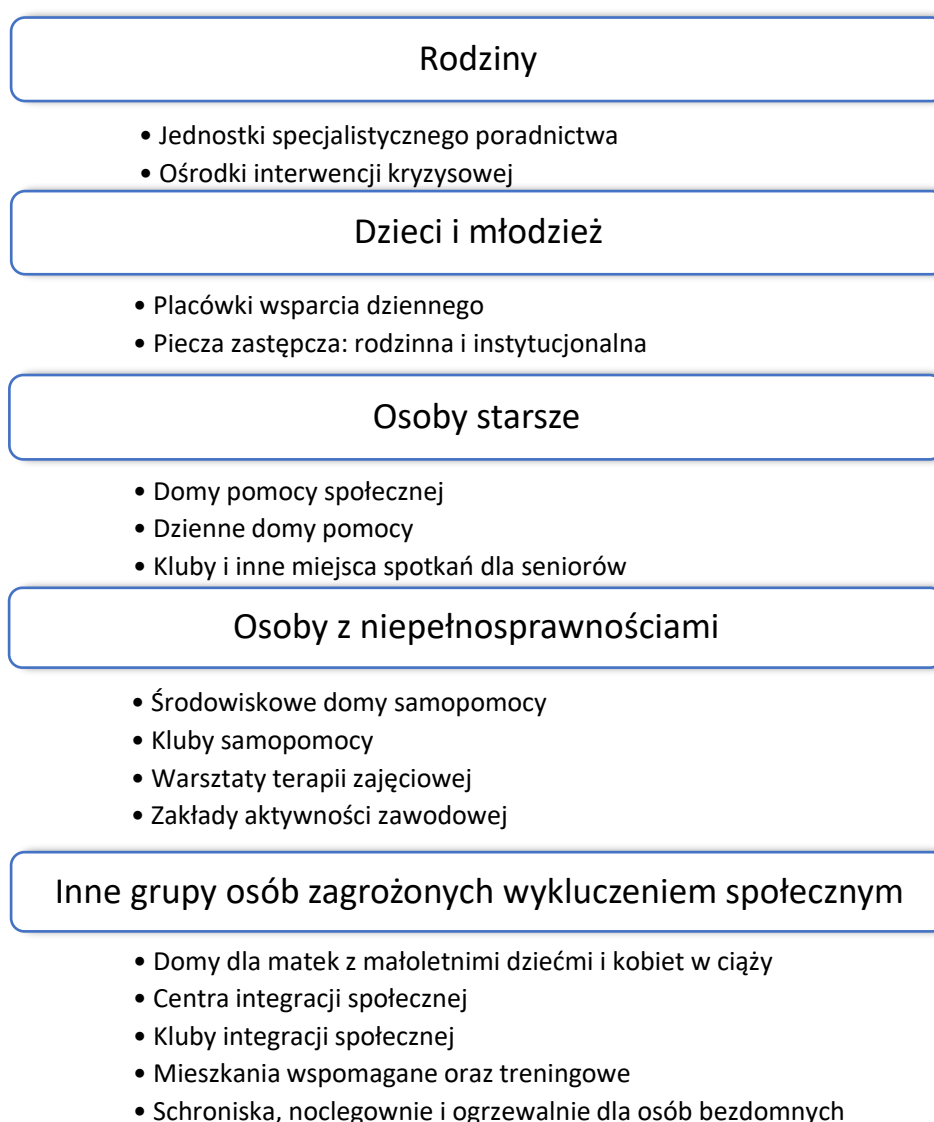

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego za lata 2014-2018 i danych z systemu CeSAR MRPiPS (dane za lata 2018-2025).

IV. INFRASTRUKTURA POMOCY I WSPARCIA WEDŁUG GRUP ODBIORCÓW

W poniższym rozdziale przedstawiono opis stanu infrastruktury pomocy i wsparcia w województwie łódzkim w odniesieniu do poszczególnych grup odbiorców. Zaprezentowano informacje dotyczące liczby wybranych typów ośrodków oferujących wsparcie (w zależności od dostępności danych), ich potencjału (w szczególności dostępnych miejsc), a także efektywności (liczby osób korzystających z pomocy oferowanej przez poszczególne rodzaje placówek oraz oczekujących na możliwość skorzystania z potencjału opisywanych instytucji). Większość aktualnych danych zaprezentowano w odniesieniu do poprzednich pomiarów oraz w stosunku do wartości prognoz na rok 2025 (jeśli były one dostępne).

Rysunek 82. Podział infrastruktury pomocy i wsparcia według odbiorców

Źródło: opracowanie własne.

1. Rodziny

Rodziny znajdujące się w stanie kryzysu mogą otrzymać pomoc m.in. w postaci poradnictwa specjalistycznego lub interwencji kryzysowej, których świadczenie stanowi zadanie własne powiatów. Wsparcie w tej formie realizowane jest głównie poprzez wydzielone w tym celu jednostki organizacyjne **o zasięgu ponadgminnym, tj. jednostki specjalistycznego poradnictwa oraz ośrodki interwencji kryzysowej**, przy czym możliwe jest również świadczenie omawianych usług przez poszczególne samorządy gminne, np. w ramach struktur ośrodków pomocy społecznej⁸⁰.

Rejestr podmiotów świadczących usługi poradnictwa specjalistycznego oraz interwencji kryzysowej w województwie łódzkim jest corocznie opracowywany i publikowany przez Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi. Zgodnie z **Rejestrem jednostek specjalistycznego poradnictwa funkcjonujących na terenie województwa łódzkiego w 2025 roku**⁸¹, w regionie działało **26 podmiotów świadczących poradnictwo specjalistyczne** (stan na 26 czerwca 2025 r.). W większości przypadków (23 jednostki) funkcję tę pełniły poszczególne **powiatowe centra (lub miejskie ośrodki) pomocy rodzinie**, które dodatkowo – na mocy art. 112a ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. 2004 Nr 64 poz. 593 ze zm.) – prowadziły w swoich strukturach ośrodki interwencji kryzysowej. Wyjątek w tym zakresie stanowiła Łódź, która realizowała poradnictwo specjalistyczne dla swoich mieszkańców za pośrednictwem Fundacji Wsparcia Psychospołecznego, prowadzącej 3 punkty wsparcia na terenie miasta. Podmiot ten jednocześnie nie prowadził interwencji kryzysowej, którą miasto prowadziło poprzez ośrodek działający w ramach Miejskiego Centrum Terapii i Profilaktyki Zdrowotnej w Łodzi.

Wśród usług oferowanych przez jednostki znajdujące się w wykazie wojewody, poza poradnictwem rodzinnym, psychologicznym i prawnym, znalazło się m.in.: poradnictwo pedagogiczne i socjalno-bytowe oraz terapia uzależnień.

2. Dzieci i młodzież

Placówki wsparcia dziennego

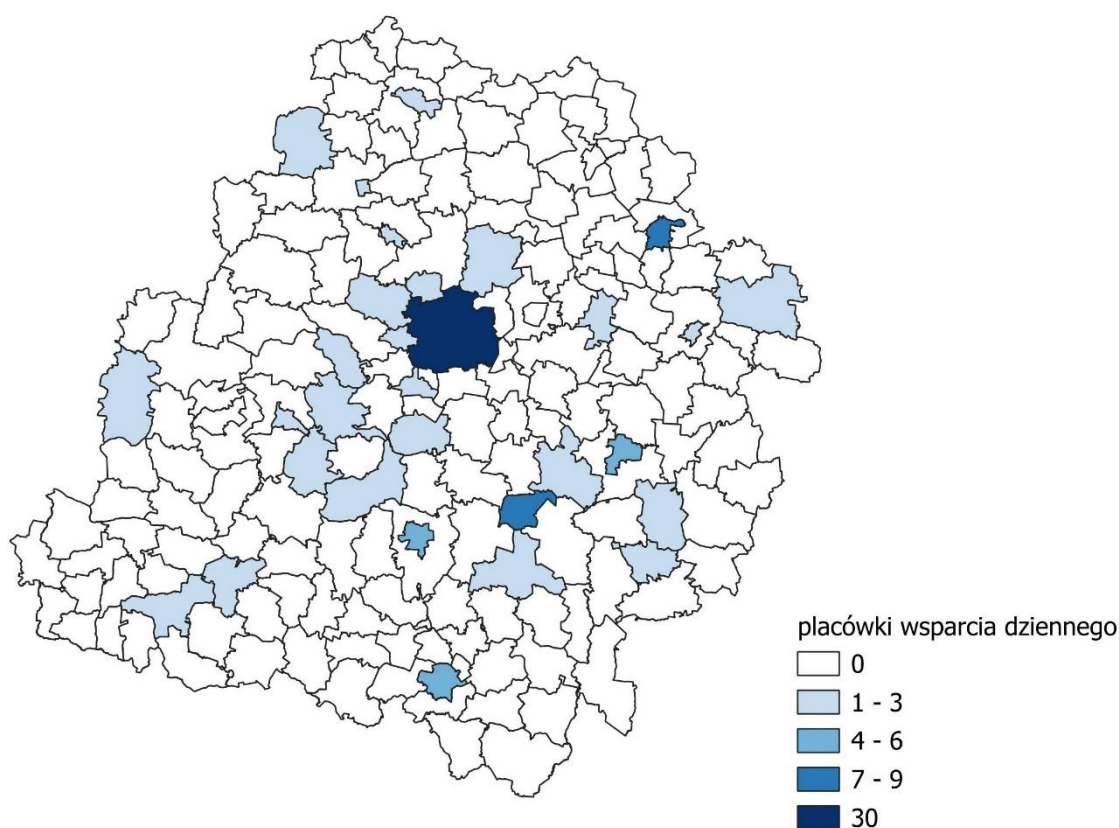
Pomoc społeczna oferuje rodzinom wsparcie m.in. poprzez objęcie dziecka opieką i wychowaniem w formie dziennej. Według danych ze sprawozdania WRiSPZ-G2 w województwie łódzkim w 2025 roku (stan w II półroczu) funkcjonowało **101 placówek wsparcia dziennego** (w tym 6 o zasięgu ponadgminnym), co oznacza, że ich liczba po pięcioletnim spadku ustabilizowała się. W stosunku do 2024 roku łączna liczba placówek w

⁸⁰ Więcej na temat wsparcia udzielanego w tej formie znajduje się w rozdziale III., punkt 2., podpunkt 2.2, część 2.2.2. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności.

⁸¹ [Rejestr jednostek specjalistycznego poradnictwa funkcjonujących na terenie województwa łódzkiego w 2025 roku](#), ogłoszone obwieszczeniem Wojewody Łódzkiego z dnia 26 czerwca 2025 r. (07.04.2026).

2025 roku zwiększyła się o 1 podmiot, jednak analiza sytuacji w poszczególnych gminach i powiatach ujawniła istnienie pewnej zmienności w strukturze PWD. Łącznie zlikwidowano 14 placówek, a utworzono 11 gminnych i 4 ponadgminne. Łącznie we wszystkich placówkach dostępnych było 2,8 tys. miejsc (o 90 więcej niż rok wcześniej i), natomiast przeciętna liczba umieszczonych w nich dzieci (obliczana dla placówek o zasięgu gminnym jako suma liczby dzieci umieszczonych w poszczególnych dniach okresu sprawozdawczego przez liczbę dni funkcjonowania placówki) zmniejszyła się w 2025 roku o 4,7% w stosunku do 2024 roku i wyniosła blisko 1,7 tys. dzieci.⁸² Zgodnie z danymi sprawozdawczymi, 40 placówek wsparcia dziennego prowadzonych było przez jednostki samorządu terytorialnego, a 61 – przez inne podmioty niż gmina lub powiat.

Rysunek 83. Liczba placówek wsparcia dziennego w województwie łódzkim w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

⁸² W 2024 roku liczba umieszczonych w PWD dzieci (obliczana dla placówek o zasięgu gminnym jako suma liczby dzieci umieszczonych w poszczególnych dniach okresu sprawozdawczego przez liczbę dni funkcjonowania placówki) wyniosła 1 807 natomiast w 2025 roku było to 1 722.

Najwięcej placówek wsparcia dziennego zlokalizowanych było w Łodzi (30), a także w Skierniewicach (9) i Piotrkowie Trybunalskim (7). Wśród 177 gmin województwa łódzkiego jedynie 31 posiadało na swoim terenie placówkę wsparcia dziennego, a aż 146 gminy nie organizowały na swoim terenie tego rodzaju wsparcia. Niemniej jednak zauważalna jest poprawa sytuacji w tym zakresie – w 2020 roku placówki tego typu nie funkcjonowały na terenie 151 gmin. Placówki wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym zlokalizowane były niezmiennie na terenie powiatu tomaszowskiego, gdzie funkcjonowały aż 2 tego typu podmioty, oferujące 75 miejsc. Ponadto w 2025 roku powiaty opoczyński i łowicki utworzyły nowe PWD o zasięgu ponadgminnym. W powiecie opoczyńskim powstały aż 3 tego rodzaju podmioty oferujące łącznie 95 miejsc. Powiat łowicki utworzył jedną PWD oferującą 30 miejsc.

Większość placówek wsparcia dziennego funkcjonujących na terenie województwa łódzkiego prowadzona była w formie opiekuńczej (81), natomiast w formie specjalistycznej prowadzonych było 36 placówek. W 2025 roku w województwie działało 5 placówek prowadzonych w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę, co oznacza wzrost o 4 podmioty w stosunku do ubiegłego roku. Placówki te zlokalizowane były na terenie powiatów łaskiego (w gminie Sędziejowice i Łask) i opoczyńskiego (gmina Sławno).

Łącznie w 2025 roku gminy i powiaty na wydatki bieżące placówek wsparcia dziennego przeznaczyły blisko 17,5 mln wliczając w to wydatki z innych niż budżet gminy czy powiatu źródeł, ale pozyskane przez gminę (np. środki z UE lub budżetu państwa).

Pieczna zastępcza

Organizacja wsparcia realizowanego poprzez system tzw. pieczy zastępczej sprawowanej nad dzieckiem w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców biologicznych należy do zadań własnych powiatu. Pieczna zastępcza sprawowana jest w dwóch formach: rodzinnej oraz instytucjonalnej.

Na instytucjonalną pieczę zastępczą składają się placówki opiekuńczo-wychowawcze (tzw. domy dziecka) oraz regionalne ośrodki opiekuńczo-terapeutyczne i interwencyjne ośrodki preadopcyjne. W struktury rodzinnej pieczy zastępczej wchodzi natomiast rodziny zastępcze – spokrewnione, niezawodowe oraz zawodowe (w tym specjalistyczne dla: małoletnich matek, dzieci z niepełnosprawnością⁸³, dzieci umieszczonych na podstawie ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich⁸⁴ oraz pełniące funkcję pogotowia rodzinnego) oraz rodzinne domy dziecka.

Rysunek 84. Schemat pieczy zastępczej

Źródło: opracowanie własne.

Na koniec 2025 roku w województwie łódzkim, w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej, funkcjonowało **86 placówek opiekuńczo-wychowawczych** (wzrost o 1 placówkę w stosunku do 2024 roku) oferujące łącznie **998 miejsc** (wzrost o 18 miejsc). Przeciętna liczba dzieci umieszczonych w placówkach na koniec 2025 roku wyniosła 1 142 osób. Większość placówek

⁸³ Dzieci legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

⁸⁴ Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. z 2026 r. poz. 163).

wynika, iż liczebność poszczególnych placówek pod koniec 2025 roku przedstawiała się następująco:

- 49 placówek typu **socjalizacyjnego**, oferujących **657** miejsc;
- 27 placówek typu **rodzinnego**, oferujących **210** miejsc;
- 15 placówek typu **interwencyjnego**, oferujących **134** miejsc;
- 2 placówki typu **specjalistyczno-terapeutycznego**, oferujące **15** miejsc.

Istotne wsparcie dla powiatów, zwłaszcza z województwa łódzkiego, w zapewnieniu specjalistycznej opieki dla dzieci wymagających zabezpieczenia w pieczy zastępczej, stanowił Interwencyjny Ośrodek Preadopcyjny „Tuli-Luli”, prowadzony przez Fundację Gajusz na zlecenie Samorządu Województwa Łódzkiego. Głównym celem działalności ośrodka jest jak najszybsze przywrócenie dzieciom rodziny – albo poprzez umożliwienie powrotu do rodziców biologicznych albo powierzenie rodzinie adopcyjnej lub zastępczej. Placówka ta (jedna z 3 takich w Polsce) posiadała w 2025 roku 15 miejsc organizacyjnych. W roku oceny Ośrodek zapewnił całodobową opiekę, kompleksową diagnozę medyczną i psychofizyczną, pomoc medyczną, psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną, terapeutyczną oraz rehabilitację i stymulację rozwoju łącznie 31 dzieciom, w tym 17 nowo umieszczonym.

Rysunek 86. Ośrodek preadopcyjny Tuli-Luli

Źródło: materiały własne RCPS w Łodzi.

W województwie łódzkim w 2025 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, nie działała regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna.

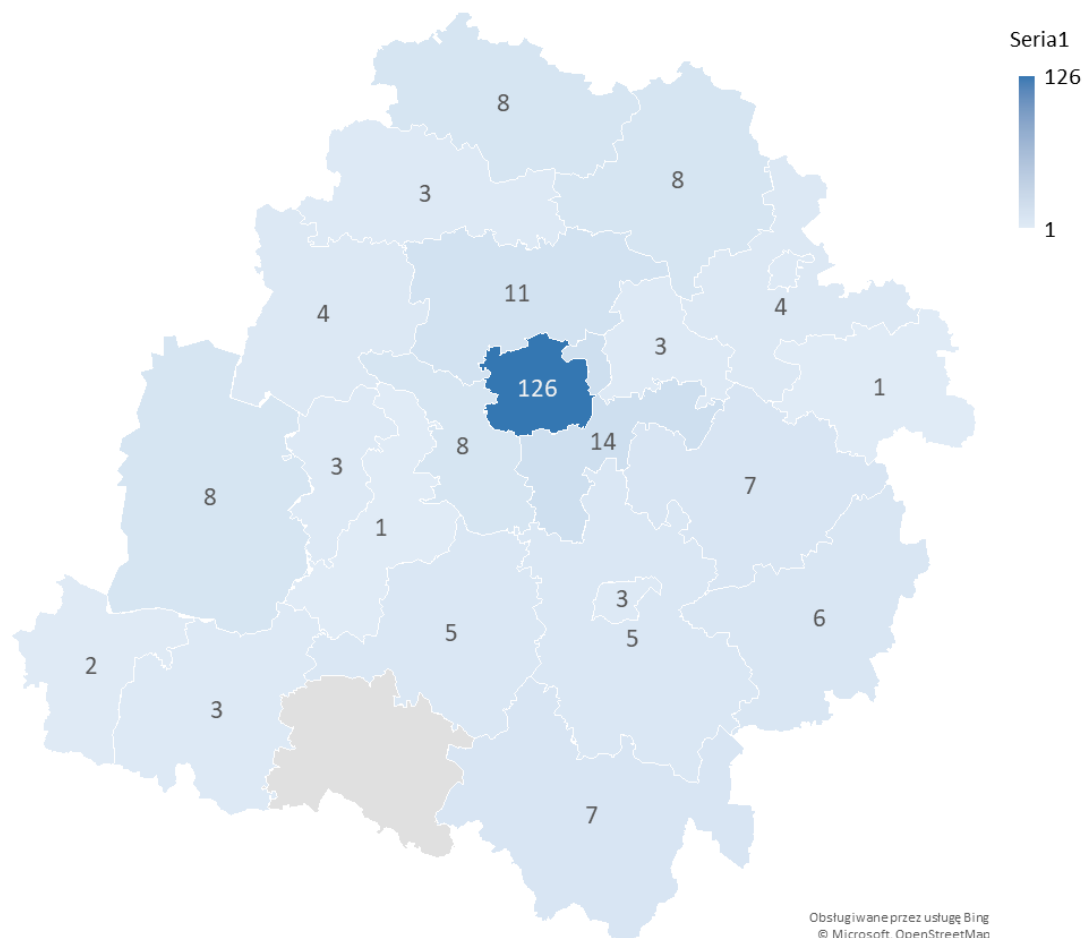
Na koniec 2025 roku w województwie łódzkim funkcjonowało łącznie **2 850 podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej** (wzrost o 1% w stosunku do 2024 roku), w tym:

- **1 771 spokrewnionych rodzin zastępczych** (62% ogółu rodzinnej pieczy zastępczej), w których przebywało co najmniej 2 257 dzieci;
- **779 rodzin zastępczych niezawodowych** (27%), w których przebywało co najmniej 989 dzieci;
- **186 rodzin zastępczych zawodowych** (9%), w których przebywało co najmniej 521 dzieci, w tym:
 - 110 rodzin zastępczych zawodowych tzw. zwykłych, w których przebywało co najmniej 367 dzieci;
 - 25 rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, w których przebywało co najmniej 76 dzieci;
 - 51 rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne, w których przebywało co najmniej 78 dzieci;
- **57 rodzin prowadzących rodzinne domy dziecka** (2%), w których przebywało co najmniej 390 dzieci.

Spokrewnione rodziny zastępcze funkcjonowały w 2025 roku w każdym powiecie województwa łódzkiego i była to najbardziej rozpowszechniona forma rodzicielstwa zastępczego. Najwięcej rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem pod koniec roku funkcjonowało w mieście Łodzi (534 rodziny), w powiecie zgierskim (114) oraz powiecie kutnowskim (90), natomiast najmniej w powiecie brzezińskim (17) i pajęczańskim (21 rodzin). W przypadku tej formy rodzicielstwa zastępczego obserwujemy nieznaczny spadek ich liczby niemal we wszystkich powiatach województwa łódzkiego (łącznie w stosunku do 2024 roku o 1,3%). Prawie wszystkie powiaty posiadały w 2025 roku na swoim terenie niezawodową rodzinę zastępczą. W przypadku rodzin zastępczych niezawodowych najwięcej z nich funkcjonowało również w Łodzi (231 rodzin), a najmniej w powiecie poddębickim (8), i pajęczańskim, który nie posiadała, żadnej tego typu rodziny na swoim terenie. Ich liczba w stosunku do 2024 również zmalała (o 4,6%). Ta tendencja spadkowa częściowo wyrównywana jest wzrostem liczby zawodowych form rodzicielstwa zastępczego co stanowi pożądany trend świadczący o realizacji postulatu profesjonalizacji rodzicielstwa zastępczego na terenie województwa łódzkiego. Łączna liczba wszystkich form zawodowego

rodzicielstwa zastępczego, tj. rodzin zastępczych zawodowych (RZZ), rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego (RZPR), specjalistycznych rodzin zastępczych zawodowych (RZS) oraz rodzinnych domów dziecka wynosiła na koniec 2025 roku 243 podmioty, co oznacza wzrost o 3,4% w stosunku do 2024 roku.

Rysunek 87. Liczba rodzin zastępczych zawodowych (RZZ), rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego (RZPR), specjalistycznych rodzin zastępczych zawodowych (RZS) oraz rodzinnych domów dziecka (RDD) w województwie łódzkim w 2025 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

Największą liczbę zawodowych form rodzicielstwa zastępczego niezmiennie odnotowywano w Łodzi (126). W 2025 roku żadnej rodziny zastępczej zawodowej (bez względu na rodzaj) na swoim terenie nie posiadał tylko powiat pajęcząński. W Łodzi funkcjonuje też najwięcej specjalistycznych rodzin zastępczych – ich udział wyniósł 78,4% wszystkich tego typu podmiotów funkcjonujących na terenie województwa łódzkiego. Liczba tego typu rodzin wzrosła o 2 podmioty w stosunku do 2024 roku i należy mieć nadzieję na dalsze jej zwiększanie z uwagi na zmiany jakie zostaną wprowadzone do Ustawy o WRSPiZ, zgodnie z którymi dzieci do tej pory umieszczane w domach pomocy społecznej (były to dzieci z

niepełnosprawnościami), nie będą mogły być tam już kierowane. Ta pożądana zmiana wymaga jednak koordynacji i zwiększenia zakresu działań na rzecz pozyskiwania kandydatów na specjalistyczne rodziny zastępcze.

Według danych pozyskanych z aplikacji CeSAR za 2025 rok, w województwie łódzkim liczba koordynatorów pieczy zastępczej zwiększyła się o 3 osoby w stosunku do roku ubiegłego. Od lat odnotowuje się wahania zatrudnienia w poszczególnych kwartałach roku sprawozdawczego. Jest to niepokojące zjawisko wymagające osobnej analizy, gdyż fluktuacje skutkować mogą m.in. brakiem ciągłości działań i spadkiem jakości świadczonego wsparcia. W 2025 roku w województwie łódzkim zatrudnionych było **118 koordynatorów pieczy zastępczej**.

Adopcja

W przypadku braku możliwości powrotu dziecka do rodziny naturalnej, a sytuacja prawna umożliwia przysposobienie najlepszym rozwiązaniem z punktu widzenia dobra dziecka może być adopcja. Samorząd Województwa łódzkiego organizuje i prowadzi ośrodki adopcyjne (zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej). Zgodnie z ogłoszeniem Marszałka Województwa łódzkiego na terenie województwa łódzkiego postępowania adopcyjne prowadzą:

1. Regionalny Ośrodek Adopcyjny w Łodzi, ul. Północna 27/29 z Filią w Piotrkowie Trybunalskim, ul. Dąbrowskiego 13 – jednostka organizacyjna Samorządu Województwa łódzkiego,
2. Archidiecezjalny Ośrodek Adopcyjny w Łodzi, ul. Broniewskiego 1a – prowadzony przez Centrum Służby Rodzinie w Łodzi,
3. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Ośrodek Adopcyjny łódzkiego Oddziału Regionalnego w Łodzi, al. Piłsudskiego 150/152 – prowadzony przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci łódzki Oddział Regionalny.

W 2025 roku do ośrodków adopcyjnych zgłoszonych zostało 462 dzieci, a zakwalifikowanych do adopcji 145. Liczba przysposobionych dzieci wyniosła 104 (103 dzieci w przysposobieniu krajowym oraz 1 dziecko w przysposobieniu międzynarodowym). Najliczniejszą grupę przysposobionych małoletnich stanowiły dzieci w wieku od 1 roku do 4 lat. Na kandydatów do przysposobienia dziecka przeszkolono 75 osób. Pracownicy ośrodków adopcyjnych udzielili 2955 porad dla rodzin przysposabiających, osób przysposabiających niepozostających w związku małżeńskim, rodzin naturalnych oraz porad w postępowaniu postadopcyjnym. W ramach Wojewódzkiego Banku Danych (zadanie realizowane jest przez Regionalny Ośrodek Adopcyjny w Łodzi) zarejestrowano 1044 Kart Dziecka.

Rysunek 88. Materiały promocyjne w ramach konferencji pn. „Moc więzi – rola profesjonalistów w procesie adopcyjnym” organizowanej przez RCPS w Łodzi

Źródło: zasoby własne RCPS w Łodzi.

3. Osoby starsze

Domy pomocy społecznej

Zgodnie z danymi ze sprawozdania MRPIPS-05⁸⁶, w 2025 roku na terenie województwa łódzkiego funkcjonowało **55 publicznych domów pomocy społecznej**, czyli bez zmian w stosunku do poprzedniego roku. Wszystkie spośród powyższych jednostek to placówki ponadgminne, które w większości prowadzone były przez samorządy powiatowe (47 placówek). Podmiotom zewnętrznym powierzono prowadzenie 8 placówek tego typu.

Dodatkowo, zgodnie z rejestrem Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi⁸⁷, w roku oceny w regionie działało **15 niepublicznych domów pomocy społecznej** (bez zmian w stosunku do

⁸⁶ Sprawozdanie zawierające wybrane informacje o domach pomocy społecznej o zasięgu gminnym, powiatowym i regionalnym oraz o placówkach całodobowej opieki prowadzonych w ramach działalności gospodarczej i statutowej.

⁸⁷ Źródło: [Rejestr domów pomocy społecznej funkcjonujących na terenie województwa łódzkiego w 2025 roku](#) (01.04.2026).

2024 roku) prowadzonych przez podmioty prywatne, fundacje i stowarzyszenia. Placówki te zlokalizowane były na terenie 9 powiatów⁸⁸.

Domy pomocy społecznej oferują wsparcie nie tylko osobom wymagającym całodobowej opieki ze względu na wiek⁸⁹, ale również innym grupom odbiorców. **Placówki publiczne** funkcjonujące w 2025 roku w województwie łódzkim przeznaczone były dla:

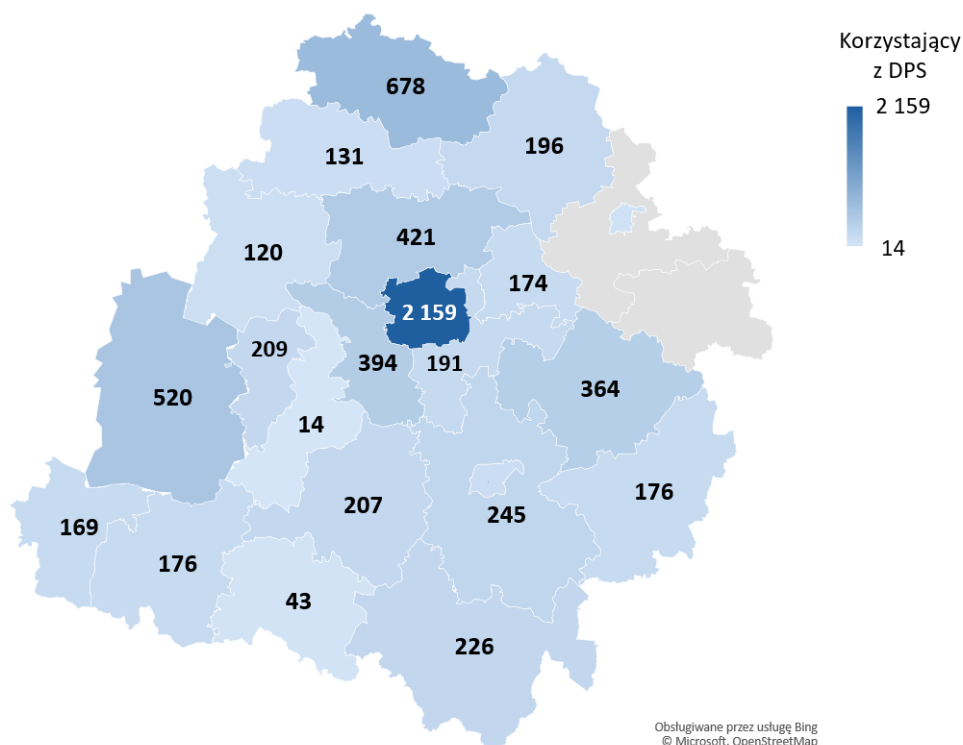
- osób w podeszłym wieku – 3 placówki;
- osób przewlekle somatycznie chorych – 15 placówek;
- osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekle somatycznie chorych – 9 placówek;
- osób przewlekle psychicznie chorych – 18 placówek;
- dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie – 6 placówek;
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie – 1 placówka;
- osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie – 2 placówki;
- innych odbiorców, zgodnie z art. 56a, ust. 2 i 3 ustawy o pomocy społecznej – 1 placówka.

Domy pomocy społecznej w województwie znajdowały się **na terenie 22 powiatów** – tak, jak w latach ubiegłych, podmioty te nie funkcjonowały w powiatach rawskim i skierniewickim. W przekroju terytorialnym największa liczba domów pomocy społecznej – 15 – zlokalizowana była w stolicy województwa. Tak samo jak w poprzednim roku stosunkowo duża liczba DPS-ów zlokalizowana była również w powiecie kutnowskim (6) oraz zgierskim (4) i sieradzkim (3), natomiast na terenie pozostałych powiatów funkcjonowały po 1 lub 2 jednostki tego typu.

⁸⁸ Ze względu na brak dostępu do szczegółowych sprawozdań z działalności powyższych podmiotów, nie podlegają one analizie w ramach OZPS.

⁸⁹ Przeważająca część mieszkańców domów pomocy społecznej to osoby w wieku poprodukcyjnym, tj. w wieku 60 lat i więcej w przypadku kobiet oraz 65 lat i więcej dla mężczyzn (w województwie łódzkim na koniec 2025 roku osoby te stanowiły 60,6 % wszystkich mieszkańców publicznych DPS).

Rysunek 89. Łączna liczba osób korzystających z domów pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego za 2025 rok.

W ciągu całego 2025 roku z opieki i wsparcia oferowanego przez domy pomocy społecznej skorzystało łącznie 7016 mieszkańców województwa łódzkiego⁹⁰. Liczba ta była o 90 osób wyższa niż rok wcześniej i o ponad 400 osób większa niż w roku 2023. Tendencja ta wskazuje, że w regionie występuje niestabilne zapotrzebowanie na usługi świadczone przez domy pomocy społecznej. Potwierdzają to również przewidywania dotyczące liczby korzystających z DPS-ów w roku 2026, zakładające jej dalszy wzrost.

Z drugiej strony, placówki funkcjonujące w regionie oferowały 6090 miejsc, a zatem o blisko 40 mniej niż w roku poprzednim. Zmniejszeniu uległa również liczba mieszkańców DPS-ów – według stanu na dzień 31 grudnia 2025 roku zamieszkiwały je 5883 osoby (zaledwie 3 więcej w porównaniu do stanu w roku poprzedniego). Liczba mieszkańców była jednocześnie niższa niż liczba miejsc dostępnych w placówkach i utrzymywała się na niższym poziomie niż w okresie poprzedzającym wystąpienie epidemii COVID-19. Obecny stan rzeczy wynika przede

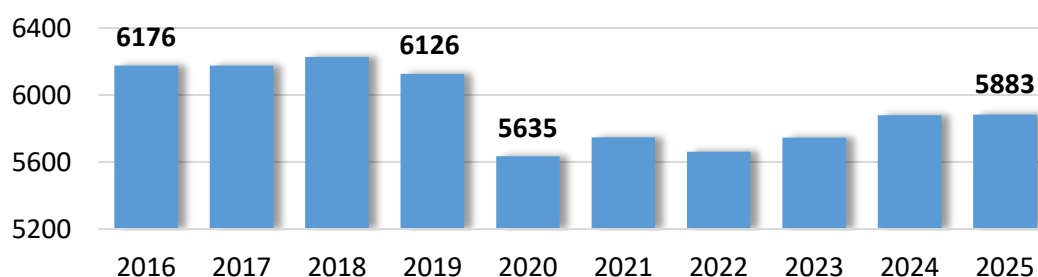
⁹⁰ Liczba osób, które skorzystały z usług DPS w ciągu roku nie jest równoznaczna z liczbą ich mieszkańców (wg stanu z początku lub z końca roku) – korzystający to każda osoba, która zamieszkiwała w DPS w ciągu roku, niezależnie od czasu przebywania w placówce. Dane dotyczące łącznej liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia oferowanego przez domy pomocy społecznej pochodzą ze sprawozdań zgromadzonych w ramach Oceny zasobów pomocy społecznej. W sprawozdaniu MRPiPS-05 informacja ta nie występuje.

wszystkim z barier finansowych związanych ze wzrostem kosztów utrzymania w DPS-ach. Koszy te obciążają zarówno budżety rodzin, jak i gmin, które ograniczają dopłaty za pobyt w tych placówkach. Jednocześnie dynamicznie rozwijają się alternatywne formy wsparcia, takie jak opieka domowa, w tym usługi opiekuńcze i sąsiedzkie oraz dzienne domy pobytu, pozwalające seniorom na dłuższe pozostanie w swoim środowisku. Osoby wymagające zaawansowanej pomocy medycznej coraz częściej trafiają też do placówek prywatnych lub finansowanych przez NFZ Zakładów Opiekuńczo-Lecznicznych. Dodatkowo pamiętać należy również o pandemii COVID-19, która trwale zmieniła nastawienie społeczne, wywołując u rodzin większy opór przed umieszczaniem bliskich w zamkniętych instytucjach.

Łącznie w ciągu całego 2025 roku do domów pomocy społecznej funkcjonujących w regionie **przyjętych** zostało więcej mieszkańców (1147 osób), niż z nich **odeszło** (1144 osób).

Wszystkie spośród osób przyjętych do DPS w roku oceny to osoby **umieszczone** w nich po raz pierwszy⁹¹. Wśród osób, które opuściły omawiane placówki w roku sprawozdawczym, większość zmarła (87, 2%; 997 osób). Najrzadziej (w 3,3% przypadków) następowało usamodzielnianie się mieszkańców domów pomocy społecznej (38 osób). Pozostałe osoby zostały przeniesione do innych placówek lub powróciły do rodziny.

Rysunek 90. Liczba mieszkańców domów pomocy społecznej wg stanu na dzień 31 XII w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-05.

W końcu 2025 roku **struktura mieszkańców domów pomocy społecznej** według typu placówek, w których osoby te przebywały, przedstawiała się następująco:

- 210 osób zamieszkiwało domy dla osób w podeszłym wieku;
- 1805 osób przebywało w domach dla osób przewlekle somatycznie chorych;
- 735 osób zamieszkiwało domy dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych;
- 2111 osób przebywało w domach dla osób przewlekle psychicznie chorych;

⁹¹ Kategoria ta nie obejmuje m.in. osób relokowanych pomiędzy poszczególnymi placówkami DPS.

- 450 osób zamieszkiwało domy dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie;
- 48 osób przebywało w domach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie;
- 212 osób zamieszkiwało w domach dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie;
- 312 osób przebywało w domu dla innych odbiorców (zgodnie z art. 56a, ust. 2 i 3 ustawy o pomocy społecznej).

Według stanu na koniec 2025 roku, w strukturze wiekowej mieszkańców domów pomocy społecznej w województwie łódzkim przeważały osoby w wieku poprodukcyjnym (3562 osób), stanowiące 60,6% wszystkich osób korzystających z opieki oferowanej przez te placówki. Osoby w wieku produkcyjnym (2300 osób) stanowiły 39,1 % mieszkańców DPS, natomiast liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkujących domy pomocy społecznej była marginalna (21 osób). Jednocześnie ponad **15,5 %** spośród wszystkich mieszkańców domów pomocy społecznej w województwie łódzkim (**914 osób**) stanowiły **osoby nie opuszczające łóżek**. Wartość ta uległa nieznacznemu zwiększeniu w porównaniu do roku 2024 (o 0,6 p. proc.).

W końcu 2025 roku **na umieszczenie w domu pomocy społecznej** w województwie łódzkim **oczekiwało 130 osób**. Największy odsetek stanowiły osoby oczekujące na pobyt w placówkach dla osób przewlekle psychicznie chorych (35,4%) oraz dla osób przewlekle somatycznie chorych (32,3%). Jednocześnie, oczekujący na umieszczenie w DPS stanowili około 10,2% osób wymagających tego rodzaju wsparcia⁹², co wskazuje na niepełne zaspokojenie potrzeb w tym zakresie. Wartość tego wskaźnika niemal nie uległa zmianie (tj. wzrosła o niecałe 0,2 p. procentowego) w porównaniu do roku 2024. Liczba wniosków o umieszczenie w domach pomocy społecznej w porównaniu do roku poprzedniego spadła o blisko 10,4%, a placówki funkcjonujące w regionie dysponowały w końcu 2025 roku **207 wolnymi miejscami**. Należy zatem stwierdzić, że **dostępność miejsc w DPS-ach w regionie nieco przekraczała zapotrzebowanie**. Zjawisko to dotyczy wszystkich typów placówek, niezależnie od grupy osób, dla której są przeznaczone.

Jednocześnie w regionie widoczny jest **wzrost zapotrzebowania na krótkoterminowe umieszczanie osób w domach pomocy społecznej na pobyt całonocny albo dzienny**, dopuszczone jako dodatkowa forma pomocy świadczonej przez tego typu placówki od początku od 1 listopada 2023 r. Zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniu MRPIPS-05,

⁹² Kategoria ta obejmuje łączną liczbę osób umieszczonych w DPS w ciągu roku oraz oczekujących na umieszczenie w tych placówkach.

w 2025 roku na terenie województwa usługi wsparcia krótkoterminowego (prowadzone wyłącznie w formie całodobowej) oferowało 5 placówek – w Brzezinach, Radomsku, Skierniewicach, Tomaszowie Mazowieckim oraz Głownie. W stosunku do roku 2024 nie zmieniła się liczba miejsc (24) w placówkach prowadzących tego rodzaju wsparcie, przy czym zwiększyła się sama liczba korzystających – z 23 osób w roku 2023 do 52 w roku 2025.

Dzienne domy pomocy

Dzienne domy pomocy stanowią ośrodki wsparcia przeznaczone głównie dla nieaktywnych zawodowo osób w wieku powyżej 60 lat. Zgodnie z danymi pozyskanymi w ramach Oceny zasobów pomocy społecznej oraz ze sprawozdawczości resortowej⁹³, w 2025 roku w całym województwie łódzkim funkcjonowało **45 tego typu jednostek** (o 3 więcej niż w roku 2024). Ośrodki te w większości prowadzone były przez samorząd terytorialny (39 przez samorząd gminny i 3 przez samorząd powiatowy), a prowadzenie pozostałych 3 zostało zlecone podmiotom zewnętrznym. Placówki tego typu funkcjonowały na terenie 16 powiatów (a zatem jednego więcej niż w roku 2024 – tj. powiatu łowickiego⁹⁴), w tym w 3 miastach na prawach powiatu. Największa liczba dziennych domów pomocy zlokalizowana była w Łodzi (20 ośrodków), a w pozostałych powiatach ich liczba zawierała się między 1 a 3 placówkami.

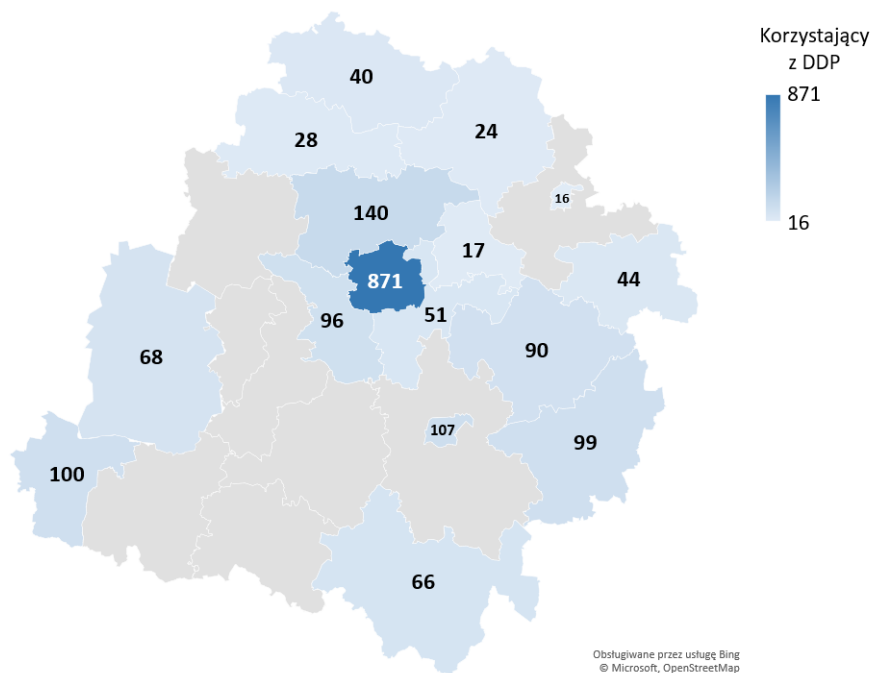
W dziennych domach pomocy funkcjonujących w województwie łódzkim w 2025 roku dostępne były **1902 miejsca** (o około 10,0% więcej niż w 2024 roku), z których **skorzystało łącznie blisko 1857 osób**⁹⁵ (o 1,5% więcej niż 2024 roku). W przekroju powiatowym zdecydowanie najwięcej osób korzystało z usług omawianych placówek w Łodzi, a w dalszej kolejności w powiecie zgierskim, Piotrkowie Trybunalskim. Wśród powiatów, na terenie których funkcjonowały dzienne domy pomocy, najmniejsza liczba korzystających z tego typu jednostek odnotowana została w Skierniewicach, w powiecie brzezińskim i łowickim. Jednocześnie w 2025 roku przewidywany jest dalszy nieznaczny wzrost liczby osób korzystających ze wsparcia oferowanego przez dzienne domy pomocy.

⁹³ Sprawozdanie rocznie dotyczące wybranych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i innych jednostek pomocy społecznej oraz zatrudnienia w systemie pomocy społecznej – MRPIPS-06.

⁹⁴ W związku z uruchomieniem przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu Dziennego Domu Pomocy „Przystań”.

⁹⁵ Sprawozdanie Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego za 2025 rok.

Rysunek 91. Łączna liczba osób korzystających z dziennych domów pomocy w województwie łódzkim w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego za 2025 rok.

Wsparcie w zakresie rozwoju sieci dziennych domów pomocy, a także klubów seniora, realizowane jest m.in. poprzez program wieloletni "Senior+" na lata 2021-2025⁹⁶. W ramach programu jednostki samorządu terytorialnego mogą ubiegać się o środki finansowe na tworzenie, prowadzenie i zapewnienie miejsc w ośrodkach wsparcia dla osób starszych „Senior+”. Działalność bieżąca Dziennych Domów „Senior+” powinna polegać na realizacji podstawowych usług mających na celu udzielanie pomocy w czynnościach dnia codziennego, na zapewnieniu minimum jednego posiłku, w szczególności gorącego oraz innych usług wspomagających, dostosowanych do potrzeb seniorów. Usługi w ramach Dziennych Domów świadczone są przez co najmniej 8 godzin dziennie w dni robocze. Kluby „Senior+” powinny zapewniać tygodniowo co najmniej 20-godzinną ofertę usług, a ich działalność polega na motywowaniu seniorów do działań na rzecz samopomocy i działań wolontarystycznych na rzecz innych osób⁹⁷.

Kluby i inne miejsca spotkań dla seniorów

Wśród innych form dziennego wsparcia skierowanego do osób starszych znajdują się **kluby i inne miejsca spotkań dla seniorów**. W 2025 roku w województwie funkcjonowało **246**

⁹⁶ Program jest kontynuacją programu wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020 funkcjonującego do 2017 roku pod nazwą Program Wieloletni „Senior-WIGOR” na lata 2015–2020.

⁹⁷ [Portal Polityka Senioralna KPRM](#) (28.05.2025).

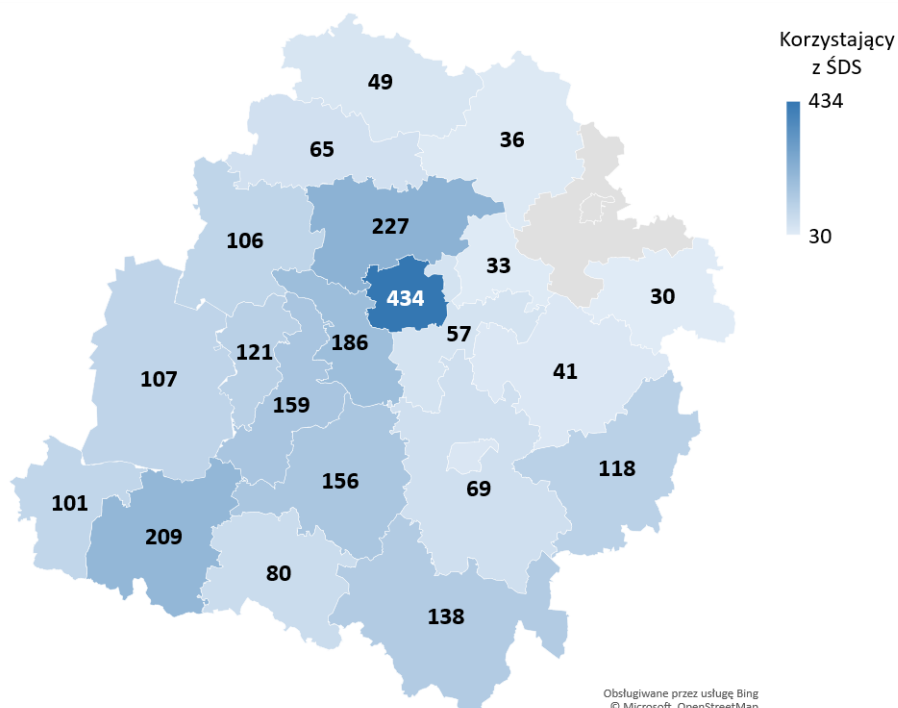
4. Osoby z niepełnosprawnością

Środowiskowe domy samopomocy

Wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami oferowane jest przez kilka rodzajów instytucji. Jedną z nich są **środowiskowe domy samopomocy**, stanowiące ośrodki wsparcia dziennego pobytu, przeznaczone dla osób przewlekle psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie. W ośrodkach tych mogą być również prowadzone miejsca całodobowego okresowego pobytu, przy czym nie jest to ich podstawowa działalność.

Zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniu MRPiPS-06 oraz w Wykazie Środowiskowych Domów Samopomocy 2025 Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi⁹⁹, w 2025 roku w regionie działały **52 środowiskowe domy samopomocy**, a zatem 1 placówka więcej niż rok wcześniej (zlokalizowana w Łodzi). Wśród omawianych jednostek 26 placówek prowadzonych było przez samorządy gminne, 10 przez samorządy powiatowe, natomiast prowadzenie 16 zlecono podmiotom niepublicznym. Jednocześnie 2 spośród omawianych jednostek udostępniały łącznie 15 miejsc całodobowych okresowego pobytu (bez zmian w stosunku do poprzedniego roku).

Rysunek 93. Łączna liczba osób korzystających ze środowiskowych domów samopomocy w województwie łódzkim w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego za 2025 rok.

⁹⁹ Źródło: [Wykaz środowiskowych domów samopomocy na terenie województwa łódzkiego](#) (19.05.2026).

W 2025 roku środowiskowe domy samopomocy funkcjonowały na terenie **22 powiatów**. Placówki tego typu nie występowały (podobnie, jak w latach ubiegłych) w powiecie skierniewickim oraz w Skierniewicach. Największa liczba środowiskowych domów samopomocy zlokalizowana była w Łodzi (8 jednostek, o jedną więcej niż w roku 2024) oraz na terenie powiatu zgierskiego i wieluńskiego (w każdym przypadku 5 jednostek). W powiecie pabianickim znajdowały się 4 takie ośrodki, a na terenie pozostałych powiatów – od 1 do 3 jednostek tego typu.

Jak wynika ze sprawozdań zgromadzonych w ramach Oceny zasobów pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy funkcjonujące w województwie łódzkim oferowały w roku oceny **2269 miejsc** (o 50 więcej w porównaniu do roku 2024), a z oferowanych przez nie usług **skorzystało w ciągu całego roku łącznie 2556 osób** (o 45 więcej niż przed rokiem). Jednocześnie na przyjęcie do środowiskowych domów samopomocy **oczekiwało w końcu roku łącznie 201 osób** (o 28 osób mniej niż przed rokiem). Oznacza to, że w analizowanym roku niespełna 13,0% osób wymagających umieszczenia¹⁰⁰ w tego rodzaju placówkach nie zostało do nich przyjętych. Sytuacja ta wskazuje, że **skala wsparcia świadczonego przez środowiskowe domy samopomocy nie pokrywa w pełni istniejących potrzeb, przy czym sytuacja w tym zakresie ulega poprawie** – jeszcze rok wcześniej miejsca w placówkach nie otrzymało 14,0% osób potrzebujących ich wsparcia, a dwa lata wcześniej - 21,0%.

Kluby samopomocy

Kluby samopomocy oferują częściową opiekę i pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osobom, które wymagają wsparcia ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność. Prowadzone są również kluby samopomocy dedykowane osobom z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z danymi ze sprawozdania MRPiPS-06, w 2025 roku w województwie łódzkim funkcjonowało łącznie **27 klubów samopomocy** (o 4 mniej niż w roku 2024). Jednostki te oferowały **621 miejsc**, z których **w ciągu roku skorzystało 689 osób**. Kluby samopomocy funkcjonujące w regionie udzielały wsparcia na terenie 13 powiatów. Najwięcej z nich funkcjonowało w powiecie tomaszowskim (5 podmiotów), a w dalszej kolejności – w Łodzi (4 podmioty).

Jednocześnie **5 spośród powyższych jednostek, stanowiły kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi** (bez zmian w porównaniu do roku 2024). Ośrodki te zlokalizowane były w Łodzi (4 jednostki) oraz w Witoni (powiat łęczycki; 1 jednostka). łącznie

¹⁰⁰ Zbiorowość ta stanowi łączną liczbę osób już korzystających z usług placówek, tj. przyjętych do nich w ciągu roku, oraz oczekujących na umieszczenie.

powyższe podmioty dysponowały 145 miejscami, z których w roku oceny skorzystało 188 osób.

Warsztaty terapii zajęciowej

Kolejną instytucją oferującą wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej są **warsztaty terapii zajęciowej**. Zgodnie z wykazem WZ opracowanym na podstawie danych RCPS w Łodzi, w województwie łódzkim w 2025 roku funkcjonowały **44 placówki realizujące warsztaty terapii zajęciowej**¹⁰¹. Dostęp do tego rodzaju wsparcia mieli mieszkańcy większości powiatów regionu poza powiatem pączęzańskim oraz skierniewickim, gdzie nie odnotowano jednostki tego typu nie funkcjonowały. Największa liczba warsztatów terapii zajęciowej zlokalizowana była w Łodzi (9), natomiast na terenie pozostałych powiatów znajdowało się od 1 do maksymalnie 4 (powiat zgierski) do tego typu placówek.

Zgodnie z danymi pozyskanymi w ramach Oceny zasobów pomocy społecznej, w 2025 roku w zajęciach organizowanych przez warsztaty terapii zajęciowej z terenu województwa łódzkiego **uczestniczyło 1838 osób** (o 22 osoby więcej niż rok wcześniej). Zgodnie z prognozą, w kolejnym roku przewidywany jest dalszy niewielki (około jednoprocentowy) wzrost liczby uczestników zajęć prowadzonych przez omawiane podmioty.

Zakłady aktywności zawodowej

Zakłady aktywności zawodowej (ZAZ) stanowią jeden z elementów infrastruktury wsparcia aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami (w tym osób z zaburzeniami psychicznymi). Zgodnie z danymi RCPS w Łodzi oraz Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych¹⁰², w końcu grudnia 2025 roku w województwie łódzkim funkcjonowało **8 zakładów aktywności zawodowej**. Wszystkie podmioty prowadziły swoją działalność na terenie miast, a zlokalizowane były w następujących powiatach:

1. ZAZ w Łodzi Caritas Archidiecezji Łódzkiej (miasto Łódź);
2. ZAZ „Dobry Start” w Łodzi Towarzystwa Przyjaciół Niepełnosprawnych (miasto Łódź);
3. ZAZ ARGENTA w Łodzi Fundacji Aktywni w Pracy (miasto Łódź);
4. ZAZ „Zdrowa Kuchnia” w Jedliczu Towarzystwa Przyjaciół Niepełnosprawnych (powiat zgierski);

¹⁰¹ W województwie funkcjonują 42 odrębne organizacyjnie warsztaty terapii zajęciowej, przy czym jeden podmiot – Warsztat Terapii Zajęciowej „Kubusie” – realizuje działania w trzech siedzibach zlokalizowanych na terenie powiatu piotrkowskiego (Sulejów, Moszczenica, Ręczno).

¹⁰² Źródło: [Dane przekazywane przez wojewodów dotyczące liczby zakładów aktywności zawodowej i stanu zatrudnienia, stan na koniec grudnia 2025 r.](#), (20.05.2026).

5. ZAZ w Łowiczu z filią w Tuszynie Stowarzyszenia Wsparcie Społeczne „Ja-Ty-My” (powiat łowicki, powiat łódzki wschodni);
6. ZAZ w Wieruszowie Stowarzyszenia Integracyjnego „Klub Otwartych Serc” (powiat wieruszowski);
7. ZAZ w Rawie Mazowieckiej Rawsko-Białskiej Spółdzielni Socjalnej „Nadzieja i Praca” (powiat rawski);
8. ZAZ „Balcerów” w Balcerowie Stowarzyszenia Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych „Wspólna Troska” (powiat skierniewicki).

Zgodnie z danymi udostępnianymi przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, w końcu 2025 roku w ZAZ funkcjonujących na terenie województwa łódzkiego **zatrudnionych było 436 osób z niepełnosprawnością** (co stanowiło ponad 77,0% łącznego zatrudnienia w tych jednostkach). W strukturze zatrudnienia **dominowały osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności** (258 osób; 61,5% wszystkich zatrudnionych OzN), natomiast pozostałe 38,5% stanowiły osoby ze stopniem umiarkowanym (168 osób). W roku oceny wśród pracujących w zakładach aktywności zawodowej w województwie łódzkim nie było osób z lekkim stopniem niepełnosprawności.

Dodatkowo, blisko **74,0% pracowników z orzeczeniem o niepełnosprawności** zatrudnionych w ZAZ – **321 osób** – to osoby ze **schorzeniami specjalnymi**, takimi jak: choroba Parkinsona, stwardnienie rozsiane, paraplegia, tetraplegia, hemiplegia, znaczne upośledzenia widzenia (ślepotą) oraz niedowidzenie, głuchota i głuchoniemota, nosicielstwo wirusa HIV oraz choroba AIDS, epilepsja, przewlekłe choroby psychiczne, upośledzenie umysłowe, miastenia, późne powikłania cukrzycy¹⁰³. Jednocześnie, w 2025 roku zakłady aktywności zawodowej funkcjonujące w regionie nie zatrudniały osób niewidomych.

5. Inne grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Poza jednostkami opisanymi we wcześniejszych częściach opracowania, w województwie łódzkim funkcjonują również podmioty oferujące wsparcie innym grupom osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, m.in. osobom bezrobotnym, matkom z małoletnimi dziećmi i kobietom w ciąży, osobom będącym w kryzysie bezdomności czy cudzoziemcom. Jednocześnie niektórych jednostek i ośrodków wsparcia nie można jednoznacznie przypisać do konkretnej grupy odbiorców pomocy ze względu na fakt, że udzielają one wsparcia szerokiemu gronu beneficjentów.

¹⁰³ [Artykuł PFRON dotyczący sposobu wyznaczania wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych](#) (20.05.2026).

Domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży

W województwie łódzkim od wielu lat funkcjonuje tylko **1 dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży**, zlokalizowany na terenie Łodzi. W 2025 roku ośrodek ten dysponował **60 miejscami**, a z oferowanych przez niego usług w ciągu całego roku **skorzystało 110 osób**.

Centra integracji społecznej

Działania CIS kierowane są do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy i bezrobotnych, a także posiadających deficyty społeczne oraz uzależnionych, które wymagają intensywnej pracy socjalnej oraz aktywnych form wsparcia. Celem ich funkcjonowania jest podniesienie poziomu aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej uczestników zajęć.

Zgodnie z rejestrem jednostek posiadających status centrum integracji społecznej, prowadzonym przez Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi¹⁰⁴, w województwie łódzkim w 2025 roku funkcjonowały **2 centra integracji**. Jedno z nich zlokalizowane było **w Łodzi** (Centrum Integracji Społecznej MEA w Łodzi przy Fundacji UWOLNIENIE), drugie zaś stanowiło nową inicjatywę uruchomioną w ramach projektu unijnego (CIS na FUL¹⁰⁵) realizowanego przez Fundację Centrum Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych w partnerstwie z miastem Pabianice i miastem Kutno oraz Fundacją Usług Lokalnych. Jednostka ta prowadziła **działania na rzecz klientów pomocy społecznej z terenu Kutna i Pabianic**. W 2025 roku z usług oferowanych przez oba centra integracji społecznej działające w województwie łódzkim **skorzystało 12 osób**.

Kluby integracji społecznej

Kluby integracji społecznej to jednostki wsparcia świadczące osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym pomoc w powrocie do pełnienia ról społecznych, odzyskanie zdolności do samodzielnego życia oraz wyjście z kryzysu (np. bezrobocia, bezdomności, uzależnień). Działają w oparciu o ustawę o zatrudnieniu socjalnym, a warunkiem udziału w ich działaniach jest realizacja kontraktu socjalnego. Jednostki te prowadzą reintegrację zawodową i społeczną, m.in. poprzez pomoc w znalezieniu pracy, realizację prac społecznie użytecznych, robót publicznych oraz poradnictwo¹⁰⁶.

¹⁰⁴ Źródło: [Rejestr jednostek posiadających status centrum integracji społecznej, Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi](#) (20.05.2026).

¹⁰⁵ [Opis projektu „CIS na FUL” realizowanego w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027](#) (20.05.2026).

¹⁰⁶ Ustawa z dnia 13.06.2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1718).

Zgodnie z Rejestrem Jednostek Polityki Społecznej prowadzonym przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej¹⁰⁷, w województwie łódzkim działało **7 klubów integracji społecznej**. Placówki te zlokalizowane były w sześciu powiatach: zgierskim (2 ośrodki – w Zgierzu i Aleksandrowie Łódzkim), pabianickim (Pabianice), radomszczańskim (Radomsko), sieradzkim (Błaszki), tomaszowskim (Tomaszów Mazowiecki) oraz w Łodzi (Łódź-Polesie). Wszystkie podmioty prowadzone były w ramach działalności ośrodków pomocy społecznej. Zgodnie z danymi z Oceny zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego, **w zajęciach organizowanych przez kluby integracji społecznej w 2025 roku uczestniczyło łącznie 400 osób** (podobnie, jak rok wcześniej).

Mieszkania treningowe oraz wspomagane

Ważną pozycję wśród form wsparcia oferowanych w ramach systemu pomocy społecznej stanowią mieszkania wspomagane i treningowe. Jest to forma pomocy społecznej, która przygotowuje osoby w nich przebywające – przy wsparciu specjalistów – do prowadzenia niezależnego życia lub wspiera te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Pomoc w tej formie może być udzielona osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki.

Zgodnie z Rejestrem prowadzonym przez Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi¹⁰⁸, w 2025 roku w województwie łódzkim funkcjonowało **123 mieszkania treningowe oraz wspomagane**. Liczba ta **po raz kolejny uległa zwiększeniu** (o 4 jednostki w porównaniu do roku 2024), co wskazuje na **systematyczny rozwój tej sieci wsparcia w województwie łódzkim**. Mieszkania najczęściej prowadzone były przez jednostki samorządu terytorialnego – głównie miasta i gminy (67,0% przypadków; 83 jednostki), rzadziej zaś ich prowadzenie było zlecane innym podmiotom (28,0%; 35 jednostek).

Zdecydowaną większość spośród omawianych mieszkań(72,0%) stanowiły mieszkania wspomagane, przeznaczone w szczególności dla osób z niepełnosprawnością fizyczną lub z zaburzeniami psychicznymi oraz dla osób w podeszłym wieku lub przewlekle chorych. **W 89 mieszkaniach tego typu** funkcjonujących na terenie województwa łódzkiego świadczone były usługi bytowe, praca socjalna oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych, mające na

¹⁰⁷ [Rejestr Jednostek Polityki Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej](#) (21.05.2026).

¹⁰⁸ [Rejestr mieszkań treningowych i wspomaganych prowadzonych przez gminę, powiat lub na ich zlecenie](#) (22.05.2026). Źródło to przyjęto jako nadrzędne do określenia liczby mieszkań w regionie ze względu na jego wysoką wiarygodność i szczegółowość (w tym wskazanie podmiotów prowadzących oraz obecność indywidualnych danych teleadresowych). Informacje uzupełniające dotyczące m.in. rzeczywistej liczby miejsc i osób korzystających pochodzą ze sprawozdania OZPS lub ze sprawozdania MRPiPS-06.

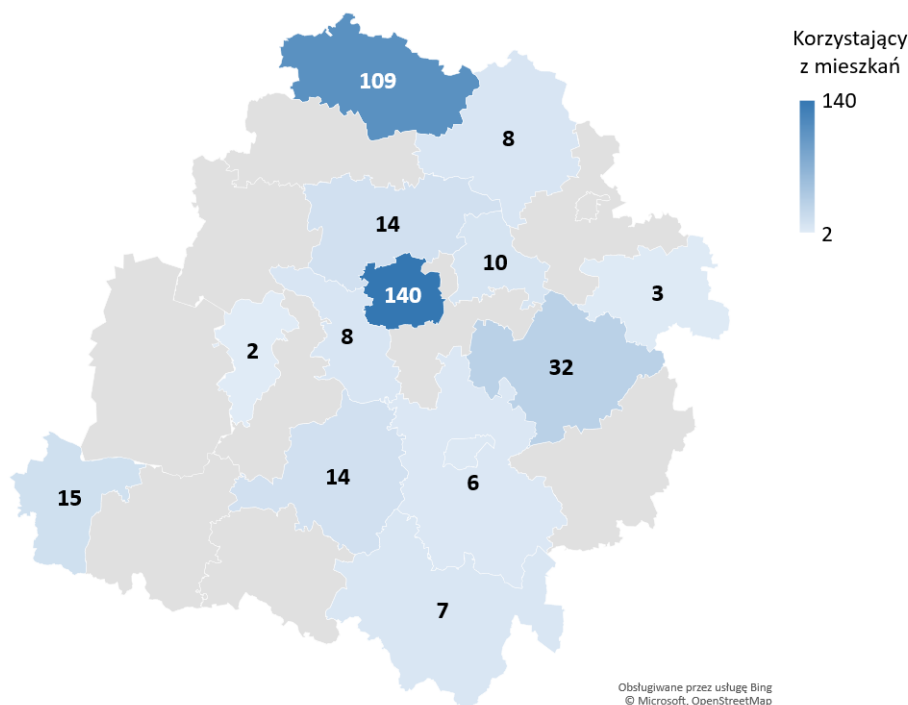
celu utrzymanie lub rozwijanie niezależności osób na poziomie ich psychofizycznych możliwości.

Pozostałe 34 jednostki działały jako **mieszkania treningowe**, w których poza usługami bytowymi i pracą socjalną, zapewniana jest nauka w obszarze rozwijania lub utrwalania niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi oraz pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, co ma na celu umożliwić prowadzenie niezależnego życia.

Zgodnie z danymi dostępnymi w rejestrze Wojewody Łódzkiego, statutowa liczba miejsc w mieszkaniach obu rodzajów wynosiła łącznie 317. Niemniej jednak jednostki pomocy społecznej z regionu składając sprawozdanie OZPS zadeklarowały ich większą rzeczywistą liczbę na poziomie **350 miejsc**. W ciągu całego 2025 roku z usług oferowanych w mieszkaniach wspomaganych i treningowych skorzystały **natomiast 373 osoby**. Obie powyższe wartości były zatem większe w porównaniu do poprzedniego roku (o odpowiednio 33 miejsca i 18 osób), co stanowi konsekwencję uruchamiania kolejnych mieszkań i **świadczy o systematycznym rozwijaniu ich sieci w regionie**.

Jednocześnie powyższymi procesom towarzyszy **niesłabnące zainteresowanie tą formą wsparcia**, na co wskazuje stale wysoka liczba osób przyjmowanych do omawianych podmiotów (w 2025 roku umieszczono w nich 275 osób – o 18 więcej niż w roku poprzednim), jak i rosnąca liczba oczekujących na miejsce w mieszkaniu (w 2025 roku było to 70 osób, podczas gdy rok wcześniej było ich 46). W efekcie osoby oczekujące na umieszczenie w tego rodzaju podmiotach stanowiły w 2025 roku 20,0% wszystkich osób wymagających tego rodzaju wsparcia (tj. przyjętych i czekających na przyjęcie).

Rysunek 94. Liczba osób korzystających z mieszkań wspomaganych i treningowych w województwie łódzkim w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego za 2025 rok.

Z pomocy w formie mieszkań treningowych i wspomaganych w roku oceny korzystali mieszkańcy 14 powiatów¹⁰⁹. W największym stopniu wsparcie to było rozwijane w powiecie kutnowskim oraz w Łodzi. W Kutnie funkcjonuje kompleks terapeutyczno-integracyjny „Wspólny dom” (działający od 2011 roku) oraz zespół mieszkalno-integracyjny (utworzony w 2020 roku)¹¹⁰. Łącznie oba kompleksy dysponowały 53 mieszkaniami, w tym 47 wspomaganymi i 6 treningowymi. Z usług oferowanych przez powyższe podmioty skorzystało w 2025 roku 90 osób mieszkańców powiatu kutnowskiego. W Łodzi, pomimo mniejszej liczby mieszkań (29), liczba osób z nich korzystających (łącznie 140 osób) była największa wśród wszystkich powiatów. Wynika to z faktu, że poszczególne mieszkania zlokalizowane na terenie Łodzi przeznaczone są dla większej liczby użytkowników (zazwyczaj dysponują między 3 a 7 miejscami, podczas gdy w Kutnie są to wyłącznie lokalne jedno lub dwuosobowe). Zjawisko to może wiązać się również z większą rotacją mieszkańców. Stosunkowo dużą liczbę osób korzystających z mieszkań wspomaganych i treningowych w porównaniu do innych powiatów odnotowano także w powiecie tomaszowskim (32).

¹⁰⁹ Powiat Łęczycki wskazał w OZPS liczbę korzystających z mieszkań, które powstały i zostały wpisane do rejestru Wojewody łódzkiego dopiero w 2026 roku, dlatego osoby te nie zostały uwzględnione w zestawieniu za 2025 rok.

¹¹⁰ Źródło: [portal Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kutnie](#) (27.05.2026).

Schroniska, noclegownie i ogrzewalnie dla osób bezdomnych

Schronienie dla osób znajdujących się w kryzysie bezdomności udzielane jest poprzez przyznanie tymczasowego miejsca w schronisku dla osób bezdomnych albo w noclegowni.

Schronisko dla osób bezdomnych zapewnia całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej osobom bezdomnym, które podpisały kontrakt socjalny. Odrębnym typem placówki jest **schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi** przeznaczone dla osób, które wymagającym częściowej pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych i opieki higienicznej. W **noclegowni** zapewniane jest osobom bezdomnym tymczasowe schronienie w postaci miejsca noclegowego, umożliwiającego spędzenie nocy w warunkach gwarantujących ochronę życia i zdrowia. Schronienie osobom bezdomnym zapewnia się również w formie **ogrzewalni**, która umożliwia interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach wyposażonych co najmniej w miejsca siedzące.

Najpełniejszej informacji w zakresie liczby i dostępności miejsc tymczasowego schronienia dla osób doświadczających bezdomności w województwie łódzkim dostarcza rejestr prowadzony przez Łódzki Urząd Wojewódzki¹¹¹. Zgodnie z powyższym źródłem, w 2025 roku gminy z terenu województwa łódzkiego udzielały tymczasowego schronienia za pośrednictwem **57 jednostek**, w tym¹¹²:

- **45 schronisk** dla osób bezdomnych (**w tym 8 schronisk z usługami opiekuńczymi**);
- **8 noclegowni**;
- **4 ogrzewalnie**.

Powyższe placówki **obejmowały zasięgiem swojego działania teren wszystkich powiatów**.

W przypadku **schronisk**, oferujących najbardziej kompleksowe wsparcie dla osób doświadczających bezdomności, gminy z regionu najrzadziej decydowały się na samodzielne prowadzenie placówek – zadania tego podjęły się jedynie dwa samorządy: Aleksandrów Łódzki i Konstantynów Łódzki. W większości gminy **zlecały prowadzenie schronisk organizacjom pozarządowym (20 schronisk)** bądź też **zawierały z innymi gminami lub podmiotami niepublicznymi umowy na zakup usługi udzielenia tymczasowego schronienia w prowadzonych przez nie podmiotach (23 schroniska)**. W efekcie znaczna część schronisk

¹¹¹ Źródło: [Rejestr miejsc, w których gmina udziela tymczasowego schronienia w schroniskach dla osób bezdomnych, schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, noclegowniach oraz ogrzewalniach](#) (25.05.2026).

¹¹² Suma poszczególnych typów jednostek daje sumę większą (34), niż ich ogólna liczba (32), ponieważ dwie placówki łączą dwie funkcje (schroniska i noclegowni oraz schroniska i ogrzewalni).

obsługiwała nie tylko gminę, na terenie której się znajdowała, ale także inne gminy, które zawarły z nimi (lub samorządem) stosowne porozumienie. Za rekordzistę w tym zakresie należy uznać Schronisko dla Osób Bezdomnych w Radomsku powadzone przez Stowarzyszenie Centrum Pomocy Panaceum, które w 2025 roku świadczyło usługi na rzecz aż 28 gmin, a także Schronisko dla osób bezdomnych Markot Stowarzyszenia Monar w Maleni (gmina Buczek) obsługujące łącznie 18 gmin. Jednocześnie w 2025 roku aż **17 schronisk, w których gminy z województwa miały wykupione miejsca dla osób ze swojego terenu (a zatem około ¼ takich placówek), znajdowało się poza granicami regionu** (m.in. w województwie mazowieckim, świętokrzyskim, opolskim czy wielkopolskim). Lokalizacja placówek poza województwem obserwowana była również w przypadku schronisk prowadzonych na zlecenie gmin, przy czym dotyczyło to jedynie trzech przypadków. **Łącznie w 2025 roku miejsca w schroniskach dla osób bezdomnych udostępniało 25 placówek funkcjonujących w regionie i 20 spoza województwa łódzkiego.**

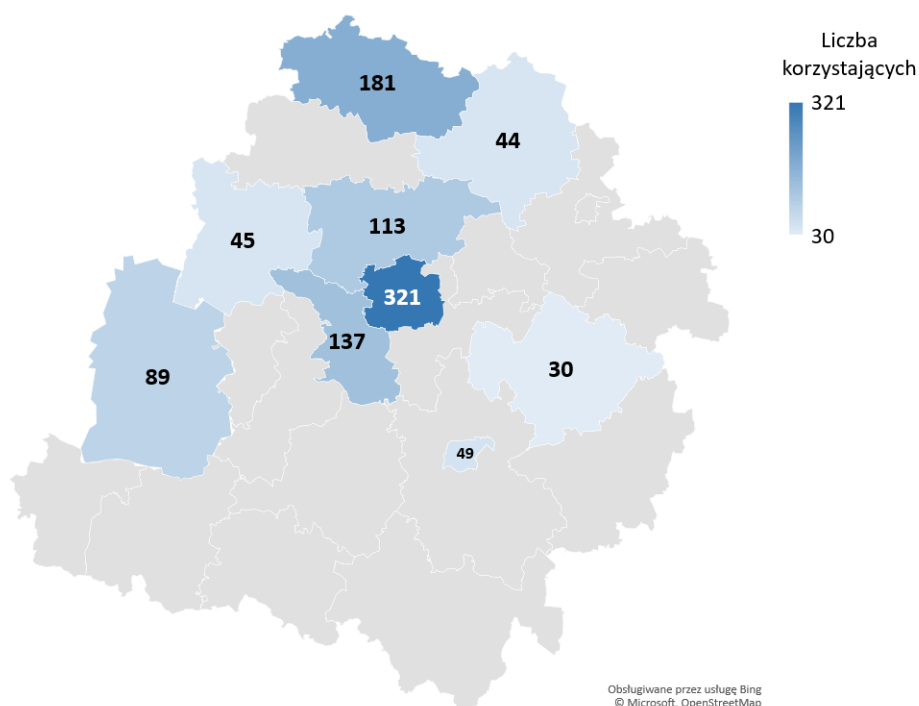
Z drugiej strony mniej liczne **noclegownie i ogrzewalnie** w większości **prowadzone były przez poszczególne jednostki samorządu na ich własny użytek** (zlecenie prowadzenia placówki lub zakup miejsc w jednostkach z sąsiednich gmin było sporadyczne) i funkcjonowały jedynie na terenie większych gmin miejskich regionu.

We wszystkich placówkach, za pośrednictwem których w 2025 roku gminy z województwa łódzkiego udzielały tymczasowego schronienia (niezależnie od typu), **dostępne były łącznie 2164 miejsca**, w tym: **48 w ogrzewalniach, 159 w noclegowniach, 1639 w schroniskach dla osób bezdomnych oraz 318 w schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi** (łącznie 1957). Należy mieć przy tym na uwadze, że wartości te nie obrazują rzeczywistej liczby miejsc schronienia zabezpieczonych na potrzeby gmin z regionu łódzkiego. Wynika to z faktu, że gminy korzystające z usług schronienia w placówkach zlokalizowanych w innych województwach mają w nich zarezerwowaną jedynie pewną część miejsc, a także że w placówkach działających na terenie województwa łódzkiego część miejsc przeznaczona jest dla osób bezdomnych pochodzących z innych regionów. Jednocześnie liczba ta jest trudna do precyzyjnego określenia na podstawie dostępnych danych – część placówek ujętych w rejestrze wojewody wskazała, że przyjmuje potrzebujących z obsługiwanych gmin „według potrzeb” – a zatem zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem, a część w ogóle nie podała takiej informacji. Niemniej jednak na podstawie tego źródła **można szacować, że miejsca schronienia będące w dyspozycji gmin z terenu województwa łódzkiego stanowią około 65% łącznej puli, a zatem ich liczba wynosi około 1400.** Z kolei z danych przekazanych przez jednostki pomocy społecznej za pośrednictwem sprawozdania OZPS wynika, że liczba miejsc w placówkach udzielających schronienia w 2025 roku wynosiła 555 (w tym 33 w ogrzewalniach, 76 w noclegowniach i 446 w schroniskach). Liczba ta dotyczy jednak

wyłącznie jednostek funkcjonujących na terenie gmin województwa łódzkiego, w związku z czym nie daje pełnej informacji na temat rzeczywistej dostępności miejsc.

Zgodnie z informacją zawartą w sprawozdaniach z Oceny zasobów pomocy społecznej, ze wsparcia udzielanego we wszystkich rodzajach omówionych powyżej placówek w 2025 roku w województwie łódzkim **skorzystało łącznie 1009 osób**, w tym 632 osoby otrzymały pomoc w schroniskach, 159 w noclegowniach i 218 w ogrzewalniach. Schronienia udzielono osobom przebywającym na terenie 9 powiatów województwa łódzkiego, a w 15 powiatach nie odnotowano osób korzystających z tej formy wsparcia.

Rysunek 95. Liczba korzystających z miejsc w placówkach udzielających tymczasowego schronienia w województwie łódzkim w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego za 2025 rok.

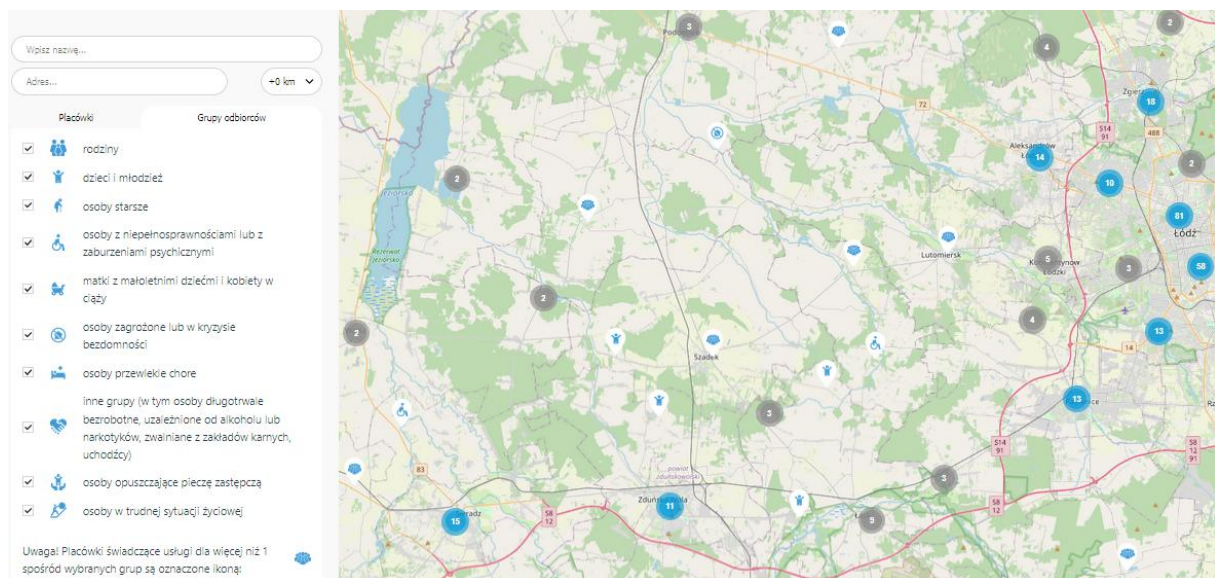
6. Mapa zasobów pomocy społecznej województwa łódzkiego

Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi udostępnia na swojej stronie internetowej **interaktywną mapę zasobów pomocy społecznej województwa łódzkiego**. Przedstawia ona w sposób syntetyczny (połączenie prezentacji graficznej z krótką informacją tekstową) dane dotyczące usług społecznych dostępnych w regionie oraz podmiotów, które je realizują. Narzędzie to zapewnia mieszkańcom województwa łódzkiego **kompleksową informację na temat dostępności pomocy w poszczególnych obszarach wsparcia, zarówno w zakresie rozmieszczenia instytucji pomocowych, jak i możliwości skorzystania z poszczególnych**

usług społecznych. Ponadto, **dostarcza ono wiedzę** konieczną do podejmowania kluczowych decyzji w ramach realizacji i planowania działań z obszaru polityki społecznej. Dane dotyczące usług społecznych są co roku aktualizowane. Ostatnia aktualizacja miała miejsce w lutym 2026 r.

Interaktywna mapa zasobów województwa łódzkiego znajduje się na stronie internetowej Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, pod adresem <https://mapa.rcpslodz.pl/>.

Rysunek 96. Wygląd mapy zasobów pomocy społecznej w województwie łódzkim

Źródło: <https://mapa.rcpslodz.pl/>.

Interaktywna mapa zasobów pomocy społecznej województwa łódzkiego opracowana została w ramach projektu pn. „Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej dla województwa łódzkiego” realizowanego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Priorytet IV Spójność społeczna i zdrowie, Działanie 4.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego.

V. KADRA JEDNOSTEK POMOCY SPOŁECZNEJ WEDŁUG TYPÓW JEDNOSTEK

W niniejszym rozdziale zaprezentowano dane dotyczące zatrudnienia w następujących:

1) jednostkach organizacyjnych wykonujących zadania gminy, powiatu oraz województwa w zakresie pomocy społecznej, w tym w szczególności:

- ośrodkach pomocy społecznej;
- powiatowych centrach pomocy rodzinie;
- miejskich ośrodkach pomocy rodzinie;

2) zasobach instytucjonalnych pomocy i wsparcia:

- domach pomocy społecznej;
- ośrodkach wsparcia, w tym w szczególności:
 - środowiskowych domach samopomocy,
 - dziennych domach pomocy,

3) zasobach instytucjonalnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej:

- placówkach wsparcia dziennego,
- placówkach opiekuńczo-wychowawczych;

4) jednostkach działających w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami:

- warsztatach terapii zajęciowej,

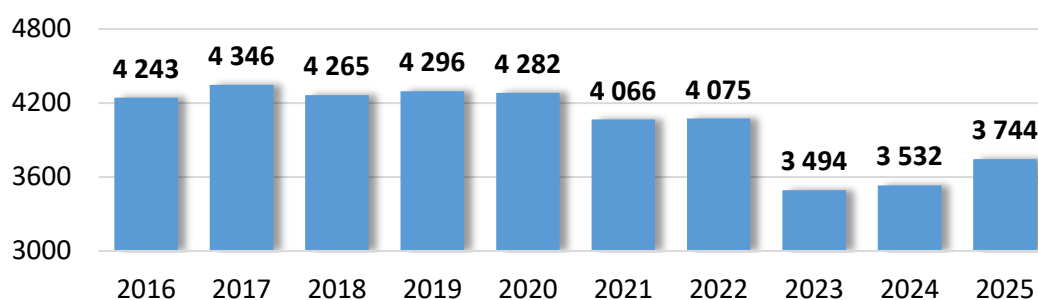
oraz w mieszkaniach treningowych i wspomaganych, stanowiących niepieniężne świadczenie z pomocy społecznej (usługę pomocy społecznej).

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej – ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, miejskie ośrodki pomocy rodzinie, regionalny ośrodek polityki społecznej

Dane dotyczące kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej realizujących zadania gminy, powiatu oraz województwa w zakresie pomocy społecznej stanowią osoby pracujące w ośrodkach pomocy społecznej (szczebel gminny), powiatowych centrach pomocy rodzinie (szczebel powiatowy), miejskich ośrodkach pomocy rodzinie (realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej zarówno na szczeblu gminnym, jak i powiatowym) oraz regionalnych ośrodkach polityki społecznej (szczebel wojewódzki), zatrudnione na podstawie umowy o pracę, niezależnie od obszaru wykonywanych zadań (np.: pomoc społeczna, świadczenia rodzinne, piecza zastępcza). Do kadry wliczone są też osoby zatrudnione w ramach środków UE. Dane obrazujące zatrudnienie dotyczą **stanu na dzień 31 grudnia 2025 roku**.

W 2025 roku w jednostkach pomocy społecznej zatrudnionych było nieco ponad **3,7 tys. pracowników**, a zatem liczba **wzrosła o 212 w porównaniu do poziomu obserwowanego rok wcześniej** (największy wzrost zatrudnienia wśród jednostek – o 16% - odnotowano w PCPR).

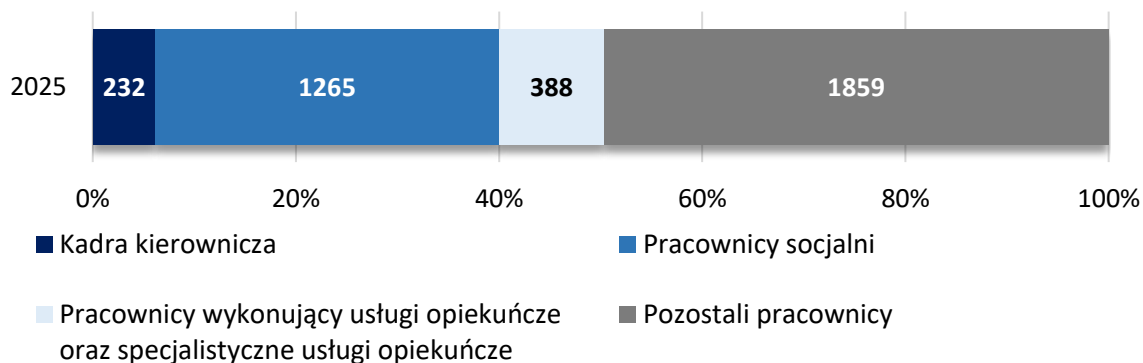
Rysunek 97. Liczba osób zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w województwie łódzkim w latach 2016-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-06.

W strukturze pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej około 6,2% stanowiła kadra kierownicza (dyrektorzy, kierownicy i ich zastępcy), 33,8% – pracownicy socjalni, 10,4% to pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze (zatrudnieni wyłącznie w ośrodkach pomocy społecznej), a 49,7% – pozostali pracownicy.

Rysunek 98. Struktura zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2025 roku

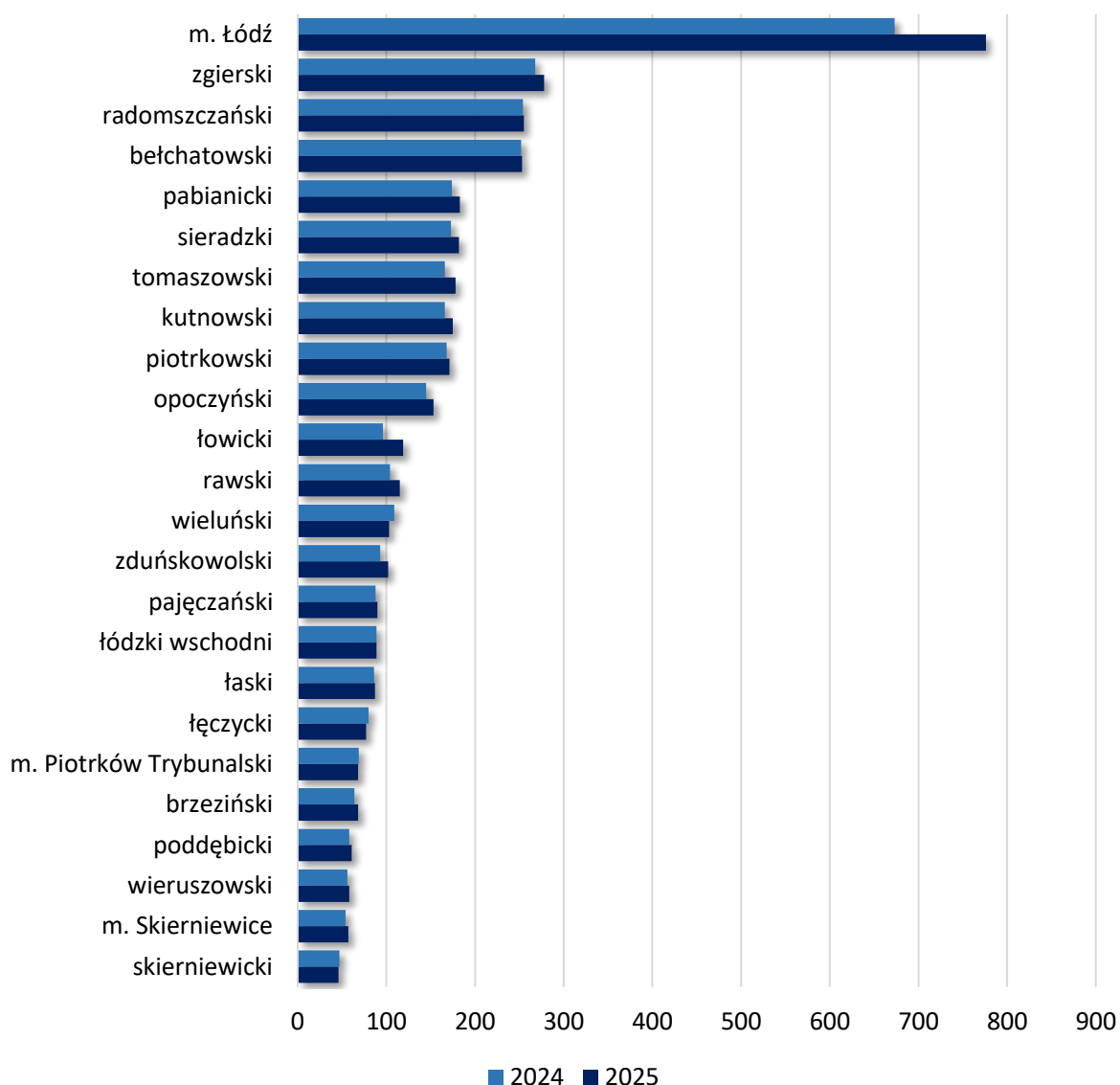

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-06.

Najbardziej liczna kadra jednostek realizujących zadania samorządów w zakresie pomocy społecznej występowała w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w Łodzi (776 osób; o 103 więcej niż w roku 2024) oraz w powiecie zgierskim (278 osób; o 10 więcej niż w 2024 r.), radomszczańskim (255 osób; o 1 osobę więcej niż w 2024 r.) i bełchatowskim (253 osoby; o 1 więcej niż w roku poprzednim). Najmniej pracowników pomocy społecznej

odnotowano w powiecie skierniewickim (46 osób) oraz w Skierniewicach (57 pracowników). Największy spadek liczby pracowników odnotowano w powiecie wieluńskim (o 6 pracowników). Z kolei największy wzrost liczebności kadry pomocy społecznej odnotowano w Łodzi – wzrost o 103 osoby w porównaniu ze stanem z roku 2024.

Rysunek 99. Liczba pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej ogółem w województwie łódzkim w latach 2024-2025

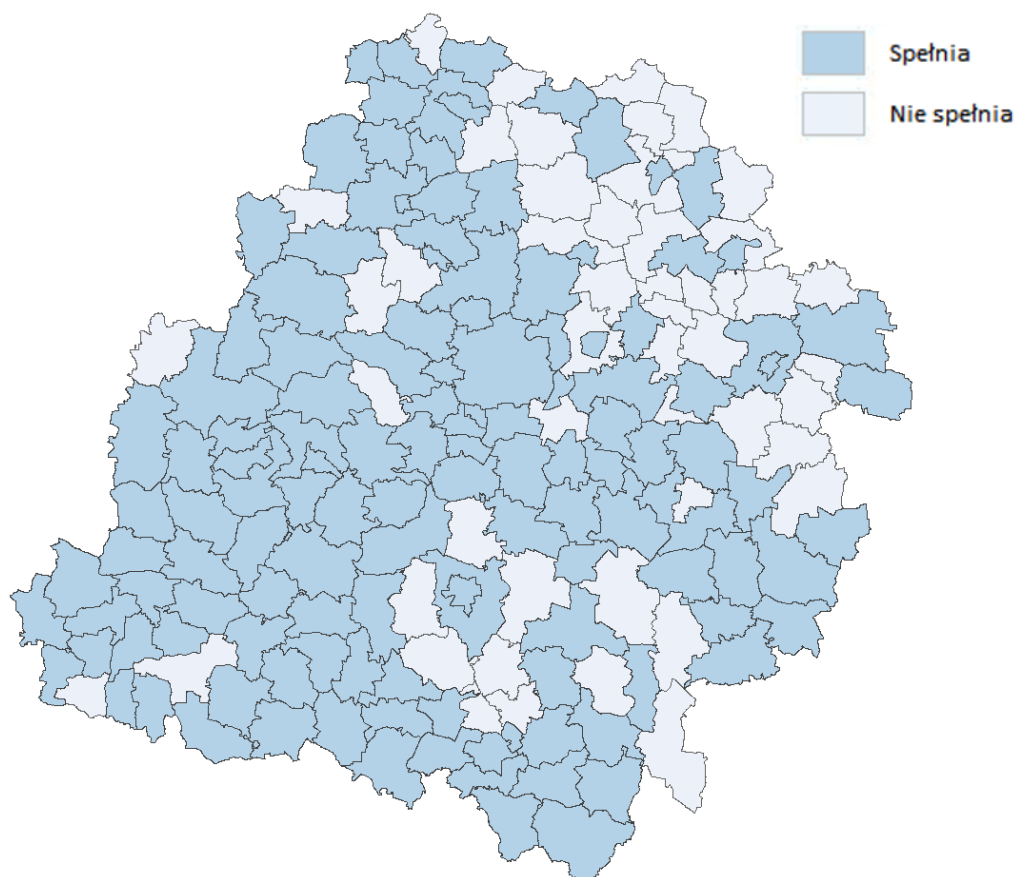
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-06.

W 21 powiatowych centrach pomocy rodzinie funkcjonujących na terenie województwa łódzkiego w 2025 roku **zatrudnionych było 420 osób**. Najwięcej pracowników odnotowano w PCPR-ach w powiatach sieradzkim (42 osoby), łowickim (34 osoby), kutnowskim (31 osób). Najmniejszymi pod względem liczby pracowników były powiatowe centra pomocy rodzinie w powiatach skierniewickim (4 osoby) oraz łęczyckim i pajęczańskim (po 6 osób). **W 3 miejskich ośrodkach pomocy rodzinie** funkcjonujących w województwie łódzkim, w 2025

Najwięcej pracowników socjalnych zatrudnionych było w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej zlokalizowanych w Łodzi (302 osoby), a także w powiecie zgierskim (83 osoby) i radomszczańskim (78 pracowników), natomiast najmniejszą ich liczbę odnotowano na terenie Skierniewic (16 osób) oraz powiatów: brzezińskiego, skierniewickiego, poddębickiego, łaskiego i rawskiego (poniżej 30 osób).

Jednocześnie, ustawa o pomocy społecznej określa szczegółowe **kryteria zatrudnienia pracowników socjalnych przez gminy**. Zgodnie z art. 110 ust. 11 i 12 ustawy o pomocy społecznej, ośrodek pomocy społecznej¹¹³ powinien zatrudniać nie mniej niż trzech pełnoetatowych pracowników socjalnych oraz spełniać jeden z dwóch wymogów, tj. zatrudniać jednego pracownika socjalnego w pełnym wymiarze czasu pracy w przeliczeniu na 2000 mieszkańców lub na 50 rodzin/osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną.

Rysunek 101. Spełnianie ustawowych kryteriów zatrudnienia pracowników socjalnych przez gminy w województwie łódzkim w 2025 roku

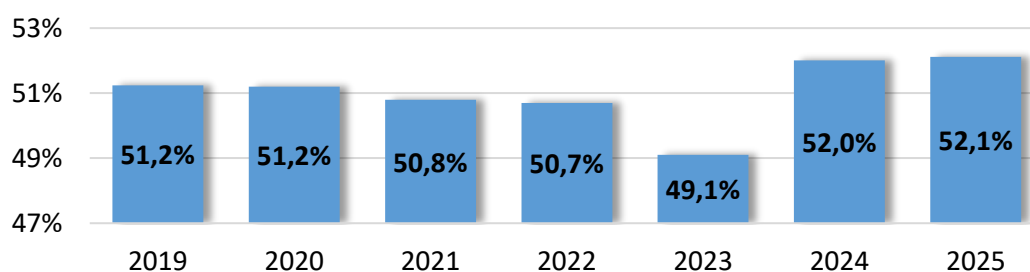
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

¹¹³ W przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych obowiązek ten dotyczy centrum usług społecznych.

W 2025 roku powyższe kryteria **spełniało 128 gmin województwa łódzkiego**, a zatem tyle samo, co rok wcześniej. Należy jednocześnie zaznaczyć, że skład grupy gmin spełniających warunków ustawy uległ zmianie w porównaniu do roku 2024 ze względu na wewnętrzne zmiany – niektóre jednostki przestały spełniać wymagania nałożone ustawą, a w części zaczęły być one spełniane. Pozostałe 49 gmin nie zatrudniało wymaganej ustawą liczby pracowników socjalnych, w związku z czym co najmniej jeden z warunków ustawowych nie został przez nie spełniony.

Zgodnie z danymi z aplikacji CeSAR MRPiPS, wskaźnik obrazujący **stopień specjalizacji pracowników socjalnych** w województwie łódzkim ukształtował się na poziomie zbliżonym do obserwowanego rok wcześniej, osiągając **wartość 52,1%**. W roku oceny **utrzymana została zatem nieznacząca tendencja wzrostowa odsetka pracowników posiadających specjalizację I lub II stopnia w zawodzie, która nastąpiła po okresie stagnacji obserwowanej we wcześniejszych latach**. Utrzymanie tego pozytywnego efektu **wymaga dalszego wspierania procesu profesjonalizacji kadr służb społecznych, m.in. poprzez tworzenie odpowiednich warunków organizacyjnych, umożliwiających podnoszenie kwalifikacji zawodowych, jak i finansowych, zachęcających do podejmowania pracy w zawodzie pracownika socjalnego**.

Rysunek 102. Wskaźnik specjalizacji pracowników socjalnych w województwie łódzkim w latach 2019-2025

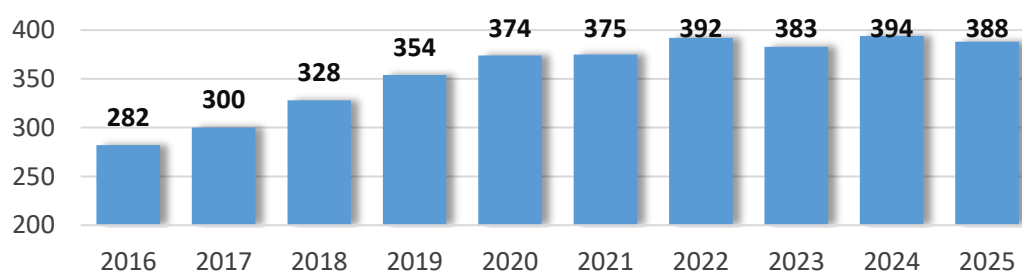
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z aplikacji CeSAR MRPiPS.

Szeroko zakrojone działania wspierające rozwój kadr pomocy społecznej w województwie łódzkim realizowane są m.in. przez Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi (RCPS), które pełni rolę koordynatora w zakresie polityki społecznej w regionie. Zalicza się do nich bogata **oferta szkoleniowa**, umożliwiająca pracownikom systemu pomocy i wsparcia, w tym przyszłej kadrze centrów usług społecznych (CUS) ponoszenie wiedzy i kompetencji. W 2025 roku w ramach realizowanego przez RCPS w Łodzi projektu pn. „**Koordinacja działań w zakresie polityki społecznej dla województwa łódzkiego**” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus przeprowadzono szereg szkoleń i warsztatów, w tym z zakresu tworzenia indywidualnych planów usług społecznych oraz lokalnych planów deinstytucjonalizacji (LPDI), a także tworzenia diagnoz w zakresie usług społecznych

świadczonych w gminach i powiatach (cykl szkoleń pn. „Akademia Samorządowca” zrealizowanych w 24 powiatach województwa łódzkiego). Ponadto realizowano indywidualne doradztwo w zakresie zarządzania dostępnością infrastruktury związanej ze świadczeniem usług społecznych oraz przeprowadzono spotkania sieciujące OWES i popularyzujące tworzenie CUS. Łącznie w powyższych działaniach udział wzięło łącznie ponad 1000 osób. Dodatkowo 45 osób – pracowników pomocy i integracji społecznej oraz systemu wspierania rodziny, pieczy zastępczej i adopcji – wzięło udział w zorganizowanych przez RCPS w Łodzi studiach podyplomowych, których celem jest przygotowanie kadr pomocy społecznej do zmian systemowych związanych z deinstytucjonalizacją i rozwojem usług środowiskowych. W kolejnych latach przewidziane jest przeprowadzenie szkoleń w zakresie specjalizacji I i II stopnia w zawodzie pracownik socjalny (aktualne informacje w tym zakresie będą publikowane na bieżąco na stronie <https://rcpslodz.pl/>).

Kolejną grupę pracowników zatrudnianych w ośrodkach pomocy społecznej stanowią **pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze**. W 2025 roku w województwie łódzkim na powyższych stanowiskach zatrudnionych było łącznie **388 pracowników**, z czego **16 pracowników realizowało specjalistyczne usługi opiekuńcze**, a wśród nich **13 świadczyło specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi**. Liczba pracowników świadczących usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej w województwie łódzkim **pozostaje na względnie stabilnym poziomie od 2020 roku**.

Rysunek 103. Liczba pracowników wykonujących usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze zatrudnionych w strukturach jednostek pomocy w województwie łódzkim w latach 2016-2025¹¹⁴

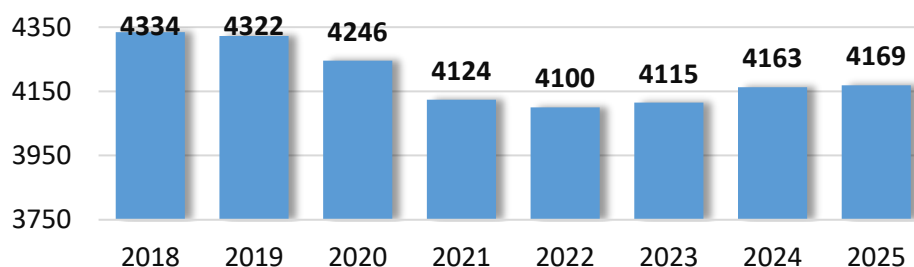

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-06.

Najwięcej pracowników wykonujących usługi opiekuńcze (łącznie) w 2025 roku zatrudnionych było w jednostkach pomocy na terenie powiatu radomszczańskiego (66 osób, z czego 1 realizująca specjalistyczne usługi opiekuńcze), rawskiego (42 osoby; brak osób

¹¹⁴ Wartości dla lat 2015-2020 zostały ponownie przeliczone zgodnie z nowym wzorem formularza dotyczącego wybranych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i innych jednostek pomocy społecznej oraz zatrudnienia w systemie pomocy społecznej MRPiPS-06.

Rysunek 105. Liczba pracowników domów pomocy społecznej w województwie łódzkim w latach 2018-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MRPiPS-05.

Zdecydowana **większość pracowników** domów pomocy społecznej (**4050 osób; 97,1%**) to **pracownicy etatowi** zatrudnieni na podstawie umowy o pracę. Kadrę domów pomocy społecznej tworzyli pracownicy **zapewniający usługi bytowe**, w tym kierujący jednostkami, pracownicy administracyjni oraz gospodarczy i ds. obsługi, którzy łącznie **stanowili 35,4%** wszystkich pracowników zatrudnionych w DPS (1475 osób) oraz **pracownicy zapewniający usługi opiekuńcze, edukacyjne i wspomagające (64,6%; 2694 osób)**.

W skład drugiej z wymienionych wyżej grup wchodził w szczególności **opiekunowie**, w tym medycy (1591 osób; 38,2% ogólnego zatrudnienia w DPS), a w dalszej kolejności pielęgniarki (302 osoby; 7,2% zatrudnienia), terapeuci (185 osób; 4,4% pracowników), pracownicy socjalni (136 osób; 3,3%), a także rehabilitanci (69 pracowników; 1,7%) oraz lekarze (zaledwie 2 osoby).

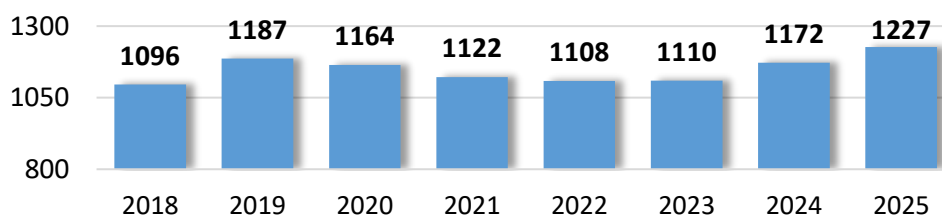
W 2025 roku średnio **na każde 100 miejsc w domach pomocy społecznej w województwie łódzkim przypadało około 66 pracowników** (wszystkich etatowych) i przeciętnie 44 pracowników zapewniających usługi opiekuńcze, edukacyjne i wspomagające.

Ośrodki wsparcia

W 2025 roku łącznie we wszystkich ośrodkach wsparcia¹¹⁵ w województwie łódzkim **zatrudnionych było 1227 osób**. Liczba ta wzrosła o 55 osób w porównaniu z rokiem poprzednim, w efekcie czego odwróceniu uległa tendencja spadkowa obserwowana po 2019 roku.

¹¹⁵ Od 2020 roku do ośrodków wsparcia nie są zaliczane noclegownie.

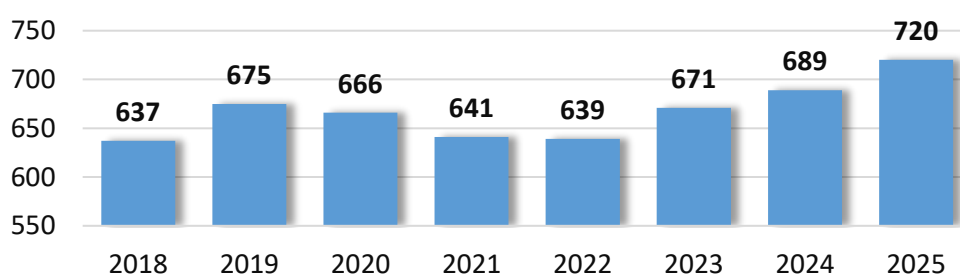
Rysunek 106. Liczba pracowników ośrodków wsparcia (łącznie) w województwie łódzkim w latach 2018-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MRPiPS-03 oraz MRPiPS-06.

Zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniu MRPiPS-06, w **środowiskowych domach samopomocy** w 2025 roku zatrudnionych było **720 pracowników etatowych** (o 31 osób więcej w porównaniu do poprzedniego roku). Około 39,2% pracowników (282 osoby) stanowiła kadra zapewniająca usługi bytowe (tj. osoby kierujące jednostkami, pracownicy administracyjni oraz gospodarczy i ds. obsługi), natomiast 60,8% (438 osób) to pracownicy **zapewniający usługi specjalistyczne**, w tym: instruktorzy terapii zajęciowej (150 osób), pedagodzy (58 osób), psychologowie (55 osób), pracownicy realizujący świadczenia zdrowotne – m.in. lekarze i pielęgniarki (38 osób), pracownicy socjalni (31 osób), asystenci osoby niepełnosprawnej (31 osób) oraz inni pracownicy zawodów specjalistycznych, które odpowiadają rodzajowi i zakresowi usług świadczonych w domach. W 2025 roku średnio na każde 100 miejsc w środowiskowych domach samopomocy w województwie łódzkim przypadało około 40 pracowników (wszystkich) i przeciętnie 25 pracowników zapewniających usługi specjalistyczne

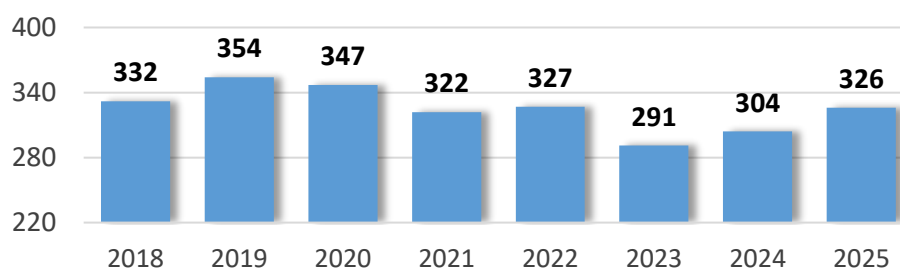
Rysunek 107. Liczba pracowników etatowych środowiskowych domów samopomocy w województwie łódzkim w latach 2018-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MRPiPS-03 oraz MRPiPS-06.

W 2025 roku w **dziennych domach pomocy** zatrudnionych było **326 osób**, a zatem o 22 więcej w porównaniu do roku 2024. Średnio w 2025 roku na każde 100 miejsc w dziennych domach pomocy w województwie łódzkim przypadało około 18 pracowników.

Rysunek 108. Liczba pracowników dziennych domów pomocy w województwie łódzkim w latach 2018-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań MRPiPS-03 oraz MRPiPS-06.

Zasoby instytucjonalne wspierania rodziny i pieczy zastępczej

Placówki wsparcia dziennego

W placówkach wsparcia dziennego w 2025 roku zatrudnione były **393 osoby**. W porównaniu z rokiem poprzednim liczebność kadry omawianych placówek zmalała o 1 osobę. Średnio na każde 100 miejsc w placówkach wsparcia dziennego funkcjonujących w województwie łódzkim przypadało około 12 pracowników.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze

Zgodnie z danymi ze sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, na koniec 2025 roku kadra zatrudniona w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w województwie łódzkim liczyła 971 osób, w tym 796 osób zajmujących się opieką i wychowaniem. Łączny poziom zatrudnienia w powyższych jednostkach zwiększył się w stosunku do 2024 roku o 5%. Ten wzrost jest wynikiem znaczącego zwiększenia zatrudnienia kadry zajmującej się opieką i wychowaniem (wzrost o 91 osób w stosunku do 2024 roku), co oznacza, że realnie zmniejszyła się liczba pozostałych pracowników zatrudnionych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Jednostki działające w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami

Warsztaty terapii zajęciowej

Jak wynika z danych ze sprawozdań z Oceny zasobów pomocy społecznej, w 2025 roku w warsztatach terapii zajęciowej zatrudnione było **667 osób**. Liczba pracowników omawianych jednostek wzrosła o 16 w porównaniu do wartości odnotowanej w roku 2024. Średnio na 100 uczestników zajęć organizowanych przez warsztaty terapii zajęciowej działające w województwie łódzkim przypadało około 36 pracowników.

Mieszkania treningowe oraz wspomagane

Kadra mieszkań treningowych i wspomaganych funkcjonujących w województwie łódzkim liczyła w 2025 roku łącznie **105 osób**. Liczba zatrudnionych w nich pracowników wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim (zmiana liczby o 23 pracowników - o 28% - w porównaniu z 2024 r.). Zgodnie z danymi z Oceny zasobów pomocy społecznej, w 2025 roku przewidywany jest dalszy wzrost zatrudnienia wśród kadry mieszkań treningowych oraz wspomaganych.

VI. ŚRODKI FINANSOWE NA ZADANIA POMOCY SPOŁECZNEJ WEDŁUG TYPÓW JEDNOSTEK I RODZAJÓW WSPARCIA

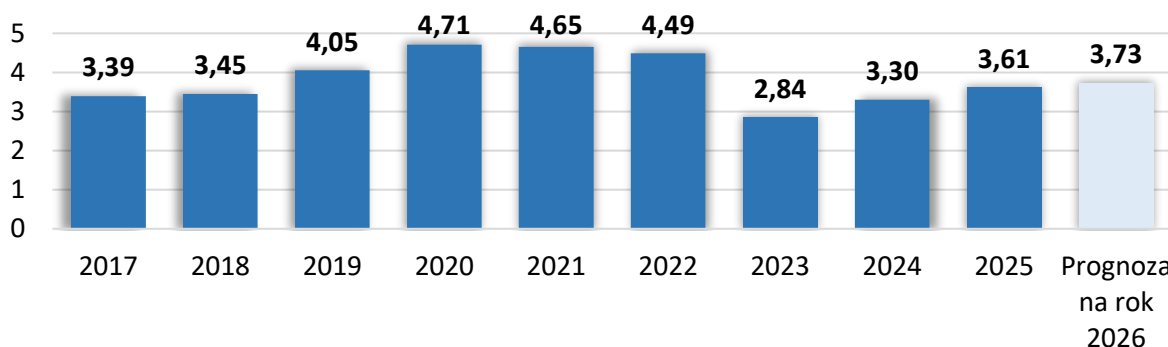
W niniejszym rozdziale zaprezentowano szczegółowe informacje i dane dotyczące wydatków ponoszonych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki organizacyjne pomocy społecznej na realizację zadań w ramach pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej.

Wydatki na zadania realizowane w ramach polityki społecznej ujmowane są w następujących pozycjach klasyfikacji budżetowej:

- dział 851 – Ochrona zdrowia,
- dział 852 – Pomoc społeczna,
- dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej,
- dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza,
- dział 855 – Rodzina.

Łączna kwota wydatków poniesionych przez jednostki samorządowe województwa łódzkiego na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej wyniosła w 2025 roku **około 3,6 mld zł**, co stanowi wartość wyższą o 9,1% w porównaniu do roku 2024. Wzrost ten wynika głównie z podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do pobierania świadczeń z pomocy społecznej oraz wzrostu kwot niektórych świadczeń, mających miejsce w 2025 roku, a także z większej niż w latach ubiegłych liczby mieszkańców korzystających z różnych form wsparcia¹¹⁶.

Rysunek 109. Wydatki (w mld zł) ponoszone na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w województwie łódzkim w latach 2017-2025 oraz prognoza na rok 2026

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

¹¹⁶ Szczegółowe informacje na temat zmiany kwot poszczególnych świadczeń opisano w rozdziale poświęconym świadczeniom z pomocy społecznej.

Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej poniesione w 2025 w większości (ok. 60,2%; ok. 2,2 mld zł) pochodziły z budżetów ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie.

Struktura wydatków poniesionych na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w województwie łódzkim wyglądała następująco: najwięcej (48,0%) stanowiły wydatki w ramach pomocy społecznej (dział 852) – 1736,3 mln zł, a blisko 46,2% to wydatki na wsparcie rodzin (dział 855) – 1671,1 mln zł. Na pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853) przeznaczono w 2025 roku 123,1 mln zł (3,4%), natomiast środki finansowe na ochronę zdrowia (dział 851) oraz edukacyjną opiekę wychowawczą (dział 854) stanowiły łącznie 2,3% wszystkich wydatków i wyniosły odpowiednio: 72,8 mln zł oraz 10,6 mln zł.

Tabela 2. Wydatki ponoszone na zadania realizowane w ramach polityki społecznej (w mln zł) w województwie łódzkim według działów w latach 2022-2025

Wyszczególnienie	2022	2023	2024	2025
Ochrona zdrowia (dział 851)	53,7	64,9	70,4	72,8
Pomoc społeczna (dział 852)	1565,4	1322,9	1588,1	1736,3
Pozostałe zadania polityki społecznej (dział 853)	748,8	183,5	129,3	123,1
Edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	14,3	12,5	11,1	10,6
Rodzina (855)	2112	1256,3	1514,8	1671,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

Zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniach z Oceny zasobów pomocy społecznej, w 2025 roku przewidywany jest wzrost wydatków w obszarze ochrony zdrowia, pomocy społecznej, pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej i edukacyjnej opiece wychowawczej oraz spadek wydatków w obszarze rodziny.

Ochrona zdrowia (dział 851)

Zdecydowana większość wydatków (94,1%) ponoszonych w województwie łódzkim w ramach ochrony zdrowia (dział 851) obejmowała **środki przeznaczone na przeciwdziałanie alkoholizmowi**. Wartość wydatków przeznaczonych na ten cel w 2025 roku wyniosła aż **68,5 mln zł** (o ponad 4,9 mln zł więcej niż w roku 2024). Pozostała kwota – niecałe **2,1 mln zł** (5,9% środków wydatkowanych na ochronę zdrowia) – stanowiła **wydatki poniesione na przeciwdziałanie narkomanii**, a ich wysokość w porównaniu z rokiem 2024 uległa zwiększeniu o 239,1 tys. zł. Struktura wydatków ponoszonych w ramach omawianego działu była zbliżona w kolejnych latach oceny.

Wydatki przeznaczone na działania związane z ochroną zdrowia jedynie w nieznaczej części (17,1%) ponoszone były ze środków znajdujących się w budżetach gminnych i miejskich ośrodków pomocy społecznej – większość stanowiło dofinansowanie z budżetu państwa.

Pomoc społeczna (dział 852)

W ramach pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2025 największą część wydatków poniesiono na **domy pomocy społecznej** ujęte w rozdziale 85202. W roku oceny środki przeznaczone na ten cel wyniosły **655,1 mln zł**, co stanowiło 35,8% wszystkich wydatków w ramach pomocy społecznej. Wartość wydatków na domy pomocy społecznej wzrosła w porównaniu z rokiem 2024 o 66,2 mln zł, tj. o ponad 11,2%. Zjawisko to wynika m.in. z rosnących kosztów utrzymania mieszkańców DPS-ów, które w ostatnich latach w wielu placówkach w regionie łódzkim wzrosły do poziomu od 5.000 zł do nawet 7.000 zł miesięcznie.

Stosunkowo wysokie w 2025 roku były również wydatki przeznaczone na działalność **ośrodków pomocy społecznej** (rozdział 85219). W roku oceny wyniosły one **384,3 mln zł** i stanowiły około 21,0% wszystkich wydatków poniesionych w dziale 852. Wydatki na ośrodki pomocy społecznej w roku oceny były wyższe o 16,9% (55,5 mln zł) w porównaniu z wartością z roku poprzedniego.

Trzecią pozycję miały wydatki w zakresie **ośrodków wsparcia** (rozdział 85203) – 136,3 mln zł, co stanowiło 7,4% ogółu wydatków działu 852. Ich wartość znacząco wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim – o 28,6% (30,3 mln zł). Zjawisko to wiąże się m.in. ze wzrostem liczby powyższych placówek.

Stosunkowo wysoka była również wartość wydatków poniesionych w ramach rozdziału 85216 – **zasiłki stałe** oraz w rozdziale 85214 – **zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe**. Wysokość środków przeznaczonych na finansowanie zadań realizowanych w ramach powyższych rozdziałów wynosiła odpowiednio: **130, mln zł** (7,1% wydatków działu 852) oraz **95,6 mln zł** (5,2% wydatków działu 852).

Najniższe wydatki w ramach pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2025 roku, tak jak w roku ubiegłym, poniesiono natomiast na **centra integracji społecznej** – **0,9 tys. zł**.

Odnotowano nieznaczny spadek wydatków w ramach zadań w zakresie **przeciwdziałania przemocy domowej** (spadek o 2,3%) oraz znaczący spadek wydatków w ramach: **pomocy dla cudzoziemców** (spadek o 54,5%), **dodatków mieszkaniowych** (-34,0%) oraz **pozostałej działalności** (-30,5%). Jedną z przyczyn spadku wydatków na pomoc dla cudzoziemców jest

zmiana zasad w dostępie do pomocy, m.in. uzależnienie udzielenia pomocy w formie zakwaterowania zbiorowego z wyżywieniem od spełnienia określonych warunków¹¹⁷.

Tabela 3. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej (dział 852) w województwie łódzkim w latach 2023-2025

Wyszczególnienie	Wartość w 2023 r. (w mln zł)	Wartość w 2024 r. (w mln zł)	Wartość w 2025 r. (w mln zł)	Udział w wydatkach na pomoc społeczną w 2025 r. (w %)
Domy pomocy społecznej	506,2	588,9	655,1	35,8%
Ośrodki pomocy społecznej	267,6	328,8	384,3	21,0%
Ośrodki wsparcia	89,7	106,0	136,3	7,4%
Zasiłki stałe	72,9	101,4	130,0	7,1%
Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	78,5	78,9	95,6	5,2%
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	65	69,4	79,6	4,3%
Pozostała działalność	75,7	108,2	75,2	4,1%
Dodatki mieszkaniowe	64,4	101,1	66,8	3,6%
Powiatowe centra pomocy rodzinie	28	35,2	44,5	2,4%
Pomoc w zakresie dożywiania	41,8	41,4	42,0	2,3%
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej	6,2	8,5	10,6	0,6%
Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania treningowe i wspomagane oraz ośrodki interwencji kryzysowej	5,6	5,8	7,1	0,4%
Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	3,2	4,9	4,7	0,3%
Pomoc dla cudzoziemców	20,4	9,7	4,4	0,2%
Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	0,004	0,09	0,2	0,01%
Centra integracji społecznej	0,001	0,0008	0,0009	0,00005%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

¹¹⁷ Ustawa z dnia 12 września 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu weryfikacji prawa do świadczeń na rzecz rodziny dla cudzoziemców oraz o warunkach pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2025 poz. 1301). Art. 10, pkt 7.

Wydatki ponoszone w 2025 roku przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej w województwie łódzkim na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej w około 63,3% finansowane były ze środków posiadanych przez nie we własnych budżetach. Jednocześnie największą ich część (33%) stanowiły środki ponoszone na pokrycie kosztów funkcjonowania ośrodków pomocy społecznej, a także na działanie domów pomocy społecznej (około 12%).

Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853)

W 2025 roku największe wydatki poniesione przez jednostki samorządowe województwa łódzkiego w ramach pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853) związane były z realizacją **zadań dofinansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych**, na które przeznaczono **61,9 mln zł** (50,3% wydatków w dziale 853). W porównaniu z rokiem 2024 wysokość omawianych wydatków była wyższa o około 7%.

Stosunkowo wysokie były również wydatki na **pozostałą działalność w zakresie polityki społecznej** – wyniosły one **31,0 mln zł** i obejmowały w roku oceny 25,2% wydatków odnotowanych w tym dziale. Jednocześnie wydatki te były aż o 30% niższe niż w roku poprzednim.

Na **finansowanie działalności zespołów orzekania o niepełnosprawności** w 2025 roku przeznaczono **18,3 mln zł** (o 6,2% więcej niż w roku 2024), co stanowiło 14,9% wszystkich wydatków poniesionych w dziale 853.

Najniższe wydatki w ramach omawianego działu w 2025 roku poniesiono na zadania realizowane w ramach **rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych** – **11,9 mln zł** (około 9,7% wszystkich wydatków w dziale 853). Wysokość środków przeznaczonych na finansowanie powyższych zadań w roku oceny wzrosła w porównaniu do stanu z roku poprzedniego o ok. 18,8%.

Tabela 4. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853) w województwie łódzkim w latach 2023-2025

Wyszczególnienie	Wartość w 2023 r. (w mln zł)	Wartość w 2024 r. (w mln zł)	Wartość w 2025 r. (w mln zł)	Udział w wydatkach na pozostałe zadania w 2025 r. (w %)
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	49,5	58,0	61,9	50,3%
Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	111,8	44,1	31,0	25,2%
Zespoły orzekania o niepełnosprawności	14	17,2	18,3	14,9%
Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	9	10,0	11,9	9,7%

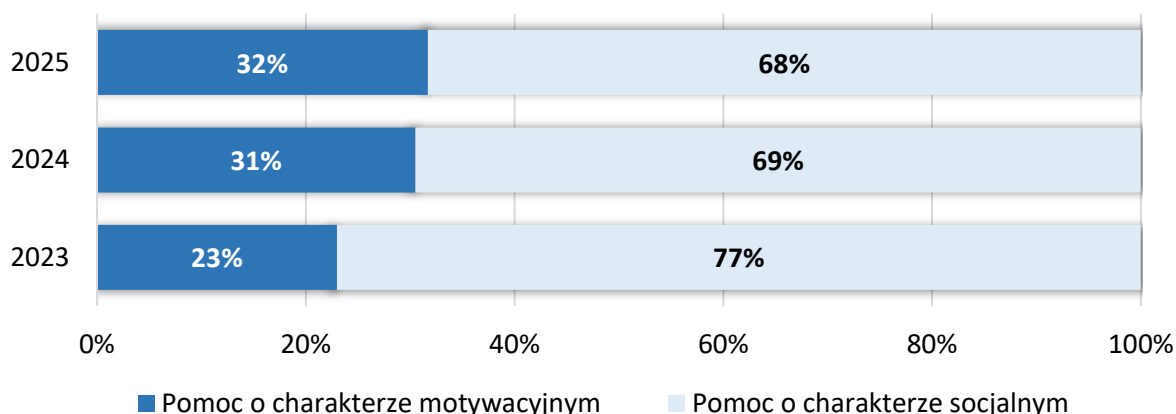
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

Większość (58,9%) wszystkich wydatków poniesionych w 2025 roku przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej w województwie łódzkim na realizację zadań w ramach pozostałej działalności w zakresie polityki społecznej stanowiły środki pochodzące z własnych budżetów tych jednostek.

Edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)

Wydatki ponoszone w ramach edukacyjnej opieki wychowawczej przeznaczone są na **pomoc materialną dla uczniów**. W 2025 roku środki finansowe wydatkowane na ten cel w województwie łódzkim wyniosły **łącznie 10,6 mln zł**, przy czym w zdecydowanej większości obejmowały pomoc o charakterze socjalnym (68%; **7,3 mln zł**). W ramach pomocy o charakterze motywacyjnym wydatkowano w 2025 roku **3,4 mln zł**, co stanowi około 32% wszystkich wydatków w ramach działu 854. W strukturze środków finansowych wydatkowanych na edukacyjną opiekę wychowawczą w województwie łódzkim obserwowany jest systematyczny spadek udziału wydatków przeznaczonych na pomoc o charakterze socjalnym na rzecz pomocy finansowej o charakterze motywacyjnym.

Rysunek 110. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) w województwie łódzkim w latach 2023-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

Wydatki przeznaczone na zadania realizowane w ramach edukacyjnej opieki wychowawczej ponoszone ze środków posiadanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej we własnych budżetach stanowiły 38,0% wszystkich środków finansowych wydatkowanych na ten cel w 2025 roku. Jednocześnie wydatki te niemal w całości (92,6%) obejmowały pomoc materialną dla uczniów o charakterze socjalnym, podczas gdy wydatki przeznaczone na pomoc o charakterze motywacyjnym stanowiły zaledwie 7,4% środków wydatkowanych z budżetów ośrodków pomocy społecznej.

Rodzina (dział 855)

W 2025 roku najwyższą kwotę wydatków w ramach działań mających na celu wsparcie rodzin (dział 855) w województwie łódzkim poniesiono na wypłatę **świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz opłacenie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego**. Ich kwota osiągnęła wartość **1,07 mld zł**, co stanowi 64,2% wszystkich wydatków na działania w zakresie wsparcia rodzin. W porównaniu do stanu z roku poprzedniego, wartość ta była wyższa o 46,1 mln zł. Wynika m.in. z wprowadzenia wyższych kwot kryteriów dochodowych, które uprawniają do świadczeń. Dzięki temu więcej osób mogło je uzyskać¹¹⁸.

W dalszej kolejności, najwyższe wydatki poniesiono na **tworzenie i funkcjonowanie żłobków – 194,8 mln zł (11,7%)**. Należy dodać, że w ramach tego działu odnotowano szczególnie duży wzrost wydatków (o 45,6%) w porównaniu z rokiem ubiegłym. W 2025 r. ogłoszono nabór uzupełniający, w którym gminy mogły składać wnioski o dofinansowanie miejsc opieki nad

¹¹⁸ Opracowano na podstawie [informacji o wyższym kryterium dochodowym w pomocy społecznej w 2025 r., MGOPS w Szpiewnie](#) (20.05.2026 r.)

dziećmi w wieku 0-3 lata w ramach programu Aktywny Maluch. Środki mogły być przeznaczone na budowę lub renowację żłobków i klubów dziecięcych (zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego oraz zakup nieruchomości i infrastruktury (zakup gruntów i lokali)¹¹⁹.

Środki finansowe przeznaczone w 2025 roku na finansowanie działalności **placówek opiekuńczo-wychowawczych** wyniosły łącznie **173,8 mln zł** (10,4% wszystkich wydatków przeznaczonych na wsparcie rodzin). Na działania związane z **utrzymaniem i rozwojem rodzin zastępczych** w województwie łódzkim przeznaczono w 2025 roku **165,8 mln zł** (9,9%).

Zdecydowanie najniższe wydatki w 2025 roku w ramach wsparcia rodzin w województwie łódzkim poniesiono natomiast na **świadczenia wychowawcze** (około **1,1 mln zł**) oraz na **dziennych opiekunów (0,9 mln zł)**. Od 2022 r. realizacją programu „Rodzina 500+” (obecnie „Rodzina 800+”), a co za tym idzie również wypłatą świadczeń wychowawczych, zajmuje się ZUS¹²⁰. Jednak samorzady nadal ponoszą wydatki w tym obszarze - nie na pomoc finansową, lecz na pomoc rzeczową lub w formie opłacania usług. Wynika to z przepisu, zgodnie z którym w przypadku marnotrawienia świadczenia wychowawczego wypłacanego przez ZUS lub wydatkowania go niezgodnie z celem, należne świadczenie wychowawcze w całości lub w części przekazywane jest w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług przez ośrodek pomocy społecznej lub centrum usług społecznych¹²¹. W ramach wsparcia rodzin, w 2025 roku nie poniesiono wydatków związanych z usuwaniem skutków klęsk żywiołowych i na składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby przebywające na urloпах wychowawczych, za osoby zatrudnione jako nianie oraz za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem.

Największy wzrost wydatków w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano na **tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych** – wydatki w tym zakresie wzrosły o 98,3% - z 6,4 mln zł do **12,6 mln zł**.

¹¹⁹ Opracowano na podstawie [informacji o naborze uzupełniającym pn. Wsparcie programów dofinansowania miejsc opieki nad dziećmi 0-3 lat \(żłobki, kluby dziecięce\) w ramach MALUCH+ \(Aktywny Maluch\)](#), Portalu Funduszy Europejskich (19.05.2026)

¹²⁰ Opracowano na podstawie [informacji o przejęciu realizacji programu Rodzina 500+ przez ZUS na stronie GOPS w Chodzieży](#) (19.05.2026)

¹²¹ Źródło: Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, art. 9 (Dz. U. z 2026 r. poz. 508.)

Tabela 5. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach wsparcia rodzin (dział 855) w województwie łódzkim w latach 2023-2025

Wyszczególnienie	Wartość w 2023 r. (w mln zł)	Wartość w 2024 r. (w mln zł)	Wartość w 2025 r. (w mln zł)	Udział w wydatkach na rodziny w 2025 r. (w %)
Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	861,7	1026,4	1072,5	64,2%
Tworzenie i funkcjonowanie żłobków	111,6	133,8	194,8	11,7%
Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	125	155,4	173,8	10,4%
Rodziny zastępcze	118,2	145,1	165,8	9,9%
Wspieranie rodziny	22,9	26,3	29,9	1,8%
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne oraz zasiłki dla opiekunów	15,3	19,3	19,6	1,2%
Tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych	4,1	6,4	12,6	0,8%
Dzienni opiekunowie	1	0,8	1,1	0,07%
Świadczenie wychowawcze	1,6	1,3	0,9	0,06%
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby przebywające na urloпах wychowawczych, za osoby zatrudnione jako nianie oraz za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem	0,015	0	0	0,0%
Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	0,0002	0	0	0,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.

Ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, miejskie ośrodki pomocy rodzinie większość wydatków ze środków posiadanych we własnych budżetach przeznaczyły na **świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego** (stanowiły one 77,8% wydatków tych jednostek w zakresie wspierania rodzin).

VII. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Współpraca sektora publicznego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami zewnętrznymi stanowi jeden z kluczowych elementów nowoczesnego systemu pomocy społecznej. Organizacje te pełnią bowiem istotną rolę w inicjowaniu, rozwijaniu i podtrzymywaniu więzi lokalnych, wpływających nie tylko na rozwój danej jednostki terytorialnej, ale też na jakość życia jej mieszkańców. Udzielane wsparcie ma charakter kompleksowy, przez co staje się bardziej efektywne.

W województwie łódzkim od lat prowadzone są działania ukierunkowane na zacieśnianie współpracy z trzecim sektorem, m.in. poprzez realizację różnorodnych projektów (w tym finansowanych ze środków unijnych). Jednostki organizacyjne pomocy społecznej działające w regionie podejmują wspólne działania zarówno z formalnymi, jak i nieformalnymi organizacjami z otoczenia pomocy społecznej. Szczegółowych informacji w tym zakresie dostarcza analiza sprawozdań z Oceny zasobów pomocy społecznej, w których gminy i powiaty w dowolnej formie opisują współpracę z organizacjami pozarządowymi. Dowolność ta z jednej strony umożliwia wskazanie wszystkich form współpracy – nawet tych najbardziej nietypowych, z drugiej zaś ogranicza możliwość syntetycznego podsumowania zebranych informacji, w tym skategoryzowania organizacji, z którymi podmioty współdziałają, czy podania ich łącznej liczby. Negatywną konsekwencją jest również brak zamieszczania jakiegokolwiek informacji przez część podmiotów – w 2025 roku 31 jednostek (o 9 więcej niż rok wcześniej) pominęło ten dział w swoim sprawozdaniu, co jednak nie musi być równoznaczne z brakiem współpracy z NGO.

Z informacji przekazanych przez jednostki pomocy społecznej poprzez formularz OZPS wynika, że w 2025 roku **współpracę z organizacjami pozarządowymi podejmowały niemal wszystkie powiaty (19 z 21), wszystkie miasta na prawach powiatu (3) i nieco ponad połowa gmin (94 ze 174)**. Szczegółowa analiza danych sprawozdawczych ujawnia wyraźną korelację między potencjałem finansowo-demograficznym poszczególnych jednostek a zakresem i formą ich współdziałania z trzecim sektorem. Całość badanego obszaru cechuje się silną polaryzacją, rozciągającą się od wielomilionowych, strategicznych kontraktów w dużych ośrodkach powiatowych i miejskich, aż po współpracę o charakterze wyłącznie nieformalnym, incydentalnym lub niefinansowym w strukturach typowo wiejskich.

Na poziomie powiatowym odnotowano najwyższy wskaźnik usieciowienia i instytucjonalnego partnerstwa. Zdecydowana większość powiatowych centrów pomocy rodzinie aktywnie powierzała lub wspierała realizację zadań publicznych poprzez mechanizmy finansowe, dysponując przy tym znacznymi budżetami projektowymi zasilanymi ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz funduszy

europęjskich. Rekordowe wolumeny finansowe przeznaczone na dotacje dla organizacji pozarządowych odnotowano w powiecie zgierskim, gdzie wartość zleconych zadań przekroczyła 9,5 miliona złotych, a także w powiatach pabianickim oraz łęczyckim. Całkowity brak kontraktowania finansowego w tym trybie zadeklarował jedynie powiat łódzki wschodni, natomiast PCPR w Pajęcznie nie przedstawił danych w tym zakresie.

W strukturze gminnej podział na duże aglomeracje oraz małe gminy wiejskie zarysował się w sposób fundamentalny. Duże ośrodki miejskie, w tym MOPR w Łodzi, Skierniewicach i Piotrkowie Trybunalskim oraz OPS-y w Radomsku, Zgierzu, Pabianicach, Sieradzu czy Bełchatowie prowadziły permanentną, systemową współpracę opartą na otwartych konkursach ofert, zawierając rocznie od kilkunastu do kilkudziesięciu umów. Rekordowe wolumeny finansowe przeznaczone na dotacje dla organizacji pozarządowych odnotowano w Łodzi, która ze względu na łączenie zadań obu szczebli samorządu (powiatowego i gminnego) oraz prowadzenie zintegrowanej, wielofunkcyjnej polityki społecznej na skalę wielkomiejską zarządzała wielomilionowymi funduszami na programy integracyjne, profilaktyczne i usługi opiekuńcze. Podobnym przykładem może być Aleksandrów Łódzki ze wsparciem dla 14 organizacji na kwotę ponad 2,6 miliona złotych. Zupełnie inaczej sytuacja wyglądała w małych gminach wiejskich i miejsko-wiejskich, gdzie około połowa analizowanych jednostek wskazała wprost całkowity brak jakichkolwiek wspólnych projektów z sektorem pozarządowym. W jednostkach tych ciężar realizacji bieżących usług spoczywał niemal w całości na zasobach własnych i pracownikach etatowych ośrodków, co najczęściej wynikało z braku lokalnych struktur NGO.

Samo współdziałanie jednostek systemu pomocy społecznej z sektorem pozarządowym w regionie łódzkim realizowane było w **dwutorowym modelu**, obejmującym sferę finansową oraz niefinansową. W wymiarze finansowym dominowało powierzanie oraz wspieranie zadań publicznych w ramach rocznych programów współpracy. Z kolei współpraca o charakterze niefinansowym i partnerskim okazała się kluczowa dla mniejszych, uboższych ośrodków pomocy społecznej, pozwalając im na realizację celów statutowych mimo braku budżetów dotacyjnych. Przybierała ona najczęściej postać bezkosztowych porozumień, partnerskiego wsparcia logistycznego, darmowego udostępniania lokali gminnych na spotkania lokalnych stowarzyszeń, wspólnej rekrutacji beneficjentów do projektów zewnętrznych oraz koordynacji działań wolontariackich.

Analiza merytorycznego zakresu składanych sprawozdań pozwala wyodrębnić kilka kluczowych obszarów, w których pomoc społeczna w województwie łódzkim najsilniej opierała się na zasobach trzeciego sektora. Pierwszym z nich było zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego i wsparcia materialnego. Jest to najbardziej powszechny obszar współpracy, łączący niemal wszystkie gminy (w tym te o charakterze typowo

wiejskim) z dużymi organizacjami pozarządowymi realizującymi wsparcie w zakresie dożywiania, w tym w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027. Rolą ośrodków pomocy społecznej było w tym przypadku kwalifikowanie mieszkańców i wydawanie stosownych skierowań, podczas gdy logistyka, magazynowanie i bezpośrednia dystrybucja darów spoczywały na takich organizacjach jak Bank Żywności im. Marka Edelmana w Łodzi, Polski Komitet Pomocy Społecznej oraz Caritas. W tym samym obszarze odnotowano również cenne inicjatywy lokalne, takie jak m.in. realizowane m.in. w Tuszynie i Nowosolnej programy Fundacji Biedronki pod nazwą „Karta Dobra” oraz „Pocztą Obiadowa”, zapewniające pomoc materialną i ciepłe posiłki dla najstarszych seniorów.

Kolejnym kluczowym obszarem współpracy było przeciwdziałanie bezdomności. Zabezpieczenie schronienia dla osób w kryzysie, zwłaszcza w okresie jesienno-zimowym, to ustawowy obowiązek gmin, który w województwie łódzkim niemal w całości był zlecany podmiotom zewnętrznym. Większość ośrodków pomocy społecznej nie prowadzi bowiem własnych placówek tego typu, a zamiast tego opłaca miejsca w innych ośrodkach lub zleca prowadzenie noclegowni, ogrzewalni i schronisk wyspecjalizowanym podmiotom. Głównymi partnerami samorządów w tym zakresie pozostawały Towarzystwo Pomocy im. świętego Brata Alberta, Stowarzyszenie MONAR, w tym jego wiodący ośrodek w Maleni oraz Stowarzyszenie Centrum Pomocy PANACEUM.

W obliczu procesów demograficznych związanych z postępującym starzeniem się społeczeństwa, ośrodki pomocy społecznej coraz częściej delegowały również realizację specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla beneficjentów. Głównym i tradycyjnym partnerem w tym segmencie pozostawały lokalne organizacje, a także Polski Czerwony Krzyż. Równolegle dynamicznie rozwijała się współpraca przy wdrażaniu i obsłudze rządowych programów celowych, w tym w szczególności programu Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością oraz Opieka wytchnieniowa, które pozwalały na odciążenie faktycznych opiekunów osób niesamodzielnych.

Zadania własne powiatów determinowały z kolei bliskie relacje powiatowych centrów pomocy rodzinie z organizacjami zrzeszającymi osoby z niepełnosprawnościami oraz działającymi na rzecz dziecka i rodziny. Strumienie finansowe kierowane były w tym przypadku głównie na prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy oraz wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, gdzie silną pozycję wykazywało Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną. W obszarze systemowej opieki nad dzieckiem i wspierania rodzinnej pieczy zastępczej kluczowym partnerem powiatów w prowadzeniu placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzinnych domów dziecka stały się natomiast podmioty takie jak Fundacja Happy Kids czy Stowarzyszenie Dar dla Potrzebujących.

Ostatnim istotnym filarem aktywności, widocznym szczególnie w średnich i dużych miastach regionu, były działania z zakresu profilaktyki, integracji oraz pracy z dziećmi i młodzieżą. Środki pochodzące z tak zwanych funduszy alkoholowych zasilały w dużej mierze lokalne kluby abstynenckie oraz stowarzyszenia o profilu terapeutycznym i profilaktycznym, wspierające rodziny dotknięte problemem uzależnień. Z kolei organizację wypoczynku letniego i zimowego w formie kolonii czy półkolonii, a także bieżące prowadzenie świetlic środowiskowych i ognisk wychowawczych powierzano tradycyjnie podmiotom o ugruntowanej pozycji, do których należą Związek Harcerstwa Polskiego oraz Towarzystwo Przyjaciół Dzieci.

Podsumowując obraz współpracy jednostek pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi w województwie łódzkim w 2025 roku należy wskazać, że miała ona charakter wielopoziomowy, a sektor pozarządowy okazał się niezastąpionym partnerem wszędzie tam, gdzie wymagana była wysoka specjalizacja usług lub zaawansowana logistyka. Głównym wyzwaniem systemowym na przyszłość pozostaje jednak aktywizacja mniejszych, wiejskich ośrodków pomocy społecznej. Niemniej jednak dotychczasowa niska aktywność tych jednostek wynika najczęściej z obiektywnych ograniczeń budżetowych oraz dotkliwego braku lokalnych organizacji pozarządowych w najbliższym otoczeniu, co w konsekwencji zmusza je do opierania się wyłącznie na zasobach własnych oraz centralnych programach ostonowych.

SŁOWNICZEK

Asystent rodziny¹²²

Asystent rodziny przydzielany jest rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych po dokonaniu analizy sytuacji tej rodziny przez pracownika socjalnego w oparciu o przeprowadzony wywiad środowiskowy.

Do zadań asystenta należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej (w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną);
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 12) udzielanie wsparcia dziecku przez towarzyszenie mu podczas posiedzenia albo rozprawy z jego udziałem, o których mowa w Kodeksie postępowania karnego
- 13) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 14) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;

¹²² Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203.), art. 11, 14-15.

- 15) realizacja zadań określonych w ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- 16) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 17) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny jednostce, która organizuje w gminie pracę z rodziną;
- 18) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 19) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 20) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 21) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Asystent prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15.

Asystenta rodziny zatrudnia kierownik jednostki organizacyjnej gminy, która organizuje pracę z rodziną lub podmiot, któremu gmina zleciła organizację pracy z rodziną.

Centrum integracji społecznej (CIS)¹²³

Centrum integracji społecznej stanowi zasób instytucjonalny zatrudnienia socjalnego.

Do uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez centrum integracji społecznej mogą zostać skierowane osoby długotrwale bezrobotne, bezdomne, uzależnione od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, z zaburzeniami psychicznymi, zwalniane z zakładów karnych, uchodźcy oraz osoby niepełnosprawne, które podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Skierowanie do uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez Centrum odbywa się na wniosek w/w osób lub wniosek zakładu leczenia odwykowego, powiatowego centrum pomocy rodzinie, ośrodka pomocy społecznej, centrum usług społecznych, organizacji pozarządowej lub klubu integracji społecznej, za zgodą tych osób lub ich przedstawicieli ustawowych. Warunkiem przyjęcia do Centrum jest podpisanie indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego.

¹²³ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1718), art. 1, 3, 9, 9a, 12, 15; Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338), art. 3.

Centrum integracji społecznej realizuje reintegrację zawodową i społeczną przez następujące usługi:

- 1) kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu;
- 2) nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych;
- 3) naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą;
- 4) uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Centrum, w ramach reintegracji zawodowej, może prowadzić działalność wytwórczą, handlową lub usługową oraz działalność wytwórczą w rolnictwie. Centrum może realizować działania w zakresie reintegracji społecznej bezrobotnych służące kształtowaniu aktywnej postawy w życiu społecznym i zawodowym, o których mowa w art. 200 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia.

Okres uczestnictwa w zajęciach w Centrum poprzedzony jest jednomiesięcznym okresem próbnym i może trwać do 11 miesięcy (w uzasadnionych przypadkach może zostać wydłużony). Uczestnikom Centrum przysługuje świadczenie integracyjne w wysokości 120% zasiłku dla bezrobotnych.

Centrum integracji społecznej może być tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, a także kościoły, związki wyznaniowe i spółdzielnie socjalne, jeśli podmioty te prowadzą reintegrację zawodową i społeczną dla w/w osób.

Długotrwale korzystający z pomocy

Osoby, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy.

Dodatek mieszkaniowy¹²⁴

Dodatek mieszkaniowy przysługuje osobom, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego uzyskany w okresie trzech miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku nie przekracza 40% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarstwie jednoosobowym i 30% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym, obowiązującej w dniu złożenia wniosku. Dodatek mieszkaniowy przyznaje, na wniosek osoby uprawnionej do dodatku mieszkaniowego, wójt, burmistrz lub prezydent miasta w drodze decyzji administracyjnej.

¹²⁴ Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1335). Art. 3, art., 7

Dom pomocy społecznej (DPS)¹²⁵

Dom pomocy społecznej jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej. Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone, dzielą się na domy dla:

- 1) osób w podeszłym wieku;
- 2) osób przewlekle somatycznie chorych;
- 3) osób przewlekle psychicznie chorych;
- 4) dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie;
- 5) dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie;
- 6) osób niepełnosprawnych fizycznie;
- 7) osób uzależnionych od alkoholu.

Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Dom pomocy społecznej może również świadczyć usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób w nim niezamieszkujących.

Prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki oraz ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańców gminy w domu pomocy społecznej należy do zadań własnych gminy. Prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób należy do zadań własnych powiatów. Ponadto, po uzyskaniu zezwolenia wojewody, domy pomocy społecznej mogą być prowadzone przez Kościół Katolicki, inne kościoły, związki wyznaniowe oraz organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia, a także inne osoby prawne oraz osoby fizyczne.

Dzienny dom pomocy (DDP)¹²⁶

Dzienny dom pomocy jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu, zaliczaną do ośrodków wsparcia. W dziennych domach pomocy świadczone są między innymi usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz wydawane posiłki, głównie osobom, które ze względu na wiek chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych.

¹²⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203.), art. 6, 17, 19, 54, 55, 56, 57.

¹²⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 51.

Dzienny opiekun dziecka w wieku do lat 3¹²⁷

Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 może być organizowana w formie żłobka lub klubu dziecięcego, a także sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię. Dziennym opiekunem jest osoba fizyczna prowadząca działalność na własny rachunek albo zatrudniana przez jednostki samorządu terytorialnego oraz instytucje publiczne lub osoby fizyczne lub osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, na podstawie umowy o pracę albo umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Do zadań dziennego opiekuna należy w szczególności:

- 1) zapewnienie dziecku opieki w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych;
- 2) zagwarantowanie dziecku właściwej opieki pielęgnacyjnej oraz edukacyjnej, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka;
- 3) prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych, uwzględniających rozwój psychomotoryczny dziecka, właściwych do wieku dziecka.

Dzienny opiekun sprawuje opiekę nad maksymalnie pięciorgiem dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia, jest niepełnosprawne lub wymaga szczególnej opieki, maksymalnie nad trojgiem dzieci. Dzienny opiekun może, za zgodą wszystkich rodziców, sprawować opiekę nad maksymalnie ośmiorgiem dzieci, a w przypadku gdy w grupie znajduje się dziecko, które nie ukończyło pierwszego roku życia, jest niepełnosprawne lub wymaga szczególnej opieki, maksymalnie nad pięciorgiem dzieci – jeżeli co najmniej jedno z rodziców będzie sprawowało opiekę nad dziećmi razem z dziennym opiekunem. Dzienny opiekun przy sprawowaniu opieki nad dziećmi może korzystać z pomocy wolontariuszy.

Dzienny opiekun sprawuje opiekę nad dziećmi w lokalu, do którego posiada tytuł prawny. Podmiot zatrudniający dziennego opiekuna może udostępnić lub wyposażyć lokal w celu sprawowania opieki przez dziennego opiekuna. Rodzice są zobowiązani do ponoszenia opłat za pobyt oraz wyżywienie dzieci u dziennego opiekuna.

Indywidualny program usamodzielnienia

Indywidualny program usamodzielnienia stanowi jedno z narzędzi pracy z klientem pomocy społecznej (odmiana kontraktu socjalnego) w ramach pracy socjalnej. Objęcie indywidualnym programem usamodzielnienia może nastąpić na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

¹²⁷ Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2025 r. poz. 798), art. 2, 36-38, 42, 44.

1) Ustawa o pomocy społecznej¹²⁸

Indywidualnym programem usamodzielnienia objęta może zostać osoba pełnoletnia opuszczająca dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy.

Zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji indywidualnego programu usamodzielniania stanowi warunek uzyskania pomocy mającej na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, w tym pomocy:

- a) pieniężnej na usamodzielnienie,
- b) pieniężnej na kontynuowanie nauki,
- c) w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym lub wspomaganym,
- d) w uzyskaniu zatrudnienia,
- e) na zagospodarowanie – w formie rzeczowej.

Indywidualny program usamodzielniania opracowywany jest wspólnie z opiekunem usamodzielniania i zatwierdzany przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie.

W realizacji indywidualnego programu usamodzielniania osobę usamodzielnianą wspiera opiekun usamodzielniania, którym może być pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie, wychowawca, psycholog lub pracownik socjalny domu pomocy społecznej, okręgowego ośrodka wychowawczego, schroniska dla nieletnich, zakładu poprawczego, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, młodzieżowego ośrodka socjoterapii zapewniającego całodobową opiekę, młodzieżowego ośrodka wychowawczego, albo inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą.

2) Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹²⁹

Indywidualnym programem usamodzielnienia objęta może zostać osoba pełnoletnia opuszczająca rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną w przypadku, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu.

Osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnięciem przez nią pełnoletniości wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielniania oraz przedstawia

¹²⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 88.

¹²⁹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203), art. 140-145.

pisemną zgodę tej osoby. Indywidualny program usamodzielnienia opracowywany jest przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności, a następnie jest zatwierdzany przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Indywidualny program usamodzielnienia określa w szczególności:

- a) zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia,
- b) sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

Objęcie indywidualnym programem usamodzielniania stanowi warunek przyznania osobie usamodzielnianej pomocy na kontynuowanie nauki oraz usamodzielnienie.

Indywidualny program wychodzenia z bezdomności¹³⁰

Indywidualny program wychodzenia z bezdomności stanowi jedno z narzędzi pracy z klientem pomocy społecznej (odmiana kontraktu socjalnego) w ramach pracy socjalnej.

Osoba bezdomna może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, polegającym na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia.

Indywidualny program wychodzenia z bezdomności jest opracowywany przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej wraz z osobą bezdomną i podlega zatwierdzeniu przez kierownika ośrodka¹³¹.

Jeżeli osoba bezdomna przebywa w schronisku lub domu dla bezdomnych, indywidualny program wychodzenia z bezdomności może być opracowany przez pracownika socjalnego zatrudnionego w tej placówce, a jego realizatorem w tym przypadku jest schronisko lub dom dla bezdomnych. Jeżeli indywidualny program wychodzenia z bezdomności wykracza poza będące w dyspozycji placówki środki pomocy lub zachodzi konieczność objęcia osoby bezdomnej ubezpieczeniem zdrowotnym, podlega on zatwierdzeniu przez kierownika ośrodka pomocy społecznej (kierownika centrum usług społecznych).

¹³⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 49.

¹³¹ W przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – przez dyrektora centrum usług społecznych

Indywidualny program wychodzenia z bezdomności powinien uwzględniać sytuację osoby bezdomnej oraz zapewniać szczególne wspieranie osobie aktywnie uczestniczącej w wychodzeniu z bezdomności. Indywidualny program wychodzenia z bezdomności, stosownie do potrzeb osoby bezdomnej, może uwzględniać wszelkie środki pomocy, jakimi dysponuje ośrodek pomocy społecznej (centrum usług społecznych) realizujący program. Za osobę bezdomną objętą indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności ośrodek pomocy społecznej (centrum usług społecznych) opłaca składkę na ubezpieczenie zdrowotne na zasadach określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Indywidualny program zatrudnienia socjalnego¹³²

Indywidualny program zatrudnienia socjalnego stanowi jedno z narzędzi pracy z klientem pomocy społecznej (odmiana kontraktu socjalnego).

Indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego objęte mogą zostać osoby długotrwale bezrobotne, bezdomne (realizujące indywidualny program wychodzenia z bezdomności), uzależnione od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, z zaburzeniami psychicznymi, zwalniane z zakładów karnych, uchodźcy realizujący indywidualny program integracji oraz osoby niepełnosprawne, którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Podpisanie indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego stanowi warunek przyjęcia do Centrum Integracji Społecznej osób skierowanych do uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez Centrum.

Indywidualny program zatrudnienia socjalnego opracowuje pracownik socjalny Centrum Integracji Społecznej. Program powinien określać w szczególności: zakres i formy reintegracji zawodowej i społecznej oraz osoby odpowiedzialne za realizację programu.

Interwencja kryzysowa¹³³

Interwencja kryzysowa stanowi świadczenie niepieniężne z pomocy społecznej (usługę pomocy społecznej).

Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej

¹³² Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 83, 620), art. 1, 12-13.

¹³³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 36, 47.

w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego oraz (w sytuacjach uzasadnionych) schronienia do 3 miesięcy.

Ponadto matki oraz ojcowie z małoletnimi dziećmi lub inne osoby sprawujące opiekę prawną nad dziećmi oraz kobiety w ciąży dotknięte przemocą lub znajdujące się w innej sytuacji kryzysowej mogą w ramach interwencji kryzysowej znaleźć schronienie i wsparcie w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

Interwencyjny ośrodek preadopcyjny¹³⁴

Interwencyjny ośrodek preadopcyjny jest jednostką organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Stanowi formę instytucjonalnej pieczy zastępczej. W interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym umieszcza się dzieci, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na adopcję nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, w tym samym czasie, można umieścić nie więcej niż 20 dzieci. Pobyt dziecka w interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym nie może trwać dłużej niż do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia.

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej¹³⁵

Do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej należą:

- 1) regionalne ośrodki polityki społecznej,
- 2) powiatowe centra pomocy rodzinie,
- 3) ośrodki pomocy społecznej,
- 4) centra usług społecznych – w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych
- 5) zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia:
 - a) domy pomocy społecznej,
 - b) placówki specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego,
 - c) ośrodki interwencji kryzysowej,
 - d) ośrodki wsparcia:
 - dla osób z zaburzeniami psychicznymi (środowiskowe domy samopomocy oraz kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi),
 - dzienne domy pomocy,
 - domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,

¹³⁴ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203.), art. 2, 93, 111.

¹³⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 6, 51, 51a.

- schroniska dla osób bezdomnych i schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi,
- kluby samopomocy.

Jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej¹³⁶

Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są:

- 1) jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 2) placówki wsparcia dziennego,
- 3) organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej,
- 4) placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- 5) regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
- 6) interwencyjne ośrodki preadopcyjne oraz ośrodki adopcyjne,
- 7) podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Klub integracji społecznej (KIS)¹³⁷

Kluby integracji społecznej stanowią jednostkę prowadzącą reintegrację zawodową i społeczną dla osób długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, z zaburzeniami psychicznymi, zwalnianych z zakładów karnych, uchodźców oraz osób niepełnosprawnych, którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Kluby integracji społecznej mogą być prowadzone przez gminy, organizacje pozarządowe, a także kościoły, związki wyznaniowe i spółdzielnie socjalne, jeśli podmioty te prowadzą reintegrację zawodową i społeczną dla w/w osób.

W klubach integracji społecznej można organizować w szczególności:

- 1) działania mające na celu pomoc w znalezieniu pracy na czas określony w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy u pracodawców, wykonywania usług na podstawie umów cywilnoprawnych oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia lub podjęcia działalności w formie spółdzielni socjalnej;

¹³⁶ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203), art. 2.

¹³⁷ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1718), art. 1, 18.

- 2) prace społecznie użyteczne;
- 3) roboty publiczne;
- 4) poradnictwo prawne;
- 5) działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych;
- 6) staże.

Warunkiem uczestnictwa w klubie integracji społecznej jest realizacja kontraktu socjalnego.

Klub samopomocy¹³⁸

Klub samopomocy jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, będącą ośrodkiem wsparcia dziennego pobytu przeznaczoną dla osób, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. W ośrodku tym mogą być świadczone usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub udzielana pomoc w formie posiłku.

Dla osób z zaburzeniami psychicznymi, tj. dla osób, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej, prowadzone są kluby samopomocy dedykowane tej grupie osób. Korzystanie z usług klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest nieodpłatne.

Kontrakt socjalny¹³⁹

Jedno z podstawowych narzędzi pracownika socjalnego w pracy z klientem pomocy społecznej.

Kontrakt socjalny jest pisemną umową zawartą z osobą ubiegającą się o pomoc, określającą uprawnienia i zobowiązania stron umowy w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

Kontrakt socjalny zawierany jest przez pracownika socjalnego zatrudnionego w ośrodku pomocy społecznej¹⁴⁰ lub w powiatowym centrum pomocy z osobą lub rodziną znajdującą się w trudnej sytuacji życiowej w celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów tej osoby lub rodziny, co ma na celu wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

¹³⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 51-51b.

¹³⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 6, 108.

¹⁴⁰ a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych

W przypadku osób bezrobotnych podpisanie kontraktu socjalnego, w ramach którego realizowane są działania na rzecz wzmocnienia aktywności osoby bezrobotnej, może być dokonywane na podstawie skierowania powiatowego urzędu pracy.

Odmianą kontraktu socjalnego są indywidualne programy pomocy:

- Indywidualny program zatrudnienia socjalnego,
- Indywidualny program wychodzenia z bezdomności,
- Indywidualny program integracji cudzoziemców,
- Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- Indywidualny program usamodzielnienia.

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej¹⁴¹

Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się, na ich wniosek, opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wyznacza organizator rodzinnej pieczy zastępczej, po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. W stosunku do rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, nieobjętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- 2) przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;
- 3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- 4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;

¹⁴¹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203), art. 77.

- 7) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.

Mieszkania treningowe oraz wspomagane¹⁴²

Mieszkania treningowe lub wspomagane mogą być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pozarządową. Stanowią one formę pomocy społecznej, która przygotowuje osoby w nich przebywające – przy wsparciu specjalistów – do prowadzenia niezależnego życia lub wspiera te osoby w codziennym funkcjonowaniu.

Pobyt w mieszkaniu treningowym lub wspomaganim przysługuje osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki. Dotyczy to w szczególności m.in. osób z zaburzeniami psychicznymi, osób bezdomnych, osób opuszczających pieczę zastępczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy lub schronisko dla nieletnich, a także cudzoziemców posiadających status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy.

W mieszkaniu treningowym zapewnia się usługi bytowe, pracę socjalną oraz naukę w obszarze rozwijania lub utrwalania niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia niezależnego życia.

Mieszkanie wspomagane przeznaczone jest w szczególności dla osób z niepełnosprawnością fizyczną lub z zaburzeniami psychicznymi oraz dla osób w podeszłym wieku lub przewlekle chorych. W mieszkaniu tym świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania niezależności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości.

Ośrodek interwencji kryzysowej (OIK)¹⁴³

Ośrodek interwencji kryzysowej jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej wchodzącą w skład zasobów instytucjonalnych pomocy i wsparcia. Prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej należy do zadań własnych powiatu.

¹⁴² Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 53.

¹⁴³ Opracowano na podstawie [opisu jednostek organizacyjnych pomocy społecznej zamieszczonego na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej](#): (13.04.2026).

Rolą ośrodków interwencji kryzysowej jest świadczenie specjalistycznych usług, zwłaszcza psychologicznych, poradnictwa socjalnego, prawnego oraz schronienia osobom, rodzinom będącym w stanie kryzysu, w tym dla matek z małoletnimi dziećmi oraz kobiet w ciąży doświadczających przemocy domowej lub znajdujących się w innej sytuacji kryzysowej.

Ośrodek wsparcia¹⁴⁴

Ośrodek wsparcia jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu, przy czym w ośrodku tym mogą być prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu. Ośrodek wsparcia jest środowiskową formą pomocy służącą utrzymaniu osoby w jej naturalnym środowisku.

W ośrodkach wsparcia świadczone są usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub wydawane posiłki osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Do ośrodków wsparcia zaliczane są:

- 1) ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (środowiskowe domy samopomocy oraz kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi),
- 2) dzienne domy pomocy,
- 3) domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- 4) schroniska dla osób bezdomnych oraz schroniska dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi,
- 5) kluby samopomocy.

Pieczna zastępcza¹⁴⁵

Pieczna zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Pieczę zastępczą organizuje powiat. Pieczna zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Rodzinna pieczna zastępcza sprawowana jest w formie:

- 1) rodziny zastępczej:
 - a) spokrewnionej,
 - b) niezawodowej,
 - c) zawodowej, w tym pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego i specjalistycznej;
- 2) rodzinnego domu dziecka.

¹⁴⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 51.

¹⁴⁵ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203), art. 32-34, 39, 93, 101.

Institutionalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej (w tym typu socjalizacyjnego, rodzinnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego);
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Pieczka zastępcza zapewnia:

- 1) pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym;
- 2) przygotowanie dziecka do:
 - a) godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,
 - b) pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
 - c) nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
- 3) zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza (POW)¹⁴⁶

Placówka opiekuńczo-wychowawcza jest formą sprawowania instytucjonalnej pieczy zastępczej prowadzoną przez powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza:

- 1) zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne;
- 2) realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;
- 3) umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- 4) podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny;
- 5) zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- 6) obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi;

¹⁴⁶ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203), art. 93, 95, 101, 102, 103, 105.

7) zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Wyróżnia się następujące typy placówek opiekuńczo-wychowawczych:

- 1) socjalizacyjna;
- 2) interwencyjna, której zadaniem jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej. W szczególności placówka zobowiązana jest przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki. Do placówki takiej dziecko przyjmuje się na podstawie orzeczenia sądu, w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców dziecka lub osoby trzeciej w związku z przeciwdziałaniem przemocy domowej;
- 3) specjalistyczno-terapeutyczna, sprawująca opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności nad dzieckiem niepełnosprawnym, wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii, wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych;
- 4) rodzinna, wychowująca dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się, umożliwiającą wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu. Placówka ta współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny.

W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego są umieszczane dzieci powyżej 10. roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie.

Umieszczenie dziecka poniżej 10. roku życia w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego jest możliwe w przypadku, gdy w danej placówce opiekuńczo-wychowawczej umieszczona jest matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

Placówka wsparcia dziennego¹⁴⁷

Placówka wsparcia dziennego jest jednostką organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej realizującą zadania z zakresu wspierania rodziny. Placówka wsparcia dziennego oferuje objęcie dziecka opieką i wychowaniem w celu wsparcia rodziny, współpracując jednocześnie z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi. Pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest dobrowolny, chyba że do placówki skieruje sąd. Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

¹⁴⁷ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203), art. 2, 18, 23-24.

- 1) opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych – zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań;
- 2) specjalistycznej – organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne oraz realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny (terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię);
- 3) pracy podwórkowej – realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne prowadzone przez wychowawcę.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w połączonych formach. Pobyt dziecka w placówce jest nieodpłatny. Prowadzić ją może zarówno gmina, jak i powiat, a także podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta lub starosty.

Plan pracy z rodziną¹⁴⁸

Plan pracy z rodziną opracowywany i realizowany jest przez asystenta rodziny we współpracy z członkami rodziny, której został przydzielony, i w konsultacji z pracownikiem socjalnym.

W przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną plan pracy z rodziną jest opracowywany we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.

Plan pracy z rodziną obejmuje zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, a także zawiera terminy ich realizacji i przewidywane efekty.

Poradnictwo specjalistyczne¹⁴⁹

Poradnictwo specjalistyczne stanowi świadczenie niepieniężne z pomocy społecznej (usługę pomocy społecznej).

Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.

¹⁴⁸ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203), art. 15.

¹⁴⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 36, 46.

Poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.

Powody udzielania pomocy społecznej¹⁵⁰

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy domowej;
- 8) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 9) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 10) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.
- 16) Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom także poprzez udzielenie dotacji przedmiotowej do posiłków sprzedawanych w barach mlecznych

Praca socjalna¹⁵¹

Praca socjalna stanowi świadczenie niepieniężne z pomocy społecznej (usługę pomocy społecznej). Należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym.

Praca socjalna jest działalnością zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

¹⁵⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 7, art. 7a.

¹⁵¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 6, 17, 36, 45.

Praca socjalna prowadzona jest:

- 1) z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej;
- 2) ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności.

W pracy socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia. Może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny. Jest ona świadczona osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.

Projekt socjalny¹⁵²

Projekt socjalny stanowi zespół działań w ramach pracy socjalnej i innych działań aktywizacyjnych mających na celu wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej osób, rodzin i konkretnych grup oraz wzrost samoorganizacji i spójności środowisk lokalnych, a przez to zapobieganie procesom marginalizacji i wykluczenia społecznego oraz podnoszenia jakości życia. Podstawą realizacji projektu socjalnego jest jego plan zawierający m.in. opis celów i środków działania pracownika socjalnego oraz szczegóły realizacji.

Regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna¹⁵³

Regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna jest jednostką organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Stanowi instytucjonalną formę pieczy zastępczej.

W regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej umieszczane są dzieci wymagające szczególnej opieki, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 30 dzieci.

Rodzina pomocowa¹⁵⁴

Rodziny pomocowe oferują wsparcie rodzinom zastępczym oraz rodzinnym domom dziecka, na ich wniosek. Wsparcie to udzielane jest na wniosek rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka

¹⁵² Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 6, art. 45.

¹⁵³ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203), art. 2, 93, 109.

¹⁵⁴ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203), art. 39, 73-75.

i polega na powierzeniu rodzinie pomocowej pieczy zastępczej nad dzieckiem (dziećmi) w przypadku czasowego niesprawowania opieki przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Pieczą zastępczą nad dzieckiem może być powierzona rodzinie pomocowej, w szczególności w okresie:

- 1) czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem w związku z wypoczynkiem, udziałem w szkoleniach lub pobytem w szpitalu;
- 2) nieprzewidzianych trudności lub zdarzeń losowych.

Rodziną pomocową może być:

- 1) rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka;
- 2) małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim przeszkoleni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej.

Rodzina zastępcza zawodowa, rodzina zastępcza niezawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka może przyjąć dziecko jako rodzina pomocowa bez względu na liczbę dzieci pozostających pod ich opieką. Podstawą umieszczenia dziecka w rodzinie pomocowej jest umowa między starostą a rodziną pomocową. Czas pobytu dziecka w rodzinie pomocowej nie może przekroczyć 2 miesięcy.

Rodzina wspierająca¹⁵⁵

Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, udziela pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w:

- 1) opiece i wychowaniu dziecka;
- 2) prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- 3) kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo i nie figurują w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej albo dyrektora centrum usług społecznych wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

¹⁵⁵Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203), art. 29-30 .

Rodzinny dom pomocy (RDP)¹⁵⁶

Rodzinny dom pomocy stanowi formę usług opiekuńczych i bytowych świadczonych całodobowo przez osobę fizyczną lub organizację pożytku publicznego dla nie mniej niż trzech i nie więcej niż ośmiu zamieszkujących wspólnie osób wymagających wsparcia w tej formie. Z usług świadczonych w formie rodzinnego domu pomocy korzystać mogą osoby wymagające z powodu wieku lub niepełnosprawności pomocy innych osób w przypadku braku możliwości zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu ich zamieszkania.

Spółdzielnia socjalna (SS)¹⁵⁷

Spółdzielnię socjalną mogą założyć osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, posiadające pełną zdolność do czynności prawnych. Spółdzielnię socjalną mogą założyć także inne osoby niż wskazane powyżej, przy zachowaniu dodatkowych warunków, a także organizacje pozarządowe lub jednostki samorządu terytorialnego oraz kościelne osoby prawne.

Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę jej członków oraz pracowników. Spółdzielnia socjalna działa na rzecz:

- 1) społecznej reintegracji jej członków oraz pracowników, przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu w tym rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych;
- 2) zawodowej reintegracji jej członków oraz pracowników, przez co należy rozumieć działania służące zdobyciu nowych kwalifikacji, kompetencji, wiedzy i umiejętności, mające na celu odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy i awansu zawodowego, w tym rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych,

przy czym działania te nie są wykonywane w ramach prowadzonej przez spółdzielnię socjalną działalności gospodarczej. Spółdzielnia socjalna może prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków, pracowników oraz ich środowiska lokalnego, a także działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych .

Stypendium szkolne¹⁵⁸

Stypendium szkolne stanowi świadczenie z pomocy społecznej udzielane przez ośrodki pomocy społecznej. Podstawową przesłanką otrzymania przez ucznia stypendium szkolnego jest trudna

¹⁵⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 52.

¹⁵⁷ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1718), art. 2; Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2026 r. poz. 48), art. 2, 4.

¹⁵⁸ Opracowano na podstawie [informacji o udzielaniu stypendium szkolnego upublicznionej na stronie Ministerstwa Edukacji Narodowej](#) (14.04.2026)

sytuacja materialna, w jakiej ten uczeń się znajduje, wynikająca z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności gdy w rodzinie tej występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Przyznanie stypendium uzależnione jest od wysokości dochodu na osobę w rodzinie ucznia.

Prawo do pomocy materialnej o charakterze socjalnym przysługuje uczniom zamieszkałym na terenie danej gminy (bez względu na miejsce pobierania nauki). Szczegółowe rozwiązania prawne dotyczące realizacji pomocy dla uczniów na terenie danej gminy muszą znajdować się w gminnym regulaminie pomocy materialnej o charakterze socjalnym.

Stypendium szkolne przyznawane jest na wniosek lub z urzędu. Wniosek o przyznanie stypendium mogą złożyć rodzice, opiekunowie prawni uczniów, pełnoletni uczniowie, a także dyrektorzy szkół, kolegów lub ośrodków.

Środowiskowy dom samopomocy¹⁵⁹

Środowiskowy dom samopomocy jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, będącą ośrodkiem wsparcia dziennego pobytu przeznaczonym dla osób przewlekłe psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie, tj. dla osób, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. W środowiskowym domu samopomocy mogą być również prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu, przy czym okres korzystania z miejsca całodobowego pobytu nie może być jednorazowo dłuższy niż 3 miesiące, z możliwością przedłużenia do 6 miesięcy.

Środowiskowy dom samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Osoby korzystające z usług powyższych placówek mogą otrzymać częściową opiekę i pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych oraz posiłek.

Prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy należy do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych zarówno przez gminę, jak i powiat.

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej (zasiłki)¹⁶⁰

Świadczeniami pieniężnymi z pomocy społecznej są:

¹⁵⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 18, 20, 51a.

¹⁶⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 36.

- 1) zasiłek stały,
- 2) zasiłek okresowy,
- 3) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- 4) zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- 5) pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- 6) świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy,
- 7) wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

Świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej (usługi pomocy społecznej)¹⁶¹

Świadczeniami niepieniężnymi (usługami) z pomocy społecznej są:

- 1) praca socjalna,
- 2) bilet kredytowany,
- 3) składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- 4) składki na ubezpieczenia społeczne,
- 5) pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- 6) sprawienie pogrzebu,
- 7) poradnictwo specjalistyczne,
- 8) interwencja kryzysowa,
- 9) schronienie,
- 10) posiłek,
- 11) niezbędne ubranie,
- 12) usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia i w rodzinnych domach pomocy oraz usługi sąsiedzkie,
- 13) specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- 14) mieszkanie treningowe lub wspomagane,
- 15) pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, w tym usługi wsparcia krótkoterminowego,
- 16) pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym lub wspomagany, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

¹⁶¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 36.

Świadczenie pielęgnacyjne¹⁶²

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje:

- 1) matce albo ojcu,
- 2) innym osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom,
- 3) opiekunowi faktycznemu dziecka,
- 4) rodzinie zastępczej, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka, dyrektorowi placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektorowi regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej albo dyrektorowi interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego,

jeżeli sprawują opiekę nad osobą w wieku do ukończenia 18. roku życia legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Osobom sprawującym opiekę nad więcej niż jedną osobą w wieku do ukończenia 18. roku życia legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, wysokość świadczenia pielęgnacyjnego, o której mowa w ust. 3, podwyższa się o 100% na drugą i każdą kolejną osobę, nad którą sprawowana jest opieka.

Świadczenie wychowawcze¹⁶³

Świadczenie wychowawcze stanowi nieopodatkowaną pomoc finansową państwa przyznaną rodzinom w ramach realizacji programu „Rodzina 800 plus”, której celem jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Świadczenie to przysługuje matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu albo opiekunowi prawnemu dziecka, opiekunowi tymczasowemu dziecka, opiekunowi dziecka wskazanemu przez władze kraju pochodzenia, dyrektorowi domu pomocy społecznej, rodzinie zastępczej, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka, dyrektorowi placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektorowi regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej albo dyrektorowi interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego do dnia ukończenia przez nie 18. roku życia w wysokości 800 zł miesięcznie na dziecko w rodzinie.

¹⁶² Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1208, z 2026 r. poz. 203), art. 17.

¹⁶³ Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2024 r. poz. 1576, z 2025 r. poz. 619, 1301, z 2026 r. poz. 203), art. 4, 5, 10, 11, 16.

Postępowanie w sprawie świadczenia wychowawczego prowadzi oraz świadczenie to wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W sprawach, w których zastosowanie mają unijne przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w przypadku przemieszczania się osób w granicach Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Konfederacji Szwajcarskiej i Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych i wojewoda wymieniają się informacjami niezbędnymi do realizacji tych przepisów.

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego¹⁶⁴

Osobą uprawnioną do świadczeń z funduszu alimentacyjnego jest dziecko, które ma zasądzone od rodzica alimenty (mogą być to również alimenty na podstawie ugody zawartej przed sądem), jeżeli egzekucja prowadzona przez komornika jest bezskuteczna. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują:

- 1) do ukończenia przez dziecko 18 lat,
- 2) do ukończenia przez dziecko 25 lat po warunkiem, że dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej,
- 3) bezterminowo w przypadku posiadania przez dziecko orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Przyznanie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego.

Turnus rehabilitacyjny¹⁶⁵

Uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych (obok warsztatów terapii zajęciowej i zajęć klubowych) stanowi jedną z podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami.

Turnus oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

Turnusy mogą być organizowane:

- 1) przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne i inne jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, które prowadzą co najmniej przez 2 lata

¹⁶⁴ Opracowano na podstawie [informacji ogólnej na temat świadczenia z funduszu alimentacyjnego opublikowanej na stronie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej](#): (14.04.2026).

¹⁶⁵ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, 1301, 1665, 1746, z 2026 r. poz. 26), art. 10, 10c.

działalność na rzecz osób niepełnosprawnych i uzyskały wpis do rejestru organizatorów prowadzonego przez wojewodę;

- 2) wyłącznie w ośrodkach, które uzyskały wpis do rejestru ośrodków prowadzonego przez wojewodę – z wyłączeniem turnusów organizowanych w formie niestacjonarnej;
- 3) w domach pomocy społecznej lub w innych placówkach opiekuńczych, przy czym wyłącznie dla osób niepełnosprawnych niebędących stałymi podopiecznymi takich jednostek.

Ośrodki, w których organizowane są turnusy, zapewniają osobom niepełnosprawnym odpowiednie warunki pobytu, dostosowane do rodzaju i stopnia niepełnosprawności uczestników turnusu, oraz bazę do prowadzenia rehabilitacji i realizacji określonego programu turnusu.

Czas trwania turnusów wynosi co najmniej 14 dni. Turnusy organizuje się wyłącznie na terenie kraju, w grupach zorganizowanych liczących nie mniej niż 20 uczestników, w formie stacjonarnej lub niestacjonarnej.

Usamodzielnienie¹⁶⁶

Pomoc na usamodzielnienie, obejmująca pomoc: 1) na kontynuowanie nauki, 2) usamodzielnienie lub 3) zagospodarowanie, przysługuje osobom opuszczającym podmioty rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, a także inne instytucje, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, tj.: domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, okręgowy ośrodek wychowawczy, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę oraz młodzieżowe ośrodki wychowawcze. Osobom usamodzielnianym może zostać również udzielona pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, oraz w uzyskaniu zatrudnienia, przy czym pomoc ta nie obejmuje wsparcia finansowego. Zapewnia się także pomoc prawną i psychologiczną.

Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie jest złożenie wniosku i posiadanie zatwierdzonego indywidualnego programu usamodzielnienia.

I. Pomoc na kontynuowanie nauki:

- 1) przyznaje się osobie usamodzielnianej, o ile kontynuuje naukę w szkole, zakładzie kształcenia nauczycieli, w uczelni, na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego,
- 2) pomoc przyznaje się na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia.

¹⁶⁶ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203), art. 140-150; ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 88.

II. Pomoc na usamodzielnienie:

- 1) może zostać wypłacona, w zależności od ustaleń indywidualnego programu usamodzielnienia, jednorazowo lub w ratach,
- 2) może zostać wypłacona nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia,
- 3) w przypadku, gdy osoba usamodzielniana otrzymuje pomoc na kontynuowanie nauki, pomoc na usamodzielnienie jest wypłacana po zakończeniu pobierania pomocy na kontynuowanie nauki,
- 4) w uzasadnionych przypadkach pomoc na usamodzielnienie może zostać wypłacona w trakcie wypłacania pomocy na kontynuowanie nauki,

III. Pomoc na zagospodarowanie:

- 1) jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia,
- 2) może zostać przyznana w formie rzeczowej.

Pomoc na usamodzielnienie dla osób opuszczających inne instytucje (art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej) przysługuje w szczególności w następujących przypadkach:

- a) pomoc pieniężna na usamodzielnienie i pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki – osobie, która przebywała w domu pomocy społecznej, okręgowym ośrodku wychowawczym, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, specjalnym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę albo młodzieżowym ośrodku wychowawczym co najmniej rok,
- b) w przypadku, gdy osoba opuszczająca dom pomocy społecznej, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy albo specjalny ośrodek wychowawczy jest zdolna do samodzielnej egzystencji.

Warunkiem przyznania pomocy na usamodzielnienie jest realizacja indywidualnego programu usamodzielnienia, opracowanego wspólnie z opiekunem usamodzielnienia, zatwierdzonego przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze¹⁶⁷

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze stanowią świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej (usługi pomocy społecznej).

¹⁶⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 50.

Pomoc w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych przysługuje osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, a także osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni i zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Usługi opiekuńcze przyznaje ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, który ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania mogą być przyznane w formie usług sąsiedzkich. Rada gminy może postanowić o rozszerzeniu katalogu osób, którym przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych, o osoby, dla których wsparcie w postaci usług sąsiedzkich będzie miało charakter uzupełniający opiekę sprawowaną przez rodzinę, a także wspólnie niezamieszkującego małżonka, wstępnych i zstępnych.

Usługi sąsiedzkie¹⁶⁸

Usługi sąsiedzkie obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji, oraz, w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Organizatorem usług sąsiedzkich jest gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania osoby korzystającej z usług sąsiedzkich lub podmiot uprawniony.

Osobą wykonującą usługi sąsiedzkie może być osoba, która:

- 1) jest pełnoletnia;
- 2) nie jest członkiem rodziny osoby, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
- 3) nie jest oddzielnie zamieszkującym małżonkiem, wstępnym ani zstępnym osoby, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
- 4) złożyła organizatorowi usług sąsiedzkich oświadczenie o zdolności pod względem psychofizycznym do świadczenia takich usług;
- 5) zamieszkuje w najbliższej okolicy osoby, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
- 6) ukończyła szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy;
- 7) została zaakceptowana przez osobę, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;

¹⁶⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 50.

8) została zaakceptowana przez organizatora usług sąsiedzkich.

Rada gminy określa w drodze uchwały, jak świadczone będą usługi sąsiedzkie i ile będzie kosztowało ich prowadzenie, w tym w szczególności:

- warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze (w tym także świadczone w formie usług sąsiedzkich);
- warunki zwolnienia od opłat i tryb ich pobierania;
- warunki przyznawania usług sąsiedzkich (np. czy będą to usługi „uzupełniające” usługi świadczone przez opiekunki środowiskowe, czy będą one przyznawane w pierwszej kolejności osobom pozbawionym usług opiekuńczych w ogóle);
- wymiar (który może zostać wskazany także jako minimalny lub maksymalny);
- zakres usług sąsiedzkich (przy założeniu, że czynności wykonywane w ramach tej usługi nie będą wymagały specjalnych kwalifikacji);
- sposób rozliczania wykonania usług sąsiedzkich (np. przez wskazanie, czy wynagrodzenie będzie płatne ryczałtowo, czy za godzinę pracy).

Warsztat terapii zajęciowej (WTZ)¹⁶⁹

Uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej (obok turnusów rehabilitacyjnych i zajęć klubowych) stanowi jedną z podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami.

Warsztat terapii zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja tego celu odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, a także psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy. Terapię realizuje się na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji. Warsztaty mogą być organizowane przez fundacje, stowarzyszenia lub przez inne podmioty.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem¹⁷⁰

Dane dotyczące poziomu ubóstwa w Polsce są gromadzone i regularnie prezentowane przez Główny Urząd Statystyczny w formie. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach

¹⁶⁹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, 1301, 1665, 1746, z 2026 r. poz. 26), art. 10-10b.

¹⁷⁰ Opis wskaźnika został przygotowany na podstawie [definicji pojęcia „Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych” zamieszczonego na stronie Głównego Urzędu Statystycznego](#), (16.04.2026).

transferów społecznych, który jest szacowany na podstawie wyników Badania budżetów gospodarstw domowych prowadzonego przez GUS.

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych - odsetek osób z ekwiwalentnym dochodem do dyspozycji na poziomie poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który wynosi 60% krajowej mediany ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji po transferach społecznych.

Wywiad środowiskowy¹⁷¹

W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na podstawie którego dokonuje analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z analizy tej wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występuje do kierownika ośrodka pomocy społecznej albo dyrektora centrum usług społecznych z wnioskiem o jego przydzielenie.

Zakład aktywności zawodowej¹⁷²

Zakład aktywności zawodowej prowadzi zatrudnienie w warunkach pracy chronionej. Zakład aktywności zawodowej może być utworzony przez gminę, powiat oraz fundację, stowarzyszenie lub inną organizację społeczną, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych. Nie jest to samodzielna forma prawna, ale jednostka organizacyjnie i finansowo wyodrębniona z podmiotu, który utworzył ZAZ.

O uzyskanie statusu zakładu aktywności zawodowej dla wyodrębnionej przez siebie jednostki instytucje i organizacje mogą ubiegać się, jeżeli co najmniej 70% ogółu osób zatrudnionych w tej jednostce stanowią osoby niepełnosprawne, w szczególności skierowane do pracy przez powiatowe urzędy pracy:

- a) zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności,
- b) zaliczone do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną, w tym osób, w stosunku do których rada programowa zajęła stanowisko uzasadniające podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej,

przy czym osoby, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną, nie mogą stanowić więcej niż 55% ogółu zatrudnionych.

¹⁷¹ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203), art. 11.

¹⁷² Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, 1301, 1665, 1746, z 2026 r. poz. 26), art. 2, 29.

Zakład pracy chronionej (ZPCH)¹⁷³

Zakład pracy chronionej oznacza warunki pracy chronionej.

Pracodawca prowadzący działalność gospodarczą przez okres co najmniej 12 miesięcy, zatrudniający nie mniej niż 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i osiągający wskaźniki zatrudnienia osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 6 miesięcy, uzyskuje status pracodawcy prowadzącego zakład pracy chronionej, jeżeli:

- 1) wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi co najmniej 50%, a w tym co najmniej 20% ogółu zatrudnionych stanowią osoby zaliczone do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, albo co najmniej 30% niewidomych lub psychicznie chorych, albo upośledzonych umysłowo zaliczonych do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności;
- 2) obiekty i pomieszczenia użytkowane przez zakład pracy odpowiadają przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy oraz uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniają wymagania dostępności do nich;
- 3) zapewniona jest doraźna i specjalistyczna opieka medyczna, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne;
- 4) wystąpi z wnioskiem o przyznanie statusu pracodawcy prowadzącego zakład pracy chronionej.

Zasiłek celowy¹⁷⁴

Zasiłek celowy może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w tym w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, wyrobów medycznych i leczenia, ogrzewania, w tym opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Osobom bezdomnym i innym osobom niemającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne.

Zasiłek celowy może być przyznany również w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego, a także osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego lub klęski żywiołowej lub ekologicznej.

¹⁷³ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, 1301, 1665, 1746, z 2026 r. poz. 26), art. 2, 28.

¹⁷⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 39-41.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, który nie podlega zwrotowi.

Zasiłek okresowy¹⁷⁵

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

- 1) osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- 2) rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek pielęgnacyjny¹⁷⁶

Zasiłek pielęgnacyjny przyznawany jest w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- 1) niepełnosprawnemu dziecku;
- 2) osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 3) osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia;
- 4) osobie, która ukończyła 75 lat.

Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje osobie umieszczonej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie.

Zasiłek rodzinny¹⁷⁷

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Zasiłek rodzinny przysługuje:

¹⁷⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 38.

¹⁷⁶ Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1208, z 2026 r. poz. 203), art. 16.

¹⁷⁷ Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1208, z 2026 r. poz. 203), art. 5, 6, 8.

- 1) rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka lub opiekunowi faktycznemu dziecka (do ukończenia przez dziecko 18. roku życia lub nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21. roku życia, albo do 24. roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności);
- 2) osobie uczącej się (oznacza to osobę pełnoletnią uczącą się, niepozostającą na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem, wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony). Zasiłek przysługuje osobie uczącej się w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu:

- 1) urodzenia dziecka;
- 2) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
- 3) samotnego wychowywania dziecka;
- 4) wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej;
- 5) kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego;
- 6) rozpoczęcia roku szkolnego;
- 7) podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Zasiłek rodzinny przyznawany jest na podstawie kryterium dochodowego. Wysokość dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiącego podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokość zasiłku rodzinnego i poszczególnych dodatków określa odpowiednie rozporządzenie Rady Ministrów.

Zasiłek stały¹⁷⁸

Zasiłek stały przysługuje:

- 1) pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- 2) pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Począwszy od 1 stycznia 2024 roku zasiłek stały ustala się w wysokości:

¹⁷⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203), art. 37.

- 3) w przypadku osoby samotnie gospodarującej – różnicy między kwotą stanowiącą 130% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby; z tym, że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 1000 zł miesięcznie;
- 4) w przypadku osoby w rodzinie – różnicy między kwotą stanowiącą 130% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie.

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 100 zł miesięcznie.

Zasiłek szkolny¹⁷⁹

Zasiłek szkolny jest świadczeniem pomocy materialnej o charakterze socjalnym.

Zasiłek szkolny może być przyznany uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego. Zasiłek szkolny stanowi pomoc incydentalną, nadzwyczajną inną niż stypendium szkolne. Podstawową okolicznością uzasadniającą ubieganie się o świadczenie w postaci zasiłku szkolnego jest wystąpienia zdarzenia losowego. Zdarzeniami losowymi dającymi podstawę do przyznania zasiłku są np.: śmierć rodziców lub opiekunów prawnych, klęska żywiołowa, ciężka choroba wspólnie zamieszkującego członka rodziny, która wymaga ponoszenia zwiększonych nakładów finansowych, pożar, włamanie lub zalanie mieszkania lub inne okoliczności o charakterze przejściowym, mające negatywny wpływ na sytuację materialną ucznia i jego proces edukacyjny. Zasiłek szkolny może być przyznany w formie:

- 1) świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym lub
- 2) pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym.

Wysokość zasiłku szkolnego przyznanego na rzecz konkretnego wnioskodawcy uzależniona jest od charakteru zdarzenia losowego uzasadniającego przyznanie pomocy w tej formie.

Zatrudnienie socjalne¹⁸⁰

Przez zatrudnienie socjalne należy rozumieć zapewnianie bezdomnym realizującym indywidualny program wychodzenia z bezdomności, długotrwale bezrobotnym, uzależnionym od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, osobom z zaburzeniami psychicznymi, zwalnianym z zakładów karnych, uchodźcom realizującym indywidualny program integracji oraz osobom niepełnosprawnym, które podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym, możliwości uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej oraz w zatrudnieniu wspieranym.

¹⁷⁹ Opracowano na [podstawie informacji o udzielaniu zasiłków szkolnych zamieszczonej na stronie Urzędu Miasta Łodzi](#) (16.04.2026).

¹⁸⁰ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1718), art. 1, 2.

Zatrudnienie wspierane¹⁸¹

Zatrudnienie wspierane oznacza udzielanie osobom bezdomnym realizującym indywidualny program wychodzenia z bezdomności, długotrwale bezrobotnym, uzależnionym od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, osobom z zaburzeniami psychicznymi, zwalnianym z zakładów karnych, uchodźcom oraz osobom niepełnosprawnym, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej, wsparcia o charakterze doradczym i finansowym w utrzymaniu aktywności zawodowej umożliwiającej podjęcie zatrudnienia, prac społecznie użytecznych, założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej lub podjęcie działalności gospodarczej.

Zatrudnienie wspierane może być realizowane w formie:

- 1) prac społecznie użytecznych na zasadach określonych w przepisach o rynku pracy i służbach zatrudnienia;
- 2) skierowania do pracy;
- 3) rzecznictwa, poradnictwa zawodowego, psychologicznego i społecznego dla osób realizujących prace społecznie użyteczne w rozumieniu przepisów o rynku pracy i służbach zatrudnienia, podejmujących zatrudnienie, działalność gospodarczą, zakładających lub przystępujących do spółdzielni socjalnej.

Zatrudnienie wspierane realizowane jest w ramach indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego lub kontraktu socjalnego.

¹⁸¹ Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1718), art. 1, 2, 15b.

BIBLIOGRAFIA

Akty prawa:

1. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U.2023 poz. 2809).
2. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, 1301, 1665, 1746, z 2026 r. poz. 26).
3. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1335).
4. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1718).
5. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338).
6. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1208, z 2026 r. poz. 203).
7. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, 1302, z 2026 r. poz. 26, 203).
8. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2026 r. poz. 48).
9. Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2025 r. poz. 798).
10. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, 1301, z 2026 r. poz. 187, 203).
11. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, art. 9 (Dz. U. z 2026 r. poz. 508.).
12. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. z 2026 r. poz. 165)
13. Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. z 2026 r. poz. 163)
14. Ustawa z dnia 12 września 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu weryfikacji prawa do świadczeń na rzecz rodziny dla cudzoziemców oraz o warunkach pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państw (Dz.U. 2025 poz. 1301).

Rejestry, wykazy:

15. [Rejestr jednostek specjalistycznego poradnictwa funkcjonujących na terenie województwa łódzkiego w 2025 roku](#) ogłoszone obwieszczeniem Wojewody Łódzkiego z dnia 26 czerwca 2025 r.
16. Załącznik do uchwały nr 40/2025 Zarządu PFRON z dnia 7 maja 2025 r.: [Kierunki działań oraz warunki brzegowe obowiązujące realizatorów programu „Aktywny samorząd” w 2024 roku](#)
17. [Rejestr domów pomocy społecznej funkcjonujących na terenie województwa łódzkiego w 2025 roku, Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi](#)

18. [Rejestr jednostek posiadających status centrum integracji społecznej, Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi](#)
19. [Rejestr Jednostek Polityki Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej](#)
20. [Rejestr miejsc, w których gmina udziela tymczasowego schronienia w schroniskach dla osób bezdomnych, schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, noclegowniach oraz ogrzewalniach, Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi](#)
21. [Rejestr mieszkań treningowych i wspomaganych prowadzonych przez gminę, powiat lub na ich zlecenie, Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi](#)
22. [Wykaz środowiskowych domów samopomocy na terenie województwa łódzkiego, Łódzki Urząd Wojewódzki w Łodzi](#)

Bazy danych i sprawozdania:

1. [Bank Danych Lokalnych GUS](#)
2. [Portal Głównego Urzędu Statystycznego](#)
3. Sprawozdania z Oceny zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego.
4. Sprawozdania roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach (MRPiPS-03).
5. Sprawozdanie roczne dotyczące wybranych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i innych jednostek pomocy społecznej oraz zatrudnienia w systemie pomocy społecznej (MRPiPS-06).
6. Sprawozdania dotyczące placówek zapewniających całodobową opiekę i wsparcie (MRPiPS-05).
7. Sprawozdania z realizacji Programu "Posiłek w szkole i w domu".
8. Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (WRiSPZ-G2).
9. [Dane przekazywane przez wojewodów dotyczące liczby zakładów aktywności zawodowej i stanu zatrudnienia, stan na koniec grudnia 2025 r.](#)

Inne źródła danych:

23. [Artykuł pt. „Bezrobocie w Polsce rośnie, ale wciąż jest niższe niż w większości krajów UE. Raport PARP przedstawia aktualne trendy na rynku pracy”, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości](#)
24. [Artykuł PFRON dotyczący sposobu wyznaczania wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych](#)
25. [Artykuł pt. „Duże zmiany dla bezrobotnych u pracodawców od 1 czerwca 2025 r.”, portal infor.pl](#)
26. [Artykuł pt. „Zasiłek okresowy i zasiłek celowy z MOPS 2025 2026”, portal Infor.pl](#)
27. [Artykuł pt. „Zasiłek pielęgnacyjny 2025 r. i 2026 r.: komu przysługuje, wniosek, wysokość”, portal Infor.pl](#)

28. [Artykuł pt. „Zasiłki rodzinne w 2025 r. - kwoty świadczeń i limity dochodu. Kiedy waloryzacja?”, portal Infor.pl](#)
29. [Artykuł na temat zmian w wykazie wyrobów medycznych, portal rynekzdrowia.pl](#)
30. [Artykuł: „Dofinansowanie do turnusu z PFRON – kryteria dochodowe od września 2025 r.”, portal samorząd.infor.pl](#)
31. [Definicja pojęcia „Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych” zamieszczonego na stronie Głównego Urzędu Statystycznego](#)
32. [Informacja o wyższym kryterium dochodowym w pomocy społecznej w 2025 r., MGOPS w Szpietowie](#)
33. [Informacja ogólna na temat świadczenia z funduszu alimentacyjnego opublikowana na stronie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej](#)
34. [informacja o naborze uzupełniającym pn. Wsparcie programów dofinansowania miejsc opieki nad dziećmi 0-3 lat \(żłobki, kluby dziecięce\) w ramach MALUCH+ \(Aktywny Maluch\), Portalu Funduszy Europejskich](#)
35. [Informacja o przejęciu realizacji programu Rodzina 500+ przez ZUS, GOPS w Chodzieży](#)
36. [Informacja o udzielaniu zasiłków szkolnych zamieszczonej na stronie Urzędu Miasta Łodzi](#)
37. [Informacja o udzielaniu stypendium szkolnego upubliczniona na stronie Ministerstwa Edukacji Narodowej](#)
38. [Informacja o świadczeniu wspierającym zamieszczonej na stronie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej](#)
39. [Opis jednostek organizacyjnych pomocy społecznej zamieszczony na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej](#)
40. [Opis projektu „CIS na FUL” realizowanego w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027, Miejskie Centrum Pomocy Społecznej w Pabianicach](#)
41. [Portal Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kutnie](#)
42. [Portal Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej](#)
43. [Portal Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych](#)
44. [Portal Polityka Senioralna KPRM](#)
45. [Mapa zasobów pomocy społecznej województwa łódzkiego](#)
46. Ubóstwo w Polsce w latach 2023 i 2024. GUS. Warszawa 2025

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Liczba mieszkańców województwa łódzkiego (w mln osób) w latach 1995-2025	22
Rysunek 2. Liczba zgonów i urodzeń żywych (lewa oś; w tys. osób) oraz przyrost naturalny (prawa oś; w tys. osób) w województwie łódzkim w latach 2016 – 2025 roku	23
Rysunek 3. Stopa przyrostu naturalnego według województw w Polsce w 2025 roku	23
Rysunek 4. Saldo migracji w województwie łódzkim w latach 2016-2025	24
Rysunek 5. Struktura ludności według wieku produkcyjnego (w %) w województwie łódzkim i w Polsce w latach 2015 i 2025	24
Rysunek 6. Struktura ludności według wieku i płci (w tys. osób) w województwie łódzkim w 2025 roku	25
Rysunek 7. Prognozowana i rzeczywista liczba ludności w województwie łódzkim w latach 2022-2034 (w tys. osób)	26
Rysunek 8. Prognozowana struktura ludności według grup wieku (w %) w województwie łódzkim w roku 2040 i 2060 (2025 – dane rzeczywiste)	27
Rysunek 9. Przeciętne trwanie życia kobiet (lewa mapa) i mężczyzn (prawa mapa) (w latach) w 2024 roku w przekroju województw w Polsce	27
Rysunek 10. Struktura ludności według aktywności ekonomicznej (w %) w województwie łódzkim w 2025 roku (IV kwartał)	28
Rysunek 11. Struktura ludności według aktywności ekonomicznej i płci (w %) w województwie łódzkim w 2025 roku (IV kwartał)	29
Rysunek 12. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %) w województwie łódzkim na tle kraju w latach 2016-2025	30
Rysunek 13. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %) w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku	31
Rysunek 14. Struktura bezrobotnych według wykształcenia (w %) w województwie łódzkim w 2025 roku	32
Rysunek 15. Udział bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż rok w ogóle bezrobotnych (w %) w 2025 roku	32
Rysunek 16. Wskaźnik zasięgu ubóstwem w województwie łódzkim (w %) w latach 2019-2024*	33
Rysunek 17. Liczba mieszkań socjalnych (lokali) w województwie łódzkim w latach 2016-2025	34
Rysunek 18. Łączna liczba żłobków, oddziałów żłobkowych i klubów dziecięcych w województwie łódzkim w latach 2016-2024*	35
Rysunek 19. Liczba przedszkoli w województwie łódzkim w latach 2016-2024*	35
Rysunek 20. Liczba (w tys. osób; lewa oś) i udział w ogólnej liczbie ludności (w %; prawa oś) korzystających z pomocy i wsparcia w województwie łódzkim w latach 2016-2025	37
Rysunek 21. Udział osób korzystających z pomocy i wsparcia w ogóle ludności powiatów (w %) w województwie łódzkim w 2025 roku	38
Rysunek 22. Liczba rodzin (w tys. osób) objętych pomocą na podstawie ustawy o pomocy społecznej w województwie łódzkim w latach 2016-2025	39

Rysunek 23. Odsetek rodzin (w %) korzystających z pomocy społecznej według typu rodziny w województwie łódzkim w 2025 roku	40
Rysunek 24. Liczba osób (w tys.), którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2025 roku	41
Rysunek 25. Wartości wskaźnika deprivacji lokalnej w województwie łódzkim w latach 2016-2025	41
Rysunek 26. Wskaźnik deprivacji lokalnej w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku (w %)	42
Rysunek 27. Liczba osób (w tys.), którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w roku 2025 w porównaniu do roku 2017 i 2021	42
Rysunek 28. Udział (w %) osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogóle świadczeniobiorców w latach 2016-2025	43
Rysunek 29. Udział (w %) osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogóle świadczeniobiorców w 2025 roku	44
Rysunek 30. Struktura osób pobierających świadczenia według wieku i płci w województwie łódzkim w 2025 roku w porównaniu do roku 2022 (w %)	45
Rysunek 31. Odsetek rodzin (w %) pobierających świadczenia według liczby osób w rodzinie w województwie łódzkim w 2025 roku	45
Rysunek 32. Liczba świadczeń udzielonych rodzinom (w tys. zł) i odsetek rodzin korzystających ze świadczeń według liczby dzieci (w %) w województwie łódzkim w 2025 roku.....	46
Rysunek 33. Główne powody udzielenia pomocy i wsparcia rodzinom w województwie łódzkim latach 2016-2025 (w %).	48
Rysunek 34. Struktura głównych powodów wsparcia w rodzinach pobierających świadczenia z pomocy społecznej według liczby osób w rodzinach w województwie łódzkim w 2025 roku	50
Rysunek 35. Liczba udzielonych świadczeń (w tys.) według głównych powodów ich przyznania w województwie łódzkim w 2025 roku	51
Rysunek 36. Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy (w tys.; lewa oś) i kwota świadczeń (w mln złotych; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2016-2025	52
Rysunek 37. Udział osób, którym przyznano zasiłek celowy w ogóle świadczeniobiorców w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku (w %)	53
Rysunek 38. Liczba osób, którym przyznano zasiłek okresowy (w tys.; lewa oś) i kwota świadczeń (w mln złotych; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2016-2025.....	54
Rysunek 39. Udział osób, którym przyznano zasiłek okresowy w ogóle świadczeniobiorców w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku (w %)	56
Rysunek 40. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały (w tys.; lewa oś) i kwota świadczeń (w mln złotych; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2016-2025	57
Rysunek 41. Udział osób, którym przyznano zasiłek stały w ogóle świadczeniobiorców w powiatach w 2025 roku (w %).	57
Rysunek 42. Odsetek liczby osób w rodzinach, którym udzielono wsparcia w postaci pracy socjalnej w ogólnej liczbie ludności w województwie łódzkim w 2025 roku (w %)	58
Rysunek 43. Kontrakty socjalne w województwie łódzkim w latach 2017-2025	60

Rysunek 44. Udział osób objętych kontraktami socjalnymi w liczbie świadczeniobiorców w województwie łódzkim w 2025 roku	61
Rysunek 45. Liczba osób korzystających z indywidualnego programu integracji cudzoziemców w województwie łódzkim w latach 2016-2025	63
Rysunek 46. Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego w województwie łódzkim w latach 2016-2025 (w tys.)	64
Rysunek 47. Udział rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym w ogóle rodzin korzystających ze świadczeń w województwie łódzkim w 2025 roku	65
Rysunek 48. Liczba rodzin korzystających z interwencji kryzysowej w województwie łódzkim w latach 2016-2025	66
Rysunek 49. Odsetek rodzin kończących pracę z asystentem rodziny z powodu osiągnięcia celu bądź brak efektów w ogóle rodzin, z którymi asystent zakończył pracę w województwie łódzkim w latach 2018-2025	67
Rysunek 50. Średni napływ i odpływ dzieci do pieczy zastępczej z rodzin naturalnych w latach 2016-2025 w województwie łódzkim	67
Rysunek 51. Liczba osób objętych programem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w województwie łódzkim w latach 2016-2025	69
Rysunek 52. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi (w tys.; lewa oś) i kwota świadczeń (w mln zł; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2018-2025	69
Rysunek 53. Udział osób korzystających z usług opiekuńczych (łącznie) w ogóle świadczeniobiorców w województwie łódzkim w 2025 roku	70
Rysunek 54. Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi (osoby; lewa oś) i kwota świadczeń (w tys. zł; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2018-2025.....	71
Rysunek 55. Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi (osoby; lewa oś) i kwota świadczeń (w mln złotych; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2018-2025	73
Rysunek 56. Liczba osób korzystających z posiłku (osoby; lewa oś) i kwota świadczeń (w mln złotych; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2018-2025	74
Rysunek 57. Udział dzieci korzystających z darmowego posiłku w ogóle osób w wieku poniżej 18 lat (w %) w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku	76
Rysunek 58. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami (w tys.; lewa oś) oraz łączna kwota świadczeń (w mln zł; prawa oś) w latach 2016-2025	78
Rysunek 59. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku.....	79
Rysunek 60. Liczba rodzin korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka (w tys.; lewa oś) oraz łączna kwota świadczeń (w mln zł; prawa oś) w latach 2016-2025	80
Rysunek 61 Liczba przyznanych świadczeń opiekuńczych (w tys.) w województwie łódzkim w latach 2016-2025	81
Rysunek 62. Liczba (w tys.; lewa oś) i kwota (w mln zł; prawa oś) świadczeń pielęgnacyjnych udzielonych w województwie łódzkim w latach 2016-2025	82

Rysunek 63. Liczba (w tys.; lewa oś) i kwota (w mln zł; prawa oś) specjalnych zasiłków opiekuńczych udzielonych w województwie łódzkim w latach 2016-2025.....	83
Rysunek 64. Struktura i liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych w województwie łódzkim w 2025 roku według odbiorców	84
Rysunek 65. Ogólna kwota dofinansowania w ramach rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami (w mln zł) w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku.....	85
Rysunek 66. Liczba beneficjentów (osoby; lewa oś) i wartość dofinansowania (w mln zł; prawa oś) na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w województwie łódzkim w latach 2016-2025.....	86
Rysunek 67. Wartość dofinansowania na likwidację barier (w tys. zł; górna mapa) oraz udział osób, które uzyskały dofinansowanie w ogóle korzystających z pomocy i wsparcia (w %; dolna mapa) w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku.	87
Rysunek 68. Liczba beneficjentów (osoby; lewa oś) i wartość dofinansowania (w mln zł; prawa oś) turnusów rehabilitacyjnych w województwie łódzkim w latach 2016-2025	89
Rysunek 69. Wartość dofinansowania na turnusy rehabilitacyjne (w tys. zł; górna mapa) oraz udział osób, które uzyskały dofinansowanie w ogóle korzystających z pomocy i wsparcia (w %; dolna mapa) w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku	89
Rysunek 70. Liczba beneficjentów (osoby; lewa oś) i wartość dofinansowania (w mln zł; prawa oś) na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny w województwie łódzkim w latach 2016-2025	91
Rysunek 71. Wartość dofinansowania na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny (w tys. zł; górna mapa) oraz udział osób, które uzyskały dofinansowanie w ogóle korzystających z pomocy i wsparcia (w %; dolna mapa) w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku	92
Rysunek 72. Liczba świadczeń (lewa oś) i wartość dofinansowania (w mln zł; prawa oś) przyznanych w ramach programu "Aktywny samorząd" w województwie łódzkim w latach 2016-2025	94
Rysunek 73. Liczba świadczeń przyznanych w ramach programu "Aktywny samorząd" w powiatach województwa łódzkiego w 2025 roku.....	95
Rysunek 74. Liczba dofinansowanych imprez (lewa oś) i wartość dofinansowania (w tys. zł; prawa oś) w zakresie sportu, kultury, rekreacji i turystyki w województwie łódzkim w latach 2016-2025.....	95
Rysunek 75. Udział kwot świadczeń dla poszczególnych grup osób usamodzielnianych w województwie łódzkim w roku 2025	97
Rysunek 76. Kwota świadczeń na usamodzielnienie dla osób opuszczających rodzinne formy pieczy zastępczej (w mln zł; lewa oś) oraz liczba osób opuszczających rodzinną pieczę zastępczą (osoby; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2016-2025	98
Rysunek 77. Struktura kwot świadczeń w ramach pomocy pieniężnej na usamodzielnienie dla osób opuszczających rodzinne formy pieczy zastępczej według typu świadczenia (w %) w latach 2016-2025	99

Rysunek 78. Kwota świadczeń na usamodzielnienie dla osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze (w mln zł; lewa oś) oraz liczba osób opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą (osoby; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2016-2025.....	100
Rysunek 79. Struktura kwot świadczeń w ramach pomocy pieniężnej na usamodzielnienie dla osób opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą według typu świadczenia (w %) w latach 2016-2025	100
Rysunek 80. Liczba pełnoletnich osób opuszczających inne instytucje, które otrzymały pomoc na usamodzielnienie (osoby; lewa oś) oraz kwota przyznanych im świadczeń (w tys. zł; prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2016-2025	101
Rysunek 81. Struktura świadczeń (w %) w ramach pomocy pieniężnej na usamodzielnienie dla osób opuszczających inne instytucje według typu świadczenia w latach 2016-2025	101
Rysunek 82. Podział infrastruktury pomocy i wsparcia według odbiorców.....	102
Rysunek 83. Liczba placówek wsparcia dziennego w województwie łódzkim w 2025 roku.....	104
Rysunek 84. Schemat pieczy zastępczej	106
Rysunek 85. Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych w województwie łódzkim w 2025 roku	107
Rysunek 86. Ośrodek preadopcyjny Tuli-Luli	108
Rysunek 87. Liczba rodzin zastępczych zawodowych (RZZ), rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego (RZPR), specjalistycznych rodzin zastępczych zawodowych (RZS) oraz rodzinnych domów dziecka (RDD) w województwie łódzkim w 2025 roku.....	110
Rysunek 88. Materiały promocyjne w ramach konferencji pn. „Moc więzi – rola profesjonalistów w procesie adopcyjnym” organizowanej przez RCPS w Łodzi.....	112
Rysunek 89. Łączna liczba osób korzystających z domów pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2025 roku.....	114
Rysunek 90. Liczba mieszkańców domów pomocy społecznej wg stanu na dzień 31 XII w województwie łódzkim w latach 2016-2025	115
Rysunek 91. Łączna liczba osób korzystających z dziennych domów pomocy w województwie łódzkim w 2025 roku.....	118
Rysunek 92. Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów w województwie łódzkim w 2025 roku	119
Rysunek 93. Łączna liczba osób korzystających ze środowiskowych domów samopomocy w województwie łódzkim w 2025 roku	120
Rysunek 94. Liczba osób korzystających z mieszkań wspomaganých i treningowych w województwie łódzkim w 2025 roku	127
Rysunek 95. Liczba korzystających z miejsc w placówkach udzielających tymczasowego schronienia w województwie łódzkim w 2025 roku	130
Rysunek 96. Wygląd mapy zasobów pomocy społecznej w województwie łódzkim.....	131
Rysunek 97. Liczba osób zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w województwie łódzkim w latach 2016-2025	133
Rysunek 98. Struktura zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2025 roku.....	133

Rysunek 99. Liczba pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej ogółem w województwie łódzkim w latach 2024-2025	134
Rysunek 100. Liczba pracowników socjalnych w województwie łódzkim w 2025 roku	135
Rysunek 101. Spełnianie ustawowych kryteriów zatrudnienia pracowników socjalnych przez gminy w województwie łódzkim w 2025 roku	136
Rysunek 102. Wskaźnik specjalizacji pracowników socjalnych w województwie łódzkim w latach 2019-2025.....	137
Rysunek 103. Liczba pracowników wykonujących usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze zatrudnionych w strukturach jednostek pomocy w województwie łódzkim w latach 2016-2025.....	138
Rysunek 104. Liczba pracowników wykonujących usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne, zatrudnionych w strukturach jednostek pomocy w województwie łódzkim w 2025 roku.....	139
Rysunek 105. Liczba pracowników domów pomocy społecznej w województwie łódzkim w latach 2018-2025.....	140
Rysunek 106. Liczba pracowników ośrodków wsparcia (łącznie) w województwie łódzkim w latach 2018-2025	141
Rysunek 107. Liczba pracowników etatowych środowiskowych domów samopomocy w województwie łódzkim w latach 2018-2025	141
Rysunek 108. Liczba pracowników dziennych domów pomocy w województwie łódzkim w latach 2018-2025.....	142
Rysunek 109. Wydatki (w mld zł) ponoszone na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w województwie łódzkim w latach 2017-2025 oraz prognoza na rok 2026.....	144
Rysunek 110. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) w województwie łódzkim w latach 2023-2025	150

SPIS TABEL

Tabela 1. Świadczenia pieniężne w województwie łódzkim w 2025 roku	52
Tabela 2. Wydatki ponoszone na zadania realizowane w ramach polityki społecznej (w mln zł) w województwie łódzkim według działów w latach 2022-2025	145
Tabela 3. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej (dział 852) w województwie łódzkim w latach 2023-2025	147
Tabela 4. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853) w województwie łódzkim w latach 2023-2025.....	149
Tabela 5. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach wsparcia rodzin (dział 855) w województwie łódzkim w latach 2023-2025	152
Tabela 6. Podsumowanie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Wł za rok 2025	202
Tabela 7. Podsumowanie OZPS - elementy sytuacji społeczno-demograficznej	207
Tabela 8. Podsumowanie OZPS - infrastruktura społeczna i zasoby pomocy i wsparcia	207
Tabela 9. Podsumowanie OZPS - korzystający z pomocy i wsparcia.....	208
Tabela 10. Podsumowanie OZPS - świadczenia z pomocy społecznej	210
Tabela 11. Podsumowanie OZPS - usługi pomocy społecznej.....	210
Tabela 12. Podsumowanie OZPS - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych...	211
Tabela 13. Podsumowanie OZPS - usamodzielnienie.....	212
Tabela 14. Podsumowanie OZPS - kadra jednostek pomocy społecznej	213
Tabela 15. Podsumowanie OZPS - Wydatki na zadania polityki społecznej.....	213

ANEKS: PODSUMOWANIE OCENY ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WŁ ZA ROK 2025 (WERSJA NIEDOSTĘPNA CYFROWO)

Tabela 6. Podsumowanie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej Wł za rok 2025

		2023	2024	2025			
ELEMENTY SYTUACJI SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNEJ	Liczba mieszkańców (osoby)	2362519	2345924	2328825			
	Wskaźnik obciążenia demograficznego	45,4	46,2	46,8			
	Stopa bezrobocia	5,4%	5,4%	6,3%			
	Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	39,2%	39,9%	39,9%			
	Wskaźnik zasięgu ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych	13,2%	17,8%	Publikacja: 01.2027 r.			
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA I ZASOBY POMOCY I WSPARCIA	Mieszkania komunalne	70 167	68 634	66 658			
	Mieszkania socjalne	4 793	4 817	4 900			
	Rodziny	Żłobki, oddziały żłobkowe i kluby dziecięce	298	287	Publikacja: 10.2026 r.		
		Przedszkola	1322	1317	Publikacja: 11.2026 r.		
	Dzieci i młodzież	Placówki wsparcia dziennego	102	100	101		
		Placówki opiekuńczo-wychowawcze	83	85	86		
		Rodzinna piecza zastępcza	Rodziny zastępcze	Liczba rodzin	2781	2782	2850
				Liczba dzieci	3679	3754	3767
			Rodzinne domy dziecka	Liczba domów	60	65	57
				Liczba dzieci	373	397	390
		Koordynatorzy pieczy zastępczej	107	115	118		
	Osoby starsze	Kluby i inne miejsca spotkań dla seniorów	230	239	246		
		Domy pomocy społecznej (publiczne)	54	55	55		
		Dzienne domy pomocy	40	42	45		
	Osoby niepełnosprawne	Środowiskowe domy samopomocy	50	51	52		
		Kluby samopomocy (liczba miejsc)	352	650	621		
		Warsztaty terapii zajęciowej	42	44	44		
Zakłady aktywności zawodowej		8	8	8			

			2023	2024	2025		
	Inne grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ⁱ	Centra integracji społecznej	1	1	2		
		Kluby integracji społecznej	7	7	7		
		Mieszkania treningowe oraz wspomagane (dawniej chronione)	99	119	123		
KORZYSTAJĄCY Z POMOCY I WSPARCIA	Liczba korzystających z pomocy i wsparcia ⁱⁱ		119842	118442	126173		
	Wskaźnik deprivacji lokalnej ⁱⁱⁱ		2,4%	2,2%	2,3%		
	Świadczeniobiorcy pomocy społecznej ^{iv}	Liczba osób	56305	52502	53223		
		Liczba rodzin	44048	41825	42610		
		Liczba osób w rodzinach	80604	74282	73425		
	Udział osób korzystających ze świadczeń pieniężnych w ogólnej liczbie osób, którym przyznano świadczenie		65,4%	65,9%	64,5%		
	Udział osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych w ogólnej liczbie osób, którym przyznano świadczenie		41,0%	40,9%	41,8%		
	Struktura rodzin według powodów korzystania z pomocy społecznej	Długotrwała lub ciężka choroba		56,2%	53,7%	59,4%	
		Ubóstwo		41,2%	35,9%	38,1%	
		Niepełnosprawność		41,2%	39,7%	43,1%	
		Bezrobocie		37,5%	32,8%	35,2%	
		Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych		17,1%	15,5%	15,6%	
		Alkoholizm		8,9%	8,6%	9,3%	
Potrzeba ochrony macierzyństwa		8,2%	7,0%	7,0%			
Bezdomność		4,4%	3,9%	4,2%			
Trudności po zwolnieniu z zakładu karnego		2,3%	2,2%	2,2%			
ŚWIADCZENIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ	Pieniężne	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia		36806	34599	34315	
		Ustawa o pomocy społecznej ^v	Liczba osób pobierających zasiłek celowy		31133	28342	28353
			Liczba osób pobierających zasiłek okresowy		17450	13811	14025
			Liczba osób pobierających zasiłek stały		12231	11803	11881
	Inne ustawy ^{vi}	Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych z dodatkami		29617	21458	16781	

				2023	2024	2025
			Liczba rodzin korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka	6914	5072	3786
			Liczba udzielonych zasiłków pielęgnacyjnych	655429	668978	652505
			Liczba udzielonych świadczeń pielęgnacyjnych	159114	154190	129395
			Liczba udzielonych specjalnych zasiłków opiekuńczych	5024	2821	1257
	Niepieniężne	Liczba osób, którym przyznano świadczenia		23158	21494	22246
		Liczba osób objętych wsparciem w formie posiłku		14879	13416	12884
		Udział dzieci i młodzieży objętej wsparciem w formie posiłku w ogóle osób w wieku do 18 roku życia		3,2%	3,0%	3,0%
USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ	Usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne	Liczba osób korzystających z usług		6871	6892	7499
		w tym: wyłącznie specjalistycznych		103	113	187
		sąsiedzkich		-	110	319
		Liczba udzielonych świadczeń (w mln)		1,4	1,3	1,4
	Kwota świadczeń (w mln zł)		38,7	41,5	48,6	
	Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Liczba osób korzystających z usług		155	166	165
	Praca socjalna	Liczba rodzin objętych pracą socjalną		43320	44596	46278
		Odsetek ludności objętej pracą socjalną ^{vii}		3,4%	3,3%	3,4%
		Liczba osób objętych kontraktem socjalnym		1411	1393	1449
		Liczba osób objętych projektem socjalnym		1192	1615	1563
	Wspieranie rodziny przeżywającej trudności	Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego		2830	2741	3196
		Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową		429	558	639
		Liczba rodzin korzystających z usług asystentów rodziny		2025	2028	2222
		Liczba osób objętych programem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych		136	207	225
REHABILITACJA ZAWODOWA	Łączna kwota dofinansowania – środki PFRON i powiatów (w mln zł)			102,6	115,1	130,5
	Liczba osób			14215	17746	20266

			2023	2024	2025	
I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, sprzęt rehabilitacyjny	Dofinansowanie (w mln zł)	22,1	28,6	34,4	
	Turnusy rehabilitacyjne	Liczba osób	7610	8636	7000	
		Dofinansowanie (w mln zł)	13,1	16,4	15,4	
	Likwidacja barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się	Liczba osób	1945	2145	2469	
		Dofinansowanie (w mln zł)	8,9	10,7	11,7	
	Wsparcie udzielone w ramach programu „Aktywny samorząd”	Liczba świadczeń	1894	2369	3685	
		Dofinansowanie (w mln zł)	11,2	14,4	15,1	
	Łączna wartość pomocy na usamodzielnienie (w mln zł)		7,2	7,5	8,5	
	USAMODZIELNIENIE	Pełnoletnie osoby opuszczające rodzinną pieczę zastępczą	Liczba świadczeń	3207	4850	4945
			Kwota świadczeń (w mln zł)	4,7	4,8	5,6
Pełnoletnie osoby opuszczające instytucjonalną pieczę zastępczą		Liczba świadczeń	2416	2553	2543	
		Kwota świadczeń (w mln zł)	2,2	2,4	2,7	
Pełnoletnie osoby opuszczające inne instytucje		Liczba osób	47	44	34	
		Kwota świadczeń (w tys. zł)	203,5	168,3	163,9	
KADRA JEDNOSTEK POMOCY SPOŁECZNEJ		Liczba pracowników jednostek pomocy społecznej		3494	3532	3744
		kadra kierownicza		228	228	232
	w tym:	pracownicy socjalni		1256	1266	1265
		pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze		383	394	388
		pozostali pracownicy		1627	1644	1859
		Dostępność pracowników socjalnych ^{viii}	Liczba mieszkańców na 1 pracownika socjalnego	1881	1853	1618
	Liczba rodzin objętych pracą socjalną na 1 pracownika socjalnego		34	35	32	
Liczba gmin spełniających warunek ustawy ^x	131		128	128		
WYDATKI NA ZADANIA POLITYKI SPOŁECZNEJ	Ochrona zdrowia – dział 851 (w mln zł)		65,0	70,3	72,8	
	Pomoc społeczna – dział 852 (w mln zł)		1325,2	1582,7	1736,3	
	w tym:	domy pomocy społecznej	506,2	588,9	655,1	
		ośrodki pomocy społecznej	267,6	328,8	384,3	

		2023	2024	2025
	zasiłki okresowe, celowe, stałe, pomoc w naturze, składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	151,4	180,3	225,6
	ośrodki wsparcia	89,7	106,0	136,3
	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej – dział 853 (w mln zł)	184,3	129,6	123,1
	Edukacyjna opieka wychowawcza – dział 854 (w mln zł)	12,5	11,0	10,6
	Rodzina – dział 855 (w mln zł)	1261,4	1506,9	1671,1
	świadczenia rodzinne i z funduszu alimentacyjnego	861,7	1026,4	1072,5
	w tym: placówki opiekuńczo-wychowawcze	125,0	155,4	173,8
	rodziny zastępcze	118,2	145,1	165,8

ⁱ Do innych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zalicza się m.in.: osoby bezrobotne, bezdomne oraz cudzoziemców.

ⁱⁱ Uwzględniono wszystkie osoby, które uzyskały pomoc i wsparcie w OPS, MOPR lub PCPR udzielone na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz innych przepisów, z wyłączeniem ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

ⁱⁱⁱ Wskaźnik ten obrazuje stosunek liczby osób pobierających świadczenia pomocy społecznej do ogólnej liczby mieszkańców (w %).

^{iv} Świadczenia przyznawane w ramach zadań własnych oraz zadań zleconych, bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń oraz źródło finansowania.

^v Dotyczy świadczeń udzielanych wyłącznie na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2004 Nr 64 poz. 593 z późn. zm.).

^{vi} Dotyczy świadczeń udzielanych na podstawie innych przepisów niż ustawa o pomocy społecznej, w szczególności na podstawie ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, a także innych ustaw, tj.: ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy z dnia 20 kwietnia o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, a także ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych oraz ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne.

^{vii} Wskaźnik obliczono jako udział osób w rodzinach, które objęto pracą socjalną w ogóle mieszkańców.

^{viii} Średnia liczba odpowiednio: mieszkańców i rodzin (w tym osób samotnie gospodarujących) objętych pracą socjalną przypadających na jednego pracownika socjalnego.

^{ix} Zatrudnianie przez gminę nie mniej niż trzech pełnoetatowych pracowników socjalnych oraz spełnianie jednego z dwóch wymogów: zatrudnianie jednego pracownika socjalnego na 2000 mieszkańców lub 50 rodzin/osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną.

ANEKS2: PODSUMOWANIE OCENY ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WŁ ZA ROK 2025 (WERSJA DOSTĘPNA CYFROWO)

Tabela 7. Podsumowanie OZPS - elementy sytuacji społeczno-demograficznej

Elementy sytuacji społeczno-demograficznej	2023	2024	2025
Liczba mieszkańców (osoby)	2362519	2345924	2328825
Wskaźnik obciążenia demograficznego	45,4	46,2	46,8
Stopa bezrobocia	5,4%	5,4%	6,3%
Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	39,2%	39,9%	39,9%
Wskaźnik zasięgu ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych	13,2%	17,8%	Publikacja: 01.2027 r

Tabela 8. Podsumowanie OZPS - infrastruktura społeczna i zasoby pomocy i wsparcia

Infrastruktura społeczna i zasoby pomocy i wsparcia	2023	2024	2025
Mieszkania komunalne	69344	68634	66658
Mieszkania socjalne	4803	4817	4900
Rodziny: Żłobki, oddziały żłobkowe i kluby dziecięce	298	287	Publikacja: 10.2026 r.
Rodziny: Przedszkola	1322	1317	Publikacja: 11.2026 r.
Dzieci i młodzież: Placówki wsparcia dziennego	102	100	101
Dzieci i młodzież: Placówki opiekuńczo-wychowawcze	83	85	86
Dzieci i młodzież, Rodzinna piecza zastępcza, Rodziny zastępcze: Liczba rodzin	2781	2782	2850
Dzieci i młodzież, Rodzinna piecza zastępcza, Rodziny zastępcze: Liczba dzieci	3679	3754	3767
Dzieci i młodzież: Rodzinna piecza zastępcza, Rodzinne domy dziecka: Liczba domów	60	65	57

Infrastruktura społeczna i zasoby pomocy i wsparcia	2023	2024	2025
Dzieci i młodzież: Rodzinna piecza zastępcza, Rodzinne domy dziecka: Liczba dzieci	373	397	390
Dzieci i młodzież: Koordynatorzy pieczy zastępczej	107	115	118
Osoby starsze: Kluby i inne miejsca spotkań dla seniorów	230	239	246
Osoby starsze: Domy pomocy społecznej	54	55	55
Osoby starsze: Dzielne domy pomocy	40	42	45
Osoby niepełnosprawne: Środowiskowe domy samopomocy	50	51	52
Osoby niepełnosprawne: Kluby samopomocy (liczba miejsc)	352	650	621
Osoby niepełnosprawne: Warsztaty terapii zajęciowej	42	44	44
Osoby niepełnosprawne: Zakłady aktywności zawodowej	8	8	8
Inne grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ^x : Centra integracji społecznej	1	1	2
Inne grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ^{xi} : Kluby integracji społecznej	7	7	7
Inne grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ^{xii} : Mieszkania treningowe oraz wspomagane (dawniej chronione)	99	119	123

Tabela 9. Podsumowanie OZPS - korzystający z pomocy i wsparcia

Korzystający z pomocy i wsparcia	2023	2024	2025
Liczba korzystających z pomocy i wsparcia ^{xiii}	119842	118442	126173
Wskaźnik deprivacji lokalnej ^{xiv}	2,4%	2,2%	2,3%
Świadczeniobiorcy pomocy społecznej ^{xv} : Liczba osób	56305	52502	53223
Świadczeniobiorcy pomocy społecznej ^{xvi} : Liczba rodzin	44048	41825	42610
Świadczeniobiorcy pomocy społecznej ^{xvii} : Liczba osób w rodzinach	80604	74282	73425
Udział osób korzystających ze świadczeń pieniężnych w ogólnej liczbie osób, którym przyznano świadczenie	65,4%	65,9%	64,5%

Korzystający z pomocy i wsparcia	2023	2024	2025
Udział osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych w ogólnej liczbie osób, którym przyznano świadczenie	41,0%	40,9%	41,8%
Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu: Długotrwałej lub ciężkiej choroby	56,2%	53,7%	59,4%
Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu: Ubóstwa	41,2%	35,9%	31,8%
Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu: Niepełnosprawności	41,2%	39,7%	43,1%
Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu: Bezrobocia	37,5%	32,8%	35,2%
Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu: Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	17,1%	15,5%	15,6%
Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu: Alkoholizmu	8,9%	8,6%	9,3%
Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu: Potrzeby ochrony macierzyństwa	8,2%	7,0%	7,0%
Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu: Bezdomności	4,4%	3,9%	4,2%
Odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu: Trudności po zwolnieniu z zakładu karnego	2,3%	2,2%	2,2%

Tabela 10. Podsumowanie OZPS - świadczenia z pomocy społecznej

Świadczenia z pomocy społecznej	2023	2024	2025
Pieniężne: Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia	36806	34599	34315
Pieniężne (Ustawa o pomocy społecznej): Liczba osób pobierających zasiłek celowy	31133	28342	28353
Pieniężne (Ustawa o pomocy społecznej): Liczba osób pobierających zasiłek okresowy	17450	13811	14025
Pieniężne (Ustawa o pomocy społecznej): Liczba osób pobierających zasiłek stały	12231	11803	11881
Pieniężne (Inne ustawy): Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych z dodatkami	29617	21458	16781
Pieniężne (Inne ustawy): Liczba rodzin korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka	6914	5072	3786
Pieniężne (Inne ustawy): Liczba udzielonych zasiłków pielęgnacyjnych	655429	668978	652505
Pieniężne (Inne ustawy): Liczba udzielonych świadczeń pielęgnacyjnych	159114	154190	129395
Pieniężne (Inne ustawy): Liczba udzielonych specjalnych zasiłków opiekuńczych	5024	2821	1257
Niepieniężne: Liczba osób, którym przyznano świadczenia	23158	21494	22246
Niepieniężne: Liczba osób objętych wsparciem w formie posiłku	14879	13416	12884
Niepieniężne: Udział dzieci i młodzieży objętej wsparciem w formie posiłku w ogóle osób w wieku do 18 roku życia	3,2%	3,0%	3,0%

Tabela 11. Podsumowanie OZPS - usługi pomocy społecznej

Usługi pomocy społecznej	2023	2024	2025
Usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne: Liczba osób korzystających z usług	6871	6892	7499
Usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne, w tym wyłącznie specjalistycznych	103	113	187

Usługi pomocy społecznej	2023	2024	2025
Usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne, w tym sąsiedzkie	-	110	319
Usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne: Liczba udzielonych świadczeń (w mln)	1,4	1,3	1,4
Usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne: Kwota świadczeń (w mln zł)	38,7	41,5	48,6
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi: Liczba osób korzystających z usług	155	166	165
Praca socjalna: Liczba rodzin objętych pracą socjalną	43320	44596	46278
Praca socjalna: Odsetek ludności objętej pracą socjalną ^{xviii}	3,4%	3,3%	3,4%
Praca socjalna: Liczba osób objętych kontraktem socjalnym	1411	1393	1449
Praca socjalna: Liczba osób objętych projektem socjalnym	1192	1615	1563
Wspieranie rodziny przeżywającej trudności: Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego	2830	2741	3196
Wspieranie rodziny przeżywającej trudności: Liczba rodzin objętych interwencją kryzysową	429	558	639
Wspieranie rodziny przeżywającej trudności: Liczba rodzin korzystających z usług asystentów rodziny	2025	2028	2222
Wspieranie rodziny przeżywającej trudności: Liczba osób objętych programem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	136	207	225

Tabela 12. Podsumowanie OZPS - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych

Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	2023	2024	2025
Łączna kwota dofinansowania – środki PFRON i powiatów (w mln zł)	102,6	115,1	130,5
Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, sprzęt rehabilitacyjny: Liczba osób	14215	17746	20266
Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, sprzęt rehabilitacyjny: Dofinansowanie (w mln zł)	22,1	28,6	34,4

Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	2023	2024	2025
Turnusy rehabilitacyjne: Liczba osób	7610	8636	7000
Turnusy rehabilitacyjne: Dofinansowanie (w mln zł)	13,1	16,4	15,4
Likwidacja barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się: Liczba osób	1945	2145	2469
Likwidacja barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się: Dofinansowanie (w mln zł)	8,9	10,7	11,7
Wsparcie udzielone w ramach programu „Aktywny samorząd”: Liczba świadczeń	1894	2369	3685
Wsparcie udzielone w ramach programu „Aktywny samorząd”: Dofinansowanie (w mln zł)	11,2	14,4	15,1

Tabela 13. Podsumowanie OZPS - usamodzielnienie

Usamodzielnienie	2023	2024	2025
Łączna wartość pomocy na usamodzielnienie (w mln zł)	7,2	7,5	8,5
Pełnoletnie osoby opuszczające rodzinną pieczę zastępczą: Liczba świadczeń	3207	4850	4945
Pełnoletnie osoby opuszczające rodzinną pieczę zastępczą: Kwota świadczeń (w mln zł)	4,7	4,8	5,6
Pełnoletnie osoby opuszczające instytucjonalną pieczę zastępczą: Liczba świadczeń	2416	2553	2543
Pełnoletnie osoby opuszczające instytucjonalną pieczę zastępczą: Kwota świadczeń (w mln zł)	2,2	2,4	2,7
Pełnoletnie osoby opuszczające inne instytucje: Liczba osób	47	44	34
Pełnoletnie osoby opuszczające inne instytucje: Kwota świadczeń (w tys. zł)	203,5	203,5	163,9

Tabela 14. Podsumowanie OZPS - kadra jednostek pomocy społecznej

Kadra jednostek pomocy społecznej	2023	2024	2025
Liczba pracowników jednostek pomocy społecznej	3494	3532	3744
Liczba pracowników jednostek pomocy społecznej, w tym: kadra kierownicza	228	228	232
Liczba pracowników jednostek pomocy społecznej, w tym: pracownicy socjalni	1256	1266	1265
Liczba pracowników jednostek pomocy społecznej, w tym: pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	383	394	388
Liczba pracowników jednostek pomocy społecznej, w tym: pozostali pracownicy	1627	1644	1859
Dostępność pracowników socjalnych ^{xxi} : Liczba mieszkańców na 1 pracownika socjalnego	1881	1853	1618
Dostępność pracowników socjalnych ^{xx} : Liczba rodzin objętych pracą socjalną na 1 pracownika socjalnego	34	35	32
Dostępność pracowników socjalnych ^{xxi} : Liczba gmin spełniających warunek ustawy ^{xxii}	131	128	128

Tabela 15. Podsumowanie OZPS - Wydatki na zadania polityki społecznej

Wydatki na zadania polityki społecznej	2023	2024	2025
Ochrona zdrowia – dział 851 (w mln zł)	65,0	70,3	72,8
Pomoc społeczna – dział 852 (w mln zł)	1325,2	1582,7	1736,3
dział 852, w tym: domy pomocy społecznej	506,2	588,9	655,1
dział 852, w tym: ośrodki pomocy społecznej	267,6	328,8	384,3
dział 852, w tym: zasiłki okresowe, celowe, stałe, pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	151,4	180,3	228,6
dział 852, w tym: ośrodki wsparcia	89,7	106,0	136,3
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej – dział 853 (w mln zł)	184,3	129,6	123,1

Wydatki na zadania polityki społecznej	2023	2024	2025
Edukacyjna opieka wychowawcza – dział 854 (w mln zł)	12,5	11,0	10,6
Rodzina – dział 855 (w mln zł)	1261,4	1506,9	1671,1
dział 855, w tym: świadczenia rodzinne i z funduszu alimentacyjnego	861,7	1026,4	1072,5
dział 855, w tym: placówki opiekuńczo-wychowawcze	125,0	155,4	173,8
dział 855, w tym: rodziny zastępcze	118,2	145,1	165,8

^x Do innych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zalicza się m.in.: osoby bezrobotne, bezdomne oraz cudzoziemców.

^{xi} Do innych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zalicza się m.in.: osoby bezrobotne, bezdomne oraz cudzoziemców.

^{xii} Do innych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zalicza się m.in.: osoby bezrobotne, bezdomne oraz cudzoziemców.

^{xiii} Uwzględniono wszystkie osoby, które uzyskały pomoc i wsparcie w OPS, MOPR lub PCPR udzielone na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz innych przepisów, z wyłączeniem ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

^{xiv} Wskaźnik ten obrazuje stosunek liczby osób pobierających świadczenia pomocy społecznej do ogólnej liczby mieszkańców (w %).

^{xv} Świadczenia przyznawane w ramach zadań własnych oraz zadań zleconych, bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń oraz źródło finansowania.

^{xvi} Świadczenia przyznawane w ramach zadań własnych oraz zadań zleconych, bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń oraz źródło finansowania.

^{xvii} Świadczenia przyznawane w ramach zadań własnych oraz zadań zleconych, bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń oraz źródło finansowania.

^{xviii} Wskaźnik obliczono jako udział osób w rodzinach, które objęto pracą socjalną w ogóle mieszkańców.

^{xix} Średnia liczba odpowiednio: mieszkańców i rodzin (w tym osób samotnie gospodarujących) objętych pracą socjalną przypadających na jednego pracownika socjalnego.

^{xx} Średnia liczba odpowiednio: mieszkańców i rodzin (w tym osób samotnie gospodarujących) objętych pracą socjalną przypadających na jednego pracownika socjalnego.

^{xxi} Średnia liczba odpowiednio: mieszkańców i rodzin (w tym osób samotnie gospodarujących) objętych pracą socjalną przypadających na jednego pracownika socjalnego.

^{xxii} Zatrudnianie przez gminę nie mniej niż trzech pełnoetatowych pracowników socjalnych oraz spełnianie jednego z dwóch wymogów: zatrudnianie jednego pracownika socjalnego na 2000 mieszkańców lub 50 rodzin/osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną.